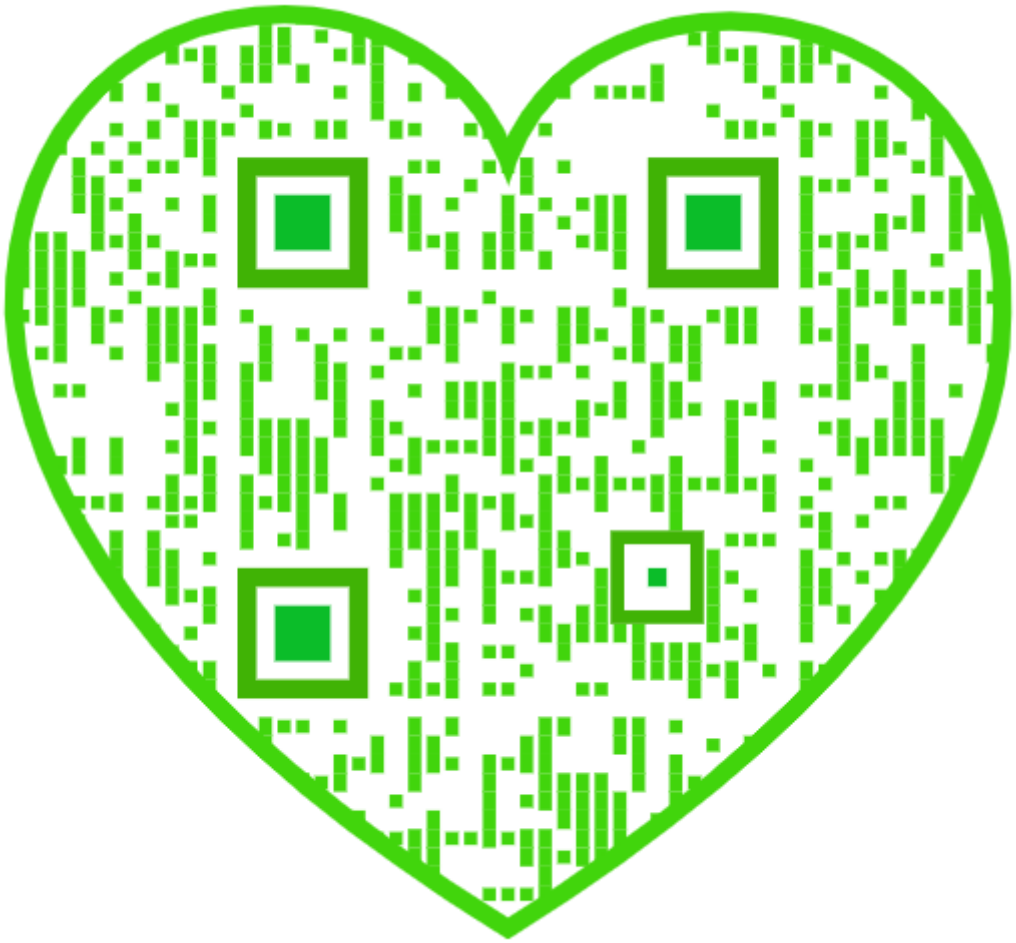

SHAKESPEARE.

DE WERKEN

VAN

WILLIAM SHAKESPEARE

VERTAALD

DOOR

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK

ACHTSTE DEEL

OTHELLO — MACBETH — KONING LEAR

LEIDEN — E. J. BRILL
1885

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet van 28 Juli 1881 (Staatsblad No. 124).

Snelpersdruk van P. Beitsma — Deventer.

OTHELLO.

PERSONEN:

De *Doge* van Venetië.
Brabantio, lid van den Senaat.
Andere Senatoren.
Gratiano, broeder } van Brabantio.
Lodovico, neef }
Othello, de Moor, veldheer in dienst der Republiek.
Cassio, luitenant } van Othello.
Jago, vaandrig }
Montano, Othello's voorganger als gouverneur van Cyprus.
Rodrigo, een Venetiaansch edelman.
Een Nar, dienaar van Othello.
Een Heraut.

Desdemona, dochter van Brabantio, echtgenoote van Othello.
Emilia, echtgenoote van Jago.
Bianca, minnares van Cassio.

Officieren, Edellieden, Boden, Muzikanten, Matrozen, Bedienden enz.

Het tooneel is, in het Eerste bedrijf, te Venetië, vervolgens in een zeehaven op het eiland Cyprus.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Venetië. *Een straat.*

RODRIGO *en* JAGO *komen op.*

Rodrigo.

Geen praatjens, Jago, 'k duid het u zeer euvel,
Dat gij, die steeds geput hebt uit mijn beurs,
Als waar' zij de uwe, dit toch zeker wist.

Jago.

Maar, voor den duivel, wilt gij mij niet hooren?
Indien ik ooit van zoo iets heb gedroomd,
Verafschuw mij dan vrij!

Rodrigo.

Gij haat hem innig, hebt gij mij gezegd.

Jago.

Vervloek me, als 't anders is. Diepbuigend vroegen
Hem drie der grootsten dezer stad, dat hij
Mij tot zijn luit'nant kiezen zou, en waarlijk,
Niets minder komt mij toe, ik ken mijn waarde;
Maar hij, vol trots en eigenzinnigheid,

Ontwijkt hen met gezwollen omhaal, schrikk'lijk
Doorweven met geleerde krijgerstermen,
En, tot besluit,
Hij scheept mijn midd'laars af, want, „werk'lijk", zegt hij,
„Ik heb mijn man voor luit'nant reeds gekozen."
En wie, wie is 't?
Nu zie, voorwaar een groote cijfermeester,
Een Michel Cassio, een Florentijner,
Een knaap, verslingerd op een schoone vrouw,
Die nooit een schaar te velde heeft geleid,
En die van slagorde even weinig weet
Als oude vrijsters; theorie uit boeken,
Waarvan een raat'lend raadsheer even goed
Als hij kan zwetsen; praatjens, geen praktijk,
Is al zijn krijgskunst. Toch, man, koos hij hem;
En mij, van wien hij menig proefstuk zag,
Op Cyprus, Rhodus en in and're streken,
Bij Turk en Christen, onderschept den wind
Die debet-credit-man, die penning-boeker;
Die moet, — wel zeker! — moet zijn luit'nant zijn,
En ik, — God beter 't! — vaandrig van zijn moorschap.

Rodrigo.

Bij God, ik koos zijn beul te zijn en hing hem.

Jago.

Daar helpt niets aan; die vloek rust op den dienst;
Bevord'ring gaat bij gunst en aanbeveling,
Niet als voorheen naar diensttijd, waarbij ieder
Zijn voorman opvolgt. Dus, beslis nu zelf,
Of iets ter aard mij dwingt om voor den Moor
Een vriend te zijn.

Rodrigo.

Dan diende ik hem ook niet.

Jago.

O man, bedaar!
Dat ik hem dien, is enkel eigenbaat.
Niet elk kan meester zijn, noch ieder meester
Oprecht gediend zijn. Zie, wat vindt gij meen'gen
Recht lagen kruiper, slovend in zijn juk,
Die, op zijn eigen slavenboei verzot,
Gedwee, als de ezel van zijn heer, om 't voêr,
Niets anders, zwoegt, en, oud, wordt afgedankt;
Die dwazen zijn te gees'len. — And'ren zijn er,
Die, met gebaar en blik van trouw zich tooiend,
In 't hart geen and'ren dienen dan zichzelf,
En, door hun meesters schijn van dienst te wijden,
Zich koest'ren in hun gunst, maar, eens doorvoed,
Zichzelf slechts hulde doen. In zulke kerels
Is kracht en leven; en zulk een ben ik.
Want, man, — zoo wis als gij Rodrigo zijt, —
Ware ik de Moor, geen Jago wilde ik zijn;
Dien ik hem thans, ik dien alleen mijzelven:
Niet, — God getuige 't! — niet uit liefde of plicht,
Neen, slechts in schijn zoo, voor mijn eigen doel.
Als ooit mijn hart, mijn aangeboren wezen,
In mijn uitwendig doen of mijn gebaren
Zich toont, dan wil ik fluks daarop mijn hart
Ronddragen op de mouw, opdat er kraaien
Naar pikken; dan ben ik mijzelf niet meer.

Rodrigo.

Zoo deze ontvoering slaagt, wat heillot viel
Den diklip dan ten deel!

Jago.

Snel, wek haar vader!
En dan, hem na! Vergiftig zijn genot;
Bazuin het rond en hits haar maagschap op;
En, in wat zachte hemelstreek hij wone,

Zorg, dat hem vliegen steken; zij de vreugd
Hem thans nog vreugde, zaai er zooveel kiemen
Van droefnis bij, dat zij van kleur verschiet.

Rodrigo.

Hier is haars vaders huis, ik roep hem luid.

Jago.

Doe 't met een schrikgeluid, een gil, zooals
Om achteloosheid 's nachts weêrklinkt, als brand
In dichtbevolkte steden wordt bespeurd.

Rodrigo.

Brabantio, op! Signor Brabantio, op!

Jago.

Ontwaak, Brabantio! dieven, dieven, dieven!
Let op uw huis, uw dochter en uw schatten!
Ho, dieven, dieven!

(Brabantio *verschijnt aan een bovenvenster.*)

Brabantio.

Wat is de reden van dit schrikmisbaar?
Wat is er gaande?

Rodrigo.

Zijn allen, heer, van uw gezin te huis?

Jago.

En uwe deuren dicht?

Brabantio.

Waartoe die vragen?

Jago.

Beroofd, heer, zijt ge! O hoon! Snel, kleed u aan;
Uw halve ziel is weg, uw hart gebarsten;
En nu, juist nu, dit oogenblik, bespringt
Een oud, zwart ram uw sneeuwwit schaapjen! Op!

Wek uit hun slaap de burgers, of de duivel —
Grootvader maakt hij u. Op! luid alarm!
Op, zeg ik, op!

Brabantio.

Wat! zijt gij buiten zinnen?

Rodrigo.

Hoogedel heer, herkent gij mijne stem?

Brabantio.

Neen, spreek; wie zijt ge? Uw naam?

Rodrigo.

Ik heet Rodrigo.

Brabantio.

Dan nog minder welkom;
'k Gelastte u, niet om mijne deur te waren;
En onverholen zeide ik u: mijn dochter
Was niet voor u; en nu komt gij, uitzinnig,
Vol van een nachtfeest, door den wijn beneveld,
En stoort, brooddronken en vol euvelmoed,
Mij in den slaap.

Rodrigo.

Heer, heer, —

Brabantio.

Maar wees verzekerd,
Mijn gramschap geeft mij lust, mijn rang de macht
Om dit u te vergallen.

Rodrigo.

Heer, bedaar!

Brabantio.

Wat kalt gij mij van roof? Dit is Venetië,
Mijn huis geen schuur.

Rodrigo.

Geachte heer Brabantio,
Niets dan het zuiverst oogmerk voert mij hier.

Jago.

Waarachtig, Heer, gij zijt een van hen, die God niet zoudt willen dienen, als de duivel het u beveelt. Omdat wij u hier een dienst komen doen en gij ons voor woestelingen houdt, wilt gij uw dochter laten dekken door een Barbarijschen hengst; gij wilt harddravers tot neven en genetten tot nichten hebben.

Brabantio.

Wat voor een onbeschaamde fielt zijt gij?

Jago.

Ik ben iemand, heer, die u komt vertellen, dat uw dochter en de Moor bezig zijn het beest met twee ruggen te maken.

Brabantio.

Gij zijt een schoft.

Jago.

En gij zijt — een Senator.

Brabantio.

Gij boet hiervoor, Rodrigo; u toch ken ik.

Rodrigo.

Ik wil voor alles boeten. Maar ik bid u,
Als gij het in uw wijsheid passend vindt, —
En schier geloof ik 't, — dat uw schoone dochter
Op dit omsluierd, slaap'rig uur der nacht,
En begeleid, niet beter en niet slechter,
Dan van een lagen, veilen gondelier,
In de armen van een wulpschen Moor gevoerd wordt, —
Als gij dit weet en billijkt, hebben wij

U stout en grof beleedigd; doch als gij
Er niet van weet, dan zegt mijn eergevoel,
Dat gij ons schroom'lijk onrecht deedt. Waan niet,
Dat ik, al wat betaam'lijk is vergetend,
Spel, spot zou drijven met uw achtbaarheid;
Nog eens, gaaft gij uw dochter geen verlof,
Dan kwam ze in opstand tegen u, zij gaf
Lijf, ziel en trouw, haar schoonheid en haar schatten
Een woningloozen, vreemden zwerver prijs
Van hier en overal. Ga, overtuig u;
Is ze in haar slaapvertrek of in uw huis,
Zoo straf mij naar de strengheid van de wet,
Wijl ik u laag bedroog.

Brabantio.

Hei daar, slaat vuur!
Geeft mij een licht! — roept al mijn lieden op! —
Wat hij daar zegt, zoo iets heb ik gedroomd;
Het voorgevoel begint mij reeds te drukken. —
Licht, zeg ik, licht!

(Brabantio *gaat van boven weg.*)

Jago.

Vaarwel; 'k moet u verlaten.
Het geeft geen pas en kon mijn plaats mij kosten,
Zoo 'k tegen — en dit moet toch als ik blijf, —
Den Moor getuigde; want ik weet, de staat, —
Al gispt de Raad zijn doen met streng verwijt, —
Kan thans hem niet ontslaan; op zulke gronden
Werd hem de krijg op Cyprus toevertrouwd,
Die daad'lijk dreigt, dat, zelfs al stond hun leven
Op 't spel, zij zijns gelijken nimmer vinden
Om 't leger aan te voeren; daarom moet ik,
Hoewel ik hem als hellefolt'ring haat,
Thans, daar mijn wel en wee van hem nog afhangt,
Hem steeds de vlag en 't sein van liefde toonen;

Doch 't is vertoon. — Ga; wilt gij wis hem vinden,
Leid de onderzoeking dan naar 't Schuttershuis,
Daar vindt ge ook mij bij hem. En nu, vaarwel!
(JAGO *af.*)

(BRABANTIO *komt beneden weder op, alsmede Bedienden met toortsen.*)

Brabantio.

Het onheil is maar al te waar; ze is weg;
En wat mij van 't verafschuwd leven rest,
Is niets dan bitterheid. — O zeg, Rodrigo,
Waar hebt gij haar gezien? — Onzaal'ge deerne! —
Spreek, met den Moor? — Wie wil nog vader zijn? —
Hoe hebt gij haar herkend? — O zij bedriegt mij
Ondenkbaar snood.—Wat zeide ze u? — Meer toortsen! —
Wekt al mijn bloedverwanten! — Zouden zij
Gehuwd zijn, denkt gij?

Rodrigo.

Waarlijk, dat geloof ik.

Brabantio.

O God! — Hoe vlood zij! — Door mijn bloed verraden! —
O, vaders, bouwt nooit op uw dochters meer
Naar oogenschijn. — Er zijn dus van die midd'len,
Die prille jeugd en maagdlijkheid betoov'ren?
Hebt gij van zulke dingen niet gelezen?
Rodrigo, spreek!

Rodrigo.

Ja, heer, ik las er van.

Brabantio.

Gaat, wekt mijn broeder! — O, dat gij haar hadt! —
(Tot zijn Dienaars.) Gij dien kant, de andren hier
heen! — (*Tot* RODRIGO.) Weet gij niet,
Waar ik haar met den Moor betrappen kan?

Rodrigo.

Ik denk, dat ik hem opspoor, zoo gij mij
Met sterke macht verzellen wilt.

Brabantio.

Geleid ons;
Aan ieder huis klop ik om bijstand aan;
Bij velen geldt mijn wil als wet. — Brengt wapens!
En haalt beambten met een volmacht! snel! —
Rodrigo, voorwaarts! uwe moeite loon ik.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Aldaar. Een straat.

OTHELLO, JAGO *en Gevolg komen op, met toortsen.*

Jago.

Schoon 't krijgsberoep mij menschen deed verslaan,
Toch was mij dit steeds een gewetenszaak,
Geen moord te doen. De boosheid, die ik mis,
Waar' soms mij dienstig. Negen, tienmaal dacht ik
Een stoot, hier, bij de vijfde rib, hem toe.

Othello.

't Is beter, zooals 't is.

Jago.

Neen, maar hij relde,
En sprak op zulk een tergend lage wijs
Uw eer te na,
Dat, met het luttel vroomheid dat ik heb,
Ik nauw mij inhield. Maar, ik bid u, heer,
Zijt ge inderdaad gehuwd? Want wees verzekerd,
Dat de Senator zeer bemind is, en,

Gelijk de Doge, tweemaal groot'ren invloed
Dan and'ren heeft; hij dwingt u scheiding op,
Of doet u zooveel dwang en krenking aan,
Als hem de wet, door al zijn macht verscherpt,
Den kabel viert.

Othello.

Hij krenke wat hij kan;
Mijn diensten, aan den Raad bewezen, spreken
Veel luider dan zijn klachten. Weten zal men,
Wat ik, — zoo zelfverheffing eere brengt, —
Verkonden zal, dat in mijn aad'ren 't bloed
Van vorsten stroomt, schoon mijn verdiensten reeds
Mij aanspraak geven op een heil, zoo grootsch
Als ik verwierf; want, Jago, weet, beminde
Ik niet de zoete Desdemona, 'k zou
Mijn vrijën zwerversstand voor al de schatten
Van 't peilloos diep niet boeien, noch door grenzen
Beperken. Doch, wat toortsen naad'ren ginds?

Jago.

Dat zijn de gramme vader en zijn vrienden;
Ga liever binnen.

Othello.

Neen, men mág mij vinden;
Mijn rang, mijn aanzien en mijn schuld'loos hart
Doen wis mij volle recht weêrvaren. Zijn zij 't?

Jago.

Bij Janus, ik geloof van neen.

(Cassio *en eenige Dienaars komen op, met toortsen.*)

Othello.

Mijn luit'nant met de dienaars van den Doge.
Niets, vrienden, breng' de nacht u aan, dan goeds.
Wat nieuws?

Cassio.

De Doge groet u, generaal,
En wenscht uw onverwijlde komst, terstond,
Op 't oogenblik.

Othello.

Wat is de reden, denkt gij?

Cassio.

Iets omtrent Cyprus, als ik gissen mag.
Iets dringends moet het zijn; van de galeien
Kwam deze nacht een twaalftal boden aan,
Elkander allen op de hielen volgend;
Veel Senatoren, in der haast ontboden,
Zijn bij den doge. Onmidd'lijk riep men u,
En toen gij niet te huis te vinden waart,
Zond de Senaat drie boden door de stad
Om u te zoeken.

Othello.

Goed, dat gij mij vondt.
Ik heb hier thuis drie woorden slechts te zeggen,
En ga dan meê.

(OTHELLO *af.*)

Cassio.

Wat, vaandrig, doet hij daar?

Jago.

Hij heeft van nacht een landgaljoen geënterd:
Wordt dit als prijs erkend, dan is hij binnen.

Cassio.

'k Begrijp u niet.

Jago.

Hij is getrouwd.

Cassio.

Met wie?

(OTHELLO *komt terug.*)

Jago.

In trouwe, met — zoo, generaal, gij gaat?

Othello.

Gereed.

Cassio.

Daar komt een and're troep u zoeken.

Jago.

Het is Brabantio. — Hoed u, generaal;
Hij voert iets kwaads in 't schild.

(BRABANTIO *en* RODRIGO *komen op, gevolgd door gewapenden en fakkeldragers.*)

Othello.

Hola! wie daar?

Rodrigo.

Signore, 't is de Moor.

Brabantio.

Houwt neêr den roover!
(Aan weerszijden worden de zwaarden getrokken.)

Jago.

Rodrigo, gij daar? kom, ik ben uw man.

Othello.

Steekt op uw blanke klingen, want de nachtdauw
Zal die doen roesten. — Edel Heer, uw leeftijd
Dwingt eêr ontzag af, dan uw zwaard het doet.

Brabantio.

Gij snoode dief, waar bracht gij mijne dochter?
Verdoem'ling gij, betooverd hebt gij haar;
Want ik beroep me op al wat oordeel heeft,
Of ooit, — tenzij betoov'ring haar omstrikte, —
Een maagd, zoo schoon, zoo lieflijk, zoo gelukkig,
Zóó wars van de echt, dat ze onze jongelingschap,
Hoe ook als rijk en schoon gevierd, ontweek, —
Of zij, trots de' algemeenen spot, haar vader
Ooit voor de zwarte borst ontvlieden zou
Van iets als gij, — dat huiv'ring wekt, geen lust. —
De wereld oordeele, of 't niet zonneklaar is,
Dat gij door euv'le kunsten haar verlokt,
Haar teed're jeugd door kruid of steen verdoofd,
Verbijsterd hebt. — Een onderzoek beslisse;
Waarschijnlijk is 't, ja, tastbaar voor 't verstand.
Deswegens vat ik u, neem u in hecht'nis,
Als een, die 't menschdom te verderven tracht,
Een booze strafb're kunst beoefent; grijpt,
En, biedt hij weerstand, knevelt hem; zijn bloed
Kome op zijn eigen hoofd.

Othello.

Steekt op die zwaarden,
Niet gij slechts aan mijn zij, gij and'ren ook!
Waar' strijd mijn wachtwoord, 'k wist het zelf, al blies
Het niemand in. Waar wilt gij, dat ik ga,
Opdat ik mij verantwoord?

Brabantio.

In den kerker,
Tot u de vierschaar, als het tijd is, oproept
Tot rekenschap.

Othello.

Gave ik aan u gehoor,

Zou dit den doge welgevallig zijn,
Wiens boden aan mijn zijde staan, om mij,
Ter wille van een dringend staatsbelang,
Tot hem te voeren?

Een Dienaar.

't Is zoo, achtbaar heer,
De Doge is in den raad; uw edelheid
Is zeker ook ontboden.

Brabantio.

Wat! de Doge
Houdt raad! in 't holst der nacht! — Daarheen met hem;
Mijn zaak is van gewicht; de Doge zelf
En elk van mijne broeders in den raad
Voelt dezen smaad als aan hemzelf gepleegd;
Want spoedig, — volgt geen straf op zulk een daad, —
Besturen slaven, heid'nen onzen staat.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Aldaar. Een Raadszaal.

De Doge *en* Senatoren, *aan een tafel zittende. Officieren en Anderen, in dienst.*

Doge.

Het nieuws is zeer verschillend in die brieven,
Dus niet betrouwbaar.

Eerste Senator.

Ja, zij strooken niet.
Mijn brief zegt honderd zeven krijgsgaleiën.

Doge.

Ik lees hier: honderd veertig.

Tweede Senator.

Ik tweehonderd.
Maar wijken zij in 't juist getal ook af, —
Zooals een schatting lichtlijk dwalen kan, —
Toch melden ze in de hoofdzaak allen dit:
Een Turksche vloot, en die naar Cyprus stevent.

Doge.

En denkt men na, dan is het zeer goed mooglijk;
Mij stellen die verschillen niet gerust;
Ik houd het hoofdbericht voor waar, en acht
Het zeer bedenk'lijk.

Een Matroos *(achter het tooneel).*

Holla, holla, ho!

(Een Officier treedt binnen, met een Matroos.)

Officier.

Een bode van de schepen.

Doge.

Nu, wat meldt gij?

Matroos.

De Turksche vloot heeft Rhodus op het oog;
Dit meld ik aan den eed'len Raad op last
Van Signore Angelo.

Doge.

Wat zegt gij van dien omkeer?

Eerste Senator.

't Kan niet zijn,
Als ons verstand het toetst; men wil een rad
Voor 't oog ons draaien. Overwegen we eens,
Wat groot belang de Turk bij Cyprus heeft,
En stellen wij ons duid'lijk voor, hoe Cyprus

Veel hooger waarde voor hem heeft dan Rhodus,
En hoeveel lichter hij 't veroov'ren kan,
Wijl 't voor den krijg niet zoo is uitgerust,
En al die midd'len mist om zich te weren,
Die Rhodus heeft, — staat dit ons voor den geest,
Dan kunnen wij den Turk zoo dwaas niet achten,
Dat hij, wat meest hem aangaat, zou verschuiven,
En met versmading van vermoed'lijk voordeel,
Zich nutt'loos in gevaren steken zou.

Doge.

Bij mij staat vast, niet Rhodus is bedoeld.

Officier.

Daar komt een nieuw bericht.

(Een Bode komt op.)

Bode.

Der Ottomanen vloot, hoogeed'le Heeren,
Die rechtstreeks naar het eiland Rhodus koerste,
Heeft met een tweede vloot zich daar vereend.

Eerste Senator.

Dit wachtte ik, ja; — hoe sterk naar uwe schatting?

Bode.

Een dertig zeilen, en nu wenden zij
Den steven weer terug en houden blijkbaar
Op Cyprus aan. — Uw dapp're, trouwe dienaar
Signor' Montano, zendt met allen eerbied,
Aan u verschuldigd, dit bericht en bidt u,
Te bouwen op zijn woord.

Doge.

Dus, Cyprus is gewis het doel. —
Marcus Luccicos, is hij in de stad?

Eerste Senator.

Thans is hij in Florence.

Doge.

Schrijf hem daad'lijk
Van onzentwege, maar met spoed, met spoed.

Eerste Senator.

Daar komt Brabantio, en de dapp're Moor.

(BRABANTIO, OTHELLO, JAGO, RODRIGO *en Officieren komen op.*)

Doge.

Onmidd'lijk, dapp're Othello, zenden we u
Den Turk, den algemeenen vijand, tegen. —
(*Tot* BRABANTIO.) 'k Zag u niet daad'lijk; welkom,
[edel Heer;
Wij misten deze nacht uw raad en bijstand.

Brabantio.

Zoo ik uw hulp. Genadig heer, vergeef mij,
Geen ambtszaak, geen gerucht van wat hier omging,
Riep van mijn bed mij op; geen staatszorg is 't,
Die mij vervult, want mijn, mijn eigen leed
Breekt dam en sluis en stroomt zoo machtig, dat
Het iedere andre smart verzwelgt, verslindt,
En toch zichzelf steeds blijft.

Doge.

Spreek, wat gebeurde u?

Brabantio.

Mijn dochter! o mijn dochter!

Doge.

Dood?

Brabantio.

Voor mij;

Ja meer, verdwaasd, aan mij ontroofd, verdorven
Door tooverij en marktbedriegersmidd'len;
Want dat natuur, die toch niet stomp, niet blind,
Van zinnen niet verlamd is, zou dwalen,
Ondenkbaar zonder zwarte kunst!

Doge.

Wie hij ook zij, die door doemwaarde midd'len
Uw dochter zoo beroofd heeft van zichzelf
En u van haar, het bloedig wetboek zij
Door u gelezen naar zijn strengste letter
In uwen zin, ja, zelfs al gold uw aanklacht
Onze' eigen zoon.

Brabantio.

Deemoedig dank ik u.
Die man is 't, deze Moor, dien, naar het schijnt,
Om redenen van staat uw dringend machtwoord
Hierheen ontbood.

Doge en Senatoren.

Het doet ons innig leed.

Doge (*tot* Othello).

En uwerzijds, wat kunt gij hierop zeggen?

Brabantio.

Niets, niets, dan dat het waar is.

Othello.

Grootmogende, achtbare en doorluchte Raad,
Hoogedele en goedgunstige gebieders!
Dat ik des grijsaards dochter heb ontvoerd,
Het is zeer waar, — en waar, dat ik haar huwde.
Zietdaar en kern en omvang van mijn schuld;
Zij reikt niet verder. Ruw ben ik in 't spreken,
En schaars met vredes zachte taal begaafd;
Sinds merg van zeven jaar deze armen sterkte,

Tot voor nu negen maanden, vonden zij
Hun werk, hun levenstaak in veld en tent;
En weinig weet ik van de groote wereld,
Dan wat tot strijd en slaggewoel behoort;
Dus luttel sieraads leen ik aan mijn zaak,
Zoo 'k zelve pleit. Doch zoo gij 't gunstig toestaat,
Dan deel ik rond, onopgesmukt, geheel
Mijn minnehandel mee; met wélke spreuk,
Bezwering, drank of and're tooverkracht, —
Zúlk doen wordt mij te last gelegd, — ik mij
Zijn dochter won.

Brabantio.

Een schucht're maagd, zoo kalm,
Zoo zacht van geest, dat al wat zij gevoelde
Haar blozen deed! — en zij zou, trots natuur,
Rang, jaren, landaard, alles, — zou verlieven
Op wat zij niet dan huiv'rend aan kon zien!
Slechts een verminkt en onvolkomen oordeel
Kan staande houden, dat volkomenheid,
Natuur miskennend, zoo zou kunnen dwalen;
De rede wijst op helsche tooverkunsten
Als waren grond. Daarom betuig ik nogmaals
Dat hij met mengsels, die het bloed verhitten,
Of and're dranken, krachtig door bezwering,
Haar heeft verstrikt.

Doge.

Betuigd is niet bewezen,
Tenzij gij beter gronden hebt, meer klemmend,
Dan 't los vermoeden, dat, met krachtloos uitzicht,
En dun gekleed, nu optreedt tegen hem.

Eerste Senator.

Maar, Othello, spreek!
Hebt gij langs wegen, krom en onnatuurlijk,

Het hart der maagd veroverd en vergiftigd,
Of vleiend, lieflijk smeekend, haar gewonnen,
Zooals het hart aan 't hart vergunt?

Othello.

Ik bid u,
Zendt om mijn gade naar het Schuttershuis;
Zijzelf getuig' van mij hier, voor haar vader;
Blijkt u uit haar verhaal mijn schuld, ontneemt
Mij dan niet slechts wat ik u dank, mijn ambt
En uw vertrouwen, maar uw vonnis treff'
Mijn leven zelfs.

Doge.

Haal Desdemona hier.

Othello.

Geleid hen, vaand'rig; gij weet best de plaats.
(Jago *gaat met eenige Dienaren heen.*)
En, tot zij komt, — zoo waar ik aan den hemel
De zonden biecht mijns harten, — wil ik thans
Getrouw voor dit vereerd gehoor ontvouwen,
Hoe ik het hart der schoone jonkvrouw won
En zij het mijne.

Doge.

Spreek, Othello.

Othello.

Haar vader, die mij achtte, noodde vaak
Mij bij zich, vroeg mij naar mijn levensloop,
Van jaar tot jaar, naar elk beleg of slag
En verd're lotgevallen, die 'k doorleefde.
Ik liep ze van mijn kinderdagen door
En tot het uur, waarop ik 't hem vertelde.
Zoo sprak ik hem van schrikk'lijke ongevallen,
Van roerend lijfsgevaar ter zee, te land;

Van bressen, waar de dood mij raak'lings miste;
Hoe ik, gevang'ne van een trotschen vijand,
Als slaaf verkocht werd en hoe vrijgemaakt;
Van wondere avonturen op mijn zwerftocht,
Waarbij 'k van diepe grotten, wildernissen,
Steenklompen, rotsen, hemelhooge bergen,
Te spreken had, — en op die wijs ging 't voort; —
Van Cannibalen, die elkaâr verslinden,
De Anthropophagen, en van menschen, wien
Het hoofd zit in de borst. Bij die verhalen
Was Desdemona steeds gespannen luist'rend,
Maar telkens riep huishoud'lijk werk haar weg;
Doch nauw had ze in der ijl haar taak volbracht,
Of zij kwam weder en haar gretig oor
Verslond mijn woorden. Toen ik dit bespeurde,
Nam ik een gunstig uur te baat, en drong
Weldra de vuur'ge beê haar af, dat ik
Omstandig haar mijn zwerversleven meldde,
Waarvan zij stuksgewijs het een en ander
Te vluchtig had gehoord. Ik deed het gaarne;
En vaak ontlokte ik, eer zij 't wist, haar tranen,
Als ik een zware ramp vermeldde, die
Mijn jeugd getroffen had. Toen ik ten eind was,
Gaf zij een wereld zuchten mij tot loon.
„O God," riep zij, „hoe vreemd, hoe uiterst vreemd,
Hoe roerend, wonder roerend!" Nu eens wenschte
Zij, dat zij 't niet gehoord had, dan weer, dat
De Hemel zulk een man haar had doen zijn,
En zeide: „als ooit een vriend van u mij mint,
„Leer hem dan uw geschied'nis te verhalen,
„Dit kan mij winnen." Dit nu deed mij spreken;
Zij minde mij om 't doorgestaan gevaar,
Ik minde haar, omdat ze er deel in nam.
Dit is mijn een'ge tooverkunst geweest;
Daar komt zij aan, dat zij het zelf getuige.

(DESDEMONA *komt op, begeleid door* JAGO *en Anderen.*)

Doge.

Mij dunkt, dat dit verhaal ook 't hart zou winnen
Van mijne dochter. Waardige Brabantio,
Neem, wat ook fale aan de' echt, hem toch voor lief!
't Is beter vechten met gebroken wapens,
Dan met de hand alleen.

Brabantio.

Ik bid u, hoor haar;
Belijdt zij, dat zij half hem tegenkwam,
Dan treff' de bliksem mij, zoo ik den man
Nog vloeken blijf! — Treed nader, eed'le jonkvrouw!
Ziet gij hier iemand in den achtb'ren kring,
Wien gij gehoorzaam zijn moet boven allen?

Desdemona.

'k Zie, eed'le vader, hier mijn plicht gedeeld;
En 't leven dank ik u èn leer voor 't leven;
En beide, leer en leven, leeren wij
U te eeren, als wien al mijn eerbied toekomt;
Ja, 'k ben uw kind. — Doch hier staat mijn gemaal;
En de eerbied, dien mijn moeder, toen ze u boven
Haar vader koos, u heeft gewijd, dien eerbied
Betuig ik hier, dat ik den Moor, mijn heer,
Thans schuldig ben.

Brabantio.

God hoede u! — 'k Heb gedaan. —
Heer, thans, ik bid u, enkel staatsbelangen! —
Neemt kind'ren aan! dwaas, wie een kind verwekt! —
Treed nader, Moor!
Hier geef ik u van ganscher hart, wat ik,
Indien gij 't niet reeds hadt, van ganscher harte
U weig'ren zou. — Om uwentwil, juweel,

Ben ik verheugd geen ander kind te hebben,
Want door uw vlucht wierd wreedheid mij geleerd;
Het krege een blok aan 't been. — Ik heb gedaan, heer.

Doge.

Laat mij een woord, als u betaamde, spreken;
Mijn taal zij als een trap, om die gelieven
Weer tot uw gunst te voeren.
Als niets meer helpt, is droefheid niet van nut,
Want viel de slag, dan valt der hope stut;
Wie om een onheil, dat voorbij is, treurt,
Doet of hij wenscht, dat er een nieuw gebeurt;
Wie leed en smaad ervaart van 't nijdig lot,
Maakt door geduld dien nijd tot aller spot;
Wie, schoon bestólen, lácht, besteelt den dief,
Wie nutt'loos treurt, zichzelf, tot nieuwe grief.

Brabantio.

Dan kunnen wij den Turk ons Cyprus gunnen,
Het blijft aan ons, zoolang wij lachen kunnen.
Een wijze spreuk is lichtlijk mee te dragen,
Als hem, die troost ontvangt, geen zorgen plagen;
Maar wie, om leed te kwijten, eerst moet borgen
Van mak geduld, die torscht èn spreuk èn zorgen.
Die spreuken met hun dubb'len zin, voor allen
Gelijk bestemd, vertroosten of vergallen;
Doch woord blijft woord, en dat het spreuken-hooren
Een krank hart heelde, kwam mij nooit ter ooren.
Ik verzoek u nederig, thans tot de staatszaken over te gaan.

Doge.

De Turk bedreigt Cyprus met een allergeweldigste krijgstoerusting. — Othello, gij kent de sterkte van de plaats het best; en hoewel wij daar een stadhouder hebben van algemeen erkende bekwaamheid, stemt toch de openbare

meening, de onbeperkte beheerscheres der gebeurtenissen, met vaster vertrouwen op u; gij moet dieshalve er genoegen mee nemen, den frisschen glans van uw nieuw geluk te laten verdooven door deze ruwe en stormachtige onderneming.

Othello.

Gewoontes dwinglandij, hoogachtb're heeren,
Maakt mij het oorlogsbed van steen en staal
Tot driewerf uitgelezen dons; ik roem
Op aangeboren wakkerheid en lust
In krijgsvermoeienissen, en aanvaard
Den oorlog tegen de Ottomanen gaarne.
Daarom, voor uwen zetel need'rig buigend,
Verzoek ik voor mijn gade om uw voorziening,
Die haar een woning aanwijze, — onderhoud,
Gezelschap, dienaars, reeg'le naar het past
Aan haar geboorte en rang.

Doge.

Welnu, zij toeve
In 't huis haars vaders.

Brabantio.

Dit begeer ik niet.

Othello.

Noch ik.

Desdemona.

Noch ik; daar kan ik niet verblijven;
Ik wekte wis mijns vaders wrevel op,
Ware ik hem steeds voor oogen. Achtb're Doge,
Leen aan mijn bede een toegenegen oor,
En ondersteun met uw welwillend machtwoord
Mijn schucht'ren wensch.

Doge.

Wat wenscht gij, Desdemona?

Desdemona.

Dat ik den Moor voor 't leven heb verkoren,
Verkond' mijn stormvol en geweldig lot
Der wereld luid; mijn hart behoort geheel
Ook aan het krijgsberoep van mijnen heer;
Othello's aanschijn zag ik in zijn ziel,
En aan zijn eer en heldenmoed heb ik
Mijn hart en ál mijn aardsch geluk gewijd.
Blijf ik dus, achtb'ren, als een vredesmot,
Een niets, terug, als hij ten oorlog trekt,
Dan rooft men mij de rechten mijner liefde,
En legt een zwaren tusschentijd mij op
Door bitt're scheiding. Laat mij met hem gaan!

Othello.

Ik bid u, eedle heeren, laat haar wil
Den vrijen loop.
Wees, Hemel, mijn getuige, dat ik dit
Niet vraag tot streeling van mijn hartstocht, niet
Om 't vuur te voeden, waar de jeugd van blaakt,
Maar dat bij mij niet meer verterend woedt;
Neen, slechts opdat haar wensch voldoening smake.
En God behoede uw goedheid voor de vrees,
Dat ooit haar bijzijn mij mijn duursten plicht,
Uw zaak, verzuimen doe! Neen, zoo Cupido's
Gewiekte scherts door wulpsche stompheid ooit
Mijn scherpen blik omhuift, mijn hand'len stremt,
Ooit zingenot mijn doen bevlekt of schendt,
Dan make een huisvrouw van mijn helm een ketel,
En iedere onspoed, die verlaagt, vernietigt,
Verheffe tegen mij, mijn roem, het hoofd!

Doge.

Het sta aan uwe keus; bepaal gijzelf
Haar gaan of niet-gaan. Doch uw taak roept: spoed;
Terstond is 't best.

Eerste Senator.

Van nacht nog moet gij weg.

Desdemona.

Van nacht, heer?

Doge.

Deze nacht.

Othello.

Van ganscher harte.

Doge.

Wij komen morgen, negen uur, weer saam.
Othello, laat een officier hier achter;
Die zal u onze volmacht overbrengen,
Met alles, wat de waardigheid uws ambts
Verlangen kan.

Othello.

Dit doe mijn vaandrig, heer;
Hij is een man van eer, en welbeproefd;
Aan zijne zorg vertrouw ik mijne gade
Met wat uw edelheid noodzaak'lijk keurt,
Dat me achterna gezonden wordt.

Doge.

Zeer goed. —
Thans goede nacht u allen! — (*Tot* Brabantio.) Edel heer,
Hangt schoonheid af van reinheid van het hart,
Dan is uw schoonzoon eerder blank dan zwart.

Eerste Senator.

Heil, dapp're Moor! Eer Desdemona steeds!

Brabantio.

Wees waakzaam, Moor; uw oog komt u te stade;
Bedroog zij mij, waarom dan niet haar gade?

(De Doge, *Senatoren, Officieren, enz. af.)*

Othello.

Mijn leven voor haar trouw! — Mijn brave Jago,
'k Moet u mijn Desdemona toevertrouwen;
Ik bid u, dat uw vrouw haar begeleid';
En voer haar spoedig mij behouden toe.
Kom, Desdemona; slechts een enkel uur
Is mij voor liefde en reeg'ling van ons huis
Met u vergund; de tijd beheerscht ons doen.

(OTHELLO *en* DESDEMONA *af.*)

Rodrigo.

Jago!

Jago.

Wat zegt gij, brave borst?

Rodrigo.

Wat denkt gij, dat ik van plan ben te doen?

Jago.

Wel, naar bed gaan om te slapen.

Rodrigo.

Ik ga mij onmiddellijk verdrinken.

Jago.

Nu, als ge dat doet, wil ik nooit meer iets van u weten. Hoe komt gij op die gedachte, gij dwaas?

Rodrigo.

Het is dwaasheid te blijven leven, als het leven een marteling wordt; en als de dood onze geneesheer wordt, wordt ons voorgeschreven te sterven.

Jago.

O schande! Ik heb zoo een viermaal-zeven jaar in de wereld rondgekeken, en sinds ik een weldaad van een beleediging kon onderscheiden, heb ik nog nooit een man aangetroffen, die zichzelven wist lief te hebben. Eer ik

er toe kwam, te zeggen, dat ik mij ter wille van een pauwin ging verdrinken, zou ik mijn menschennatuur met een baviaan ruilen.

Rodrigo.

Wat wil ik doen? Ik erken, het is schande, dat ik zoo verliefd ben, maar het ligt niet in mijn macht het te verhelpen.

Jago.

Macht? Praatjens! Het ligt aan onszelf of wij zus of zoo zijn. Onze lichamen zijn tuinen, en onze wil is er tuinier van; zoodat, of wij brandnetels planten of sla zaaien, hysop poten en thijm wieden, er eenerlei gewas in brengen of velerlei er in verdeelen, of wij hem onvruchtbaar maken door verwaarloozing of ontginnen door de handen uit de mouw te steken, dit alles van de macht en het besturend gezag van onzen wil afhangt. Als de balans van ons leven niet de schaal der rede droeg om die andere der zinnelijkheid op te wegen, dan zou onze aandrift en de gemeenheid onzer natuur ons tot de onzinnigste besluiten brengen; maar wij bezitten de rede om onze razende driften, onze vleeschelijke begeerten, onze teugellooze lusten af te koelen. Waaruit ik besluit, dat, wat gij liefde noemt, eigenlijk een stek of entloot is.

Rodrigo.

Dit kan niet zijn.

Jago.

Het is niet anders dan een vurigheid van ons bloed en een toelating van onzen wil. Kom, wees een man! U verdrinken? verdrink katten en blinde hondjens. Ik heb mij uw vriend verklaard en ik erken, dat ik door kabels van de duurzaamste taaiheid aan uw verdiensten verknocht ben; nooit kon ik u nuttiger zijn dan nu. Steek geld in uw tasch; ga mee ten oorlog, maak uw gezicht

onkenbaar door een valschen baard; nog eens, steek geld in uw tasch. Het is onmogelijk, dat Desdemona lang op den Moor verliefd blijft, — steek geld in uw tasch! — en hij evenmin op haar; het was bij haar een stormachtig begin, en gij zult een even zoo plotselinge losscheuring beleven; — steek maar geld in uw tasch. — Die Mooren zijn veranderlijk in hunne neigingen; — vul uw buidel met geld; — wat hem nu zoet smaakt als honig, wordt hem alras zoo bitter als kolokwint. Zij moet veranderen, van wege haar jeugd; als zij van hem genoeg heeft, zal zij de dwaasheid van haar keus inzien. — Zij moet verandering willen, zij moet; daarom, steek geld in uw tasch. — Wilt gij volstrekt ter helle varen, doe het dan langs een aangenamer weg dan door u te verdrinken. Maak zooveel geld los als gij kunt. Als de heiligheid eener broze gelofte tusschen een Moorschen vagebond en een arglistige Venetiaansche niet te sterk is voor mijn vernuft en al het gebroedsel der hel, dan zult gij haar hebben; daarom, maak geld. Naar de maan met uw verdrinken! Dat is geheel uit den koers; tracht liever te hangen in de omarming uwer vreugde, dan u te verdrinken en haar mis te loopen.

Rodrigo.

Staat gij mij ter zijde bij mijne verwachting, als ik het op den uitslag laat aankomen?

Jago.

Op mij kunt gij rekenen. — Ga, maak geld. — Ik heb u dikwijls gezegd en ik zeg het u nog eens en nog eens: ik haat den Moor; mijne zaak wortelt in mijn hart en de uwe heeft geen minderen grond. Laat ons samengaan in onze wraak op hem; als gij hem horens kunt opzetten, dan verschaft gij uzelven genot en mij stof tot lachen. De tijd gaat groot van allerlei voorvallen, die in de ge-

boorte zijn. Opgerukt, ga, zorg voor geld. Morgen zullen wij er verder over spreken. Goede nacht!

Rodrigo.

Waar vinden wij elkander in den morgen?

Jago.

Te mijnent.

Rodrigo.

Ik kom bij tijds bij u.

Jago.

Ga uw gang, vaarwel! Maar hoor nog, Rodrigo!

Rodrigo.

Wat wilt ge?

Jago.

Niets meer van verdrinken, hoort gij?

Rodrigo.

Ik ben er van teruggekomen. Ik ga al mijn land te gelde maken.

Jago.

Goed bedacht, vaarwel. Steek maar geld genoeg in uw tasch.

(Rodrigo *af.*)

Zoo moet mijn nar mij steeds als buidel dienen.
Want voor mijn groote ervaring ware 't schande,
Als ik met zulk een eend mijn tijd verspilde,
Zoo niet tot scherts en voordeel. 'k Haat den Moor;
En 't wordt gefluisterd, dat hij in mijn bed
Mijn dienst verrichtte; 'k weet niet, of het waar is;
Nogtans uit louter argwaan wil ik hand'len,
Als waar' het zeker zoo. Hij mag mij lijden;
Te beter zal mijn aanslag bij hem slagen.
Die Cassio is een knap persoon; — laat zien:

Zijn plaats veroov'ren, en mijn lust voldoen, —
Een dubble schurkerij! — Doch hoe? — laat zien; —
Na korten tijd Othello's oor belezen,
Dat hij te zeer in gunst is bij zijn vrouw;
Hij is bevallig, minzaam, juist om argwaan
Te wekken, juist om vrouwen te verleiden.
De Moor is gul en open van natuur,
Waant ieder eerlijk, die slechts eerlijk schijnt,
En laat zoo zachtkens bij den neus zich leiden,
Als ezels 't laten doen. —
Ik heb 't; — in wording is 't; — door hel en nacht
Zij deze wangeboorte aan 't licht gebracht!

(JAGO *af.*)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een terras van een havenstad op Cyprus.

MONTANO *en twee Edellieden komen op.*

Montano.

Wat onderscheidt gij van de kaap op zee?

Eerste Edelman.

Niets, niets; het is een hooggezwollen vloed;
Geen zeil is tusschen 't zeevlak en den hemel
Te ontwaren.

Montano.

Luid, dunkt mij, heeft de wind te land gehuild;
Nooit schudde een zwaarder storm hier onze tinnen;
Hield hij op zee zoo huis, wat eiken kiel
Blijft, als haar bergen smeltend overstelpen,
Ineengeploegd? wat zullen wij nog hooren?

Tweede Edelman.

't Verstrooid zijn van de gansche Turksche vloot.
Want plaats u slechts op 't schuimend strand, dan schijnen
De baren, afgestuit, het zwerk te gees'len,
De vloed, door storm gezweept, met steile maan,

Het water op den gloed des beers te sling'ren,
't Wachtvuur te dooven der onwrikb're pool.
Nog nooit aanschouwde ik de opgeruide zee
In zulk een woede.

Montano.

Vond de Turksche vloot
Geen baai of schuilhoek, dan werd schip voor schip
Verzwolgen; 't was onmoog'lijk te weerstaan.

(Een derde Edelman komt op.)

Derde Edelman.

Nieuws, mannen! uit is onze krijg.
De noodstorm heeft de Turken zoo geteisterd,
Dat heel hun plan verlamd is; 't grootste deel
Der vloot, — zoo meldt een krijgsschip van Venetië, —
Leed schipbreuk of is redd'loos.

Montano.

Wat! is dit waar?

Derde Edelman.

Dat schip ligt in de haven;
Een Veronezer is 't; en Michel Cassio,
De luit'nant van den dapp'ren Moor, Othello,
Kwam reeds aan wal; de Moor is zelf op zee,
En komt met onbeperkte volmacht herwaarts.

Montano.

't Verheugt mij; 't is een waardig gouverneur.

Derde Edelman.

Doch Cassio, die van de' ondergang der Turken
Zoo troostrijk spreekt, is om den Moor in zorg,
En bidt voor zijn behoud; de booze orkaan
Heeft hen gescheiden.

Montano.

Dat hem God beware;
'k Heb onder hem gediend en hij beveelt
Als wakker krijger. Komt, thans naar de haven!
Zoowel om 't schip te zien, dat binnenviel,
Als om te turen naar den dapp'ren Moor,
Tot voor ons oog de zee en 't blauw der lucht
Ononderscheidbaar samenvloeit.

Derde Edelman.

Ja, gaan wij;
Want ieder oogenblik kan ons bericht
Van meer bezoekers brengen.

(Cassio *komt op.*)

Cassio.

Hebt dank, gij dapp'ren van dit weerbaar eiland,
Die zoo den Moor waardeert. — O, dat de hemel
Hem tegen de elementen bijstand leen',
Want hachlijk was de zee, die ons verdeelde.

Montano.

Heeft hij een stevig schip?

Cassio.

Zijn bark is kloek en sterk gebouwd, zijn stuurman
Staat als ervaren en beproefd bekend;
Dies wacht mijn hoop, geenszins ter dood toe krank,
Een ras en blij herstel.
(Geroep achter het tooneel:)
Een zeil! een zeil

(Een Bode komt op.)

Cassio.

Wat is dat voor geraas?

Bode.

De stad loopt leêg, en aan den zeekant staat
Het volk bij hoopen, en het roept: „een zeil!"

Cassio.

Mijn hoop maakt, die daar aankomt, tot den landvoogd.
(Men hoort kanonschoten.)

Tweede Edelman.

Hoort, schoten ter begroeting! Dit is zeker:
Zij zijn van de onzen.

Cassio.

'k Bid u, heer, ga zien,
En breng ons zeek're tijding, wie daar landde.

Tweede Edelman.

Ik ga terstond.

(De Edelman af.)

Montano.

Maar, waarde luit'nant, meld mij:
Is onze generaal gehuwd?

Cassio.

Dat is hij,
En recht gelukkig; hem gewerd een vrouw,
Die elk verhaal, den roem der faam zelfs, tart,
De hoogste vlucht der stoutste pen beschaamt,
En, als der schepping meesterstuk, de kunst
Van vinding machtloos toont. —

(De tweede Edelman komt terug.)

Wie is geland?

Tweede Edelman.

Een zeek're Jago, vaandrig van den veldheer.

Cassio.

Dan was zijn reis voorspoedig, wondersnel;
De hooge zee, de storm en 't windgehuil,
Zandbanken, spitse klippen, weggedoken
Tot valsche kluist'ring der onnooz'le kiel,
Verzaakten, als voor schoonheids macht zich buigend,
Hun moordzieke' aard en deerden Desdemona,
Als godd'lijk, niet.

Montano.

Wie is dat?

Cassio.

Zij, die 'k roemde,
En die gebiedster is van 's lands gebieder,
Door hem den koenen Jago toevertrouwd,
Wiens aankomst hier mijn schatting wel een week
Vooruit ijlt. — Heer der stormen, hoed Othello!
Uw machtige adem doe zijn zeilen zwellen,
Opdat hij met zijn schip de haven zeeg'ne,
Van mingloed hijge in Desdemona's armen,
Ons de' uitgebluschten moed op nieuw ontvonk';
En Cyprus' volk tot troost zij! —

(Desdemona, Emilia, Jago, Rodrigo *en Gevolg komen op.*)

O ziet, ziet,
De rijke lading is alreeds aan wal!
Gij, Cyprus' burgers, buigt voor haar de knie! —
Heil, eed'le vrouwe, dat des Hemels zegen
U voorga, volge, ja, van alle zijden
U steeds omgeev'!

Desdemona.

Ik dank u, wakk're Cassio.
Wat tijding kunt gij van mijn gâ mij melden?

Cassio.

Hij is nog niet geland; al wat ik weet,
Is dat hij wel is en dra hier zal zijn.

Desdemona.

Toch ducht ik; — hoe werdt gij van hem gescheiden?

Cassio.

De groote tweespalt tusschen zee en lucht
Dreef ons vaneen, — doch hoor, een zeil in 't zicht!
(Geroep achter het tooneel:)
Een zeil! een zeil!

(Kanonschoten.)

Tweede Edelman.

Zij brengen aan de citadel hun groet;
't Is weer een vriend!

Cassio.

Ga, bid ik, zien, wie 't is. —

(De Edelman af.)

Wees welkom, vaandrig. — (*Tot* Emilia.) Welkom,
[waarde vrouwe.
Duid mij niet euvel, goede Jago, dat ik
Op deze wijze haar groet; beleefdheid eischt
In mijne streek die koene hoff'lijkheid.

(Hij geeft Emilia *een kus.)*

Jago.

Nu, Heer, schonk zij u zooveel met haar lippen,
Al vaak haar tong verkwistend mij verleent,
Gij hadt genoeg.

Desdemona.

Helaas, gij zegt geen woord!

Jago.

Voorwaar, te veel!
Dit ondervind ik, als ik wensch te slapen;

Maar voor uw edelheid steekt zij haar tong,
't Is waar, een weinig in haar hart, en kijft
Inwendig.

Emilia.

Zonder reden spreekt gij zoo.

Jago.

Kom, kom; ja, buitenshuis zijt gij als beelden,
Daarbinnen schellen, katten in de keuken,
Bij 't krenken heil'gen, zelf beleedigd duivels,
Bij 't huiswerk speelsch en huisvrouw slechts in bed.

Desdemona.

O, schaam u, last'raar!

Jago.

Ik wil een Turk zijn, spreek ik al te sterk;
Tot spel staat ge op en gaat naar bed voor 't werk.

Emilia.

Mijn lof zult gij niet schrijven.

Jago.

Vraag dit nimmer!

Desdemona.

Wat schreeft gij wel van mij, om mij te loven?

Jago.

O eed'le vrouwe, leg mij dit niet op,
Want ik ben niets, als ik niet gispen mag.

Desdemona.

Beproef 't maar. — Is er iemand naar de haven?

Jago.

Ja zeker, eed'le vrouw.

Desdemona *(ter zijde)*.

Ik ben niet vroolijk, neen, maar ik misleid

Wat ik in waarheid ben, door vreemden schijn. —
(*Tot* JAGO.) Nu, hoe zou wel uw lof zijn?

Jago.

'k Ben bezig, maar mijn dicht kleeft even vast
Mij aan den bol als vogellijm aan bont;
't Neemt brein en alles mee; toch is mijn muze
In arbeid en zij schenkt dit rijm het licht:
„Een vrouw zij schoon en schrander nog daarbij,
Het een trekt wis van 't and're goed partij."

Desdemona.

Niet kwaad, maar als zij leelijk is met geest?

Jago.

„Een leelijk rotjen hebbe geest, nu, dan
Verstrikt haar geest allicht een mooien man."

Desdemona.

Al erger.

Emilia.

Maar als zij schoon en dwaas is?

Jago.

„'t Is goed, zoo schoon- met dwaasheid zich verbindt;
De dwaasheid schenkt de schoonheid aan een kind."

Desdemona.

Dat zijn oude onnoozele spitsvondigheden om zotten in een bierhuis te doen lachen. En welk een schralen lof hebt gij voor eene, die leelijk en dwaas tegelijk is?

Jago.

„Wat streek een dwaas en leelijk meisjen smeed',
't Is juist, wat vaak de schoonste en wijste deed."

Desdemona.

O verregaand onverstand! De slechtsten prijst gij het hoogst. Maar welken lof kunt gij schenken aan een

wezenlijk verdienstvolle vrouw, aan eene, die krachtens haar waarde aan de boosheid zelve een waar getuigenis afdwingt?

Jago.

„Een vrouw die schoon is en toch need'rig blijft,
Die welbespraakt is en toch nimmer kijft, —
Die rijk aan goud, zich toch eenvoudig kleedt, —
Die, vaak verlokt, steeds alle boosheid meed, —
Die hoe gekrenkt, als zij zich wreken kon,
Het onrecht droeg en op geen straffe zon, —
Die nooit zoo dom was of zoo onbedreven,
Een zalmstaart voor een schelvischkop te geven, —
Die denken kan, maar praatjens steeds ontwijkt, —
Van vrijërs dicht omzwermd, er niet naar kijkt, —
Dat ware een vrouw, — indien zij existeert, —"

Desdemona.

Om wat te doen?

Jago.

„Die kleintjens zoogt, en 't bierverbruik noteert."

Desdemona.

O welk een kreupel en krachteloos besluit! — Leer van hem niets, Emilia, al is hij ook uw man. — Wat zegt gij, Cassio, is hij niet een overmoedig en lasterend raadsman?

Cassio.

Hij spreekt driest, mevrouw; de soldaat zal u beter in hem bevallen, dan de geleerde.

Jago *(ter zijde)*.

Hij neemt haar bij de hand; voortreffelijk! fluister maar toe; met zulk een klein web zal ik een groote vlieg als Cassio weten te vangen. Ja, lach haar maar toe; ik zal u in uw eigen hoffelijkheid kluisteren. — (*Overluid tot* Cassio.) Gij hebt gelijk, wel zeker, het is zoo. — (*Weder*

ter zijde.) Als zulke kuren als deze u uit uw luitenantsbaantjen knikkeren, ware het beter geweest, dat gij uwe drie vingers niet zoo vaak gekust hadt, waar gij nu telkens zoo fraai den fijnen heer mee speelt. Zeer goed, een sierlijke kus, een uitgelezen huldebetuiging inderdaad! Alweer uw vingers aan de lippen! Ik wilde, dat zij klisteerspuiten waren, om uwentwille! — *(Trompetgeschal. — Overluid.)* De Moor! ik ken zijn trompet.

Cassio.

Ja waarlijk, het is zoo.

Desdemona.

Komaan, hem te gemoet om hem te ontvangen.

Cassio.

Daar komt hijzelf reeds, zie!

(Othello *komt op, met Gevolg.*)

Othello.

Mijn schoone krijgsheldin!

Desdemona.

Mijn dierb're Othello!

Othello.

Een wonder is 't mij, groot als mijne blijdschap,
U vóór mij hier te zien. O vreugd mijns harten!
Volgt zulk een kalmte op elken storm, dan mogen
De winden blazen tot de dood ontwaakt,
De kiel, gezweept, op golfgebergten klimmen
Hoog als de Olympus, duiken in een diepte
Als hel en hemel scheidt! O, nu te sterven
Waar' 't heerlijkst einde; want, ik vrees, mijn ziel
Smaakt thans een zaligheid, zooals het lot,
Ons nog omsluierd, nimmer andermaal
Genieten doet!

Desdemona.

Verhoede dit de Hemel,
Dat onze liefde en ons geluk niet wassen
Met elken leefdag!

Othello.

Amen, goede Machten!
'k Spreek nooit genoeg van deze vreugde; thans
Maakt zij mij stom, de weelde is al te groot;
(Hij kust haar.)
En dit, dit zij de grootste wanklank, die
Ons hart ooit geeft.

Jago *(ter zijde).*

Thans zijt gij goed gestemd;
Doch ik ontspan de snaren dier muziek,
Zoo waar ik Jago heet.

Othello.

Nu naar 't kasteel!
'k Heb nieuws: de krijg heeft uit, de Turk verdronk.—
Hoe maken 't op dit eiland de oude vrienden? —
O, liefste, op Cyprus zult gij welkom zijn;
Ik vond hier warme vriendschap. Ach, mijn beste,
Ik praat geheel verward, door al mijn vreugde
Verdwaasd, verbijsterd. — 'k Bid u, goede Jago,
Ga naar de haven en ontscheep mijn koffers,
En breng den schipper tot mij op het slot;
Hij is een wakker zeeman, wiens verdienste
Erkenning eischt en dank. — Kom, Desdemona,
Nog eenmaal welkom hier op Cyprus.
(Othello, Desdemona *en Gevolg af.*)

Jago *(tot een Dienaar).*

Ga naar de haven en wacht mij daar op. *(De Dienaar af;* Jago *blijft met* Rodrigo *alleen.)* — Kom hier. Als gij dapper zijt, — en men zegt wel, dat zelfs lage zielen,

als zij verliefd zijn, een hoogeren adel verkrijgen, dan haar is aangeboren, — luister dan naar mij. De luitenant heeft deze nacht de wacht op het slotplein; — maar eerst moet ik dit zeggen: Desdemona is bepaald op hem verliefd.

Rodrigo.

Op hem! Kom, niet mogelijk!

Jago *(grijpt* Rodrigo's *hand en legt hem die op den mond).*

Leg uwen vinger zoo en neem mijn onderricht ter harte. Bedenk eens, met welk een heftigheid zij op den Moor verliefd raakte, enkel en alleen om zijn zwetsen en zijn avontuurlijke leugens; en zal zij hem steeds blijven beminnen om zijn gesnap? gij zijt veel te verstandig om dit te gelooven. Het oog wil ook wat hebben en wat genot kan het haar zijn steeds op den duivel te kijken? Als het bloed afgekoeld is door genot, dan is er, om het weer te ontvlammen en aan verzadiging versche begeerte te geven, noodig: een beminnelijk gelaat, overeenstemming van jaren, van zeden, van schoonheid, waarin de Moor geheel en al te kort schiet. Nu, bij gebreke van al deze vereischte aangenaamheden, zal hare verwende fijngevoeligheid zich bedrogen wanen, een gevoel van walging krijgen, den Moor afkeerwekkend en afschuwelijk gaan vinden; de natuur zelve zal haar daartoe leiden en tot de een of andere nieuwe keus drijven. En nu, man, als gij dit toestemt, — en het is iets, dat zich van zelf aan u opdringt, — wie staat zoo hoog op den ladder van dit geluk als Cassio? een schelm met gladde tong, die niet verder naar zijn geweten luistert, dan dat hij in den vorm van een eerbaar en beschaafd voorkomen zich hult om des te beter zijn wulpsche en recht heimlijk losbandige neigingen te bevredigen? niet waar, niemand? neen, niemand. Een geslepen, gladde schelm;

een gelegenheidsnajager, met een oog om voordeeltjens te stempelen en na te bootsen, al bood geen echt voordeel zich ooit aan; een verduivelde schelm! Bovendien is de schelm een knap jong mensch en bezit al de vereischten, waar de dwaasheid en groene gemoederen door aangetrokken worden; een verderflijke, doortrapte schelm, en het vrouwtjen heeft hem reeds in het oog.

Rodrigo.

Dit kan ik niet van haar gelooven, zij is door en door zedig van aard.

Jago.

Zedige duivelskunstenarij! De wijn, dien zij drinkt, is van druiven gemaakt; als zij zedig was geweest, zou zij nooit op den Moor verliefd zijn geraakt; zedige kool! Hebt gij niet gezien, hoe zij hem in de handpalm kittelde? hebt gij dit niet opgemerkt?

Rodrigo.

Ja, dit heb ik wel opgemerkt, maar het was niets dan hoffelijkheid.

Jago.

Wulpschheid, zoowaar ik leef! een inleiding, een duister voorspel voor een stuk van lust en snoode gedachten. Zij kwamen met hunne lippen zoo dicht bijeen, dat hunne adems elkander omhelsden. Nietswaardige gedachten, Rodrigo! als die vertrouwelijkheden aldus den weg banen, dan worden zij op de hielen gevolgd door de hoofd- en voornaamste handeling, het inlijvende besluit. Foei! — Maar vriend, laat u door mij leiden; ik heb u van Venetië hierheen gebracht. Betrek gij van nacht de wacht; voor het bevel daartoe zal ik zorgen; Cassio kent u niet; — ik zal in uw buurt zijn; zorg gij maar op de een of andere wijs Cassio te vertoornen, hetzij door te luid te spreken, of door een klad op zijn

krijgstucht te werpen, of op welke andere manier gij wilt, naarmate de gelegenheid er gunstig voor zal zijn.

Rodrigo.

Goed.

Jago.

Hij is driftig, man, en zeer opvliegend, en trekt misschien het zwaard tegen u; terg hem daartoe; want juist daarmee wil ik die van Cyprus zoo opruien, dat zij niet tot bedaren zullen komen, voordat Cassio verwijderd is. Zoo zal u een korte weg gebaand zijn tot de vervulling van uw begeerten, door de middelen die ik dan zal hebben om u in de hand te werken, en op de beste wijze is de hindernis opgeruimd, die weg moet, als gij eenige kans op slagen wilt hebben.

Rodrigo.

Ik neem het op mij, als gij een gunstige gelegenheid weet tot stand te brengen.

Jago.

Daar sta ik u borg voor. Kom op het kasteel spoedig bij mij; ik moet nu zijn reisbehoeften doen ontschepen. Vaarwel.

Rodrigo.

Adieu!

(Rodrigo *af.*)

Jago.

Dat Cassio haar bemint, geloof ik vast;
Dat zij hem mint, is moog'lijk en natuurlijk.
De Moor, — hoewel ik hem niet uitstaan kan, —
Heeft een standvastig, edelminnend hart,
En blijkt, — dit neem ik aan, — voor Desdemona
Een trouw gemaal. Nu, ik bemin haar ook;
Niet juist uit echten wellust, — schoon 'k misschien
Aan zulk een groote zonde schuldig ben, —

Neen, eer om mijnen wraaklust te voldoen,
Want ik verdenk den wulpschen Moor, dat hij
Op mijn gebied gejaagd heeft; die gedachte
Knaagt als een bijtend gif mijn binnenst steeds;
En niets, niets kan of zal mijn ziele stillen,
Dan dat ik af kan reek'nen: vrouw voor vrouw;
Of als mij dit mislukt, dat ik den Moor
Van zulk een heftige ijverzucht vervul,
Dat geen verstand die heelt. Om dit te doen, —
Als maar mijn stumpert van Venetië, dien ik
Tot jagen aanhits, 't veld ten einde loopt, —
Wil ik vriend Cassio bij de heupen vatten,
En bij den Moor als wulpschen kwant belast'ren, —
Want Cassio, vrees ik, komt mij ook in 't nest; —
Zoodat de Moor mij dankt, beloont en eert,
Wijl ik een monsterezel van hem maak,
Hem kalmte en vreê tot razens toe ontroof.
't Is hier, *(Hij wijst op zijn voorhoofd.)* schoon nog
[verward; eerst na de daad
Toont schurkerij haar kenn'lijk, waar gelaat.
(JAGO *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Een straat.

Een Heraut treedt op met een bekendmaking, gevolgd door een hoop volks.

Heraut.

Het heeft Othello, onzen edelen en dapperen veldheer, behaagd, dat, om de pas aangekomen zekere tijding van de algeheele vernietiging der Turksche vloot, iedereen deelneme aan die zege: dezen door dansen, genen door 't ontsteken van vreugdevuren, ieder door de vermaken

en verlustigingen, die hem het meest aantrekken, want behalve dit gezegende nieuws viert hij heden zijne bruiloft. Dit behaagde het hem openlijk te doen bekend maken. Alle voorraadkamers en eetzalen staan open, en ieder heeft volle vrijheid tot feestvieren van nu, vijf uren, af, tot de klok elf geslagen heeft. De Hemel zegene het eiland Cyprus en onzen edelen generaal Othello.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een zaal in het Kasteel.

OTHELLO, DESDEMONA, CASSIO *en Gevolg komen op.*

Othello.

Mijn waarde Michaël, houd de wacht in 't oog;
En laten wij het eervol voorbeeld geven
Van zelfbedwang, van maat in onzen lust.

Cassio.

Heer, Jago weet reeds, hoe hij hand'len moet;
Maar 'k zal ten overvloede zelf ook toezien,
Hoe alles gaat.

Othello.

Op Jago kunt gij bouwen.
Thans goede nacht. Ik wil, zoo vroeg gij kunt,
Op morgen met u spreken. — (*Tot* DESDEMONA.) Kom,
[mijn dierbre,
Wie vruchten koopt, wenscht, dat haar smaak hem streel',
Valle u en mij thans dit genot ten deel! —
Vaartwel!

(OTHELLO, DESDEMONA *en Gevolg af.*)

(JAGO *komt op.*)

Cassio.

Welkom, Jago, wij moeten op wacht.

Jago.

Dit uur nog niet, luitenant; 't is nog geen tien. Onze generaal scheepte ons zoo vroeg af uit liefde voor zijne Desdemona; nu, wij willen hem daarover niet hard vallen; hij heeft nog geen bruidsnacht met haar doorgebracht en zij is Jupiter waardig.

Cassio.

Zij is een wondervolle vrouw.

Jago.

En, ik sta er u voor in, een die vol vuur is.

Cassio.

Inderdaad, zij is een wezen vol jeugd en bevalligheid.

Jago.

Welke oogen heeft zij in haar hoofd! Mij dunkt, zij doen als het ware een uitdaging hooren tot strijd.

Cassio.

Een aanlokkelijk oog, en toch, dunkt mij, echt zedig.

Jago.

En, als zij spreekt, klinkt het niet als een wapenkreet tot liefde?

Cassio.

Zij is inderdaad de volmaaktheid zelve.

Jago.

Nu, heil hunner sponde! — Kom, luitenant, ik heb een stoop wijns, en hier buiten staan een paar jonge Cyprische edellieden, die gaarne eens een beker willen laten rondgaan op de gezondheid van den zwarten Othello.

Cassio.

Neen, van avond niet, goede Jago. Ik heb uiterst zwakke en ongelukkige hersens om te drinken; ik wenschte wel, dat de wellevendheid een andere wijs van onthalen uitvond.

Jago.

Kom, het zijn vrienden; een enkelen beker maar en ik zal voor u drinken.

Cassio.

Ik heb van avond slechts een beker gedronken, en die was uit voorzichtigheid nog aangelengd, en ziet eens, hier woelt het mij er al van. *(Hij wijst op zijn hoofd.)* Het is mijn ongeluk, dat ik zoo weinig verdragen kan, en ik durf van mijn zwakheid niet meer vergen.

Jago.

Kom, man, 't is een nacht van vroolijkheid en die jongelieden staan er op.

Cassio.

Waar zijn zij?

Jago.

Hier voor de deur; ik bid u, roep hen binnen.

Cassio.

Ik zal het doen, maar het is mij niet naar den zin.

(Cassio *gaat heen.*)

Jago.

Gelukt mij, dat ik hem een beker opdring,
Bij wat hij reeds gedronken heeft, dan wordt
Hij wis zoo keffend, bijtziek en twistgierig
Als eenig juffershondjen. Uil Rodrigo,
Wien liefde schier het binnenst buiten keert,
Heeft meen'gen diepen beker reeds geleêgd
Op Desdemona en heeft nu de wacht.

Drie Cyprische edellieden — jong en bruisend,
Beducht voor 't minste spatjen op hun eer,
Door mij met vuur'gen wijn nog wat verhit, —
Zijn mede op wacht. En in dien troep beschonk'nen
Zal ik nu Cassio prikk'len tot een daad,
Die 't eiland overeind zet. — Stil, zij komen.
Gelukt het plan, waar ik zoo schoon van droom,
Dan waarlijk zeilt mijn boot voor wind en stroom.

(Cassio *komt terug*, *met* Montano *en twee edellieden.*)

Cassio.

Bij den hemel, ik heb al een dronk weg.

Montano.

Waarachtig, toch maar een kleinen, niet meer dan een pint, zoowaar ik soldaat ben.

Jago.

Hier! brengt wijn!

(Hij zingt.) „En laat mij het kanneken klinken, klinken;
En laat mij het kanneken klinken;
Een soldaat is een man,
En het leven een span;
Zoo laat een soldaat dan drinken!"

Wijn, jongens!

(Er wordt wijn gebracht.)

Cassio.

Bij den hemel, een prachtig liedjen!

Jago.

Ik heb het in Engeland geleerd, waar zij eerste meesters in het bekeren zijn; een Deen, een Duitscher, en een drilbuik van een Hollander, — drinkt toch! — zijn niets tegen een Engelschman.

Cassio.

Is een Engelschman zulk een held in het drinken?

Jago.

O, hij drinkt met alle gemak den Deen onder tafel; het kost hem geen zweetdroppel, den Duitscher van de beenen te krijgen, en den Hollander dwingt hij tot overgaaf, eer de tweede stoop te vullen is.

Cassio.

Op de gezondheid van onzen generaal!

Montano.

Daar ben ik bij, luitenant, en ik zal u bescheid doen.

Jago.

O dat lieve Engeland!
(Hij zingt.)

„Prins Steven was een baanderheer;
Zijn hozen kostten maar een kroon;
„'t Is schellingsgoed," zei hij, „niets meer;
Gij snijdt mij, snijder, wacht uw loon!"
Dat was een man, den vorst verwant,
En gij zijt van een lagen stand;
En hoogmoed is een pest voor 't land;
Draagt de oude pij, dat 's beter trant."

Wijn, wijn hier!

Cassio.

Nu, dat is nog een keuriger liedjen dan het andere.

Jago.

Wilt gij het nog eens hooren?

Cassio.

Neen, want ik acht hem, die zoo iets doet, zijn post niet waard. — Nu, de Hemel gaat boven alles; en er zijn zielen, die zalig moeten worden, en er zijn zielen, die niet zalig moeten worden.

Jago.

Zeer juist, beste luitenant.

Cassio.

Wat mij betreft, — zonder den Generaal of eenigen man van rang te na te spreken, — ik hoop zalig te worden.

Jago.

Dat hoop ik ook, luitenant.

Cassio.

Ja, maar met uw verlof, niet vóor mij; de luitenant moet zalig worden vóor den vaandrig. Doch genoeg hiervan; nu aan onze dienstzaken. — God vergeev' ons onze zonden! — Heeren, laat ons denken aan onzen dienst. Denkt niet, heeren, dat ik dronken ben; dit is mijn vaandrig, — dit is mijn rechterhand, en dit is mijn linkerhand. — Ik ben dus niet dronken; ik kan goed genoeg staan en goed genoeg spreken.

Allen.

Bijzonder goed.

Cassio.

Nu, zeer goed dus; gij moet dus niet denken, dat ik dronken ben.

(Cassio *af.*)

Montano.

Nu naar 't terras, tot stellen van de wachten!

Jago.

Gij zaagt dien jonkman, die ons daar verliet;
Hij is een krijger, waard om nevens Cæsar
Bevel te voeren; doch gij ziet zijn fout;
Als aan den eev'naar dag en nacht, zoo zijn
Zijn nachtzijde en zijn deugd gelijk; 't is jammer!
Othello bouwt op hem; doch dit vertrouwen

Zal, grijpt te kwader uur zijn zwak hem aan,
Dit eiland, vrees ik, schokken.

Montano.

Is hij vaak zoo?

Jago.

Het is het vaste voorspel van zijn slaap;
Wanneer geen roes hem wiegt, dan waakt hij wis
Tweemaal een wijzer rond.

Montano.

Dan ware 't goed,
Zoo dit den generaal werd meegedeeld.
Misschien, dat hij 't niet ziet; misschien waardeert
Zijn goedheid zoo het goede in Cassio, dat hij
Zijn feilen over 't hoofd ziet. Is 't niet waar?

(Rodrigo *komt op.*)

Jago (*ter zijde tot* Rodrigo).

Gij daar, Rodrigo?
Ik bid u, vlug! den luit'nant achterna!

(Rodrigo *af.*)

Montano.

Wel treurig is 't, dat de eed'le Moor een post,
Als dien van plaatsvervanger, aan een man
Met zulk een ingeworteld zwak vertrouwt;
Hem in te lichten zou lofwaardig zijn.

Jago.

Ik deed het niet voor heel dit prachtig eiland;
Ik houd van Cassio en zou alles doen,
Wat hem genezen kon. — Doch — welk geraas?
(Geroep achter het tooneel:) Hulp, hulp!

(Cassio *komt terug*, Rodrigo *vervolgend.*)

Cassio.

Gij schoft, gij schurk!

Montano.

Wat is er gaande, luit'nant?

Cassio.

Een schelm mijn plicht mij leeren!
Ik sla den spitsboef in een matten flesch!

Rodrigo.

Mij slaan!

Cassio.

Gij relt nog, schurk?

(Hij slaat hem.)

Montano.

Neen, beste luit'nant;

(Hij houdt Cassio *tegen.)*

Ik bid u, heer, houd op!

Cassio.

Weerhoud mij niet,
Of 'k sla u op 't gezicht!

Montano.

Kom, gij zijt dronken.

Cassio.

Ik dronken!

(Zij vechten.)

Jago (*ter zijde tot* Rodrigo).

Loop heen, gij; maak alarm; roep: muiterij!

(Rodrigo *af.*)

Neen, beste luit'nant, — maar in Gods naam, heeren, —
Helpt allen! — Luit'nant, — heer, — Montano, —
[heer! —

Helpt, mannen, helpt! — een fraaie wacht, voorwaar!
(De alarmklok luidt.)
Wie luidt de klok daar? — Duivels, stil! De stad
Raakt in alarm; — houd op, in Gods naam, luit'nant!
't Onteert u voor altoos!

(OTHELLO *treedt op, met Gevolg.*)

Othello.

Wat is hier gaande?

Montano.

Ik bloed al door; 'k ben zwaar gewond! — Hij sterv'!
(Hij dringt op CASSIO *aan.)*

Othello.

Houdt op, of 't geldt uw leven!

Jago.

Houd op toch, luit'nant! — Heer! — Montano! —
[heeren! —
Hebt ge elk besef van rang en plicht verloren?
Stil! 't Is de Generaal, die spreekt! Stil! Schaamt u!

Othello.

Wat is dit hier? Van waar ontstond die strijd?
Zijn wij thans Turken, die onszelven doen,
Wat 's Hemels macht den Ottomaan verbood?
Staakt, staakt dien heidentwist, uit Christenschaamte!
Wie 't eerst zich roert, zijn woede bot wil vieren,
Hij telt zijn leven niets en sterft terstond.
Dat schrikgelui houde op! het brengt dit eiland
In rep en roer. — Wat is hier gaande, heeren? —
Rechtschapen Jago, gij, van smart bestorven,
Spreek, wie begon dit? Bij uw vriendschap, spreek!

Jago.

Ik weet niet; — nog zoo even beste vrienden,

In liefde en vreê als jonge man en vrouw,
Bij 't eerst ontkleeden; en op eens, daar juist, —
Als had hun een planeet het brein gekrenkt, —
Het zwaard ontbloot, elkanders borst bedreigend
In dolle moordzucht. Hoe dit dwaas krakeel
Ontstond, is me onbewust; maar liever had ik
Mijn beenen in roemruchten strijd verloren,
Die mij getuige maakten van dit doen!

Othello.

Hoe kwaamt gij, Michaël, zoo u te vergeten?

Cassio.

Verschoon mij, bid ik u, ik kan niet spreken.

Othello.

Steeds, vriend Montano, toondet ge u bezadigd;
Den ernst, de kalmte van uw jonglingschap
Erkent de wereld, en der wijsten oordeel
Schonk u hun lof; van waar nu, dat ge aldus
Uw goeden naam ontrafelt en den rijkdom
Van ieders achting wegwerpt voor den blaam
Van vechtziek rustverstoorder? Geef mij antwoord.

Montano.

Doorluchte Othello, ik ben zwaar gewond;
Uw vaandrig, Jago, kan u alles zeggen, —
Daar ik me ontzie te spreken, 't doet mij pijn, —
Wat mij bewust is; en ik weet ook niet,
Dat ik door woord of daad daar iets misdreef,
Zoo zucht tot zelfbehoud geen ondeugd is
En zelfverdediging geen strafb're zonde,
Als ruw geweld ons aanrandt.

Othello.

Nu, bij God!
Mijn bloed bedwelmt bijna mijn veil'ger gidsen;
En hartstocht poogt, mijn oordeel gansch verduist'rend,

Mij bij mijn doen te leiden. Zoo 'k mij roer
En dezen arm slechts ophef, valt de beste
Van u bij mijn kastijding. Doe mij hooren,
Hoe 't snood krakeel begon, door wien 't ontvlamde;
En wiens vergrijp bewezen wordt, — al waar' hij
Mijn tweelingbroeder, saâm met mij geboren, —
'k Verstoot hem. Wat! hier in een stad, door krijg
Beroerd, waar vrees het hart des volks vervult,
Persoonlijke', onderlingen twist te wekken,
's Nachts, op de wacht, die rust en vreê verzekert!
Iets gruw'lijks is het; — Jago, wie begon dit?

Montano.

Indien ge, als vriend of kameraad partijdig,
Iets meer of minder dan de waarheid zegt,
Dan zijt gij geen soldaat.

Jago.

Dien aandrang niet!
Eer liet ik uit den mond de tong mij rukken,
Dan dat zij Michaël Cassio onrecht deed;
Doch ik ben overtuigd, dat hem de waarheid
Geen leed zal doen. — Aldus is 't, Generaal:
Ik was hier aan het praten met Montano;
Daar komt een knaap, die luid om hulpe roept;
En Cassio volgt hem met ontbloote kling,
Met straf hem dreigend. Heer, deze edelman
Spreekt Cassio toe en tracht hem te weerhouden;
Ik liep den schreeuwer achterna, beducht,
Dat zijn geroep, — helaas! 't gebeurde toch, —
De stad ontrusten zou. Doch, vlug ter been,
Ontliep hij mij; toen keerde ik snel terug,
Vooral omdat ik zwaarden klett'ren hoorde,
En Cassio luide vloeken, wat ik nooit
Vóór heden van hem hoorde. Toen ik weerkwam, —
En schielijk was dit, — vond ik hen aan 't vechten,

Met houw en stoot, zooals zij 't ook nog waren,
Toen gij hen scheiddet. — Meer kan ik van 't voorval
U niet berichten. — Doch, steeds blijft de mensch
Een mensch, en zich vergeten kan de beste.
Ging Cassio in zijn drift ook iets te ver,
Zooals in woede een mensch zijn vriend kan slaan,
Ik houd voor zeker: Cassio ondervond
Van hem, die mij ontkwam, een krenking, dieper
Dan zelfs 't Geduld zou dragen.

Othello.

Jago, 'k weet:
Uw trouw, vriendschapp'lijk hart verkleint de zaak
En Cassio's schuld. — 'k Ben u genegen, Cassio;
Doch wees voortaan mijn officier niet meer.

(Desdemona *komt weder op, met Gevolg.*)

Zie, werd mijn lieve vrouw niet opgeschrikt? —
Ik stel in u een voorbeeld.

Desdemona.

Wat gebeurt hier?

Othello.

't Is weer in orde, beste. Kom, naar bed. —
'k Wil zelf, heer, de arts voor uwe wonden zijn. —
Geleidt hem weg. —

(Montano *wordt weggeleid.*)

Geef, Jago, op de stad nauwlettend acht;
En zet ter neêr, wien 't woest krakeel ontstemde. —
Kom, Desdemona, 't is eens krijgers lot,
Dat onrust met zijn zoetsten sluimer spot.

(*Allen af, behalve* Jago *en* Cassio.)

Jago.

Hoe, zijt gij gewond, luitenant?

Cassio.

Ja, en onheelbaar.

Jago.

Nu, dat verhoede de Hemel!

Cassio.

Mijn goede naam, mijn goede naam, mijn goede naam! O ik heb mijn goeden naam verloren! Ik heb mijn onsterflijk deel verloren, en wat mij rest is dierlijk! — Mijn goeden naam, Jago, mijn goeden naam!

Jago.

Zoo waar ik eerlijk man ben, ik dacht, dat uw lichaam een wond had ontvangen; dat is gevoeliger dan een goede naam. Een goede naam is een ijdele en hoogst bedriegelijke begoocheling, vaak zonder verdienste verkregen en onverdiend verloren; gij hebt in het geheel geen goeden naam verloren, tenzij gij uzelven den naam bezorgt, dat gij dit verlies hebt geleden. Kom, man, er zijn middelen om den Generaal weder te winnen; hij verstiet u slechts in zijn drift, een straf meer uit staatkunde dan uit boosheid; juist zooals iemand zijn onschuldigen hond zou slaan om een dreigenden leeuw af te schrikken. Houd slechts bij hem aan en hij is weêr de uwe.

Cassio.

Ik wil eer om zijne verachting aanhouden, dan een zoo waardigen overste met een zoo nietswaardigen, drinkenden en onbezonnen officier bedriegen. Zich bedrinken, en klappen als een papegaai? pochen? vloeken? en gezwollen taal uitslaan tegen zijn eigen schaduw? — O gij onzichtbare geest van den wijn! als gij nog geen naam bezit, waaraan gij te kennen zijt, dan moge men u Duivel heeten!

Jago.

Wie was het, dien gij daar met uw zwaard vervolgdet? Wat had hij u gedaan?

Cassio.

Ik weet het niet.

Jago.

Is het mogelijk?

Cassio.

Ik herinner mij allerlei dingen, maar niets duidelijk; een twist, maar niet waarom. — O God, dat de mensch een vijand in den mond neemt, die zijn hersens hem ontsteelt! dat wij ons met blijdschap en genot, met gejubel en toejuiching tot beesten vervormen!

Jago.

Hoe, maar gij zijt nu weer goed in orde; hoe zijt gij zoo tot uzelf gekomen?

Cassio.

De duivel Dronkenschap heeft plaats gelieven te maken voor den duivel Gramschap; de eene ondeugd toont mij de andere, om mij tot algeheele zelfverachting te drijven.

Jago.

Kom, kom, gij zijt een veel te streng zedepreêker. Ja, naar den tijd, de plaats en de gesteldheid van dit land wenschte ik van harte, dat het niet gebeurd ware; maar, nu het er eens toe ligt, moet gij het kwaad ten beste zien te keeren.

Cassio.

Verzoek ik hem mijn plaats terug, dan zal hij zeggen: „gij zijt een dronkaard." En al had ik zooveel monden als de Hydra, met dit antwoord waren zij allen gestopt. Een verstandig mensch zijn, kort daarna een dwaas, en plotseling een beest! O onbegrijpelijk! — Ieder beker te veel is vervloekt en zijn inhoud een duivel!

Jago.

Kom, kom; goede wijn is een goed gezellig wezen, als men er mee weet om te gaan; vaar er niet meer tegen uit. — En, goede luitenant, gij denkt toch, denk ik, dat ik uw vriend ben?

Cassio.

Daar heb ik de bewijzen van, vriend. — Ik dronken!

Jago.

Dronken zijn kan u en iederen mensch ter wereld overkomen, man. Ik zal u zeggen, wat gij te doen hebt. De vrouw van onzen Generaal is nu de Generaal; — ik mag dit wel in zoo verre zeggen, als hij zich geheel heeft toegewijd en overgegeven aan de beschouwing, waarneming en opsomming van hare gaven en bevalligheden; — biecht haar alles rondborstig op, en zij zal u helpen om uw plaats weer in te nemen. Zij is zoo gul, vriendelijk, hulpvaardig, innig goed van aard, dat zij het voor een feil in hare goedheid houdt, als zij niet meer doet dan van haar wordt verlangd. Deze breuk tusschen u en haar echtgenoot, verzoek haar die te spalken, en ik zet mijn geheel vermogen tegen iederen noemenswaarden inzet, uw vriendschap zal na de breuk sterker worden, dan zij ooit geweest is.

Cassio.

Gij raadt mij ten beste.

Jago.

En, ik verzeker u, in de oprechtheid mijner vriendschap, en uit welmeenende goedheid.

Cassio.

Ik geloof het gaarne; morgen, bij tijds, zal ik Desdemona om hare voorspraak verzoeken. Ik wanhoop aan mijn geluk, als ik hier schipbreuk lijd.

Jago.

Gij hebt gelijk. Goede nacht, luitenant; ik moet op wacht.

Cassio.

Goede nacht, brave Jago.

(Cassio *af.*)

Jago.

En wie beweert, dat ik den schurk hier speel?
De raad, dien ik hem geef, is goed en eerlijk,
Verstandig en de ware weg om weder
Den Moor te winnen. Want gemakk'lijk valt het,
De zachte Desdemona te overreden
Tot iedere eed'le voorspraak; ze is milddadig
Als de elementen 't zijn. En wat het winnen
Des Moors door haar betreft, — al moest hij ook
Zijn doop verzaken, elk symbool en zegel
Van schuldvergiff'nis, — aan haar liefde hangt
Zijn ziele zoo, dat zij hem bindt, ontbindt,
Ja doet, zooals haar lust met zijne zwakheid
Als god wil spelen. Kan ik dan een schurk zijn,
Als ik het rechte pad tot zijn geluk
Aan Cassio toon? O godsdienstleer der hel!
Als duivels op hun zwartste zonden broeden,
Verlokken ze eerst door schijn van hemelreinheid,
Als ik nu; want terwijl die brave nar
Herstel van eer van Desdemona smeekt,
En zij den Moor met drang genade vraagt,
Wil ik dit gif in 't oor hem drupp'len, dat
Haar wellust dien terugkeer wenschen doet;
Zoodat, hoe meer zij hem tracht goed te doen,
De Moor te minder haar vertrouwen zal.
Zoo wil ik hare deugd in pik verand'ren,
En uit haar eigen goedheid weef ik 't net,
Dat allen zal omstrikken.

(RODRIGO *komt weder op.*)

Zoo, Rodrigo!

Rodrigo.

Ik loop hier mede op de jacht, niet als een hond, die jaagt, maar als een die mee mag blaffen. Mijn geld is bijkans op; ik ben van nacht duchtig afgerost en naar ik denk zal de uitkomst wezen, dat ik voor mijn moeite zoo- en zooveel ervaring zal hebben opgedaan, en dus, met geen geld hoegenaamd, en een weinigjen meer verstand, naar Venetië terugkeer.

Jago.

Armzalig zij, wien 't aan geduld ontbreekt!
Geneest een wond ooit anders dan allengskens?
Door sluwheid werk ik, niet door tooverij,
Niet waar? en sluwheid wacht op 't dralend uur.
Hoe? 't gaat toch best? Ge ontvingt van Cassio slagen,
Maar gaaft hiervoor aan Cassio zijn ontslag.
Hoe veel ook goed gedije in 't licht der zon,
Die vrucht, die 't eerst gebloeid heeft, rijpt het eerst;
Geduld! geduld! — Waarachtig, 't is reeds morgen;
Vermaak en arbeid korten sterk den tijd.
Verwijder u en zoek uw woning op;
Van hier, zeg ik; weldra verneemt gij meer;
Neen, ga nu, ga! —

(RODRIGO *af.*)

Twee dingen zijn te doen: —
Mijn vrouw moet haar meest'resse gunstig stemmen
Voor Cassio; 'k drijf haar aan; —
Ikzelf leid midd'lerwijl den Moor ter zijde,
En voer hem weer, zoodat hij Cassio juist
Zijn vrouw bestormen ziet; — goed! voorwaarts dan;
Geen lauwheid, geen vertoef verijd'le 't plan!

(JAGO *af.*)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Voor het slot.

CASSIO *komt op, met eenige Muzikanten.*

Cassio.

Hier, mannen, speelt thans, — ik beloon 't u goed, —
Iets korts, en roept dan: „Leev' de Generaal!"
(Muziek.)

(Een Nar komt op.)

Nar.

Hoe is het, mannen, zijn uwe instrumenten naar Napels geweest, dat zij zoo door den neus praten?

Eerste Muzikant.

Hoe zoo, heer, hoe zoo?

Nar.

Mag ik vragen, heeten dit geen blaasinstrumenten?

Eerste Muzikant.

Ja zeker, dat zijn zij, heer.

Nar.

Zoo, daar hoort een heele geschiedenis bij.

Eerste Muzikant.

Waar hoort een geschiedenis bij, heer?

Nar.

Wel, bij verscheidene blaasinstrumenten die ik ken, groote kwasten. — Maar, mannen, hier hebt gij geld; en de Generaal is zoo ingenomen met uw muziek, dat hij u, bij al wat lief is, verzoekt, er geen geraas meer mede te maken.

Eerste Muzikant.

Nu goed, heer, dan zullen wij ophouden.

Nar.

Als gij muziek hebt, die niet te hooren is, gaat dan maar door; doch op het hooren van muziek is, zoo men zegt, de Generaal niet bijzonder gesteld.

Eerste Muzikant.

Zulke muziek hebben wij niet, heer.

Nar.

Steekt dan uw fluiten in uw zak, want ik wil heen. Gaat, verdwijnt in lucht, voort!

(De Muzikanten vertrekken.)

Cassio.

Hoort gij, mijn goede vriend?

Nar.

Neen, uw goeden vriend hoor ik niet; ik hoor u.

Cassio.

Ik bid u, geen spitsvondigheden. Daar hebt gij een stuk goud. Indien de begeleidster van des Generaals vrouw reeds op is, zeg haar dan, dat een zekere Cassio

haar om de gunst van een kort onderhoud verzoekt; wilt gij dit doen?

Nar.

Zij is reeds op, heer, als zij zich hierheen op wil maken, zal ik doen, alsof ik haar verwittigde.

Cassio.

Ja, doe dat vriend.

(De Nar af.)

(Jago *komt op.*)

Dat is getroffen, Jago.

Jago.

Gij gingt dus niet naar bed?

Cassio.

Neen, zeker niet;
De dag was aangebroken, eer wij scheidden.
'k Was, Jago, daar zoo vrij mij tot uw vrouw
Te wenden; mijn verzoek is, dat haar hulp
Me een onderhoud met de eed'le Desdemona
Verschaffen will'.

Jago.

Ik zend haar daad'lijk tot u,
En lok, als ik een middel vinden kan,
Den Moor van hier, opdat gij uw belangen
Te vrijer kunt bespreken.

Cassio.

Ik zeg u hartlijk dank. (Jago *af.*) — Nog nooit vond ik
Bij Florentijners zooveel hulp en vriendschap.

(Emilia *komt op.*)

Emilia.

Zoo, goeden morgen, luit'nant; ik betreur
Uw ongeval, maar alles komt te recht.

De Generaal bepraat het met zijn vrouw,
En zij spreekt warm u voor; de Moor betuigt,
Dat dien gij wonddet, iemand is van naam
En grooten aanhang, dat hij u uit wijsheid
Verstooten moest, maar dat hij van u houdt,
En dat zijn hart uw beste voorspraak is,
Om op het eerste gunstig oogenblik
In eer u te herstellen.

Cassio.

Toch verzoek ik: —
Indien 't u raadzaam schijnt en doenlijk is, —
Verschaf mij 't voorrecht van een kort gesprek
Alleen met Desdemona.

Emilia.

Treed dan binnen;
Ik breng u, waar gij ongestoord uw hart
Uitstorten kunt.

Cassio.

Ik ben u zeer verplicht.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een kamer in het slot.

OTHELLO *komt op, met* JAGO *en eenige Edellieden.*

Othello.

Geef, Jago, deze brieven aan den stuurman;
Hij breng' ze met mijn hulde aan den senaat.
'k Ga thans de vestingwerken zien; voeg daar
U weder bij ons.

Jago.

't Zal geschieden, heer.

Othello.

Wilt gij de sterkte met mij nagaan, heeren?

Eerste Edelman.

Wij volgen, generaal.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

De tuin van het slot.

DESDEMONA, CASSIO *en* EMILIA *komen op.*

Desdemona.

Wees, goede Cassio, hiervan overtuigd:
Wat ik vermag, ik zal het voor u doen.

Emilia.

Doe dat, mevrouwe; 'k zweer, het grieft mijn man,
Alsof de zaak hemzelf betrof.

Desdemona.

Een eerlijk hart toch! — Cassio, twijfel niet,
Ik maak mijn echtgenoot en u weer vrienden,
Geheel als vroeger.

Cassio.

O gij zegenschenkster,
Wat ook van Michaël Cassio worden moog',
Niets anders ooit, dan uw getrouwe dienaar.

Desdemona.

Ik weet het, dank! Gij hebt mijn gade lief;
Gij kent hem sedert lang; en wees verzekerd,
Hij blijft u op geen groot'ren afstand vreemd,
Dan wereldwijsheid eischt.

Cassio.

Maar, eed'le vrouwe,
Die wijze schuwheid kan zoo lange duren,
Of met zoo schrale kost het leven rekken,
Of door toevalligheden zich vernieuwen,
Dat, ben ik weg en is mijn plaats bezet,
Mijn Generaal mijn liefde en dienst vergeet.

Desdemona.

Ducht dit geenszins; hier, voor Emilia, blijf ik
U borg voor uw herplaatsing. Wees verzekerd,
Beloof ik iets uit vriendschap, ik volbreng het
Ten einde toe; ik laat mijn gâ geen rust;
Ik waak hem mak, praat zijn geduld ten einde;
Zijn bed wordt hem een school, zijn disch een biechtstoel;
En alles wat hij immer doet, vermeng ik
Met Cassio's bede. Moed gevat dus, Cassio,
Uw zaakwaarneemster blaast eer de' adem uit,
Dan dat ze uw zaak laat glippen.

(Othello *en* Jago *komen op, in 't verschiet.*)

Emilia.

Mevrouwe, zie, uw gade komt.

Cassio.

'k Neem, eed'le vrouw, thans afscheid.

Desdemona.

Neen, blijf en hoor mij spreken.

Cassio.

Thans niet, mevrouw, mijn stemming is gedrukt,
Niet dienstig voor mijn zaak.

Desdemona.

Nu, doe zooals gij wilt.

(Cassio *gaat heen.*)

Jago.

Hé! dit bevalt mij niet.

Othello.

Wat zegt gij daar?

Jago.

Niets, heer; of zeide ik iets, — ik weet niet wat.

Othello.

Was dat niet Cassio, die mijn vrouw verliet?

Jago.

Wie, Cassio, Generaal? Neen, 'k denk toch niet,
Dat hij zoo weg zou sluipen, als een dief,
Bij uwe komst.

Othello.

'k Geloof toch, dat hij 't was.

Desdemona.

Hoe gaat het, mijn gemaal?
Ik was daar met een smeek'ling in gesprek,
Een man, die wegkwijnt door uw ongenade.

Othello.

Wien meent gij?

Desdemona.

Uw luit'nant Cassio. Dierbre gâ, bezit ik
Bevalligheid of iets, dat u kan roeren,
Zoo sta nog heden hem vergiff'nis toe.
Want is hij niet een man, die trouw u mint,
Die onbewust en niet opzett'lijk dwaalde,
Dan weet ik niets van lezen op 't gelaat;
Ik bid u, roep hem weer.

Othello.

Ging hij daar heen?

Desdemona.

Ja, en zoo diep gebogen,
Dat hij een deel zijns leeds mij liet en ik
Thans met hem lijd. Geliefde, roep hem weer.

Othello.

Thans niet, mijn Desdemona, later eens.

Desdemona.

Doch binnenkort?

Othello.

Om u, mijn beste, vroeger.

Desdemona.

Van daag aan de' avonddisch?

Othello.

Neen, heden niet.

Desdemona.

Dan morgen bij het middagmaal?

Othello.

Dan spijs ik
Met de officieren op de citadel.

Desdemona.

Nu morgen avond dan, of Dinsdag morgen,
Of Dinsdag middag, — avond, Woensdag morgen; —
Bepaal den tijd, maar laat het op zijn langst
Drie dagen zijn, want diep is zijn berouw;
En toch, zijn misstap is, gewoon bezien, —
Tenzij de krijg de besten juist ten voorbeeld
Moet stellen, — schier te klein om binnenskamers
Gegispt te worden. Wanneer mag hij komen?
O zeg 't, Othello. 'k Vraag verbaasd mij af,
Wat gij mij vragen kunt, dat ik zou weig'ren,
Waar 'k zoo bij weiflen zou. Wat! Michaël Cassio,

Die bij uw aanzoek u verzelde, en vaak,
Als ik van u niet al te gunstig sprak,
Voor u partij nam, — dat mij diens herstel
Zoo zwaar moet vallen! Waarlijk, ik kon veel —

Othello.

'k Bid u, niet meer; hij koom', wanneer hij wil,
'k Zal niets u weig'ren.

Desdemona.

Neen, dit is geen gunst,
't Is of ik vraag, dat gij uw handschoen aandoet,
Een voedzaam maal gebruikt, of warm u kleedt;
U smeek te doen, wat tot uw eigen bestwil
Kan strekken. Neen, zoo 'k ooit u iets verzoek,
Om uwe liefde eens inderdaad te toetsen,
Dan zal 't van groot gewicht zijn, vol bezwaar
En nauwlijks toe te staan.

Othello.

'k Wil niets u weigren;
Maar doe thans, bid ik u, mij dit genoegen,
En laat een wijl mij met mijzelf alleen.

Desdemona.

Zou 'k iets u weig'ren? — Neen; — vaarwel, mijn gade.

Othello.

Vaarwel, mijn Desdemona; 'k volg u dra.

Desdemona.

Emilia, kom! — Geef vrij uw luim gehoor;
Wees hoe gij wilt, gehoorzaam ben ik steeds.
(DESDEMONA *gaat met* EMILIA *heen.*)

Othello.

Verrukk'lijk wicht! Verderfnis treff' mijn ziel,
Bemin ik niet! en neemt mijn liefde een eind,
Dan keert de chaos weer.

Jago.

Mijn eed'le heer, —

Othello.

Wat wilt gij zeggen, Jago?

Jago.

Wist Michaël Cassio van uw liefde, toen
Gij aanhieldt om uw gade?

Othello.

O ja, van de' aanvang af; waartoe die vraag?

Jago.

Slechts om te weten, of ik juist gedacht heb;
Geen verder kwaad.

Othello.

Wat dacht gij dan wel, Jago?

Jago.

Ik dacht niet, dat hij haar van vroeger kende.

Othello.

Ja zeker, vaak deed hij ons bodedienst.

Jago.

Waarlijk?

Othello.

Waarlijk! ja waarlijk; — vindt gij daar iets in?
Is hij geen man van eer?

Jago.

Van eer?

Othello.

Van eer! van eer, ja!

Jago.

Zoover ik weet, heer.

Othello.

Wat is 't dan, dat gij denkt?

Jago.

Denk, heer?

Othello.

Denk, heer!

Bij God, hij is mijn echo,
Alsof in zijn gedachte een monster school,
Te afzichtlijk om te zien. — Gij doelt op iets.
Ik hoorde u zeggen: „dit bevalt mij niet,"
Bij Cassio's afscheid. Wat beviel u niet?
En, toen ik zeide, dat hij in 't geheim was
Van 't aanzoek om mijn gade, riept gij: „waarlijk?"
En trokt het rimp'lig voorhoofd zoo te zaâm,
Alsof ge een vreeslijk denkbeeld in uw brein
Besloten hieldt. Zijt gij mijn vriend, zoo deel
Mij uw gedachten mee.

Jago.

Gij weet: ik ben uw vriend.

Othello.

Ik denk dit, ja!
En wijl ik weet, dat gij, vol liefde en plicht,
Uw woorden weegt, aleer gij ze adem geeft,
Beangstigt mij dit staam'len des te meer;
Want zóó iets is bij een geslepen schurk
Gewone list, maar bij een eerlijk man
Onwillige aanklacht, komende uit een hart,
Voor lage driften veilig.

Jago.

Michaël Cassio, —
Dit durf ik zweren, — acht ik eerlijk man.

Othello.

Dit acht ik ook.

Jago.

Een mensch zij, wat hij schijnt;
En die 't niet is, neme ook den schijn niet aan.

Othello.

Gewis, de mensch moet zijn, zooals hij schijnt.

Jago.

Nu dan, 'k houd Cassio voor een eerlijk man.

Othello.

Neen, neen! Hierachter schuilt iets meer. Ik bid u;
Zeg, wat gij denkt, wat in u woelt en omgaat,
En leen aan 't ergste, wat gij denken mocht,
Ook de ergste woorden.

Jago.

Beste Heer, vergeef mij;
Ik zij tot elken dienst verplicht, maar niet
Tot een, waar slaven vrij van zijn. — Gedachten
Steeds uiten? Stel eens, dat zij valsch en boos zijn, —
Want geen paleis, of slechtheid dringt somwijlen
Er binnen; — ja, wiens boezem is zoo rein,
Dat niet onzuivere argwaan soms er zetelt,
Er zijn gerichtsdag houdt, te zamen met
Gewettigde overweging?

Othello.

Neen, Jago, zoo verraadt ge uw vriend, indien gij
Vermoedt, dat hij gekrenkt wordt, en zijn oor,
Wat gij vermoedt, onthoudt.

Jago.

Ik smeek u dringend,
Daar ik wellicht in mijn vermoeden faal,
Want ja, de vloek is 't van mijn wezen, steeds
Wat boos is na te speuren, en mijn argwaan
Schèpt dikwijls feilen; — dat uw wijsheid u

Op iemand, wien verbeelding kan misleiden,
Geen acht doe slaan, en dat ge uzelf niet kwelt,
Met wat hij hier en daar, onzeker, zag.
't Waar' voor uw rust en uw geluk niet goed
En toonde mij geen man van trouw en doorzicht,
Deelde ik u mede wat ik denk.

Othello.

Wat meent gij?

Jago.

Voor man en vrouw, heer, is een goede naam
Het allerdierste zielskleinood. Wie mij
Mijn beurs ontsteelt, steelt slijk; 't is iets, 't is niets;
't Was mijn, 't is zijn, 't was duizenden tot slaaf;
Maar hij, die mij mijn goeden naam ontneemt,
Berooft mij van wat hem niet rijker maakt
En mij doodarm.

Othello.

'k Moet weten wat gij denkt.

Jago.

Al was mijn hart in uwe hand, gij kunt niet,
En zult het niet, zoolang ik zelf het hoed.

Othello.

Ha!

Jago.

O, behoed u, heer, voor ijverzucht;
Dat alles groen ziend monster, vóór 't verslinden
Wreed spelend met zijn prooi; gelukkig hij,
Die horens draagt en 't weet, ja, doch de schendster
Niet liefheeft; maar hoe helsch kruipt hèm de tijd,
Die mint en twijfelt, argwaant, doch aanbidt!

Othello.

O diepe ellend!

Jago.

Arm en tevreên is rijk, en rijk genoeg;
Maar als de winter arm is de allerrijkste,
Als staâg de vrees hem nijpt van arm te worden. —
O God, bescherm het hart van al de mijnen
Voor ijverzucht!

Othello.

Wat, wat beduidt dit? Denkt gij,
Dat ik in ijverzucht zou willen leven,
Met nieuwen argwaan steeds de maansverand'ring
Wil volgen? Neen, verkeer ik eens in twijfel,
Dan is in eens mijn weg mij duid'lijk. Acht
Mij vrij een schaap, wat ook, indien ik ooit
Mijn zielskracht richt op vooze hersenschimmen,
Als gij mij schetst. Ik word niet ijverzuchtig,
Al zegt men van mijn vrouw: ze is schoon, gezellig,
Zij spreekt goed, zingt en speelt en danst bevallig;
Waar deugd is, wordt de deugd er door verhoogd;
En mij bekruipt, hoe veel mij ook ontbreek',
In 't minst geen vrees of twijfel aan haar trouw,
Want oogen had ze en koos toch mij. Neen, Jago,
Zien moet ik, eer ik twijfel; twijfel ik,
Bewijzen hebben; heb ik die, welnu,
Dan dit slechts: weg èn liefde èn ijverzucht!

Jago.

Dit is mij lief; nu heb ik allen grond
Om met gerustheid u mijn liefde en trouw
Te toonen; daarom, neem het van mij aan
Als van een vriend. Ik geef nog geen bewijzen.
Let op uw vrouw; sla haar met Cassio gade;
Blik zoo: niet al te zorgloos, niet jaloersch;
Ik wil niet, dat uw edel gul gemoed
Verschalkt wordt door zijn goedheid; zie wel toe.

Ik ben met onzen landaard wel vertrouwd;
Men laat bij ons den hemel treken zien,
Die de gemaal niet zien mag; 't reinst geweten
Zegt daar niet: „laat het na", maar: „houdt verborgen."

Othello.

Gelooft gij dat?

Jago.

Toen ze u verkoos, bedroog zij haren vader;
En toen zij 't meest uw aanblik scheen te schuwen,
Was die haar 't liefst.

Othello.

Zoo was het, ja.

Jago.

Welnu,
Zij die, zoo jong, zoo veinzen kon, haar vader
Zoo de oogen doeken, als met luiken, — 't was,
Dacht hij, betoovring! — maar 'k ben zeer te laken;
Ik bid u need'rig om verschooning, dat ik
Te zeer u liefheb.

Othello.

Ik ben voor eeuwig u verplicht.

Jago.

Dit heeft u, zie ik, min of meer onthutst.

Othello.

Volstrekt, in 't minst niet.

Jago.

'k Vrees van ja, geloof mij;
Ik hoop, dat gij vertrouwt, al wat ik zeide
Kwam voort uit vriendschap. — Doch gij zijt ontroerd;
Ik zie 't en bid u, put toch uit mijn woorden
Volstrekt niets meer, niets ergers dan alleen
Verdenking.

Othello.

Zeker niet.

Jago.

Heer, als gij 't deedt,
Dan bracht mijn woord veel erger kwaad te weeg,
Dan ik kon denken. Cassio is mijn vriend; —
Heer, 'k zie, gij zijt ontroerd.

Othello.

Ontroerd! neen, nauw'lijks. —
Ik twijfel niet aan Desdemona's trouw.

Jago.

Lang blijv' zij zoo, en gij in die gedachte!

Othello.

En toch, dwaalt eens natuur van 't rechte spoor, —

Jago.

Daar ligt de knoop, ja; — 'k moet rondborstig spreken; —
Zie, menig huw'lijksaanzoek af te slaan,
Waar alles stemde: landaard, kleur en rang,
Zooals natuur in alles steeds verlangt; —
Foei, bij dezulken speurt men wulpsche lusten,
Ontaarding en een diep verdorven brein; —
Doch, heer, vergeef, ik pas, wat ik daar zeg,
Niet toe op haar; hoewel ik altijd vrees,
Dat eens haar oogelust, haar rede wrakend,
U toetsend naast haar landgenooten plaats', —
Wellicht berouw gevoel'.

Othello.

Vaarwel! Vaarwel!
Deel, zoo gij meer bespeurt, mij alles mee;
Uw vrouw geve u bericht. Verlaat mij, Jago.

Jago.

Dan neem ik afscheid, heer.

(Hij verwijdert zich.)

Othello.

Wat huwde ik ooit? — Die brave kerel zag
En weet, ja, meer, veel meer, dan hij wil uiten.

Jago *(terugkeerend).*

Heer, 'k moet uw edelheid recht dringend smeeken,
Niet verder na te mijm'ren; dat de tijd
Besliss'! — Maar, koom' de rang ook Cassio toe, —
Dien hij, voorzeker, met beleid bekleedt, —
Toch zoudt gij, als gij draalt met zijn vergiff'nis,
Hem en zijn midd'len beter leeren kennen;
Geef acht, of uwe gade op zijn herstel
Met vuur en ijver aandringt. Daaruit valt
Veel af te leiden. Denk van mij intusschen,
Dat ik mijn achterdocht te verre drijf, —
En 'k heb veel grond tot vreezen, dat ik 't deed, —
En acht haar, bid ik, vrij van alle schuld.

Othello.

Vrees niets, ik zal mij weten te bedwingen.

Jago.

Nog eenmaal neem ik afscheid.

(Jago *gaat heen.*)

Othello.

Die mensch is bij uitnemendheid rechtschapen
En blikt met scherpen geest in alle diepten
Van 's menschen doen. Blijkt zij me een woeste valk, —
Al hielden haar mijns harten veez'len vast, —
Ik laat haar vrij, zij vliege met den wind
En zoek' zich buit. Vermoed'lijk wijl ik zwart ben
En mij de zoete gaaf van 't keuv'len faalt,

Die hoofsche jonkers siert, of wijl mijn leeftijd
Bergafwaarts gaat, — hoe weinig ook, — zij ging
Verloren; 'k ben bedrogen, en mijn troost
Zij, dat ik haar veracht. O, vloek van de' echt,
Dat wél die teed're wezens de onzen zijn,
Haar lusten niet! Een pad ware ik veel liever,
Die leeft in vunzen kerkerdamp, dan dat ik
Van 't wezen, dat mij 't liefst is, 't kleinste hoekjen
Met and'ren deel. Dit is de vloek der grooten;
Bevoorrecht zijn zij minder dan 't gemeen;
Dit lot is onontwijkbaar als de dood;
Ons treft bij de eerste levenstrilling reeds
De vloek der horens.

(DESDEMONA *en* EMILIA *komen weder op.*)

Zie, daar komt zij. — O!
Is zij niet trouw, dan, Hemel, hoont ge u zelven! —
'k Geloof het niet.

Desdemona.

Hoe is 't, mijn dierbre Othello?
Uw gastmaal en des eilands edellieden,
Die gij genood hebt, wachten op uw komst.

Othello.

Te laken is 't.

Desdemona.

Wat matheid in uw stem?
Zijt ge ongesteld?

Othello.

Ik voel een drukking op het voorhoofd, hier.

Desdemona.

Dat komt van 't waken, maar 't zal overgaan;
Ik bind er stijf een doek om; binnen 't uur
Is 't wis voorbij.

Othello.

Uw zakdoek is te klein;
(Hij werpt DESDEMONA*'s zakdoek af, die op den grond valt.)*
Het wijkt wel, laat maar. 'k Ga met u naar binnen.

Desdemona.

Het smart mij zeer, dat gij niet wel u voelt.
(OTHELLO *en* DESDEMONA *af.*)

Emilia.

Ik ben recht blij, dat ik dien zakdoek vind;
Dit was het eerste, wat de Moor haar schonk;
Mijn vreemde man zocht honderdmaal mij aan,
Het haar te ontstelen, maar 't is haar zoo lief, —
Want hij bezwoer haar, nooit er van te scheiden, —
Dat zij het altijd bij zich draagt, het kust
En toespreekt. Nu, 't borduursel werk ik na,
En geef het Jago;
De Hemel weet, waartoe hij 't wil, niet ik;
Ik niets, dan dat ik naar zijn luim mij schik.

(JAGO *komt weder op.*)

Jago.

Gij hier? wat doet gij hier alleen?

Emilia.

Nu, kijf maar niet; ik heb hier iets voor u.

Jago.

Gij iets voor mij? — Het is niets ongewoons —

Emilia.

Wat dan?

Jago.

Wel, een zottin tot vrouw te hebben.

Emilia.

Niets anders? — Nu, wat zoudt gij thans mij geven
Voor dien bewusten zakdoek?

Jago.

Welken zakdoek?

Emilia.

Welken zakdoek?
Wel, dien de Moor aan Desdemona gaf,
Dien gij zoo vaak verlangdet, dat ik stal.

Jago.

Hebt gij dien nu van haar gestolen?

Emilia.

Dat niet, zij liet hem in gedachten vallen,
En ik, die juist er bij was, nam hem op.
Hier is hij, zie!

Jago.

Een kostlijk wijf! geef hier.

Emilia.

Wat hebt gij er mee voor, dat gij mij drongt
Hem haar te ontfuts'len?

Jago.

Wat gaat u dit aan?
(Hij ontrukt haar den zakdoek.)

Emilia.

Geef, is 't niet voor een zaak van groot belang,
Hem mij terug; die arme vrouw wordt razend,
Als zij hem mist.

Jago.

Gij weet van niets; verstaan? Ik heb hem noodig.
Ga, laat mij!

(EMILIA *af.*)

'k Verlies in Cassio's woning dezen zakdoek,
En zorg, dat hij hem vindt. Voor de ijverzucht
Zijn dingen, ijl als lucht, bewijzen, sterker
Dan spreuken uit de Schrift. Dit werkt gewis.
De Moor verandert reeds door mijn vergif;
Want giftig van natuur is mijm'rende argwaan,
Die in den aanvang schier onschuldig smaakt,
Maar, als zijn werking op het bloed begint,
Gelijk een mijn vol zwavel brandt. — Wat zeide ik? –
Daar komt hij, zie!

(OTHELLO *komt weder op.*)

Geen heul- noch alruinsap,
Noch al der wereld sluimerdranken brengen
Den zoeten slaap u weder, die nog gist'ren
U eigen was.

Othello.

Zij trouwloos! mij niet trouw!

Jago.

Hoe, wat, mijn generaal? daar niets meer van!

Othello.

Weg gij! gij spandet me op de pijnbank, weg! —
Ik zweer, geheel misleid te zijn is beter
Dan iets er van te weten.

Jago.

Wat, mijn heer?

Othello.

Wat wist ik van haar wulpsche sluikgeneugten?
Ik zag, ik dacht het niet, werd niet gekrenkt,
Sliep goed de nacht daarna, at, dronk, was vroolijk,
Vond Cassio's kussen op haar lippen niet;

Wat iemand ook ontroofd zij, weet hij 't niet,
Verzwijg het hem en hij is niet beroofd.

Jago.

Het smart mij, dit te hooren.

Othello.

Al had geheel het heer, schansgravers, allen,
Dat zoete lijf genoten, 'k bleef gelukkig,
Als 't mij verholen bleef! Maar nu, voor eeuwig
Vaarwel zielsvrede, rust, tevredenheid!
Vaart, fiere ruiters en onwrikb're scharen,
Die eerzucht tot een deugd maakt, allen wel!
Vaartwel, gij brieschend ros, trompetgeschetter,
Moedwekkend tromgeroffel, schrille fluit,
Gij trotsche strijdbanier, gij pracht, en praal,
Glans, glorie, alles wat den krijg verzelt!
En moordkartouwen, die met schorre keel
Des eeuw'gen Dond'raars schrikb're roepstem nabootst,
Vaartwel! Othello's taak en werk heeft uit!

Jago.

Is 't moog'lijk? — Heer, —

Othello.

Bewijs mij, schurk, dat die ik min, hoereert;
Bewijs het; laat het mij met de oogen zien,
Of, bij de waarde mijner eeuw'ge ziel,
Het ware u beter hond te zijn geboren,
Dan dat mijn wrok u treff'!

Jago.

Kwam 't reeds zoo ver?

Othello.

Doe mij het zien, of geef voor 't minst bewijzen,
Maar zonder scheur of splinter, waar een twijfel
Zich vast aan haken kan; of wee uw leven!

Jago.

Mijn eed'le heer, —

Othello.

Indien gij haar belastert en mij foltert,
Zoo bid niet meer; verzaak de menschlijkheid;
Hoop gruw'len op des gruwels hoofd; doe daden,
Waarom de hemel weent, heel de aarde rilt;
Want niets kunt gij bij uw verdoem'nis voegen,
Dat dit verzwaart!

Jago.

O Hemel, sta mij bij!
Zijt gij een man? hebt gij een ziel, of rede?
God zij met u! ontsla mij! — Arme dwaas,
Wiens trouwe dienst voor misdrijf wordt gerekend! —
O snoode wereld! Merk, merk op, gij wereld!
Oprecht en eerlijk zijn brengt fel gevaar! —
Ik dank u voor die les en voed voortaan
Geen vriendschap meer, komt dit zoo duur te staan.

Othello.

Neen, blijf. — Oprecht te zijn is plicht.

Jago.

Wijs zijn is plicht; oprechtheid is een dwaas:
Wat zij beoogt, ontgaat haar.

Othello.

Maan en sterren!
Ik denk mijn gade trouw, en denk het niet;
Ik denk, dat ge eerlijk zijt, en denk van neen;
Ik wil bewijs. Haar naam, pas rein, gelijk
Diana's aanschijn, is nu zwart en groezig
Als mijn gelaat. — Bestaan er koorden, dolken,
Gift, vuur of stroomen, die den adem smoren,
Dan duld ik 't niet. — O, hadde ik zekerheid!

Jago.

Ik zie, heer, dat de hartstocht u verteert;
't Berouwt mij, dat ik iets u heb onthuld.
Gij wenscht dus zekerheid?

Othello.

Ik wenschen? 'k wil het.

Jago.

Het kan; maar hoe? Wat noemt gij zekerheid?
Wilt gij met de oogen zien, hoe zij zich schandvlekt, —
Toeschouwer zijn?

Othello.

Dood en verdoem'nis! O!

Jago.

't Ware ijdel pogen, dunkt mij, hen te brengen
Tot zulk een openbaarheid. Straff' hen God,
Zoo and're dan hun eigen oogen ooit
Hen op de rustbank zien! Wat dan? Hoe dan?
Wat zal ik zeggen? Wat geeft zekerheid?
Onmoog'lijk kunt gij 't zien, al waren ze ook
Zoo wulpsch als bokken, kriel als apen, tochtig
Als wolven in hun bronst, zoo dol onzinnig
Als dronken domheid. — Toch verklaar ik: schenkt
Verdenking ooit, gesteund door sterke gronden,
Die rechtstreeks tot de poort der waarheid leiden,
U zekerheid, dan zal zij u geworden.

Othello.

Geef me een bewijs, een afdoend, van haar ontrouw.

Jago.

Die taak is mij gehaat;
Doch wijl ik eens zoo ver ging met dit doen,
Gedreven door mijn dwaze trouw en vriendschap,

Zoo ga ik verder. — 'k Sliep onlangs bij Cassio,
En look, daar kiespijn mij schier razend maakte,
Die nacht geen oog.
Nu zijn er menschen met zoo lekke ziel,
Dat ze in hun slaap verklappen, wat zij doen,
En van die soort is Cassio;
Hij zeide al slapend: „Liefste Desdemona,
Omzichtig steeds! verbergen we onze min!"
En toen, heer, greep en drukte hij mijn hand,
Riep: „heerlijk wezen!" kuste mij zoo vurig,
Als reet hij kussen met hun wort'len uit
Van mijne lippen, legde toen zijn been
Op mijne dij en zuchtte en kuste en riep:
„Verdoem'lijk lot, dat u schonk aan den Moor!"

Othello.

O gruw'lijk! gruw'lijk!

Jago.

Nu, 't was slechts zijn droom.

Othello.

Maar die toch wijst op een gepleegde daad;
Dit scherpt den argwaan, zij 't ook slechts een droom.

Jago.

En dienen kan 't om gronden te versterken,
Die zwakker zijn.

Othello.

Aan flarden rijt ik haar!

Jago.

Neen, blijf nog kalm, wij zagen nog niets plegen;
Nóg kan zij eerbaar zijn. Zeg mij slechts dit:
Zaagt gij misschien somwijlen van uw vrouw
Een zakdoek, fraai gestikt met aardbeiranken?

Othello.

'k Gaf haar dien zelf, het was mijn eerst geschenk.

Jago.

Dit weet ik niet, maar 'k zag met zulk een zakdoek, —
En 't was gewis die van uw vrouw, — zich Cassio
Van daag den baard afwisschen.

Othello.

Als het die is, —

Jago.

Of 't die is, of een and're doek van haar,
Het is, met de and're gronden, zeer bezwarend.

Othello.

O, had de ellend'ling veertigduizend levens!
Eén is te min, te nietig voor mijn wraak.
Nu zie ik, het is waar. — Zie, Jago, zie;
Dus blaas ik heel mijn dwaze min ten hemel;
Ze is weg! —
Rijs, zwarte wraak, rijs uit uw hellekrocht!
Sta gij, o liefde, uw kroon en hartetroon
Aan haat af, die nu heersch'! Zwel, boezem, op,
Door addergift bezwangerd!

Jago.

Blijf nog kalm!

Othello.

O bloed, bloed, bloed!

Jago.

Nog eens, blijf kalm; uw stemming kan verand'ren.

Othello.

Neen, Jago, nimmer. Als het Pontisch meer,
Wiens kille, rustloos voortgezweepte vloed

Geen ebbe, geen terugloop kent, maar eeuwig
Naar de Propontis rolt en Hellespont, —
Zoo zal mijn bloedverlangst, met stormenvaart,
Nooit rugwaarts zien, tot zachte min nooit ebben,
Totdat één volle grenzenlooze wraak
Haar gansch verzwelgt. — (*Hij knielt.*) Ja, bij dien
[marm'ren hemel,
Met diepen eerbied voor den heil'gen eed,
Bezweer ik hier dit woord.

Jago.

Rijs nog niet op. —
(*Hij knielt eveneens.*) Gij, eeuwig laaie lichten boven,
[tuigt het,
Gij, elementen, die ons hier omvangt,
Getuigt, dat Jago al wat hij vermag
Met geest, hand, hart, den dienst des zwaargekrenkten
Othello's wijdt! Hij moge mij bevelen, —
Gehoorzaamheid is mij gewetensplicht, —
Wat bloedig werk het zij.

(*Beiden rijzen op.*)

Othello.

'k Begroet uw liefde,
En niet met ijd'len dank, maar rijke erkenning,
En stel terstond u dit tot taak: laat binnen
Drie dagen mij uit uwen mond vernemen,
Dat Cassio niet meer leeft.

Jago.

Mijn vriend is dood, gij eischt het, 't is gedaan;
Doch laat hààr 't leven.

Othello.

Vaar' die sloor ter helle!
Kom, ga met mij ter zij, 'k wil in 't geheim

De midd'len zoeken tot den rasschen dood
Der schoone duivelinne. Thans zijt gij
Mijn luit'nant.

Jago.

De uwe tot den dood!

(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Voor het slot.

DESDEMONA, EMILIA *en de Nar komen op.*

Desdemona.

Kunt gij mij zeggen, knaap, waar Luitenant Cassio schuilt?

Nar.

Ik durf niet zeggen, dat hij ergens schuilt.

Desdemona.

Hoe?

Nar.

Hij is soldaat en van een soldaat te zeggen, dat hij zich verschuilt, is een halszaak.

Desdemona.

Kom, kom! waar houdt hij zijn verblijf?

Nar.

Als ik u vertel, waar hij verblijf houdt, dan vertel ik u, waarachter ik zelf schuil.

Desdemona.

Wie kan hieruit wijs worden?

Nar.

Ik weet niet waar hij verblijf houdt, en als ik u een

verblijf verzin en zeg: hij schuilt hier of hij schuilt daar, dan verschuil ik mij achter een leugen.

Desdemona.

Kunt gij geen onderzoek doen en uwe bevinding mij openbaren?

Nar.

Ik zal de geheele wereld over hem catechiseeren, dat wil zeggen, vragen stellen, waarop de openbaring niet kan uitblijven.

Desdemona.

Zoek hem op; verzoek hem herwaarts te komen; zeg hem, dat ik mijn gemaal gunstig voor hem gestemd heb, en hoop dat alles terecht zal komen.

Nar.

Dit te doen valt binnen het bereik van een gewoon menschenverstand en daarom wil ik wel beproeven het te doen.

(De Nar af.)

Desdemona.

Waar kan die zakdoek toch gebleven zijn,
Emilia?

Emilia.

'k Weet het niet, mevrouw.

Desdemona.

Geloof mij,
Veel liever had ik mijne beurs verloren
Vol pistoletten; waar' mijn eed'le Moor
Niet groot van ziel en vrij van ied're zwakheid,
Waar ijverzucht in kiemt, dan wekte dit
Licht argwaan op.

Emilia.

Hij is dus niet jaloersch?

Desdemona.

Wie? hij! De zon zijns lands, geloof ik, trok
Al zulke nevels uit hem weg.

Emilia.

Daar komt hij.

Desdemona.

Thans laat ik hem niet los, aleer hij Cassio
Weer tot zich roept.

(Othello *komt op.*)

Hoe gaat het u, mijn gade?

Othello.

Goed, beste vrouw. — *(Ter zijde.)* Wat valt het veinzen
[zwaar! —
Hoe is 't u, Desdemona?

Desdemona.

Goed, mijn waarde.

Othello.

Geef, mij de hand. Die hand is vochtig, vrouw.

Desdemona.

Haar bleef èn ouderdom èn kommer vreemd.

Othello.

't Wijst op een hart, zeer mild en vrijheidlievend;
Warm, warm en vochtig; zulk een hand vereischt
Beperking in de vrijheid, vasten, bidden,
Kastijding, veel vrome oef'ning, want hier woont
Een duivel, jong, hartstochtlijk, die zeer vaak
Oproerig is. Het is een goede hand,
Recht gul.

Desdemona.

Voorwaar, wel moogt gij 't zeggen:
Die hand gaf in mijn hart.

Othello.

Het is een hand,
Die vrijheid wil. Weleer gaf 't hart de hand;
Thans wil de wapenleer: geen hart, slechts handen.

Desdemona.

Ik weet niet wat gij meent. Thans, uw belofte!

Othello.

Wat voor belofte, kind?

Desdemona.

'k Liet Cassio roepen om met u te spreken.

Othello.

Mij kwelt een booze, lastige verkoudheid;
Leen mij uw zakdoek.

Desdemona.

Hier, mijn waarde.

Othello.

Neen, dien ik u gaf.

Desdemona.

Dien heb ik nu niet bij mij.

Othello.

Niet?

Desdemona.

Neen, waarlijk niet, mijn gade.

Othello.

Dit mag niet zijn. Dien zakdoek kreeg mijn moeder
Van een heidin, een tooveres, die schier
In 's menschen ziel kon lezen; deze zeide:

Zoolang zij hem bewaarde, zou hij haar
Beminn'lijk maken en mijn vader boeien
Aan hàre liefde, doch, verloor zij 't pand
Of schonk zij 't weg, dan zou mijns vaders oog
Met afschuw haar ontwijken, and're liefde
Zijn geest vervullen. Stervend gaf zij 't mij
Tot bruidsgeschenk, zoo 't lot me een gade schonk.
Ik deed haar wil. O, draag er alle zorg voor;
Het zij u dierbaar als uw kostlijk oog;
Want wierd het weggeschonken, ging 't verloren,
't Ware onheil zonder wederga.

Desdemona.

Is 't moog'lijk?

Othello.

't Is waar, er huist in 't weefsel tooverkracht;
Door een sibylle, die tweehonderdmaal
De zon haar kringloop zag volbrengen, werd
In heil'ge razernij het werk gestikt;
Gewijde wormen sponnen haar de zijde;
De verf was mummiesap, dat haar ervaring
Uit maagdeharten trok.

Desdemona.

Is 't werklijk waar?

Othello.

Volkomen waar; dus draag er alle zorg voor.

Desdemona.

O God, had ik dat stikwerk nooit gezien!

Othello.

Ha! wat! waarom?

Desdemona.

Hoe spreekt gij daar zoo heftig, zoo kortaf?

Othello.

Spreek, is het weg? verloren? hebt gij 't niet?

Desdemona.

O God, behoed ons!

Othello.

Wat zegt gij?

Desdemona.

Het is niet weg; maar wat, indien 't zoo ware?

Othello.

Wat?

Desdemona.

Ik zeg, het is niet weg.

Othello.

Zoo haal het, 'k wil het zien.

Desdemona.

Ik kán 't, Othello; maar ik wil 't nu niet;
Dit is een vond, om mijn verzoek te ontwijken;
Herstel, zoo vraag ik, Cassio in zijn rang.

Othello.

Haal mij dien zakdoek; 't wordt mij bang om 't hart.

Desdemona.

Kom, doe het;
Voorwaar, nooit vindt ge een meer betrouwbaar man.

Othello.

Den zakdoek!

Desdemona.

Kom, ik bid u, spreek van Cassio.

Othello.

Den zakdoek!

Desdemona.

Denk, een man, die levenslang
Al zijn geluk op uwe vriendschap bouwde,
Gevaren met uw deelde, —

Othello.

Den zakdoek!

Desdemona.

Inderdaad, gij doet niet goed.

Othello.

Weg, weg!

(Othello *af.*)

Emilia.

Die man niet ijverzuchtig?

Desdemona.

Ik zag het nooit te voren.
Voorwaar, daar is iets wonders aan dien zakdoek;
Ik ben rampzalig, dat ik hem verloor.

Emilia.

In één, twee jaren wordt geen man doorgrond;
Zij allen zijn slechts magen, wij hun voedsel;
Zij eten gulzig, om, welras verzadigd,
Ons op te rispen. — Zie, mijn man met Cassio!

(Jago *en* Cassio *komen op.*)

Jago.

't Is de een'ge weg; zij is het, die 't moet doen.
Maar wat geluk! zie; — ga haar thans bestormen.

Desdemona.

Zoo, goede Cassio, wat brengt gij voor nieuws?

Cassio.

Mijn oud verzoek. Ik smeek u, eed'le vrouwe,

Dat gij mij door de heelkracht van uw midd'len
Herleven doet, in gunst herstelt bij hem,
Dien ik van ganscher harte in trouw en liefde
Vereer. Doch op beslissing dring ik aan.
Is mijn vergrijp zoo dood'lijk van natuur,
Dat noch mijn vroeg're dienst, noch dit berouw,
Noch 't heilig plan van goed toekomstig hand'len,
Mij loskoopt en mij ooit zijn gunst weer wint,
Dan ware 't mij een weldaad dit te weten,
Dan hul ik mij gedwongen in berusting,
En kerker me in een and're baan, die 't Lot
Me uit deernis opent.

Desdemona.

Ach, mijn beste Cassio,
Mijn voorspraak is thans slecht van klank; mijn gade
Is niet mijn gade; 'k zou hem niet herkennen,
Waar' zijn gelaat veranderd als zijn stemming.
Zoo waarlijk help' mij ied're zaal'ge geest,
Als ik met alle kracht uw zaak bepleitte
En door 't vrijmoedig spreken van zijn toorn
Het doelwit werd. Heb dus een wijl geduld;
Wat ik vermag, dat doe ik, ja, 'k waag meer,
Dan zoo 't mijzelf gold; dit zij u genoeg.

Jago.

De generaal is toornig?

Emilia.

Ja, hij ging
Daar juist van hier, in wondervreemde ontroering.

Jago.

Hij toornig? 'k Heb gezien, hoe 't veldgeschut
Zijn legerrijen wegstoof in de lucht,
En, als een duivel, raak'lings van zijn zijde
Zijn eigen broeder wegreet; — en hij toornig?

Dan is 't iets van gewicht; ik ga hem spreken;
Voorwaar, er dreigt iets, als hij toornig is.

Desdemona.

Ja, 'k bid u, doe dat. —

(Jago *af.*)

De eene of and're staatszaak, —
't Zij van Venetië, 't zij een ongeboren
Verraad alhier, dat hem werd aangebracht, —
Heeft wis zijn kalmen geest beroerd; de mensch
Geeft dan zijn wrevel lucht op klein're dingen,
Hoewel die groot're treffen moest. Zoo is 't;
Doet ons een vinger pijn, dan deelt de smart,
Zich mee aan and're leden, wien niets deert.
Men moet bedenken, mannen zijn geen goden;
Men kan niet altijd bruigomsteederheid
Van hen verwachten. — Wee mij, wee, Emilia;
'k Liet, tegen alle krijgstucht in, daar toe,
Dat wegens stuurschheid hem mijn ziel verklaagde;
Thans ken ik die getuige als omgekocht
En hem als valsch beticht.

Emilia.

De Hemel geve,
Dat het een staatszaak zij, zooals gij denkt,
Geen achterdocht of geen jaloersche gril,
Die u betreft.

Desdemona.

O goede God! daartoe gaf ik nooit reden.

Emilia.

Dat is voor de ijverzucht volstrekt geen antwoord;
Die is niet ijverzuchtig om een reden;
Die is het, wijl zij 't is; zij is een monster,
Zichzelf verwekkend, uit zichzelf geboren.

Desdemona.

God hoede Othello's ziel voor zulk een monster!

Emilia.

Ja, amen, vrouwe!

Desdemona.

Ik zoek hem op. — Blijf, Cassio, in de buurt;
Vind ik hem goed gestemd, dan dring ik aan,
En breng zoo moog'lijk uwe zaak ten eind.

Cassio.

Deemoedig dank ik u, mevrouw.

(DESDEMONA *en* EMILIA *af.*)

(BIANCA *komt op.*)

Bianca.

Gegroet, vriend Cassio!

Cassio.

Gij? wat doet gij uit?
Hoe gaat het u, mijn allerliefste Bianca?
Voorwaar, mijn beste, ik kwam juist naar uw huis.

Bianca.

En ik ging juist naar uwe woning, Cassio.—
Wat! in geen week bij mij, geen zeven dagen
En nachten, achtmaal twintig eenzame uren,
Elk achtmaal twintig wijzeruren lang!
Wat droevig reek'nen, ach!

Cassio.

Vergeef mij, Bianca,
Ik werd gedrukt door zorgen, zwaar als lood,
Maar doe, in ongestoorder tijd, die reek'ning
Van 't afzijn af.

(Hij geeft haar DESDEMONA's *zakdoek.)*

Zie, werk mij, zoete Bianca,
Dit stiksel na.

Bianca.

O Cassio, van wie is dit?
Een pand is 't van een ander liefjen, ach!
Mij smartte uw afzijn, thans smart mij de reden!
Is 't reeds zoo laat? Ach, ach!

Cassio.

Kom, meisjen, werp
Den duivel uw verdenking in 't gezicht,
Want hij gaf die u in. Gij zijt jaloersch,
En waant dit een gedachtnis van een liefjen!
Neen, Bianca, waarlijk niet.

Bianca.

Van wie is 't dan?

Cassio.

Ik weet het ook niet; 'k vond het op mijn kamer.
Het werk bevalt mij; eer men 't mij terugvraagt, —
Wat wis gebeurt, — verlang ik 't nagemaakt;
Hier, doe 't voor mij; maar laat mij thans alleen.

Bianca.

Alleen, waarom?

Cassio.

Ik wacht den generaal hier op, en vind
Het minder goed en wensch niet, dat hij hier
Mij met een meisjen ziet.

Bianca.

Waarom niet, zeg?

Cassio.

Niet dat ik u niet min.

Bianca.

Juist wijl gij mij niet mint.
Ik bid u, breng mij toch een eind op weg.
En zeg me, of gij eens spoedig 's avonds komt.

Cassio.

Ik kan u slechts een kort eind brengen; 'k moet
Hier wachten, doch gij ziet mij spoedig bij u.

Bianca.

't Is goed; ik moet het nemen zooals 't valt.

(Beiden af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Voor het slot.

OTHELLO *en* JAGO *komen op.*

Jago.

Zoudt gij dat denken?

Othello.

Denken, Jago?

Jago.

Wat!
In stilte kussen?

Othello.

Onveroorloofd kussen!

Jago.

Of met haar vriend ontkleed te bedde liggen,
Een uurtje' of langer, maar geheel in onschuld?

Othello.

Ontkleed te bedde, Jago, en in onschuld?
Dat waar' gehuichel voor den duivel zelf.
Die 't eerbaar meenen en zoo doen, hun deugd
Verzoekt de duivel, zooals zij den hemel.

Jago.

Als niets geschiedt, dan is 't wel te vergeven;
Maar als ik aan mijn vrouw een zakdoek geef, —

Othello.

Wat dan?

Jago.

Dan, heer, behoort hij haar, en is dit zoo,
Dan mag zij, dunkt mij, ied'ren man hem schenken.

Othello.

Zoo is zij ook de hoedster van haar eer;
En mag zij die ook geven?

Jago.

Haar eer is iets onzichtbaars; menigeen
Is rijk aan eer, die toch geen eer bezit;
Maar wat den zakdoek aanbelangt, —

Othello.

Bij God, hoe gaarne had ik dien vergeten.
Gij hebt gezegd, — o 't waart mij voor den geest,
Gelijk een raaf een pestziek huis omzwerft
En onheil spelt, — dat hij mijn zakdoek had.

Jago.

Wat zou dat dan?

Othello.

Dat waar' niet goed.

Jago.

Wat dan,
Zoo 'k zeide, dat ik zag, hoe hij u krenkte?
Of van hem hoorde, — zulke schurken zijn er,
Die, zoo ze, 't zij door eigen heftig dringen,
Hetzij door haar verliefden waan, een liefjen

Veroverd of bevredigd hebben, 't babb'len
Niet kunnen laten, —

Othello.

Heeft hij iets gezegd?

Jago.

Ja, heer, maar wees verzekerd, liegen heet hij 't,
Des noods bij eede.

Othello.

Wat heeft hij gezegd?

Jago.

Nu, dat hij, — neen, ik weet niet wat hij deed.

Othello.

Wat? wat?

Jago.

Lag —

Othello.

Bij haar?

Jago.

Bij haar, met haar, wat gij wilt.

Othello.

Bij haar, met haar liggen! — Met haar liggen; liegen heet hij 't. Bij haar liggen! 't is ontucht. — Zakdoek, — bekentenis, — zakdoek. — Bekennen en dan aan de galg. — Neen, eerst aan de galg, dan bekennen! — Ik sidder. De natuur zou zich in zulk een benevelenden hartstocht niet hullen, als die geen aanwijzing was. Wat mij zoo schokt, zijn geen woorden. — Ha! — Neuzen, ooren en lippen! — Is het mogelijk? — Bekentenis! — zakdoek! — O, duivel! —

(Hij stort in onmacht neder.)

Jago.

Werk voort, mijn artsenij, werk voort! zoo vangt
Men dwazen in hun lichtgeloovigheid;
Wel meen'ge brave, kuische vrouw komt zoo
Schuldloos in kwaden naam. — Kom bij, heer, op!
Op, Generaal! Othello! —

(Cassio *komt op.*)

Gij daar, Cassio?

Cassio.

Wat is dit hier?

Jago.

De generaal ligt in een toeval; 't is
De tweede maal; op gist'ren had hij 't ook.

Cassio.

Wrijf hem de slapen.

Jago.

Neen, laat rust; die onmacht
Verdraagt geen stoornis; anders schuimt zijn mond
En barst hij uit in dolle razernij.
Zie, hij begint zich te bewegen, ga
Een korte poos ter zijde, want hij komt
Zoo daad'lijk bij; maar, als hij weg is, moet ik
Een zaak van groot belang met u bespreken. —

(Cassio *af.*)

(Othello *komt bij en houdt de hand aan 't hoofd.*)
Hoe gaat het, Generaal? gewond aan 't hoofd?

Othello.

Bespot gij mij?

Jago.

Ik u bespotten? hemel!
Maar 'k wenschte, dat ge uw lot droegt als een man.

Othello.

Een man met horens is een dier, een monster.

Jago.

In groote steden loopt dan menig dier
En menig recht fatsoenlijk monster.

Othello.

Heeft hij bekend?

Jago.

Wees, beste heer, een man;
Denk, ieder man met baard, die in 't gareel loopt,
Kan met u trekken. Veel miljoenen slapen
In 't hun onteigend bed, die durven zweren:
„Dit bed is 't mijne"; beter is 't met u.
O, 't is de hoon der hel, des duivels aartsspot,
Wordt in 't vertrouwde bed een boel gekust
En kuisch gewaand! Neen, neen, ik wéte liever;
'k Weet, wetend wat ik ben, wat zij moet zijn.

Othello.

O zeker, gij zijt wijs.

Jago.

Treed thans een poos ter zijde;
Maar sluit u in de perken van 't geduld,
Terwijl gij door uw smart waart overstelpt, —
Een zwakheid, zulk een man volstrekt onwaardig, —
Kwam Cassio hier; ik heb hem afgescheept,
En gaf hem goede gronden voor uw onmacht;
Maar 'k heb voor een gesprek hem hier bescheiden;
Zoo daad'lijk keert hij. Loer nu in een schuilhoek,
En neem zijn spot en hoon en grimlach waar,
Die in zijn trekken allerwege huizen.
Want ik zal hem nog eens 't verhaal ontlokken,
Waar, hoe, hoe vaak, hoe lang reeds en wanneer
Hij uwe gade ontmoette en weer omhelst.

Let op zijn houding, zeg ik; maar beheersch u;
Want anders, zeg ik, zijt gij enkel hartstocht,
Maar hebt niets van een man.

Othello.

Zoo hoor dan, Jago;
Mijn zelfbedwang zal sluw en listig zijn,
Maar, — hoort gij? — hoogst bloeddorstig.

Jago.

Dat is recht;
Maar alles op zijn tijd. — Ga nu ter zijde.
(Othello *verbergt zich.*)
Nu wil ik Cassio naar Bianca vragen,
Een vrouwspersoon, dat, in haar lusten hand'lend,
Zich brood en kleeding koopt; dat schepsel is
Op Cassio dol, naar 't noodlot van die deernen:
Hoevelen zij verstrikken, één strikt háár.
Als ik haar noem, dan houdt hij zich niet in,
Maar moet van 't lachen schaat'ren. — Zie daar komt
[hij; —

(Cassio *komt weder op.*)

En als hij lacht, dan wordt Othello dol,
Zijn onervaren ijverzucht legt Cassio's
Gebaren, glimlach, luchte houding, alles
Zich aafrechts uit. — Hoe gaat het u thans, luit'nant?

Cassio.

Te slechter, nu gij mij den titel geeft,
Waarvan 't gemis mijn dood is.

Jago.

Houd Desdemona warm en 't komt in orde.
(Zachter.) Ware eens uw bede een deel van Bianca's
[bruidschat,
Hoe snel hadt gij uw wensch!

Cassio *(glimlachend).*

Die arme ziel!

Othello *(ter zijde).*

O zie, hoe hij reeds lacht!

Jago.

'k Zag nooit een vrouw, zoo op een man verliefd.

Cassio *(lachend).*

Dat dwaze wicht! ze is echt verliefd, geloof ik.

Othello *(ter zijde).*

Hij wederspreekt het flauw, en lacht er mee.

Jago.

Maar hoor eens, Cassio!

Othello *(ter zijde).*

Thans verlokt hij hem
Om 't nog eens te vertellen; goed zoo, goed!

Jago.

Zij zegt aan elk, dat gij haar trouwen wilt;
Zijt gij 't van plan?

Cassio.

Ha, ha, ha!

Othello *(ter zijde).*

Gij triumfeert, Romein? gij triumfeert?

Cassio.

Ik haar trouwen! — Wat? een lichtekooi! — Ik bid u, denkt wat gunstiger van mijn verstand; acht het niet zoo verbijsterd. Ha, ha, ha!

Othello *(ter zijde).*

Zoo, zoo, zoo, zoo! Wie wint, die lacht.

Jago.

In ernst, men zegt, dat gij haar trouwen wilt. —

Cassio.

Ik bid u, spreek de waarheid.

Jago.

Ik ben een schurk, als 't anders is.

Othello *(ter zijde).*

Hebt gij mijn rekening opgemaakt? Zoo!

Cassio.

Dat heeft de meerkat zelf uitgestrooid; zij is overtuigd, dat ik haar trouwen wil, maar op grond van haar eigen liefde en vleierij, niet wegens een belofte van mij.

Othello *(ter zijde).*

Jago wenkt mij; nu begint hij zijn verhaal.

Cassio.

Zij was zoo even hier; zij vervolgt mij overal. Ik stond onlangs op het strand met eenige Venetianen te praten; en daar komt het popjen op mij aangeloopen, en, zoowaar ik hier sta, zij valt aldus mij om den hals; — *(Hij lacht.)*

Othello *(ter zijde).*

En roept: „o lieve Cassio!" of zoo iets; zijn gebaar wijst het aan.

Cassio.

En hangt en leunt op mij en schreit, en plukt en trekt mij; ha, ha, ha!

Othello *(ter zijde).*

Nu vertelt hij, hoe zij hem naar mijn kamer meetrok. O, ik zie uw neus daar, maar den hond nog niet, wien ik hem zal voorsmijten.

Cassio.

Waarlijk, ik moet den omgang met haar opgeven.

Jago.

Wel, God beware, daar komt zij aan!

Cassio.

Zij is een rechte bunsing! en wel een geparfumeerde.

(Bianca *komt op.*)

Wat wilt gij toch met dat naloopen?

Bianca.

Dat de duivel en zijn grootjen u naloopen! Wat wilt gij met dien zakdoek, dien gij mij zoo even gegeven hebt? Ik was recht mal, dat ik hem aannam. Ik het patroon er van nawerken! — Nu, dat borduursel ziet er wel naar uit, om het in uw kamer te vinden en niet te weten, wie het er gelaten had! Het is een gedachtenis van de eene of andere deerne, en ik zou het nawerken! Daar, geef gij het aan uw schootkind; om 't even van wie gij het hebt, ik werk er hoegenaamd niets van na.

Cassio.

Hoe heb ik het met u, mijn lieve Bianca? hoe heb ik met u?

Othello *(ter zijde).*

Mijn God! mijn zakdoek moet dat zijn!

Bianca.

Als gij van avond bij mij wilt komen eten, zijt gij welkom; en wilt gij niet, zoo kom, zoodra het u gelegen komt.

(Bianca *af.*)

Jago.

Haar na! haar na!

Cassio.

Inderdaad, ik moet wel; anders brengt zij mij geheel op straat.

Jago.

Gaat gij van avond bij haar eten?

Cassio.

Ja zeker, dat is mijn plan.

Jago.

Nu, ik zie er u misschien, want ik zou zeer gaarne eens met u spreken.

Cassio.

Ik bid u, kom! wilt gij?

Jago.

Afgesproken; geen woord meer.

(Cassio *af.*)

Othello *(te voorschijn tredend).*

Hoe zal ik hem vermoorden, Jago?

Jago.

Hebt gij opgemerkt, hoe hij lachte om zijn snoodheid?

Othello.

O Jago!

Jago.

En hebt gij den zakdoek gezien?

Othello.

Was het de mijne?

Jago.

Het was de uwe, zoo waar ik hier sta; en zie eens, op welken prijs hij die verdwaasde vrouw, uw gade schat; zij gaf het hem en hij geeft het aan zijn sloor.

Othello.

Kon ik hem negen jaren lang vermoorden! — Een prachtige vrouw, een schoone vrouw, een liefelijke vrouw!

Jago.

Neen, dit moet gij vergeten.

Othello.

Ja, zij moge rotten en vergaan en verdoemd worden, deze nacht; want leven zal zij niet. Neen, mijn hart is steen geworden; ik sla er op en het verwondt mijn hand. O, de wereld heeft geen liefelijker wezen; zij kon eens keizers bed deelen en hem de wet stellen.

Jago.

Neen, ga zoo niet door.

Othello.

Aan den worgpaal met haar! Ik zeg alleen, hoe zij is. — Zoo kunstig met haar naald! — Een onvergelijkelijke zangster! O! zij zou er de woestheid van een beer mee bezweren! — Zoo hoogbegaafd, zoo rijk in geest en vinding! —

Jago.

Des te erger is haar verdorvenheid.

Othello.

O wel duizend-, duizendmaal! En dan zoo liefelijk van inborst!

Jago.

Ja, al te liefelijk.

Othello.

Ja, dat is zeker, — maar hoe jammer toch, Jago! — O, Jago! hoe jammer, Jago!

Jago.

Als gij zoo verliefd zijt op haar verdorvenheid, geef haar dan een vrijbrief om te zondigen, want als het u niet deert, dan hindert het niemand.

Othello.

Ik wil haar in stukken hakken. — Mij hoornen!

Jago.

O, 't is schandelijk van haar.

Othello.

Met mijn luitenant!

Jago.

Dat is nog schandelijker.

Othello.

Bezorg mij vergif, Jago; dezen avond; — ik wil geen woorden met haar wisselen, opdat haar gedaante en schoonheid mijn geest niet aan het wankelen brengen. — Dezen avond, Jago.

Jago.

Doe het niet met vergif, worg haar in haar bed, in het bed dat zij bevlekt heeft.

Othello.

Goed, goed; de gerechtigheid er van bevalt mij; zeer goed.

Jago.

En wat Cassio betreft, laat mij dien voor mijn rekening nemen; te middernacht hoort gij meer.

(Trompetgeschal achter het tooneel.)

Othello.

Voortreff'lijk, best. — Wat is dat voor trompet?

Jago.

't Moet van Venetië zijn. — 't Is Lodovico,
Van 's Dogen wege; zie, uw vrouw is bij hem.

(Lodovico, Desdemona *en Gevolg komen op.*)

Lodovico.

Gods zegen, Generaal!

Othello.

Van harte, heer.

Lodovico.

De Doge en senatoren groeten u.
(Hij reikt hem een pakket over.)

Othello.

Ik kus het werktuig van hun welbehagen.
(Hij opent het pakket en leest.)

Desdemona.

En wat brengt gij voor nieuws, neef Lodovico?

Jago.

Ik ben verheugd u hier te zien, Signore.
Welkom op Cyprus!

Lodovico.

Dank. Maakt ook luit'nant Cassio 't goed?

Jago.

Hij leeft, Heer.

Desdemona.

Neef, er ontstond verwijd'ring tussschen hem
En mijn gemaal; doch gij zult hen verzoenen:

Othello.

Zijt gij daar zeker van?

Desdemona.

Mijn gade?

Othello *(leest).*

„Gij zult niet in gebreke blijven dit te doen, indien gij wilt, dat —"

Lodovico.

Hij sprak niet tegen u; hij las den brief.
Een scheuring tusschen uw gemaal en Cassio?

Desdemona.

Een zeer rampzaal'ge; veel zou 'k doen voor de een-
[dracht,
Omdat ik Cassio zeer genegen ben.

Othello.

Vuur en sulfer!

Desdemona.

Mijn gade!

Othello.

Zijt gij bij zinnen?

Desdemona.

Wat! is hij toornig?

Lodovico.

Om den brief wellicht;
Want, zoo ik meen, wordt hij terugontboden,
En is zijn post aan Cassio toevertrouwd.

Desdemona.

Nu, dit verheugt mij.

Othello.

Inderdaad?

Desdemona.

Mijn gade?

Othello.

't Verheugt me, u dol te zien.

Desdemona.

Wat, beste Othello?

Othello.

Gij duivel!

(Hij geeft haar een slag.)

Desdemona.

Dit verdien ik niet.

Lodovico.

Heer, dit vond in Venetië geen geloof,
Al zwoer ik, dat ik 't zag. Dit is te veel;
Vergoed het haar, zij weent.

Othello.

O duivel, duivel!
Wierd de aard van vrouwetranen zwanger, dan
Teelde elke ontvloten drup een krokodil.
Weg! uit mijn oog!

Desdemona.

Ik ga, 'k wil u niet erg'ren.
(Zij verwijdert zich.)

Lodovico.

Voorwaar, een vrouw, die volgzaam is; —
Ik bid u, Generaal, roep haar terug.

Othello.

Vrouw!

Desdemona.

Mijn gemaal!

Othello.

Wat wilt gij van haar, heer?

Lodovico.

Wie, ik? Ik, Generaal?

Othello.

Ja, 't was uw wensch, dat ik haar om deed keeren;
Heer, keeren kan zij, draaien en toch voortgaan,
En weder draaien; weenen kan zij, weenen;
En volgzaam is zij, als gij zegt, — ja volgzaam!
Zeer volgzaam, ja. — Vaar vrij met weenen voort! —
Heer, dit aangaande, — o fraai gekleurde droefheid! —
Ik ben teruggeroepen. — Ga gij heen!
'k Ontbied u spoedig. — Heer, ik volg den last

En keer dus naar Venetië. — Weg! van hier!
(DESDEMONA *af.*)
Mijn post sta ik aan Cassio af. En, — heer,
Ik noodig u deze' avond aan mijn disch;
Wees welkom, heer, op Cyprus. — Bokken, apen!
(OTHELLO *af.*)

Lodovico.

Is dit die eed'le Moor, dien de senaat
Zijn al voor alles acht? — Is dit de man,
Door hartstocht nooit verwrikt? wiens vast gemoed
Geen toevalspijl, geen onheilsschot doorboren
Noch schampen konde?

Jago.

Hij is zeer veranderd.

Lodovico.

Is hij bij zinnen? is zijn brein niet krank?

Jago.

Hij is zooals hij is; ik uit geen oordeel.
En is hij niet, wat hij moest zijn, dan gave
De hemel, dat hij 't waar'!

Lodovico.

Zijn vrouw te slaan!

Jago.

Dit was niet goed, maar o! waar' mij bewust,
Dat dit het ergste bleek'!

Lodovico.

Is dit zijn doen?
Of bracht hem mijn bericht het bloed aan 't gisten,
En schiep het dit vergrijp?

Jago.

Helaas! helaas!
Mijn eer laat mij niet toe te zeggen, wat

Ik heb gezien en weet. Sla zelf hem gade;
Wis doet zijn eigen doen hem zoo u kennen,
Dat ik mijn woorden sparen kan. Zie toe,
En neem zijn verd're schreden waar.

Lodovico.

Het is mij leed, dat ik me in hem bedroog.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een vertrek in het slot.

OTHELLO *en* EMILIA *komen op.*

Othello.

Gij hebt dus niets gezien?

Emilia.

Nog ooit gehoord of haar in 't minst verdacht.

Othello.

Zoo, maar gij zaagt toch haar met Cassio saâm.

Emilia.

Maar dan zag ik niets kwaads en hoorde steeds
Het minste woordjen, dat gewisseld werd.

Othello.

Wat, fluisterden zij nooit?

Emilia.

Nooit, edel heer.

Othello.

En zonden nooit u weg?

Emilia.

Nooit.

Othello.

Niet om waaier,
Handschoenen, masker, wat dan ook, te halen?

Emilia.

Nooit, heer.

Othello.

Dit is bevreemdend.

Emilia.

Ik durf, heer, wedden dat zij deugdzaam is,
Al waar' mijn ziele de inzet; denkt gij anders,
Verdrijf dien waan, want hij verdwaast uw hart.
Heeft u een schurk dit in het hoofd geprent,
De Hemel loone 't met den vloek der slang!
Is zij niet eerbaar, kuisch en trouw, dan is
Geen man gelukkig, en als laster valsch
De reinste vrouw.

Othello.

Ga, zeg haar, dat zij hier komt.
(Emilia *af.*)
Zij praat genoeg; — doch elke kopp'lares,
Hoe dom, spreekt zoo. Zij is een slimme snol,
Een slot en sleutel van geheime zonden;
En toch, dat knielt en bidt; ik zag 't haar doen.

(Emilia *komt terug*, *met* Desdemona.)

Desdemona.

Wat wenscht gij, mijn gemaal?

Othello.

Kom nader, duifjen.

Desdemona.

Wat wilt gij?

Othello.

Laat mij u in de oogen zien;
Kom, zie mij aan.

Desdemona.

Wat gruwb're waan is dit?

Othello (*tot* Emilia).

Doe, kopp'lares, uw plicht;
Ga, laat het paartje' alleen en sluit de deur;
Kuch of roep „hem!" zoodra er iemand aankomt;
Ga op uw post, ga op uw post; — terstond!

(Emilia *af.*)

Desdemona.

Ach, op mijn knieën, wat beduidt die taal?
De razernij versta ik van uw woorden,
De woorden niet.

Othello.

Wat zijt gij, spreek?

Desdemona.

Uw vrouw, mijn gade, uw echte en trouwe vrouw.

Othello.

Kom, zweer het, geef den duiv'len macht;
Uw englenaanschijn deed hen anders schromen,
U aan te vatten; word dus dubbel doemling;
Zweer, dat gij kuisch zijt.

Desdemona.

Dat weet God hierboven!

Othello.

God weet, ja, dat gij valsch zijt als de hel.

Desdemona.

Valsch! jegens wien, mijn ga? met wien? Valsch, hoe?

Othello.

O Desdemona, weg! terug! terug!

Desdemona.

Helaas, wat dag van jammer! — Waarom weent gij?
Ben ik, mijn gade, de oorzaak van die tranen?
Wanneer gij mijnen vader mocht verdenken,
Dat hij dit opontbod van u bewerkte,
Laat mij 't niet boeten; ging hij u verloren,
Ook ik verloor hem.

Othello.

Had des Hemels wil
Met rampen mij beproefd, op 't bloote hoofd
Mij leed op leed en smaad op smaad doen reeg'nen,
Ten lippen toe in armoê mij gedompeld,
Of mij gekerkerd met mijn laatste hoop,
'k Had hier of daar in 't diepst der ziel een drup
Geduld gevonden: maar, helaas! me een toonbeeld
Te maken, waar de hoon en spot der eeuw
Den vinger, die mij sarren blijft, op richt, —
Toch, dit ook kon ik dragen; goed, zeer goed;
Maar hier, waar ik mijn hart geborgen had,
Waar 'k leven moet of 't leven derven, hier,
De bronaâr, waar mijn levensstroom uit vloeit
Of moet verdrogen, daar geweerd te zijn,
Of ze als een poel te zien, waar vuile padden
In paren en gedijen! — O verbleek daar,
Geduld, gij cherub met den blos der jeugd,
Ja, blik daar grimmig als de hel!

Desdemona.

Mijn eed'le gade, hoop ik, acht mij trouw.

Othello.

O ja, als zomervliegen op de vleeschbank,
Reeds ontucht plegend bij 't ontstaan. Gij onkruid,

Zoo lieflijk schoon, van geur zoo zoet, dat gij
't Verstand bedwelmt, — o waart gij nooit geboren!

Desdemona.

Helaas, wat zonde pleegde ik onbewust?

Othello.

Was dit, dit blank papier, dit godd'lijk boek
Gemaakt om overspeelster op te schrijven?
Wat pleegde ik, pleegde ik? — O gij almansslet!
Mijn wangen werden door haar gloed tot smidse,
En zouden zedigheid tot asch verteren,
Zoo ik uw doen slechts noemde. — Wat gepleegd?
De hemel walgt er van, de maan bezwijmt,
De wulpsche wind, die kust wat hij ontmoet,
Verschuilt zich in der aarde diepste grotten,
En wil 't niet hooren. Wat gepleegd? —
Schaamt'looze boel!

Desdemona.

Bij God, gij doet mij onrecht!

Othello.

Gij zijt geen boel?

Desdemona.

Neen, bij mijn zaligheid.
Als dit mijn vat te hoeden voor mijn gade,
Rein, ver van ied're onreine, straf b're hand,
Als dit „geen boel zijn" is, ben ik er geen.

Othello.

Wat, gij geen snol?

Desdemona.

Neen, bij mijn eeuwig heil!

Othello.

Is 't mooglijk?

Desdemona.

Wees ons genadig, hemel!

Othello.

Dan, vergiff'nis!
Ik hield u voor Venetië's sluwe snol.
Die met Othello huwde. — Gij daar, vrouw,
Die, Petrus' tegenvoet'ling in uw ambt,
De poort der hel bewaakt!

(EMILIA *komt weder op.*)

Gij, gij, ja gij;
Wij deden onzen wil; daar hebt ge uw loon.
Draai, bid ik u, den sleutel om, en zwijg.

(OTHELLO *af.*)

Emilia.

Helaas! wat woelt uw heer gemaal in 't hoofd?
Hoe gaat het, eed'le vrouw, hoe gaat het u?

Desdemona.

Voorwaar, als half in slaap.

Emilia.

Wat is dat toch van onzen heer, mevrouwe?

Desdemona.

Van wien?

Emilia.

Van onzen heer, mevrouw.

Desdemona.

Wie is uw heer?

Emilia.

Dezelfde als de uwe, vrouwe.

Desdemona.

Ik heb er geen; neen, vraag mij niet, Emilia;

Ik kan niet weenen, kan geen antwoord geven,
Dan wat door tranen lucht zoekt. 'k Bid u, leg
Mijn bruiloftslakens op mijn bed, — ja doe dit; —
En roep uw man eens hier.

Emilia *(onder 't heengaan).*

Ach, welk een omkeer!
(Emilia *af.*)

Desdemona.

't Moet billijk zijn, dat ik dit lijd, zeer billijk!
Maar wat heb ik begaan, wat klein vergrijp,
Dat in het minst zijn argwaan op kon wekken?

(Emilia *komt terug, met* Jago.)

Jago.

Wat wenscht gij, eed'le vrouw? hoe gaat het u?

Desdemona.

Ik kan 't niet zeggen. Kind'ren onderricht men
Met zachte midd'len, lichten arbeid; zoo
Had hij mij moeten laken, want voor blaam,
Voorwaar, ben ik een kind.

Jago.

Wat is de zaak?

Emilia.

Ach, Jago, zooals onze heer haar schimpte,
Besnolde en met verwijten overstelpte,
Was 't voor geen eerlijk hart te dragen.

Desdemona.

Is, Jago, dat mijn naam?

Jago.

Wat naam, mevrouwe?

Desdemona.

Zooals zij zegt, dat mijn gemaal mij noemde.

Emilia.

Snol was zijn woord; geen beed'laar zou beschonken
Zijn sloor met zulke namen overladen.

Jago.

En spreek, waarom dat?

Desdemona.

Ik weet het niet, maar zeker, 'k ben het niet.

Jago.

O ween niet, ween niet! Wat rampzaal'ge dag!

Emilia.

Sloeg zij zoo menig edel aanzoek af,
Gaf zij haar vader, land en vrienden prijs,
Om snol te heeten? Wie zou hier niet weenen?

Desdemona.

Het is mijn jammerlot.

Jago.

Verwensch hem dies!
Hoe komt hij aan die gril?

Desdemona.

De Hemel weet het.

Emilia.

Ik wil geworgd zijn, als geen eeuw'ge schurk,
Een schelmsche, lage kruiper, een bedrieger,
Een leug'naar, die een post bejaagt, die last'ring
Heeft uitgedacht; verworg me, als 't anders is.

Jago.

Foei, zulk een fielt bestaat niet, 't is onmoog'lijk.

Desdemona.

En leeft er een, dat God het hem vergeev'!

Emilia.

Een strop vergeev' hem! knaag' de hel zijn rif!
Wat noemde hij haar snol? wie is haar boel?
Waar en wanneer en hoe? op welken schijn?
Een recht gemeene schurk bedroog den Moor,
Een lage, valsche schurk, een aterling! —
Ruk, Hemel, zulk gespuis het masker af,
En reik aan ied're brave hand een roede,
Om 't naakt, de gansche wereld door, te gees'len,
Van oost tot west.

Jago.

Zoo luid niet, houd u in!

Emilia.

O foei dat tuig! het was ook zulk een hondsvot,
Die eens uw oordeel binnenst buiten keerde,
Zoodat gij mij toen met den Moor verdacht.

Jago.

Gij zijt niet wijs, loop heen!

Desdemona.

O goede Jago!
Wat moet ik doen, om weer mijn gâ te winnen?
Ga tot hem, goede vriend; bij 't licht des hemels,
Ik weet niet, hoe ik hem verloor. Hier kniel ik: —
Als ooit mijn wil zijn liefde heeft gekrenkt,
Door woorden of gedachten of door daden,
Of als mijn oog of oor of iets in mij
In and'rer schoonheid ooit zich heeft vermeid,
Of als ik niet, — al mocht hij mij verstooten
En mij in nooddruft domp'len, — hem nog innig
Bemin en steeds beminde en minnen zal,
Dan keer' mij troost den rug toe! Liefdeloosheid

Kan veel: de zijne kan mij 't leven rooven,
Mijn liefde dooven, neen! Ik kan dat „snol"
Niet zeggen; 't is me een gruwel, 't uit te spreken;
De daad, die zulk een naam oogst, doen, daartoe
Bracht al der wereld ijd'le pronk mij nimmer.

Jago.

Ik bid u, wees bedaard; het is een luim;
Staatszaken hebben zijn gemoed verbitterd,
En thans bekijft hij u.

Desdemona.

Indien 't niets anders —

Jago.

't Is zoo, 'k sta u borg.
(Trompetgeschal.)
Hoor, dat geschal roept tot het avondmaal!
Venetië's afgezanten wachten reeds;
Ga, ween niet langer; alles wordt weer goed.

(Desdemona *en* Emilia *af.*)

(Rodrigo *komt op.*)

Gij daar, Rodrigo?

Rodrigo.

Ik vind niet, dat gij eerlijk met mij handelt.

Jago.

En waarom niet?

Rodrigo.

Dag op dag scheept gij mij met de eene of andere uitvlucht af, Jago; en, naar het mij nu voorkomt, houdt gij eer iedere goede gelegenheid van mij verwijderd, dan dat gij mij de geringste gunstige vooruitzichten opent. Ik wil dit bepaald niet langer verdragen, en ben volstrekt niet gezind, verder kalm mij te laten welgevallen, wat ik tot nog toe dwaas genoeg verduurd heb.

IV. 2, 160.

Jago.

Wilt gij eens naar mij luisteren, Rodrigo?

Rodrigo.

Waarachtig, ik heb te veel naar u geluisterd, want uw woorden en uw daden zijn elkaar niet verwant.

Jago.

Gij beschuldigt mij geheel ten onrechte.

Rodrigo.

Geheel naar waarheid. Ik heb mijn geheel vermogen verspild. De helft van de juweelen, die ik u heb gegeven om aan Desdemona te overhandigen, zou een non verleid hebben. Gij hebt mij verteld, dat zij ze heeft aangenomen, en mij troostrijke verwachtingen van spoedige verhooring en vertrouwelijkheid teruggebracht; maar ik bespeur er niets van.

Jago.

Goed, ga door, zeer goed.

Rodrigo.

Zeer goed! ga door! Ik kan niet doorgaan, man; en het is ook niet zeer goed; zoo waar ik hier sta, ik zeg, het is zeer schurkachtig; en ik begin te merken, dat ik om den tuin word geleid.

Jago.

Zeer goed.

Rodrigo.

Ik zeg u, het is alles behalve goed. Ik wil zelf met Desdemona over alles spreken; wil zij mij mijn juweelen teruggeven, dan wil ik mijn aanzoek opgeven, vol berouw over mijn onbetamelijke pogingen; zoo niet, wees dan verzekerd, dat ik van u voldoening zal eischen.

Jago.

Hebt gij uitgesproken?

Rodrigo.

Ja en ik heb niets gezegd, of ik betuig u, dat ik het ook zal doen.

Jago.

Zoo, nu zie ik, dat gij een hart in 't lijf hebt; en van dit oogenblik af, voed ik een gunstiger meening van u dan ooit te voren. Geef mij de hand, Rodrigo, gij hebt zeer juiste aanmerkingen tegen mij gemaakt; maar niettemin betuig ik u, dat ik zonder eenige omwegen in uw belang heb gehandeld.

Rodrigo.

Dit is niet te merken geweest.

Jago.

Ik erken, inderdaad, het is niet te merken geweest, en uw argwaan is niet ontbloot van verstand en doorzicht. Maar, Rodrigo, als dat in u schuilt, wat ik thans meer dan ooit reden heb om te gelooven, — ik bedoel, vastberadenheid, moed en dapperheid, — toon het dan deze nacht; als gij dan, de eerste nacht die volgt, Desdemona niet de uwe moogt noemen, ruim mij dan door verraad uit den weg, en denk martelingen uit tegen mijn leven.

Rodrigo.

Goed; wat is het? is het met de rede bestaanbaar en uitvoerlijk?

Jago.

Man, er is uitdrukkelijke last uit Venetië gekomen om Othello door Cassio te vervangen.

Rodrigo.

Is dat waar? zoo, dan keeren Othello en Desdemona naar Venetië terug.

Jago.

O neen, hij gaat naar het Moorenland en neemt de

schoone Desdemona mede, tenzij zijn verblijf hier door het een of ander toeval verlengd worde; waartoe niets zoo afdoend is als het uit den weg ruimen van Cassio.

Rodrigo.

Hoe meent gij dat, hem uit den weg te ruimen?

Jago.

Wel, zoodat hij ongeschikt wordt voor Othello's post: hem de hersens in te slaan.

Rodrigo.

En dat zoudt gij willen, dat ik deed?

Jago.

Ja, als gij den moed hebt om uzelven voordeel te verschaffen en recht. Hij eet van avond bij een lichtekooi, en daar zal ik bij hem komen; hij weet nog niets van zijn eervol geluk. Indien gij hem wilt opwachten, als hij vandaar gaat, — wat ik zal zorgen, dat tusschen twaalven en eenen gebeurt, — dan is hij aan uwe genade overgeleverd. Ik zal in de nabijheid zijn om uw aanslag te ondersteunen, en hij zal tusschen ons vallen. Kom, sta er niet verbluft van, maar ga met mij mede; ik zal u de noodzakelijkheid van zijn dood zoo duidelijk maken, dat gij u verplicht zult rekenen, hem dien aan te doen. Het is nu hoog tijd voor het avondeten en de nacht is een eind op weg; aan het werk!

Rodrigo.

Ik wil verdere gronden er voor hooren.

Jago.

Die zult gij in overvloed hebben.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Een ander vertrek in het slot.

OTHELLO, LODOVICO, DESDEMONA, EMILIA *en Gevolg komen op.*

Lodovico.

Ik bid u, heer, geef u geen verd're moeite.

Othello.

O, laat mij; want een wand'ling doet mij goed.

Lodovico.

Mevrouwe, goede nacht; en need'rig dank.

Desdemona.

Uw bijzijn is zeer welkom.

Othello.

Gaan wij, heer? —

O, Desdemona, —

Desdemona.

Mijn gade?

Othello.

Begeef u nu aanstonds te bed; ik kom zoo dadelijk terug; laat uw kamervrouw heengaan; zie toe, dat dit geschiede.

Desdemona.

Goed, mijn gemaal.

(OTHELLO, LODOVICO *en Gevolg af.*)

Emilia.

Hoe gaat het nu? zijn uitzicht is verzacht.

Desdemona.

Hij zegt, dat hij zoo daad'lijk wederkeert;

Hij gaf mij last, te bed mij te begeven
En u te laten heengaan.

Emilia.

Laten heengaan!

Desdemona.

Dit was zijn wil; en daarom, beste Emilia,
Geef mij mijn nachtgewaad, en dan vaarwel;
Wij moeten thans hem niet mishagen.

Emilia.

O, hadt gij nooit, dit wenschte ik, hem gezien!

Desdemona.

Dit wenschte ik niet; mijn liefde schat hem zoo,
Dat zelfs zijn stuurschheid, gramschap, donk're blikken, —
Kom, rijg mij los, — hem goed staan in mijn oog.

Emilia.

De lakens zijn op 't bed, zooals gij 't wildet.

Desdemona.

Om 't even. — God, wat denken wij toch dwaas! —
Wanneer ik vóór u sterf, o, hul mij dan
In een van deze lakens.

Emilia.

Kom, wat praatjens!

Desdemona.

Mijn moeder had een dienstmaagd, Barbara;
Die had een liefste, die haar trouwloos werd,
En haar verliet. Zij kende een lied van: „wilgen";
Een oude deun, maar als op haar gedicht;
Zij zong 't nog, toen zij stierf. Het komt deze' avond
Mij telkens voor den geest. Het kost mij moeite,
Dat ik mijn hoofd ook niet op zij laat hangen,
En zing als de arme Barbara. — Kom, haast u.

Emilia.

Wil ik uw nachtkleed halen?

Desdemona.

Neen, blijf, en help mij hier. —
Die Lodovico is een hoff'lijk man.

Emilia.

Een mooi slag van een man.

Desdemona.

Hij spreekt goed.

Emilia.

Ik ken een jonkvrouw in Venetië, die barrevoets een tocht naar het Heilige Land zou doen, voor een aanraking van zijn onderlip.

Desdemona *(zingt).*

„Ach, de arme zat onder den eik in haar smart;
„Zingt: „wilgen, groene wilgen";
„Het hoofd op de knie en de hand op het hart;
„Zingt: „wilgen, wilgen, wilgen";
„Het beekje' aan haar voet, ach, het ruischte haar klacht;
„Zingt: „wilgen, wilgen, wilgen";
„Haar tranen, zij vloten; de rots, zij werd zacht; —"

Leg dat ginds neder. —

„Zingt: „wilgen, wilgen, wilgen"; —"

O spoed u, bid ik; daad'lijk komt hij hier. —

„Zingt allen: „mijn krans moet van wilgenloof zijn.
„Dat niemand hem lake, zijn toorn is zoo schoon."

Dat niet, dat volgt niet. — Hoor, wie is 't, die klopt?

Emilia.

Het is de wind.

Desdemona.

„Mijn lief noemde ik trouwloos, en wat zeide hij?
„Zingt: „wilgen, wilgen, wilgen;"
„Boel ik ook met vrouwen, met mannen boelt gij; —"

Maar ga nu, goede nacht! Mijn oogen steken;
Beduidt dat weenen?

Emilia.

Wel, 't beteekent niets.

Desdemona.

't Werd mij verteld. — Die mannen! o die mannen! —
Maar — zeg, Emilia, — kunt gij denken, dat
Er werk'lijk vrouwen zijn, die hunne mannen
Zoo grof bedriegen?

Emilia.

Zeker zijn er zoo.

Desdemona.

Deedt gij zoo iets, al was heel de aarde 't loon?

Emilia.

Deedt gij het niet?

Desdemona.

Neen, bij het licht des hemels!

Emilia.

Ik deed het ook niet bij het licht des hemels,
Maar wel zoo lief in 't donker.

Desdemona.

Deedt gij dat kwaad, al was heel de aarde 't loon?

Emilia.

Heel de aard is groot: het loon ware ongemeen,
De zonde kleen.

Desdemona.

Voorwaar, gij deedt zoo niet.

Emilia.

Voorwaar, ik deed zoo wel en maakte 't ongedaan, als ik het gedaan had. Natuurlijk deed ik zoo iets niet voor een ring, of wat ellen kamerdoek, of voor kleedjens, onderrokken of falies, of voor een armzalig speldengeld; maar, voor de geheele aarde, — wel, wie zou haar man niet met horens willen kronen, als hij er monarch door werd? Mocht het vagevuur mij wachten, ik waagde 't.

Desdemona.

Ik mocht vervloekt zijn, deed ik zulk een kwaad
Ter wille van heel de aard.

Emilia.

Wel, het kwaad zou toch slechts een kwaad op aarde zijn , en, kreegt gij heel de aarde voor uw moeite, dan is het een kwaad op uw eigen aarde, en dan kondt gij het gemakkelijk goed maken.

Desdemona.

'k Geloof niet, dat er zulk een vrouw bestaat.

Emilia.

O ja, wel een dozijn en nog zooveel op den koop toe, dat zij de aarde, waar zij om speelden, konden bevolken.
Maar ik geloof, het is de schuld der mannen,
Als vrouwen vallen. Als zij plichtvergeten
In vreemde omarming onze schatten spillen;
Als zij, door grillige ijverzucht ons kwellend,
Ons onze vrijheid rooven; als ze ons slaan,
Of wreev'lig, wat ons toekomt, ons onthouden;
Dan hebben wij toch gal, en zijn, hoe vroom ook,
Niet zonder wraaklust. Laat de mannen 't weten,

Dat wij als zij gevoelen, zien en ruiken,
Met smaak voor zoet en zuur begaafd zijn, juist
Als onze mannen. Wat is 't, dat den man
Tot vreemde vrouwen drijft? De zinn'lijkheid?
Ik denk van ja. Brengt hartstocht het te weeg?
Ik denk van ja. Leidt zwakheid hen van 't spoor?
Ja, zeker ook. En hebben wij geen hartstocht,
Geen zinn'lijkheid en zwakheid als de mannen?
Dus, dat ze ons goed behand'len of bedenken,
Dat, zoo ze ons krenken, zij ons leeren krenken.

Desdemona.

Slaap wel, slaap wel! De Hemel geev', dat mij
Geen kwaad uit kwaad, maar goed uit kwaad gedij!
(Beiden af.)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een straat.

JAGO *en* RODRIGO *komen op.*

Jago.

Treed achter dezen uitsprong; daad'lijk komt hij;
Houd uw goed staal ontbloot en tref hem goed.
Vlug, vlug, vrees niets; ik blijf in uw nabijheid;
Bedenk, het is voor ons er op of onder,
En houd aan uw besluit onwrikbaar vast.

Rodrigo.

Blijf in de buurt; het mocht mij eens mislukken.

Jago.

Hier, vlak bij u; wees stout en trek uw kling.
(JAGO *treedt ter zijde.*)

Rodrigo.

Ik heb in deze daad geen rechten lust;
En toch, — hij gaf mij zeer voldoende reed'nen; —
Het is maar één man koud; kom, zwaard; hij sterft.
(Hij gaat in zijn schuilhoek.)

Jago.

Ik kneep tot berstens toe dien jongen windbuil;
Hij wordt nu boos. Nu, 't zij hij Cassio doode,
Of Cassio hem, of dat ze elkander vellen,
Hoe 't loop', ik win er bij. Want, leeft Rodrigo,
Dan eischt hij van mij weer, wat ik aan goud
En aan juweelen hem heb afgetroggeld
Voor Desdemona;
Dit moet niet zijn; — blijft Cassio in het leven,
Dan glanst hij daarin daag'lijks met een schoonheid,
Die mij misvormt; en ook, de Moor kon mij
Bij hem ontmask'ren; dit gevaar zou groot zijn;
Neen, sterven moet hij; — stil, ik hoor hem komen.

(Cassio *komt op.*)

Rodrigo.

Ik ken zijn gang; hij is het. — Schurk, gij sterft.
(*Hij schiet uit zijn schuilhoek te voorschijn en doet een stoot naar* Cassio.)

Cassio.

Die stoot had inderdaad mij boos begroet,
Waar' niet mijn kolder beter dan gij wist;
Ik neem de proef van de' uwen.
(*Hij trekt en kwetst* Rodrigo, *die nederstort.*)

Rodrigo.

Dood'lijk, o!
(Jago *springt te voorschijn, houwt* Cassio *van achteren in het been en ijlt weg.*)

Cassio.

Ik ben voor goed verminkt. — Hulp! moord! moord! [hulp!
(*Hij stort neder.*)

(OTHELLO *vertoont zich, op een afstand.*)

Othello.

De stem van Cassio; — Jago houdt zijn woord.

Rodrigo.

Ellend'ling, die ik ben!

Othello.

Ja, 't is wel zoo.

Cassio.

O, hulp! hier! licht! een wondarts!

Othello.

Hij is 't. — O dapp're, brave Jago,
Zoo diep doordrongen van den smaad uws vriends!
Gij leert mij, — Popjen, dood ligt hier uw lief;
Ook uwe straf gemaakt; — boelin, ik kom! —
Ban, ziel, haar eng'lenaanschijn, vuig besmet;
't Wulpsch bloed besproeie 't wulpsch bevlekte bed.
(OTHELLO *af.*)

(LODOVICO *en* GRATIANO *komen op, in de verte.*)

Cassio.

Hulp, hulp! geen wacht? geen sterv'ling hier? moord!
[moord!

Gratiano.

Daar viel iets voor, die kreet was huiv'ringwekkend.

Cassio.

O hulp!

Lodovico.

Hoor, hoor!

Rodrigo.

O, ik ellend'ling!

Lodovico.

Twee, drie, die kreunen! — 't Is stikdonk're nacht!
Dit kan misleiding zijn; het is niet raadzaam
Zich zonder bijstand naderbij te wagen.

Rodrigo.

Komt niemand mij te hulp? dan bloed ik dood.

Lodovico.

Hoor!

(Jago *komt weder op, met een toorts.*)

Gratiano.

Daar komt een man in 't hemd, met toorts en wapens.

Jago.

Wie daar? wie maakt alarm en roept daar „moord"?

Lodovico.

Wij weten 't niet.

Jago.

Hebt gij niet hooren schreeuwen?

Cassio.

Hierheen, om Gods wil, help mij!

Jago.

Wat gebeurt hier?

Gratiano.

Dat is Othello's vaandrig, zoo ik meen.

Lodovico.

Ja juist, hij is 't; hij is een man van moed.

Jago.

Wie zijt gij, die daar zoo wanhopig roept?

Cassio.

Jago? O, hier! ik ben verminkt door schurken;
Kom schielijk, help mij!

Jago.

Wee, luit'nant! wat voor schurken deden dit?

Cassio.

Ik denk, dat een er van hier ergens ligt,
En niet kan vluchten.

Jago.

O wat lage schurken!
(*Tot* Lodovico *en* Gratiano.)
Gij daar, wie zijt gij? komt en staat mij bij.

Rodrigo.

O help mij, hier!

Cassio.

Dat is er een.

Jago (*ijlt naar* Rodrigo).

O moordenaar! o schurk!
(*Hij doorsteekt* Rodrigo.)

Rodrigo.

O gij vervloekte Jago! onmensch! hond!
(Hij stort voor dood neder.)

Jago.

Doodslag bij nacht! — Waar schuilt dat moordgeboefte?—
De stad is uitgestorven! — Ho, moord, moord!
Gij daar, wie zijt gij? goed of kwaadgezind?

Lodovico.

Beproef dit en doe uitspraak.

Jago.

Signore Lodovico?

Lodovico.

Juist.

Jago.

Vergeef mij!
Hier vind ik Cassio, zwaar gewond door schurken.

Gratiano.

Cassio?

Jago.

Hoe gaat het, broeder?

Cassio.

Mijn been is doorgehouwen.

Jago.

God verhoede! —
Licht, heeren, bij; 'k verbind hem met mijn hemd.
(Hij begint Cassio *te verbinden.)*

(Bianca *komt op.*)

Bianca.

Wat is hier gaande? wie is 't, die hier riep?

Jago.

Wie is het, die daar roept?

Bianca.

O, dierb're Cassio! o, mijn lieve Cassio!
O, Cassio, Cassio, Cassio!

Jago.

Een lichte deerne! — Cassio, kunt gij gissen,
Wie 't wezen kunnen, die u zoo verminkten?

Cassio.

Neen.

Gratiano.

Ik zocht u; 't is mij leed, u zoo te vinden.

Jago.

Geef mij een hoosband; —

(Hij bevestigt het verband.)

Zoo! — O, nu een draagstoel;
En dan hem zacht vervoerd!

Bianca.

Ach, hij bezwijmt! — O, Cassio, Cassio, Cassio!

Jago.

Geeft, heeren, acht; die sloor is mij verdacht,
Dat zij niet vreemd is aan wat hier gebeurde. —
Mijn goede Cassio, rustig! — Geeft me een toorts. —
Is dit een ons bekend gelaat of niet?
O God, mijn vriend, mijn waarde landgenoot!
Rodrigo? — Neen; — ja toch! — O God, Rodrigo!

Gratiano.

Rodrigo? van Venetië?

Jago.

Hij is 't, heer. Was hij u bekend?

Gratiano.

Ja zeker.

Jago.

Signor' Gratiano? O, ik vraag vergiff'nis;
Dit bloedig stuk verschoone, dat ik u
Niet heb herkend.

Gratiano.

't Verheugt mij u te zien.

Jago.

Hoe gaat het, Cassio? — O, een draagstoel! vlug!

Gratiano.

Rodrigo!

Jago.

Ja, ja, hij is 't. —

(Men brengt een draagstoel.)

O, dat is goed; een draagstoel!
Nu zachtkens en zorgvuldig hem vervoerd!
Ik haal Othello's wondarts. — (*Tot* Bianca.) Gij daar,
[juffer,
Staak vrij uw zorg. — Cassio, die verslaag'ne
Was zeer met mij bevriend. Van waar uw twist?

Cassio.

Ik had geen twist; ik ken den man niet eens.

Jago.

(*Tot* Bianca.) Wat! ziet gij bleek? — O, draagt hem
[binnenshuis. —

(Cassio *en* Rodrigo *worden weggedragen.*)

Wacht even, heeren! — Juffer, ziet gij bleek? —
Merkt gij de ontzetting op, waarmeê zij staart? —
Nu, blikt gij zoo, dan komt dra meer aan 't licht. —
Beschouwt haar goed; ik bid u, ziet haar aan;
Gij ziet het, heeren? ja, 't geweten spreekt,
Al is de tong geboeid.

(Emilia *komt op.*)

Emilia.

Ach, wat is hier gebeurd? wat is er, Jago?

Jago.

Cassio werd hier in 't donker door Rodrigo
En and'ren, die ontkwamen, aangevallen.
Hij is schier stervend en Rodrigo dood.

Emilia.

Ach God, die goede man! die goede Cassio!

Jago.

Dat komt van de ontucht. — Ga, Emilia, vraag
Aan Cassio eens, waar hij van avond at. —
(*Tot* Bianca.) Ei zoo, gij beeft daarvan?

Bianca.

Hij at te mijnent; doch niet daarom beef ik.

Jago.

Hij at bij u? Dan gaat gij meê, verstaan?

Emilia.

Foei, foei! gij slechte deerne!

Bianca.

Ik ben niet slecht, maar licht zoo braaf als gij,
Die zoo mij hoont.

Emilia.

Als ik? O bah! foei gij!

Jago.

Komt, heeren, nu voor Cassio zorg gedragen! —
Gij juffer, 'k leer een ander liedje' u zingen. —
Emilia, spoed u naar het slot en deel
Aan 't edel echtpaar 't hier gebeurde meê. —
Gaat voor, ik volg. — *(Ter zijde.)* Dra blijkt, of deze
[nacht
Mij hoog verhief of diepen val mij bracht.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een slaapkamer; het bed in een achtervertrek.

DESDEMONA *ligt te bed en slaapt.* OTHELLO *treedt op, met een licht.*

Othello.

Het is de schuld, die 't eischt, mijn ziel, de schuld, —
O laat mij die niet noemen, kuische sterren! —
De schuld is 't. — Toch wil ik haar bloed niet plengen,
Die huid niet schrammen, schooner blank dan sneeuw,
En glad gelijk het rein albast eens beelds.
Doch sterven moet zij; licht bedroog ze ook and'ren.
Doe uit het licht, en dan — doe uit het licht;
O dienstb're vlam, indien ik uw licht doof,
Dan kan ik u uw vroeger licht hergeven,
Zoo 't mij berouwt; maar doof ik eens het uwe,
Gij kunstrijkst werk der scheppende natuur,
Waar vind ik de Prometheus-vonk, die u
Uw licht hergeeft? Heb ik uw roos geplukt,
'k Hergeef haar nimmer 's levens bloei, zij moet
Verwelken; — 'k wil haar aan de struik genieten.
(Hij kust haar.)
O lieflijke adem, die Gerechtigheid
Schier noopt haar zwaard te brijz'len! — Nog, nog eens!
Wees, als gij dood zijt, zoo, en 'k zal u dooden
En voortbeminnen. — Eens nog, en voor 't laatst;
Zoo zoet was nooit zoo doodlijk. Ik moet weenen;
't Zijn wreede tranen; dit is hemelsmart:
Die slaat, waar hij bemint. — Ze ontwaakt.

Desdemona.

Wie daar? Othello, gij?

Othello.

Ja, Desdemona.

Desdemona.

Komt gij te bed, mijn gade?

Othello.

Desdemona,
Hebt gij daar straks gebeden?

Desdemona.

Ja, mijn gade.

Othello.

Komt u nog een'ge zonde voor den geest,
Waarvan u 's Hemels gunst nog niet onthief,
Zoo smeek om die genâ terstond.

Desdemona.

Ach, mijn gemaal, wat meent gij met dat zeggen?

Othello.

Dat gij het doet en kort; ik treed ter zijde,
Ik wil uw geest niet dooden in zijn zonden;
Neen, 'k wil, — verhoede 't God! — uw ziel niet dooden.

Desdemona.

Spreekt gij van dooden?

Othello.

Ja.

Desdemona.

Dat dan mij God
Genadig zij!

Othello.

Amen, van ganscher harte.

Desdemona.

Dit zegt gij; dàn, zoo 'k hoop, doodt gij mij niet.

Othello.

Hm!

Desdemona.

Toch vrees ik u, want rolt gij zoo met de oogen,
Dan zijt ge ontzettend. 'k Weet geen grond tot vrees,
Daar ik van schuld niets weet; maar 'k voel, ik vrees u.

Othello.

Denk aan uw zonden!

Desdemona.

Die bestaan in liefde
Tot u.

Othello.

En om die liefde sterft gij.

Desdemona.

Om liefde dooden? onnatuurlijk sterven!
Wee mij, wat bijt gij op uw onderlip?
Een hartstocht, bloedig, fel, schokt heel uw wezen;
Dit is een voorspook, maar ik hoop, ik hoop,
Van mij voorspelt het niets.

Othello.

Wees stil en zwijg.

Desdemona.

'k Zal stil zijn, maar wat is er?

Othello.

Dien zakdoek, mij zoo lief, dien ik u gaf,
Gaaft gij aan Cassio.

Desdemona.

Neen, bij lijf en ziel!
Ontbied en ondervraag hem.

Othello.

Hoed u, lieve,
Hoed u voor meineed; op uw doodbed ligt gij.

Desdemona.

Toch niet om nu te sterven.

Othello.

Ja, terstond,
En daarom, doe belijd'nis van uw zonden,
Want loochent gij ze ook stuk voor stuk bij eede,
Dit schokt noch delgt mijn overtuiging, die
Mijn ziel doet schreien. 't Uur is daar, gij sterft.

Desdemona.

Dan zij mij God genadig!

Othello.

Amen, zeg ik.

Desdemona.

Heb gij dan ook genade! — 'k Heb u nooit
In 't minst gekrenkt, ook Cassio niet bemind
Dan als mijn naaste, naar het heilig voorschrift
Des Hemels; een geschenk gaf ik hem nooit.

Othello.

Bij God! ik zag mijn zakdoek in zijn hand.
Meineedig schepsel, gij versteent mijn hart,
En maakt mij, wat ik als een heil'ge daad,
Als offer wil volbrengen, tot een moord.
Ik zag den zakdoek, ja!

Desdemona.

Dan vond hij hem;
Ik heb hem nooit gegeven. — Roep hem hier,
Dat hij de waarheid zegg'.

Othello.

Hij heeft bekend.

Desdemona.

Wat dan bekend, mijn gade?

Othello.

Dat hij omgang
Met u gehad heeft.

Desdemona.

Wat, verboden omgang?

Othello.

Ja.

Desdemona.

Hij kàn 't niet zeggen.

Othello.

Neen, zijn mond is dicht;
Dank zij den braven Jago.

Desdemona.

Mijn angst, o! geeft mij licht. — Spreek, is hij dood?

Othello.

Ware elk der haren van zijn hoofd een leven,
Mijn wraak verzwolg die allen!

Desdemona.

Helaas! hij is verráden, ik verloren!

Othello.

Boeleerster! weent ge om hem, mij in 't gezicht?

Desdemona.

Verstoot mij, mijn gemaal, maar dood mij niet.

Othello *(grijpt haar aan).*

Omlaag, boeleerster!

Desdemona.

O, dood mij morgen, schenk mij deze nacht!

Othello.

Neen, zoo gij tegenworstelt, —

Desdemona.

Slechts een enkel
Half uur!

Othello *(tot zichzelf).*

Is 't eens gedaan, geen aarz'ling meer!

Desdemona.

Slechts tijd voor één gebed!

Othello.

Het is te laat.
(Hij smoort haar.)

Emilia *(van buiten).*

Heer Generaal! doe open! Generaal!

Othello.

Wat luid misbaar? — Niet dood? nog niet gansch dood?
Al ben ik wreed, ik heb toch mededoogen
En wil uw lijden niet verlengen, neen! —
Zoo, zoo!

Emilia *(van buiten).*

Heer Generaal! Op! op!

Othello.

Wie daar?

Emilia *(van buiten).*

O, beste heer! ik moet u daad'lijk spreken.

Othello.

Ja; — 't is Emilia; — daad'lijk, ja! — Ze is dood. —
Zij komt misschien mij Cassio's dood berichten;
't Gedruis was groot. — Beweegt zij zich niet meer? —
Stil als het graf. — Laat ik haar in? Zou 't goed zijn? —
Mij dunkt, zij roert zich nog; — neen. — Wat te doen?
Laat ik haar in, dan spreekt zij tot mijn vrouw;

Mijn vrouw, mijn vrouw, wat vrouw? — Ik heb geen
[vrouw;
O onverdraag'lijk! O onzalig uur!
Mij dunkt, verduist'ring moest er zijn, ontzettend,
Van zon en maan, en de aardbol moest, verschrikt,
Opscheuren, gapen bij dien omkeer.

Emilia.

Ik smeek u, heer, doe open, 'k moet u spreken.
O, beste heer!

Othello.

'k Had u vergeten. O, kom in, Emilia. —
Wacht, — ja, terstond! — ik trek den voorhang toe. —
Waar zijt gij? Nu, wat hebt gij mij te melden?
(Hij ontsluit de deur.)

(EMILIA *komt op.*)

Emilia.

O heer! ginds is een snoode moord gepleegd.

Othello.

Wat! nu?

Emilia.

Zoo juist, heer.

Othello.

De maan is de oorzaak; uit haar baan gedwaald,
Komt zij thans de aarde meer nabij dan anders,
En maakt de menschen dol.

Emilia.

Heer, Cassio doodde een jongen Venetiaan;
Rodrigo is zijn naam.

Othello.

Rodrigo dood?
En Cassio dood?

Emilia.

Neen, Cassio is niet dood.

Othello.

Niet Cassio dood? Dan is de moord ontstemd
En zoete wraak een wanklank.

Desdemona.

O schuld'loos, schuldeloos vermoord!

Emilia.

God, welk een kreet was dat?

Othello.

Dat! — wat?

Emilia.

Wee, wee! dat was de stem van mijn gebiedster; —
Hulp, hulp! o hulp! — O spreek nog eens, mevrouwe!
O Desdemona, mijn gebiedster, spreek!

Desdemona.

Ik sterf onschuldig.

Emilia.

O, wie heeft deze daad gedaan?

Desdemona.

O, niemand, ik mijzelf, vaarwel;
Doe aan mijn besten man mijn groet. Vaarwel.
(Zij sterft.)

Othello.

Nu, hoe zou zij vermoord zijn?

Emilia.

Ach, wie weet het?

Othello.

Zijzelve zeide 't u; ik was het niet.

Emilia.

Zij zeide 't; dit moet ik als waar getuigen.

Othello.

En als een leug'nares voer zij ter hel,
Want ik was 't, die haar doodde.

Emilia.

O, te meer
Is zij een engel, gij te zwarter duivel!

Othello.

Zij werd door min verdwaasd en was een boel.

Emilia.

Gij doet haar schennis aan en zijt een duivel.

Othello.

Zij was als water valsch.

Emilia.

Gij dol als vuur,
Zoo gij haar valsch noemt; zij was hemelsch trouw.

Othello.

Haar boel was Cassio; vraag 't maar aan uw man.
O, 'k waar' tot dieper dan de hel verdoemd,
Zoo 'k geen onwraakb're gronden had, aleer ik
Dit uiterst middel koos. Uw man weet alles.

Emilia.

Mijn man?

Othello.

Uw man.

Emilia.

Dat zij haar trouwe schond?

Othello.

Ja, en met Cassio. Waar' zij trouw geweest,
En had de hemel mij voor haar een tweede,

Uit éénen chrysolieth gewrochte wereld
Geboden, 'k had den ruil versmaad.

Emilia.

Mijn man?

Othello.

Ja, hij heeft mij het eerst er van gesproken;
Hij heeft een eerlijk hart en haat het slijk,
Dat steeds aan booze daden kleeft.

Emilia.

Mijn man?

Othello.

Vrouw, waartoe die herhaling? 'k Zeg, uw man.

Emilia.

Wee, wee! een spel dreef schurkerij met liefde! —
Mijn man zegt, dat zij trouwloos was?

Othello.

Ja, vrouwe,
Ik zeg, uw man, uw man; verstaat gij 't woord?
Mijn vriend, uw man, de brave, brave Jago.

Emilia.

Als hij dat zegt, dan moog' zijn onheilsziel
Bij greinen daags verrotten! liegen doet hij 't;
Zij was te dol op haar begroesden koop.

Othello.

Ha!

Emilia.

Doe 't ergste wat gij kunt;
Niet meer was deze uw daad den hemel waardig,
Dan gij haar waardig waart.

Othello.

Ik raad u, zwijg.

Emilia.

Gij hebt niet half de kracht, mij leed te doen,
Die ik heb om te dulden. O gij speelpop!
Onnooz'le hals! gij hebt een daad gedaan, —
Wat geef ik om uw zwaard? ik maak u ruchtbaar,
Al stierf ik twintig dooden. — Hulp! hulp! hulp!
De Moor heeft de eed'le vrouw gedood! Moord! moord!

(MONTANO, GRATIANO *en* JAGO *komen op.*)

Montano.

Wat is hier gaande? Generaal, wat is er?

Emilia.

O, gij daar, Jago? Waarlijk, fraai gedaan,
Dat moord'naars u hun schuld te laste leggen!

Gratiano.

Wat is hier gaande?

Emilia (*tot* JAGO).

Logenstraf dien booswicht,
Als gij een man zijt; hij geeft voor, dat gij
Hem hebt gezegd, dat hem zijn vrouw bedroog.
Ik weet, gij deedt het niet, zijt zulk een schurk niet.
Spreek, want mijn hart is overkropt.

Jago.

Ik zeide wat ik dacht, en niets, niets meer,
Dan wat hij zelf gelooflijk vond en waar.

Emilia.

Maar zeidet ge ooit, dat zij haar man bedroog?

Jago.

Dat deed ik, ja.

Emilia.

Dan spraakt ge een leugen, een vloekwaarden leugen,

Ja, bij mijn ziel, gij loogt; gij loogt afschuwlijk.
Ontrouw met Cassio! — zeidet gij met Cassio?

Jago.

Met Cassio, vrouw. Ga, teugel uwe tong.

Emilia.

Ik wil mijn tong niet teug'len; spreken moet ik.
Hier in haar bed ligt de eed'le vrouw vermoord.

Allen.

Verhoede dit de hemel!

Emilia.

En uw verhaal was oorzaak van dien moord.

Othello.

Neen, staroogt niet, mijn heeren; 't is de waarheid.

Gratiano.

Onzaal'ge waarheid!

Montano.

O ondaad!

Emilia.

Schurkerij, o schurkerij!
'k Bedenk, — ik denk, — ik ruik het, — schurkerij!
Ik dacht reeds toen; — ik moord mij zelf uit wroeging. —
O schurkerij! o schurkerij!

Jago.

Wat, zijt gij razend? ga naar huis; ik wil het.

Emilia.

O beste heeren, laat mij toe te spreken.
Gehoorzaamheid zij plicht, ja; maar niet nu. —
En moog'lijk, Jago, keer ik nimmer huiswaarts.

Othello *(stort zich op het bed).*

O! O! O! O!

Emilia.

Ja, werp u neer en brul;
Want die gij moorddet, was de lieflijkste onschuld,
Die ooit de zon zag.

Othello *(oprijzende).*

O, zij was verdorven. —
'k Herkende u nauw'lijks, oom. Daar ligt uw nicht;
Wier ademtocht, 't is waar, mijn hand daar stremde.
Die daad, ik weet het, schijnt barbaarsch en wreed.

Gratiano.

Ach, Desdemona, kind, uw vader stierf;
En dat is goed, uw echt deed hem den dood;
Die smart reet de' ouden draad in tweeën; leefde
Hij thans, deze aanblik bracht hem tot vertwijf'ling,
Deed hem zijn beet'ren engel van zich vloeken
En gaf hem der verdoem'nis prijs.

Othello.

't Is jammervol, doch Jago weet, dat zij
De daad der schande meer dan duizendmaal
Met Cassio pleegde; Cassio zelf beleed het;
En zij beloonde zijn boeleerdersdienst
Met dat bewijs, dat eerste pand van min,
Dat ik haar schonk. Ik zag het in zijn hand;
Het was een zakdoek, een oud liefdeblijk,
Dat eens mijn vader aan mijn moeder gaf.

Emilia.

O God! o hemelmachten!

Jago (*tot* Emilia).

Houd u stil!

Emilia.

Het moet, het moet er uit; — ik zwijgen? neen, man,
Neen, ik wil spreken, vrij als noordervlagen;

Al riepen hemel, menschen, duivels, saâm,
Uit één mond, allen: „schaam u", spreken wil ik.

Jago.

Wees wijs en ga naar huis.

Emilia.

Neen, zeg ik.
(JAGO *dreigt zijn vrouw te doorsteken.*)

Gratiano (*tot* JAGO).

Foei!
Uw wapen op een vrouw!

Emilia.

O domme Moor! dien zakdoek, dien gij meent,
Vond ik bij toeval; 'k gaf dien aan mijn man,
Die vaak en met den plechtigste' aandrang, — meer
Dan zulk een nietigheid ooit waard kan zijn, —
Mij smeekte hem te stelen.

Jago.

Lage del!

Emilia.

Zij 't Cassio geven! neen, helaas! ik vond hem,
En gaf hem aan mijn man.

Jago.

Schandaal, gij liegt!

Emilia.

Bij God, ik lieg niet; neen, ik lieg niet, heeren. —
Moorddadige ezel! wat deed zulk een dwaas
Met zulk een engel?

Othello.

Zijn des hemels keien
Alleen voor 't dond'ren? — Uitgelezen schurk!
(OTHELLO *gaat op* JAGO *af; deze doorsteekt* EMILIA, *en ijlt heen.*)

Gratiano.

Zij valt; o zie, hij heeft zijn vrouw gedood.

Emilia.

Ja, ja. O, leg mij nevens mijn gebiedster.

Gratiano.

Hij vlood, maar heeft zijn vrouw vermoord.

Montano.

't Is een volslagen schurk. Neem gij dit zwaard,
Dat ik zoo even aan den Moor ontnam.
Bewaak de buitendeur, laat hem niet door,
Maar dood hem eer. Ik wil dien booswicht na;
Hij is een onverlaat.

(Montano *af.*)

Othello.

Ik werd een bloodaard,
De zwakste knaap ontweldigt mij mijn zwaard.
Waarom zou de eer de deugd ook overleven?
't Vare alles heen!

(Hij gaat in het achtervertrek.)

Emilia.

Wat spelde uw lied, gebiedster?
Kunt gij nog hooren? luister, 'k speel voor zwaan,
En sterf al zingend: *(Zij zingt.)* „Wilgen, wilgen, wilgen!"
Moor, zij was kuisch; zij minde u, wreede Moor;
'k Verbeur mijn eeuwig heil, spreek ik onwaarheid;
Ik spreek, zooals ik denk, — en sterf, — ja, sterf.

(Zij sterft.)

Othello.

Ik heb een ander zwaard in dit vertrek;
Het is een Spaansche kling, in ijs gestaald;
Hier is zij; — laat mij, oom, ik wil er uit.

Gratiano.

Beproef het, en het komt u duur te staan;
Gij hebt geen wapen; lijdzaam moet gij zijn.

Othello.

Richt dan uw oog hierheen en spreek tot mij,
Of, schoon ik weerloos zij, ik grijp u aan.

Gratiano.

Wat wilt gij dan?

Othello.

Zie hier, ik heb een wapen,
En beter kling dan deze sierde nooit
Eens krijgsmans heup; ik heb den dag beleefd,
Dat ik mij, met deze' arm en dit goed zwaard,
Den weg door grooter hindernissen baande
Dan twintigmaal uw weerstand. — IJd'le roem!
Wie kan zijn noodlot dwingen? 't Is voorbij. —
Wees niet beducht, al ziet gij mij gewapend;
Hier is het einde mijner reis, mijn doel,
De laatste baak in zee van heel mijn vaart.
Wijkt gij ontzet terug? Verspilde vrees;
Richt thans een riet slechts op Othello's borst,
Hij deinst er voor. — Waar zou Othello gaan? —
(*Hij beschouwt* Desdemona.)
Hoe bleek ziet gij er uit, gij kind des jammers!
Wit als uw hemd! In 't uur der rekenschap
Stoot deze uw blik mijn ziel ten hemel uit,
En duiv'len grijpen haar. Koud, koud, mijn lieve?
Gelijk uw kuischheid koud. —
O vloekb're, vloekb're fielt! — Gij duiv'len, zweept mij
Weg van 't genot van dezen hemelaanblik!
Blaast mij in stormen rond en ziedt me in sulfer!
Baadt, dompelt mij in 's afgronds vloeibaar vuur!
O, Desdemona! Desdemona! — Dood! —
Dood! — O! O! O!

(LODOVICO, MONTANO, CASSIO, *op een draagbaar, en Officieren, met* JAGO *als gevangene, komen op.*)

Lodovico.

Waar is die dolle, diep rampzaal'ge man?

Othello.

Hier is hij, die Othello was; — hier ben ik.

Lodovico.

Waar is die adder? breng den snoodaard voor.

Othello.

Dat ik zijn voeten zie; — neen, 't is een sprookjen;
Ik kan u, als ge een duivel zijt, niet dooden.

(*Hij kwetst* JAGO.)

Lodovico.

Ontwring hem 't zwaard.

(Het geschiedt.)

Jago.

Ik bloed, heer, doch ik leef.

Othello.

Dit smart mij niet; ik wensch ook, dat gij leeft,
Want sterven is, naar mijn gevoel, geluk.

Lodovico.

O gij, Othello, eens zoo onberisp'lijk,
Die in den strik eens overlaats vervielt,
Wat moet men van u zeggen?

Othello.

Onverschillig.
Noem mij een eervol moord'naar, als gij wilt;
Want nooit deed haat mij hand'len, enkel de eer.

Lodovico.

Gedeelt'lijk heeft de fielt zijn doen bekend;
Hebt gij met hem tot Cassio's dood besloten?

Othello.

Ja.

Cassio.

'k Gaf, Generaal, u nooit er reden toe.

Othello.

'k Geloof het, en verzoek u om vergiff'nis.
Maar vraag gij, bid ik, dien halfduivel daar,
Waarom hij dus mijn lijf en ziel verstrikte.

Jago.

Vraag niets mij meer; gij weet nu, wat gij weet;
Ik spreek van stonden aan geen enkel woord.

Lodovico.

Wat! geen gebed?

Gratiano.

De pijnbank zal uw lippen
Gewis ontsluiten.

Othello (*tot* Jago).

Nu, gij doet zeer wel.

Lodovico.

Gij moet vernemen, wat er voorviel, heer;
Gij weet het, dunkt mij, niet. Hier is een brief,
Die in Rodrigo's zak gevonden werd;
En hier een tweede. De een er van behelst,
Dat hij, Rodrigo, Cassio dooden moest.

Othello.

O schurk!

Cassio.

Barbaarsche, lage schurk!

Lodovico.

En hier is de andre brief, vol bitt're klachten,
Mede uit zijn zak. Rodrigo was, zoo 't schijnt,
Van plan hem aan dien valschen fielt te zenden;
Maar ongetwijfeld kwam hem Jago voor,
En stelde hem tevreden.

Othello.

Snoode fielt! —
Hoe kwaamt gij, Cassio, aan dien zakdoek, die
Mijn vrouw behoorde?

Cassio.

'k Vond hem in mijn kamer;
En hij beleed zoo even, dat hij zelf
Hem daar liet vallen met een plan, dat hem
Naar wensch gelukte.

Othello.

O, ik dwaas! dwaas! dwaas!

Cassio.

En voorts verwijt Rodrigo in zijn brief
Aan Jago, dat hem deze dreef, om mij
Te sarren op mijn wacht, wat de oorzaak was
Van mijn ontslag; en dan, hij kwam zoo even,
Na langen schijndood, bij, en zeide, Jago
Doorstak hem, Jago had hem opgehitst.

Lodovico.

Gij moet dit slot verlaten en ons volgen;
Uw macht is u ontnomen en 't bevel;
En Cassio voert op Cyprus nu 't bewind. —
Wat dezen booswicht aangaat, — elke mart'ling,
Die schrand're wreedheid uitdenkt en kan rekken,
Vall' hem ten deele. Streng blijft gij gekerkerd,

Totdat Venetië's raad met de' aard en omvang
Van uw vergrijp bekend is. — Komt, brengt weg.

Othello.

Neen, toef; een enkel woord nog, eer gij gaat.
Ik ben den staat van dienst geweest, dit weet men;
Niets meer daarvan. — Maar als gij in uw brieven
Al deze onzaal'ge daden meldt, zoo spreek
Van mij, zooals ik ben; bewimpel niets,
Stel niets in haat'lijk licht; neen, spreek alsdan
Van iemand, die, verdwaasd, te heftig minde;
Die, niet licht ijverzuchtig, door misleiding
Tot razernij verviel; van een, wiens hand,
Als de Indiër doet, een parel wegsmeet, kostb'rer
Dan heel zijn volk; wiens overweldigde oogen
Schoon vreemd aan smeltend zielsgevoel, van tranen
Eens leekten, als Arabië's balsemboomen
Van heilzaam hars. Schrijf, schrijf dit alles neer;
En voeg er bij, dat toen eens in Aleppo
Een booze, trotsche Turk een Venetiaan
Mishand'len en den staat belast'ren dorst,
Ik dien besneed'nen hond greep bij den strot,
En trof — aldus.

(Hij doorsteekt zich.)

Lodovico.

O bloedig slot!

Gratiano.

't Is niets meer, al 't gesprook'ne.

Othello.

Vóór ik u doodde, kuste ik u; en dus, —

(Hij werpt zich op DESDEMONA's *lijk.)*

Mijzelven doodend, sterf ik met een kus.

(Hij sterft.)

Cassio.

Ik vreesde dit, maar dacht hem wapenloos;
Want hij was groot van hart.

Lodovico (*tot* Jago).

Spartaansche hond!
Gij, grimmiger dan hartzeer, honger, zee,
Aanschouw de' onzaal'gen last op deze sponde;
Dit is uw werk; een gif is 't voor 't gezicht;
Het zij omhuld. — Gratiano, hoed dit huis,
En neem des Mooren goed'ren in bezit,
Want gij beërft hem. — U, heer Gouverneur,
Verblijft de straf van dezen helschen booswicht,
De tijd, de plaats, de folt'ring; — o, verscherp die!
Ik ijl aan boord en meld Venetië's raad
Met droevig hart de droeve gruweldaad.

(Allen af.)

MACBETH.

PERSONEN:

Duncan, Koning van Schotland.

Malcolm, *Donalbain*, } zijne zonen.

Macbeth, *Banquo*, } Veldheeren des Konings.

Macduff, *Lenox*, *Rosse*, *Menteth*, *Angus*, *Cathness*, } Schotsche Edellieden.

Fleance, zoon van Banquo.

Siwart, graaf van Northumberland, aanvoerder der Engelsche troepen.

De jonge *Siwart*, zijn zoon.

Seyton, een officier uit het gevolg van Macbeth.

Een jonge zoon van *Macduff*.

Een *Engelsche Arts*.

Een Hopman.

Een Portier.

Een oud Man.

Drie Moordenaars.

Lady *Macbeth*.

Lady *Macduff*.

Eene Edelvrouw van Lady Macbeth.

Hecate en drie Heksen.

Lords, Edellieden, Officieren, Soldaten, Boden, Dienaars, Gevolg. — De Geest van Banquo en andere verschijningen.

Het stuk speelt in Schotland, alleen in het laatst van het vierde Bedrijf in Engeland.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een eenzaam veld.

Donder en Bliksem. *Drie heksen treden op.*

Eerste Heks.

Wanneer 't volgend samenzijn
Bij regen, storm of weerlichtsschijn?

Tweede Heks.

Als 't rumoeren is gedaan,
Als men hoort victorie slaan.

Derde Heks.

Dat is voor zonsondergaan.

Eerste Heks.

Waar ter plaats?

Tweede Heks.

Op 't heideveld.

Derde Heks.

Daar Macbeth zijn lot voorspeld!

(Geestenstemmen achter het tooneel.)

Eerste Heks.

Grauw-Mietje', ik kom.

Tweede Heks.

Padde roept.

Derde Heks.

Terstond.

Alle drie.

Schoon is boos en boos is schoon;
Voort! door damp en mist gevloôn!

(Zij verdwijnen.)

TWEEDE TOONEEL.

Een legerkamp bij Fores.

Krijgsgedruis. Koning Duncan, Malcolm, Donalbain, Lenox *en Gevolg treden op. Zij ontmoeten eenen gewonden Hopman.*

Duncan.

Wie is die man daar, zoo bebloed? Hij kan, —
Zijn wonden toonen 't aan, — ons zeker melden,
Hoe 't nu met de' opstand gaat.

Malcolm.

Dat is de hopman,
Die, als een braaf en kloek soldaat, mij redde
Uit 's vijands hand. — Wees welkom, dapp're vriend!
Verhaal den koning, hoe 't gevecht wel stond
Bij uw vertrek.

Hopman.

't Stond hachlijk; 't was me, als zag ik
Twee zwemmers, uitgeput, elkaar omklemmen,

Hun kunst verstikkend. Woeste Macdonwald, —
Een echt rebel, want woek'rend leeft in hem,
Wat ooit natuur misdadigs schiep, — werd weer
Versterkt van de eilanden van 't West door Kernen
En Galloglassen; 't scheen, als was Fortuin,
Bij 't duivelsch doen hem lonkend, zijn boelin;
Maar niets, niets hielp; Macbeth, de kloekheid-zelf, —
Die naam is wel verdiend, — trotseert Fortuin,
En baant zich met zijn zwaard, dat rookt van bloed,
Als liev'ling van den Heldenmoed, een pad
Tot voor de' ellendeling;
Maar groet hem niet en biedt hem geen vaarwel,
Aleer hij hals en borst hem heeft gekliefd
En 't hoofd op onze tinnen heeft geplant.

Duncan.

O, dapper bloedvriend! waardig edelman!

Hopman.

Zooals van waar de zon haar glans verheft,
Ook storm en onweer, schepen brijz'lend, losbreekt,
Zoo welde ook onheil uit dezelfde bron,
Die heil beloofde! O Schotlands koning, hoor!
Nauw dreef Gerechtigheid, door moed gewapend,
Deez' Kernen, vlug van hielen, voor zich uit,
Daar dacht der Noren vorst de kans zich schoon,
En deed met versche troepen, blanke waap'nen,
Een nieuwen aanval.

Duncan.

Sloeg onze' oversten,
Macbeth en Banquo, niet de schrik in 't hart?

Hopman.

O ja, zooals den adelaar of leeuw,
Door musch of haas besprongen. Meld ik u
De waarheid, zij geleken op geschut,

Met dubbel schroot gevuld; zoo sloegen zij
Den vijand met verdubbeld dubb'le slagen.
Was 't niet hun doel in rookend bloed te baden,
Of 't veld tot tweede Golgotha te wijden,
Dan weet ik niet —
Maar 'k zwijm, mijn wonden roepen luid om hulp.

Duncan.

Uw woorden staan u goed, gelijk uw wonden;
Zij aad'men beide moed. — Bezorgt hem artsen.
(De Hopman gaat met Geleide heen.)

(Rosse *treedt op.*)

Wie nadert daar?

Malcolm.

't Is de eed'le Thaan van Rosse.

Lenox.

Wat haast blikt uit zijn oog! Zoo is het uitzicht
Van wie iets ongewoons te melden heeft.

Rosse.

God zegen' onzen koning!

Duncan.

Van waar komt gij?

Rosse.

Van Fife, groote vorst;
Waar Noorsche vanen driest de lucht bespotten
Om de' onzen koude toe te waaien.
Der Noren koning viel met schrikb're macht,
Gerugsteund door dien lagen aartsverrader,
Den Thaan van Cawdor, ons geweldig aan;
Totdat Bellona's bruidegom, in 't staal,
Hem tegentrad, om zich met hem te meten,
Zijn kling en arm met kling en arm bedwong,

Zijn dollen moed deed buigen, en, kortom,
Aan ons de zege schonk.

Duncan.

O, heuchlijk nieuws!

Rosse.

Zoodat
Sweno, der Noren vorst, thans smeekt om vrede;
Ja, zelfs zijn dooden niet begraven mocht,
Aleer hij onzen staat tienduizend dollars
Op Sint Columbaan's eiland had voldaan.

Duncan.

Te lange reeds bedroog die Thaan van Cawdor
Ons hart. Geen uitstel; dat zijn dood het boet';
En zij Macbeth als Cawdors Thaan begroet.

Rosse.

Ik ga en doe wat gij beveelt.

Duncan.

Wat hij verloor, wordt aan Macbeth bedeeld.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een heide bij Fores.

Onweder. *De drie Heksen komen op.*

Eerste Heks.

Zuster, waar waart gij?

Tweede Heks.

'k Doodde zwijnen.

Derde Heks.

Zuster, waar gij?

Eerste Heks.

Een zeemanswijf had in haar schoot kastanjes,
En smakte en smakte en smakte. „Geef," zeide ik; —
„Voort, oude heks," riep dat gemeste kreng.
Haar man is schipper van de Tijger, naar Aleppo;
Maar in een zeef, als rat zonder staart,
Zeil ik hem na, ik volg zijn vaart;
Ik doe het, ik doe het, ik doe het.

Tweede Heks.

Van mij krijgt ge éénen wind.

Eerste Heks.

Recht goed gezind!

Derde Heks.

En een tweeden van mij.

Eerste Heks.

'k Heb de and'ren zelf er bij;
Ook de havens, waar ze op blazen,
En de hoeken, waar ze uit razen,
Op de schipperskaart.
'k Droog zoo dor als hooi hem uit,
En geen slaap zijn oogen sluit;
Dag noch nacht, te geener uur,
Nergens vindt hij rust noch duur;
Negen weken negenwerven
Kwijnt hij weg, als ging hij sterven;
Moog' zijn schip ook niet vergaan,
Storm op stormen zal 't doorstaan. —
Ziet, wat ik heb.

Tweede Heks.

Laat zien, laat zien!

Eerste Heks.

De duim is 't van een jongen loods;
Voor de kust was hij des doods.

(Getrommel achter het tooneel.)

Derde Heks.

Geroffel! — Waakt!
Macbeth genaakt.

Alle drie *(dansend).*

Noodlotszusters, hand in hand,
Zwevend over zee en land,
Draait en zwaait aldus in 't rond;
Driemaal uw deel, driemaal 't mijn,
Driemaal nog, 't moet negen zijn;
Stil: de tooverkring is klaar.

(MACBETH *en* BANQUO *komen op.*)

Macbeth.

Zoo boos en schoon een dag beleefde ik nooit.

Banquo.

Hoe ver is 't hier van Fores? — Wat zijn deze,
Zoo dor van lijf, zoo woest in haar kleedij,
Die niet op wezens dezer aard gelijken
En toch er op zijn? — Leeft gij? zijt gij iets,
Dat antwoord geeft? Gij schijnt mij te verstaan,
Want elk van u legt op de dorre lippen
Den schralen vinger; — vrouwen moest gij zijn,
Doch uwe baarden dwingen mij te looch'nen,
Dat gij het zijt.

Macbeth.

Spreekt, als gij 't kunt. Wat zijt gij?

Eerste Heks.

Heil, heil! Macbeth! heil u! gij Thaan van Glamis!

Tweede Heks.

Heil, heil! Macbeth! heil u! dra Thaan van Cawdor!

Derde Heks.

Heil, heil! Macbeth! heil u! eens Koning hier!

Banquo.

Waarom verschrikt gij, vriend, en schijnt beducht
Voor wat zoo schoon klinkt? In der waarheid naam,
Zijt gij een zinsbedrog, of werk'lijk dat,
Wat gij aan 't oog u toont? Mijn eed'len makker
Groet gij met huidig heil en met voorspelling
Van eed'le have en hoop op 't koningschap,
Zoodat hij duizelt; — mij verkondt gij niets;
Kunt gij der tijden zaad doorschouwen, spellen,
Wat korrel kiemen zal, wat korrel niet,
Zoo spreek tot mij, die om uw gunst niet bedel,
En uwen haat niet ducht.

Eerste Heks.

Heil!

Tweede Heks.

Heil!

Derde Heks.

Heil!

Eerste Heks.

Kleiner dan Macbeth, en grooter.

Tweede Heks.

Min gelukkig, toch gelukkiger.

Derde Heks.

Gij, zelf geen vorst, zult koningen verwekken;
Daarom, heil, heil! Macbeth en Banquo!

Eerste Heks.

Banquo en Macbeth, heil, heil!

Macbeth.

Toeft, raadselvolle spreeksters, zegt mij meer!

Door Sinels dood, ja, ben ik Thaan van Glamis;
Doch hoe van Cawdor? De Thaan van Cawdor leeft
In macht en eer; en 't koning worden staat
Niet minder ver van wat geloof kan zien,
Dan Cawdors Thaan te zijn. Spreekt, hoe gewerd u
Die wond're wetenschap? En waarom treedt gij
Op deze barre heide ons in den weg
Met zulk een zienersgroet? Spreekt, ik bezweer u!

(De Heksen verdwijnen.)

Banquo.

Op de aard zijn bobbels als het water vormt,
En zoo iets zagen wij; — wat werd van haar?

Macbeth.

Lucht; wat lichaam'lijk scheen, vervloeide, als adem
Door wind verdwijnt. O, hadden zij getoefd!

Banquo.

Maar stonden werk'lijk zulke wezens daar,
Als die, waarvan wij spreken? Wat? of aten
Wij dolkruid, dat de rede in boeien slaat?

Macbeth.

Uw kind'ren wacht een kroon.

Banquo.

Gijzelf wordt koning.

Macbeth.

En Thaan van Cawdor ook; niet waar, zoo was 't?

Banquo.

Zoo was de wijs en 't lied. — Doch, wie zijn daar?

(Rosse *en* Angus *treden op.*)

Rosse.

Macbeth, met groote vreugd ontving de koning

De tijding van uw zege; en toen hij las,
Hoe ge in persoon den oproerling bedwongt,
Liet zijn bewond'ring, heel zijn geest vermeest'rend,
Zijn lof, waarop gij recht hadt, niet aan 't woord.
Spraakloos dien dag vol roems nog verder monst'rend,
Vindt hij u in der stoute Noren drom,
Niet duchtend, wat gijzelf voor and'ren schiept,
Het beeld des gruwb'ren doods. Zoo dicht als hagel
Kwam ren- op renboô, die om strijd uw lof,
Geoogst bij 't redden van zijn koninkrijk,
Uitstortten voor zijn troon.

Angus.

't Is onze zending,
Den dank van onzen koning u te brengen,
En u tot hem te voeren, niet, uw loon
U uit te keeren.

Rosse.

Doch hij beval, als pand van hooger eer,
U reeds als Thaan van Cawdor te begroeten;
Heil, eedle Thaan, dus, met uw nieuwen titel,
Want die is u.

Banquo *(ter zijde).*

Wat! spreekt de duivel waarheid?

Macbeth.

De Thaan van Cawdor leeft; wat hult gij mij
In een geborgd gewaad?

Angus.

Die Thaan geweest is,
Leeft, ja, maar rekt slechts onder 't zware vonnis
't Verbeurde leven. Of hij met de Noren
Zich had verstaan, of heimlijk de' oproerling
Met raad en daad tot steun was, of met beiden
Tot 's lands verderf verbonden, weet ik niet,

Maar hoogverraad, beleden en gestaafd,
Bracht hem ten val.

Macbeth *(ter zijde).*

Glamis, en Thaan van Cawdor!
Het grootste volgt nog. — (*Tot* Rosse *en* Angus.) Dank
[voor al uw moeite. —
(*Tot* Banquo.) Hoopt gij niet, dat uw kind'ren koning
[worden,
Daar die mij Cawdor maakten, dit, niets minder,
Aan hen voorspelden?

Banquo.

Bouwt gij zóo hierop,
Dan kon dit licht u tot de kroon ontvlammen,
Tot meer dan Cawdor zijn. 't Is vreemd; doch vaak
Verkonden, om ons in 't verderf te lokken,
De werktuigen der duisternis ons waarheid,
En winnen ons door eerlijkheid in 't kleine,
Om in het grootste ons te verraden! — (*Tot* Rosse
[*en* Angus.) Vrienden,
Een woord met u.

Macbeth *(ter zijde).*

Twee groeten blijken waar,
Als heilrijk voorspel tot het grootsch tooneel,
Waarin de koning optreedt. — Heeren, dank! —
(Ter zijde.) Die loktaal uit een andre wereld kan
Niet boos zijn, kan niet goed zijn; — is zij boos,
Waarom geeft zij me een onderpand voor 't slagen,
Beginnend met iets waars; 'k ben Thaan van Cawdor; —
En is zij goed, wat blaast zij mij iets in,
Zoo gruwlijk, dat mijn haar te berge rijst,
En 't vaste hart mijn ribben bonzend schokt,
In strijd met mijn natuur? O, min verschrikkend
Is iets wat is, dan wat de geest zich schept!

Die moordgedachte, een spookbeeld van mijn brein,
Schokt zóó mijn menschenstaat, dat ied're werking
Door waan verstikt wordt, en dat niets bestaat,
Dan wat niet is.

Banquo.

O, ziet eens, hoe 't hem aangrijpt?

Macbeth *(ter zijde).*

Verkiest mij 't lot tot vorst, dan kroon' mij 't lot!
Ik roer mij niet.

Banquo.

Zijn nieuwe waardigheid
Is als een nieuw gewaad, dat door 't gebruik
Eerst passend wordt.

Macbeth *(ter zijde).*

Kome al wat komen wil;
De ruwste dag verloopt, geen uur staat stil.

Banquo.

Eed'le Macbeth, wij wachten uw believen.

Macbeth.

Vergeeft; mij woelden lang vergeten dingen
Door 't doffe brein. Uw goede diensten, vrienden,
Zijn neergeschreven, waar ik daag'lijks blader
Om ze te lezen. — Gaan wij tot den Koning!
(*Tot* Banquo.) Peins op 't gebeurde en laat ons, als elk onzer
Het overwoog, te goeder uur vertrouwlijk
Dit alles saâm bespreken.

Banquo.

Goed, zeer gaarne.

Macbeth.

(*Tot* Banquo.) Genoeg, tot later. — Komt nu, vrienden!
(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Forres. *Een zaal in het paleis.*

Trompetgeschal. DUNCAN, MALCOLM, DONALBAIN, LENOX *en Gevolg komen op.*

Duncan.

Heeft Cawdor 't vonnis ondergaan? Zijn zij,
Die de opdracht hadden, reeds terug?

Malcolm.

Mijn vorst,
Nog niet terug, maar 'k heb toch een getuige
Van zijnen dood gesproken, die mij meldde,
Dat hij rondborstig zijn verraad beleed,
Vergiffnis van uw hoogheid vroeg, en diep
Berouw getoond heeft. Niets in heel zijn leven
Deed hij zoo schoon als 't gaan ter dood; hij stierf
Als een, die zijnen dood had bestudeerd,
Om 't kostlijkst, dat hij had, zóó weg te werpen,
Als waar' 't een kleinigheid.

Duncan.

Er is geen kunst,
Die 's menschen ziel leert lezen op 't gelaat;
Hij was een man, op wien ik bouwde, die
Mijn gansch vertrouwen —

(MACBETH, BANQUO, ROSSE *en* ANGUS *komen op.*)

O, mijn waardste neef!
De zonde van mijn ondank drukte juist
Mij zwaar ter neer. Gij zijt zoo ver vooruit,
Dat u belooning met haar snelste vlucht
Niet inhaalt. 'k Wenschte uw diensten minder groot,
Opdat door dank en door belooning mij

Vereff'ning moog'lijk waar'. Doch ik belijd,
Dat meer dan alles nog mijn schuld niet kwijt.

Macbeth.

De dienst en trouw, aan u verschuldigd, loonen
Zichzelf reeds door 't betrachten. Uwe hoogheid
Aanvaarde ons plichtbetoon; want onze plichten
Staan, voor uw troon en rang, als kind'ren, dienaars,
En doen slechts wat betaamt, als ze alles doen
Voor uw liefde, uw eer.

Duncan.

Wees welkom hier;
'k Heb u geplant, en 't zal mijn streven zijn,
U welig te doen groeien. — Eed'le Banquo!
U komt niet minder toe, en elk erkenne,
Dat gij niet minder deedt; laat me u omarmen
En aan mijn hart u drukken.

Banquo.

Groei ik daar,
Aan u is de oogst.

Duncan.

Mijn weêrgâlooze vreugd,
Van weelde dartel, steelt aan smart haar tranen,
Om weg te schuilen. — Zoons, verwanten, Thaans,
Gij allen, die het naast ons zijt, verneemt:
Wij willen onzen koningsrang verzeek'ren
Aan Malcolm, onzen oudsten zoon; zijn titel
Zij: Prins van Cumberland; doch die verheffing
Vereer' niet hem alleen; hij hebbe volgers;
Bestraal', gelijk gesternte, een glans van adel
Al wie 't verdiende! — Thans naar Inverness!

Macbeth.

Vol moeite is mij een rust, niet u gewijd;
Ikzelf zij uw heraut, en wil mijn gade

De blijde tijding brengen van uw komst.
Dies neem ik need'rig oorlof.

Duncan.

Waarde Cawdor!
(*Hij wendt zich tot* BANQUO.)

Macbeth *(ter zijde).*

De Prins van Cumberland! — Dat is een steen,
Die mij den weg verspert; er overheen,
Is 't woord, of val! Taant, sterren! dat uw gloed
Den zwarten wensch niet zie van mijn gemoed!
Oog, sluit u voor de hand; laat dàt geschiên,
Waarvan het oog 't volbrengen schuwt te zien.
(MACBETH *af.*)

Duncan.

Ja, waarde Banquo! 't is een man, een held;
Het is me een feestmaal, zoo ik aan zijn lof
Mij mag vergasten. — Komt, hem nagespoed,
Wien zorg voor onze ontvangst vooruit deed ijlen;
Een weêrgâlooze bloedvriend!
(Trompetgeschal. — Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Inverness. *Een kamer op* MACBETH's *slot.*

Lady MACBETH *komt op, een brief lezende.*

Lady Macbeth.

„Zij ontmoetten mij op den dag van de zegepraal, en „het bleek mij uit hare mededeeling ten duidelijkste, dat „zij een meer dan menschelijke kennis bezitten. Toen „ik brandde van verlangen om haar verder te onder-

„vragen, vervormden zij zich tot lucht en verdwenen
„daarin. Terwijl ik er nog geheel verbaasd over stond,
„kwamen er afgezanten van den koning, die mij be-
„groetten als Thaan van Cawdor, den titel, waarmede
„deze tooverzusters mij begroet hadden, mij op den toe-
„komstigen tijd wijzende, met haar: „heil u, eens Koning
„hier!" Het dacht mij goed, dit u, dierbaarste deelge-
„noote mijner grootheid, te berichten, opdat gij uw aan-
„deel in de vreugde niet zoudt missen, door onbekend-
„heid met de grootheid, die u is toegezegd. Bewaar dit
„in uw hart, en vaarwel!"

Glamis en Cawdor zijt gij, en moet worden
Wat u beloofd werd; doch ik ducht uw hart;
Dat is te vol van melk der menschlijkheid,
Om 't naaste pad te nemen. Gij wenscht grootheid;
Ook eerzucht hebt gij; ja, maar niet de boosheid,
Haar rechterhand. Zij 't hooge uw wensch, gij wilt het
Op heil'ge wijs; valsch spelen wilt gij niet,
Wel valsch gewin. Gij wenscht, o groote Glamis,
Iets, wat, als gij het hebt, luid roept: „doe zoo!"
En iets, wat gij eer angstig zijt te doen,
Dan ongedaan zoudt wenschen. Spoed u herwaarts
Opdat ik mijnen geest in 't oor u stort',
En met de stoutheid van mijn tong bestraff'
Al wat u afhoudt van de gouden wrong,
Waarmede 't noodlot en de hulp der geesten
U blijkbaar willen kronen.

(Een Dienaar komt op.)

Wat bericht gij?

Dienaar.

De Koning komt deze' avond hier.

Lady Macbeth.

Gij raast; —

Is niet uw heer bij hem, die, ware 't zoo,
Bevelen had gezonden voor de ontvangst?

Dienaar.

Vergeef mij, 't is zoo; onze Thaan komt ginds;
Een van mijn makkers ijlde hem vooruit,
Maar had, half dood van 't jagen, nauw'lijks adem
Om zijn bericht te melden.

Lady Macbeth.

Zorg voor hem;
Zijn nieuws is wichtig.

(De Dienaar af.)

Zelfs de raaf is schor,
Die de' onheilzwang'ren intocht krast van Duncan
In dit mijn slot. — Geesten, begeleiders
Van moordgedachten, komt, ontwijft mij hier,
En doe van kruin tot teen mij overvol
Van gruwb're wreedheid zijn! verdikt mijn bloed,
Spert elken weg en toegang voor erbarmen,
Opdat geen week'lijke aandrift van natuur
Mijn vloekplan schokke en vreedzaam trede tusschen
Het doen en 't opzet! Komt aan mijne borsten,
En neemt voor gal mijn melk, gij moordtrawanten,
Waar gij ook, als onzichtb're machten, wandaad
En gruw'len dient! Kom, donk're nacht, en hul
U in den zwartsten hellesmook, opdat
Mijn dolk niet zie, wat wond hij maakt, de hemel
Niet door des duisters deken blikke, en roep':
„Laat af!"

(Macbeth *komt op.*)

Heil, groote Glamis, achtb're Cawdor!
Grooter dan beiden, door het „Heil", dat volgde!
Uw brief heeft aan dit kortziend heden mij

Onttogen en 'k gevoel alreeds de toekomst
In 't oogenblik.

Macbeth.

Mijn dierb're, Duncan komt
Deze' avond hier.

Lady Macbeth.

En wanneer gaat hij heen?

Macbeth.

Op morgen, naar zijn plan.

Lady Macbeth.

O, nimmer moet
De zon dien morgen zien. — Maar uw gelaat,
Mijn Thaan, is als een boek van vreemden inhoud.
Blik, ter verschalking van de wereld, juist
Zooals de wereld doet; heet vriendlijk welkom
Met oog, hand, tong; schijn schuldloos als de bloem,
Maar wees de slang er onder; hij, die komt,
Zij goed ontvangen; laat daarom de zorg
Voor 't groote werk van deze nacht aan mij;
't Geeft heel ons volgend leven, dag en nacht,
Ons onbeperkt gezag en de oppermacht.

Macbeth.

Nu, later meer.

Lady Macbeth.

Ontplooi slechts uw gelaat,
En zie niet bleek, want dat waar' zelfverraad.
Laat mij al 't andere over.

(Beiden af.)

I. 5. 58.

ZESDE TOONEEL.

Inverness. *Voor het slot van* MACBETH.

Trompetgeschal. DUNCAN, MALCOLM, DONALBAIN, BANQUO, LENOX, MACDUFF, ROSSE, ANGUS *en Gevolg komen op.*

Duncan.

De ligging van dit slot is recht bekoorlijk;
Zacht en verkwikk'lijk streelt de zuiv're lucht
De kalme zinnen.

Banquo.

Ook de zomergast,
De zwaluw, die aan tempels huist, bewijst,
Door hier 't verblijf te minnen, hoe uitlokkend
Er 's hemels adem geurt; geen uitstek, fries,
Geen pijler, aardig hoekjen, of die vogel
Heeft er zijn hangend bed en vruchtb're wieg;
En waar die 't liefste woont en nestelt, vond ik
De lucht steeds rein.

(Lady MACBETH *komt op.)*

Duncan.

Zie, zie, onze eed'le gastvrouw! —
De liefde, die ons volgt, wordt vaak een plaag;
Toch zeggen wij haar dank, want ze is toch liefde.
Zeg dus tot ons: „God loone u" voor ons plagen,
Ons dankend voor den last.

Lady Macbeth.

Al onze diensten,
Tweemaal geheel volbracht en dan verdubbeld,
Zijn veel te traag en klein, om zich te meten
Met de eer, zoo groot en rijk, waarmede uw hoogheid

Ons huis beschonk. Voor al de vroeg're gunsten,
En voor de jongste, is bidden voor uw heil
Ons kluiz'naarsdoen.

Duncan.

Waar is de Thaan van Cawdor?
Wij volgden op den voet, en hadden 't plan
Hem aan te melden, doch hij rijdt te goed;
Zijn liefde was te scherp een spoor, hij bleef
Ons voor naar huis. Volschoone en eed'le gastvrouw,
Wij zijn van nacht uw gast.

Lady Macbeth.

Uw dienaars hebben
De hunnen, zich, al 't hunne slechts in leen,
Beheeren 't slechts voor u, om 't op een wenk
Terstond terug te geven.

Duncan.

Reik me uw hand;
Geleid mij tot mijn gastheer. Onze liefde
Bezit hij, en hem wacht steeds verd're gunst.
Vergun mij, eed'le vrouwe!

(Allen af.)

ZEVENDE TOONEEL.

Aldaar. *Een zaal in* MACBETH's *slot.*

Muziek en toortslicht. Een Hofmeester en Bedienden gaan over het tooneel, met schotels en tafelgereedschap. Daarna komt MACBETH *op.*

Macbeth.

Ware 't gedaan, als 't is gedaan, dan waar'
Het goed, zoo 't ras gedaan werd. Zoo de moord

Ook de gevolgen in zijn net kon wikk'len,
En zijn voltrekking ook het slagen ving;
Als hier die stoot begin en einde was, —
Slechts hier, op 't vlottend zand des tijds, — ik zette
't Hier namaals op het spel. — Doch voor zulk doen
Is hier reeds het gericht; de les des bloeds
Is and'ren nauw gegeven, of zij keert
Zich straffend tegen die ze gaf; die richter
Weegt juist, en dwingt het gif, zooals wij 't mengden,
Onszelven op. — Hier dekt hem dubb'le hoede:
Vooreerst ben ik zijn neef en onderdaan, —
Dit wraakt de daad ten sterkste, — dan zijn gastheer,
Die voor den moord'naar 't huis moest sluiten, niet
Den dolk zelf trekken. Bovendien is Duncan
Zoo zacht in 't oef'nen zijner macht, zoo vlekk'loos
In zijn verheven ambt, dat al zijn deugden,
Als eng'len met bazuinen-tongen, luid
De schanddaad van zijn moord vervloeken zullen,
En 't medelijden, als een naakte zuig'ling,
Den storm bestijgend, of als hemel-cherub,
Gezeten op der lucht onzichtb're renners,
Den gruwel elk in 't oog zal blazen, dat
Een tranenvloed den storm zal smoren. 'k Heb
Geen sporen voor mijn opzet, dan mijn eerzucht,
Die bij haar sprong in 't zaâl, er overvliegt
En nederploft aan de and're —

(Lady MACBETH *komt op.)*

Nu, wat is er?

Lady Macbeth.

Zijn maal loopt af; waarom gingt ge uit de zaal?

Macbeth.

Vroeg hij naar mij?

Lady Macbeth.

Gij weet niet, dat hij 't deed?

Macbeth.

Laat ons niet verder gaan in deze zaak;
Pas heeft hij mij in eer verhoogd; ik kocht
Me een gouden naam bij ied'ren rang en stand;
Die zij gedragen in zijn eersten glans,
Niet ras versmeten.

Lady Macbeth.

Was de hoop beschonken,
Waaraan ge u vasthieldt? Sliep zij sedert in?
Ontwaakt zij nu en staart zij vaal en bleek
Op wat zij moedig wilde? 'k Weet voortaan,
Wat uwe liefde waard is. Wat! gij ducht
In daad en moed dezelfde man te zijn
Als in uw wenschen? Wilt gij dat bezitten,
Wat gij des levens sieraad schat, en wilt gij
In eigen schatting als een lafaard leven,
Die „'k Durf niet" volgen laat op: „O, ik wilde!"
Als de arme kat in 't spreekwoord?

Macbeth.

'k Bid u, zwijg;
Ik durf en waag al wat een man betaamt;
Wie meer durft, is geen man.

Lady Macbeth.

Wat dier was 't dan,
Dat u bewoog dit plan mij te openbaren?
Toen gij het durfdet doen, toen waart ge een man;
En wilt gij meer zijn dan gij waart, dan moet gij
Ook zooveel meer een man zijn. Toenmaals pasten
Noch tijd noch plaats, gij zoudt ze beide scheppen;
Zij schiepen nu zichzelf, en dit maakt u

Tot niets. Ik heb gezoogd, en weet, hoe teêr
De liefde is tot den zuig'ling, dien men voedt,
Maar toch, ik had, al loech hij juist mij toe,
Mijn borst zijn weeken mond ontrukt en hem
Het brein verplet, had ik dat zoo gezworen,
Als gij dit deedt.

Macbeth.

Doch zoo 't mislukt?

Lady Macbeth.

Mislukken!
Schroef slechts uw moed tot aan het hoogste punt,
En het mislukt ons niet. Als Duncan slaapt, —
Waartoe de groote rit van dezen dag
Hem zeker noodt, — zal ik zijn beide dienaars
Met wijn en kruidendrank zoo overmeest'ren,
Dat hun herinn'ring, wachter van het brein,
Een damp zal zijn en 't edel vat der vrede
Een branderskolf. En liggen ze in hun roes
In slaap als dieren, als in doodslaap, neer,
Wat kunnen gij en ik dan niet bestaan,
Op de' onbewaakten Duncan? wat niet werpen
Op zijn beschonken dienaars, wien de bloedschuld
Te laste koom'?

Macbeth.

Baar enkel mann'lijk kroost!
Uw onverschrokken kernstof breng' niets voort
Dan mannen. Zou men, als wij die twee slapers,
Zijn kamerwacht, met bloed bestreken hebben,
En 't met hun eigen dolken doen, niet wanen,
Dat zij 't bedreven?

Lady Macbeth.

Wie durft anders denken,

Als we om zijn dood ons leed en rouwbeklag
Luid galmen doen?

Macbeth.

Het is beslist; ik span
Nu ied're zenuw voor de schrikdaad. Kom!
Voor 's werelds oog den eed'len man gespeeld,
Door 't valsch gelaat het valsche hart verheeld!

(Beiden af.)

I. 7. 78.

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Inverness. *Een binnenplaats van het slot.*

BANQUO *en* FLEANCE, *de laatste met een fakkel, komen op.*

Banquo.

Hoe ver is 't in de nacht, mijn jongen?

Fleance.

Ik heb geen klok gehoord; — de maan is donker.

Banquo.

Die gaat te twaalf uur onder.

Fleance.

't Is wel later.

Banquo.

Hier, neem mijn zwaard. Ze zijn daar boven zuinig;
Hun kaarsen zijn reeds uit. Hier, neem ook dit.
Een zware slaapzucht drukt mij neêr als lood;
En toch, ik wil niet slapen. Goede geesten,
Bedwingt in mij de strafbare gedachten,
Waar in den slaap natuur het oor aan leent!

(MACBETH *komt op*, *met een Fakkeldrager.*)

Geef mij mijn zwaard. — Wie daar?

Macbeth.

Een vriend.

Banquo.

Wat, heer!

Nog niet ter rust? De koning ligt te bed.
Hij had bijzonder veel genoegen, en
Hij zond aan uw bedienden rijke giften.
Met dezen diamant groet hij uw gade
Als liefste gastvrouw; opgetogen ging hij
Ter rust.

Macbeth.

Onvoorbereid moest onze wil,
Die anders vrij gewerkt had, nu den dwang
Van veel gebrekkigs volgen.

Banquo.

Niets ontbrak. —
'k Zag droomend gist'ren nacht de noodlotszusters;
U meldden zij iets waars.

Macbeth.

Ach, ik vergat ze;
Doch, zoo wij eens een rustig uurtjen vinden,
Dan kunnen wij die zaak nog eens bespreken,
Als gij den tijd mij gunt.

Banquo.

Tot uw believen.

Macbeth.

Sluit gij bij mij u aan, als iets gebeurt,
Gij oogst er eer van.

Banquo.

Lijdt mijn eer geen schade,
Wanneer ik tracht haar te vermeerd'ren, blijft
Mijn boezem vrij, mijn leeneed ongedeerd,
Dan neem ik raad aan.

Macbeth.

Goede nacht intusschen.

Banquo.

Dank, heer; u desgelijks.

(Banquo *en* Fleance *af.*)

Macbeth.

Zeg uw meest'res, dat ze, is mijn drank gereed,
Een sein geev' met de schel. Ga dan te bed.

(Fakkeldrager af.)

Is dat een dolk, wat ik daar voor mij zie,
Het hecht mij toegekeerd? Kom, laat u grijpen.
Ik heb u niet, en toch, ik zie u steeds.
Zijt gij, moordspellend spooksel, voor 't gevoel
Niet grijpbaar als voor 't oog, of zijt gij slechts
Een dolk voor mijn gemoed, een guichelspel,
Gewrocht van 't door een koorts verhitte brein?
Ik zie u steeds, zoo tastbaar van gedaante
Als dezen, dien ik trek.
Gij wijst den weg mij aan, dien ik mij koos,
En zijt als 't werktuig, dat mij dienen moet.
Werd niet mijn oog de nar der and're zinnen,
't Is meer waard dan die allen. — 'k Zie u nog;
En op uw greep en lemmet spatten bloeds,
Die vroeger er niet waren. — 't Is een niets;
Het is het bloedig plan, dat voor mijn oog
Aldus zich vormt. — Op de eene helft der wereld
Schijnt de natuur nu dood; den stillen slaap
Belagen booze droomen; tooverij

Wijdt offers aan de bleeke Hecate;
De ontvleesde moord, gewekt door 't huilen van
Zijn wacht, den wolf, zweeft steels, met wijden tred,
Zooals Tarquinius' schendstap, naar zijn doel,
Gelijk een spook. — Gij vaste, onwrikbare aarde
Hoor gij mijn schreden niet, waarheen zij gaan,
Opdat de steenen van mijn gang niet klappen
En aan de nacht de doodsche stilte rooven,
Die passend is. — Mijn dreigen rekt zijn leven;
't Woord blaast te koel een tocht op 't gloeiend streven.
(Er wordt gescheld.)
Ik ga, en 't is gedaan; daar klinkt het sein.
Slaap, Duncan, door; uw doodsklok is die schel,
Die u ten hemel dagvaardt, of ter hel.
(MACBETH *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Aldaar.

Lady MACBETH *komt op.*

Lady Macbeth.

Wat hen bedwelmde, heeft mij stout gemaakt;
Wat hen verdoofde, gaf mij vuur. — Hoor! — Stil! —
Het was daar de uil, die schreeuwde, 's noodlots [wachter,
Wiens nachtgroet onheil krijscht. — Hij is nu bezig.
De deur staat open; door hun snurken spotten
De dronken wakers met hun ambt; ik kruidde
Hun nachtdronk, dat natuur en dood nu twisten,
Of zij in leven zijn of dood.

Macbeth *(achter het tooneel).*

Wie daar?

Lady Macbeth.

Helaas! ik ducht, ze ontwaakten eer 't gedaan was; —
Het pogen, niet de daad, ware ons verderf. —
Hoor! — Hunne dolken leide ik klaar; hij moest
Die zien. — Had hij mijn vader niet geleken,
Zoo slapend, — 'k had het zélf gedaan. — Mijn gade!

(MACBETH *komt op.*)

Macbeth.

Ik heb de daad gedaan. — Was daar gerucht?

Lady Macbeth.

Niets dan het uilgeschreeuw en 't krekelpiepen.
Spraakt gij daar niet?

Macbeth.

Wanneer?

Lady Macbeth.

Zoo juist.

Macbeth.

Toen 'k afkwam?

Lady Macbeth.

Ja.

Macbeth.

Hoor!
Wie slaapt in de and're kamer?

Lady Macbeth.

Donalbain.

Macbeth.

Het is een jammerschouwspel!

Lady Macbeth.

Zotternij,
Te spreken van een jammerschouwspel!

Macbeth.

Eén lachte er in zijn slaap en één riep: „Moord!"
Zoodat ze elkander wekten; 'k hoorde toe;
Zij spraken hun gebed en legden zich
Ten slaap weêr neder.

Lady Macbeth.

'k Wensch hun wel te rusten.

Macbeth.

De een riep: „God zegen' ons!" en „Amen!" de ander,
Als zagen ze me als beul, met deze handen.
Hun vrees beluist'rend, kon 'k geen „Amen" zeggen
Op hun „God zegen' ons!"

Lady Macbeth.

Peins niet zoo diep!

Macbeth.

Maar waarom kon ik toen geen „Amen" zeggen?
'k Had wel veel zegen noodig, maar het „Amen"
Bleef steken in mijn keel.

Lady Macbeth.

Denk niet zoo door
Op zulk een daad; want dát maakte ons waanzinnig.

Macbeth.

Het was me, als riep een stem daar; „Slaap niet meer!
„Macbeth vermoordt den slaap!" — de' onnooz'len slaap,
Den slaap, die 't warnet van de zorg ontrafelt,
Den dood van elken leefdag, 't bad der moeden,
Den balsem van 't gewond gemoed, het tweede,
Ja, hoofdgerecht van 's levens disch, —

Lady Macbeth.

Wat meent gij?

Macbeth.

Zij riep steeds: „Slaap niet meer!" door heel het huis;
„Door Glamis werd de slaap vermoord, daarom
Geen slaap voor Cawdor, voor Macbeth ooit meer!"

Lady Macbeth.

Wie was het, die dus riep? Wat! achtbre Thaan,
Ge ontspant uw eed'le kracht, als gij zoo zinn'loos
De zaken overpeinst. Ga, neem wat water,
En wasch dit vuil getuig'nis van uw hand. —
Waarom bracht gij die dolken van hun plaats?
Zij moeten ginds zijn; brengt ze weg; besmeer
Het slapend paar met bloed.

Macbeth.

'k Ga niet terug.
Ik gruw van 't denken aan mijn daad; nog eens
Die zien, ik durf het niet.

Lady Macbeth.

Gij zwakke ziel!
Geef mij de dolken. Slapenden en dooden
Zijn niets dan beelden; 't is een kinderoog,
Dat 's duivels beelt'nis ducht. Indien hij bloedt,
Beschilder ik zijn knechten het gelaat,
Want hun schuld moet het schijnen.

(Lady MACBETH *af. Geklop achter het tooneel.)*

Macbeth.

Wat geklop!
Hoe is 't met mij, dat elk gerucht mij schokt?
Wiens handen? Ha, zij grijpen mij in de oogen!
Kan heel Neptunus' oceaan mijn hand
Schoon wasschen van dit bloed? Neen, eerder kleurt
Die hand de onmeetb're zeeën alle purper,
En maakt haar groen één rood.

(Lady MACBETH *komt terug.)*

Lady Macbeth.

Mijn handen zijn van uwe kleur, maar 'k zou
Mij schamen, waar' mijn hart zoo bleek. *(Geklop.)* Geklop!
't Is aan de zuiderpoort; — naar onze kamer!
Een weinig waters spoelt die daad ons af;
En dan is 't weêr als vroeger. Al uw vastheid
Is u ontweken. *(Geklop.)* Hoor! men klopt alweer.
Ga, schiet uw nachtkleed aan; want, roept men ons,
Dan blijk' niet, dat wij waakten. Sta daar niet
Zoo suffend in gedachten!

Macbeth.

Ik ken mijn daad; kende ik mij zelven niet!
(Geklop.) Klop Duncan uit zijn slaap! ja, kondt gij dat!

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Aldaar.

Een Portier komt op. Het kloppen houdt aan.

Portier.

Dat is daar een geklop, waarachtig! Als iemand portier van de hel was, zou hij zoo aardig vaak den sleutel hebben om te draaien. *(Geklop.)* Klop, klop, klop! wie is daar, in naam van Beëlzebub? — Dat is een pachter, die zich verhing om het vooruitzicht op een overvloedigen oogst; juist van pas! maar heb meer zakdoeken bij je, dan dien eenen om den hals, want je zult hier zweetdroppels genoeg laten. — *(Geklop.)* Klop, klop! — Wie is daar, in naam van den anderen satan? Waarachtig, 't is een woordverdraaier, die zijn eed leî in ieder van de

schalen tegen de andere schaal, die verraad genoeg gepleegd heeft met Gods naam in den mond, maar die zich toch den hemel niet kon binnendraaien; kom maar binnen, woordverdraaier! — *(Geklop.)* Klop, klop, klop! Wie is daar?—Waarachtig, daar is een Engelsche snijder, hier naar toe verwezen, om zijn door de schaar halen bij het maken van Fransche broeken; kom binnen, snijdertjen; je kunt hier je strijkijzer heeten. — *(Geklop.)* Klop, klop! Nooit geen rust! Wie zijt gij? — Maar 't is hier te koud voor de hel. Ik heb genoeg van dat duivelgeportier; ik had anders van alle beroepen er eenigen willen binnenlaten, die het rozenpad bewandelen naar het eeuwig vreugdevuur. — *(Geklop.)* Ja, ja, ik kom; *(Hij opent de poort.)* bedenk den portier, als het u belieft.

(MACDUFF *en* LENOX *komen op.*)

Macduff.

Hoe is het, vriend, gingt gij zoo laat te bed,
Dat gij zoo laat eerst op zijt?

Portier.

Wij vierden feest, heer, tot het tweede haangekraai;
En drinken, heer, is sterk bevord'raar van drie dingen.

Macduff.

Wat drietal dingen wordt door drinken zoo bevorderd?

Portier.

Wel, heer, een roode neus, slapen en wateren. Ontucht, heer, wekt het op en gaat het te keer; het wekt den lust op, maar verhindert de daad. Daarom, veel drank, kan men zeggen, speelt met de ontucht den verrader; hij wekt die en hij nekt die; hij drijft haar aan, maar heet haar heen te gaan; hij geeft wel moed, maar maakt tot een laffen bloed; hij houdt staande, en houdt

toch niet staande, en eindelijk verraadt hij haar aan den slaap en sluipt van den verradene weg.

Macduff.

De drank, geloof ik, heeft u van nacht verraderlijk beslopen.

Portier.

Dat deed hij, heer, en door de keel; maar ik heb hem die insluiping betaald gezet; ik geloof, dat ik hem te sterk ben geweest, want, al heeft hij mij van tijd tot tijd het beentjen gelicht, ik heb hem ten laatste toch voor goed op den grond gekwakt.

Macduff.

Spreek, is uw meester op?

(MACBETH *komt op.*)

(*Tot* LENOX.) Door ons geklop
Is hij ontwaakt; daar komt hij.

Lenox.

Goeden morgen,
Geëerde Thaan!

Macbeth.

U beiden goeden morgen.

Macduff.

Heer, is de koning alreeds op?

Macbeth.

Nog niet.

Macduff.

Hij gaf mij last, recht tijdig hem te wekken;
Ik had mij schier verlaat.

Macbeth.

Ik breng u tot hem.

Macduff.

Het is u, 'k weet het, vreugdevolle moeite,
Doch moeite blijft het.

Macbeth.

Schenkt moeite ons vreugd, wie voelt zich dan vermoeid?
Hier is de deur.

Macduff.

'k Ga zonder aarz'ling binnen;
't Is mijn bepaalde last.

(MACDUFF *af.*)

Lenox.

Vertrekt de koning
Nog heden?

Macbeth.

Ja, hij heeft het zoo bepaald.

Lenox.

Onstuimig was de nacht; van ons verblijf
Zijn schoorsteenen gestort; en in de lucht
Klonk, zegt men, weegeklag, vreemd doodsgerochel;
Daarbij, voorspellingen met holle stem
Van ommekeer, verwarring en beroering,
Nieuw uitgebroed voor dezen tijd van wee;
Des duisters vogel krijschte heel de nacht;
Het aardrijk, zegt men, had de koorts en rilde.

Macbeth.

Het was een ruwe nacht.

Lenox.

Mijn jong geheugen kent de wedergâ
Van deze niet.

(MACDUFF *komt weder op.*)

Macduff.

O, gruwel, gruwel, gruwel! Tong noch hart
Bevat, noch noemt u ooit.

Macbeth *en* Lenox.

Wat is er dan?

Macduff.

Verwoesting heeft haar meesterstuk volbracht!
De meest godschennende aller moorden brak
In Gods gezalfden tempel in, en stal
Er 't leven uit.

Macbeth.

Wat zegt gij daar? het leven?

Lenox.

Meent gij zijn majesteit?

Macduff.

Treedt zelven binnen; laat een nieuwe Gorgo
Uw oogen blinden. — Dwingt mij niet tot spreken,
Maar ziet en spreekt dan zelf.

(Macbeth *en* Lenox *af.*)

Ontwaakt! Ontwaakt!
En luidt de alarmklok! Moord en hoogverraad!
Banquo en Donalbain! Malcolm! ontwaakt!
Schudt af dien donzen slaap, het beeld des doods,
En ziet den dood hier zelf! — Op, op! en ziet
Hier 't voorspel van het oordeel! — Malcolm! Banquo!
Rijst op, als uit uw graf, en waart als spoken,
En maakt den gruwel gruw'lijk! — Luidt de klok!

(De alarmklok luidt.)

(Lady Macbeth *komt op.)*

Lady Macbeth.

Wat is 't, wat is gebeurd, dat een bazuin,

Zoo schrikk'lijk, al de slapers van het huis
Hier samenroept? Spreek, spreek!

Macduff.

O teed're vrouwe!
Wat ik te melden heb, is niet voor u;
Dit woord te spreken tot een vrouwenoor,
Het ware een moord begaan!

(Banquo *komt op.*)

O, Banquo! Banquo!
Vermoord is onze heer en vorst!

Lady Macbeth.

Wee! wee!
Wat! in ons huis?

Banquo.

Te gruw'lijk, waar dan ook!
Macduff, vriend! wederspreek uzelf, ik bid u,
En zeg, het is zoo niet.

(Macbeth *en* Lenox *komen terug.*)

Macbeth.

Ware ik een uur slechts vóór dit leed gestorven,
Ik had een zaal'gen tijd beleefd; voortaan
Is niets meer in 't vergank'lijk hier van waarde;
't Is alles nietig; dood zijn roem en deugd;
Des levens wijn vloot weg en dit gewelf
Drage enkel op den droesem roem.

(Malcolm *en* Donalbain *komen op.*)

Donalbain.

Wien trof een onheil?

Macbeth.

U, die 't nog niet weet;
De spreng, de bronaâr, de oorsprong van uw bloed
Is u gestopt, geheel de wel gestopt.

Macduff.

Uw vader is vermoord.

Malcolm.

Vermoord! door wien?

Lenox.

't Schijnt, door zijn kamerwachters; hun gelaat
En handen waren gansch met bloed bemorst;
En ook hun dolken, die we, onafgewischt,
Op hunne peuluws vonden;
Zij staarden gansch verwilderd; niemands leven
Was hun ooit te vertrouwen.

Macbeth.

O, hoe berouwt mij nu, dat ik in woede
Hen heb verslagen.

Macduff.

Waarom deedt gij dit?

Macbeth.

Wie is ontzet en wijs, bedaard en woedend,
Vol liefde en koud, in 't eigen oogenblik?
Geen mensch; de haast van vuur'ge liefde vloog
't Verstand, den draler, voor. Denkt, hier lag Duncan,
Zijn zilv'ren huid door 't gouden bloed omlijst,
Zijn wonden breed, als bressen in natuur
Tot de' intocht der verwoesting, ginds de moord'naars,
Gewikkeld in de kleur van hun bedrijf,
Hun dolken schaamt'loos in een bloedscheê. Wie,
Die liefde in 't hart had, en in 't harte moed
Tot liefdesuiting, hield zich in?

Lady Macbeth.

Van hier!
(Lady MACBETH *bezwijmt.)*

Macduff.

Zorgt voor de gastvrouw!

Malcolm (*ter zijde tot* DONALBAIN).

Waarom zwijgen wij,
Die met het meeste recht de stem verhieven?

Donalbain.

Wat hier te zeggen, hier,
Waar uit een boorgat ons wellicht ons sterflot
Bespringt en grijpt? Voort! onze tranen zijn
Nog niet gebrouwen.

Malcolm.

Onze diepe smart
Nog roerloos, nog verlamd.

Banquo.

Zorgt voor de gastvrouw!
(Lady MACBETH *wordt weggedragen.)*
En hebben we onze naakte zwakheid, die
Licht schâ kon lijden, eerst bedekt, dan zij
Door ons te zaam dit bloedig gruwelstuk
Scherp onderzocht. Ons schokken angst en twijfel;
Gods groote hand is om mij; zoo beschermd,
Bestrijd ik de' ononthulden boozen aanslag
Van 't zwartst verraad.

Macduff.

Zoo doe ik ook.

Allen.

Zoo allen.

Macbeth.

Nu fluks ons toegerust als 't mannen past;
De samenkomst zij in de hal!

Allen.

Zoo zij het.

(*Allen af, behalve* Malcolm *en* Donalbain.)

Malcolm.

Wat wilt gij doen? Laat ons niet met hen gaan;
Den huich'laar valt het licht een smart te toonen,
Waarvan het hart niets weet. Ik ga naar England.

Donalbain.

Naar Ierland ik; het veiligst voor ons beiden
Is, dat we uiteengaan; in een glimlach schuilt
Hier licht een dolk. Hoe nader in den bloede,
Des te eerder bloedig.

Malcolm.

De afgeschoten moordpijl
Is nog niet neergekomen; 't wit te mijden
Is ons het veiligst. Daarom, fluks te paard!
Geen tijd verspild met hoff'lijk afscheidnemen;
Neen, steelswijs heen! Die diefstal is geen kwaad,
Die 't eigen lijf ontsteelt aan vuig verraad.

(*Beiden af.*)

VIERDE TOONEEL.

Inverness. *Buiten het slot.*

Rosse *en een oud man treden op.*

Oude Man.

Van bijna tachtig jaren heb ik heug'nis,
En menig schrikk'lijk uur heb ik doorleefd

En vreemde dingen, doch die moordnacht maakt
Al wat mij heugt tot spel.

Rosse.

Zie, goede vader,
De hemel zelf, ontdaan van 't spel des menschen,
Bedreigt zijn bloedtooneel; naar 't uur is 't dag,
Doch donk're nacht verstikt des hemels lamp.
Heerscht thans de nacht alleen, of schaamt de dag zich,
Dat duisternis 't gelaat der aarde omkist,
Nu levend licht het kussen moest?

Oude Man.

't Is alles,
Gelijk die vloekdaad, onnatuurlijk. Dinsdag
Werd, op het hoogste van zijn vlucht, een valk
Gegrepen door een muizenuil, gedood!

Rosse.

En Duncans paarden, — vreemd, zeer vreemd, doch waar, —
Schoon, edel onder allen, werden dol,
En braken los, vertrapten alle tucht;
Ja, 't was, als hadden ze aan den mensch den krijg
Verklaard; —

Oude Man.

Men zegt, dat zij elkaâr verslonden.

Rosse.

Dat deden zij; 'k vertrouwde nauw mijn oogen;
Maar 'k heb het zelf gezien. — Daar komt Macduff.

(Macduff *komt op.*)

Hoe gaat het in de wereld?

Macduff.

Ziet gij 't zelf niet?

Rosse.

Is 't reeds ontdekt, wie 't bloedig stuk bedreef?

Macduff.

Macbeth versloeg hen immers?

Rosse.

Wee! wat voordeel
Verwachtten zij?

Macduff.

Zij waren omgekocht.
Malcolm en Donalbain, des konings zoons,
Zijn heimlijk weggevlucht; vandaar 't vermoeden,
Dàt zij het dreven.

Rosse.

Alles onnatuurlijk;
O spilzieke eerzucht, zelf verslindend, wat
Uw eigen leven voedt! — Dan valt waarschijnlijk
De heerschappij nu aan Macbeth ten deel.

Macduff.

Hij is benoemd, en reeds naar Scone op weg
Ter huldiging.

Rosse.

En waar is Duncans lijk?

Macduff.

Het wordt vervoerd naar Sint Columbaan's cel,
Ter heil'ge groeve, die 't gebeent' bewaart
Van Schotlands koningen.

Rosse.

Gaat gij naar Scone?

Macduff.

Neen, vriend, naar huis, naar Fife.

Rosse.

Ik wil er heen.

Macduff.

Ga, vriend; dat, wat ge er ziet, gerust ons stell',
En 't nieuw gewaad niet meer dan 't oude knell'!

Rosse.

Vaarwel, gij vader!

Oude Man.

Gods oog moge over u en ieder waken,
Die 't booze goed, den vijand vriend wil maken!

(Allen af.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Fores. *Een zaal van het Paleis.*

BANQUO *komt op.*

Banquo.

Thans hebt gij 't: Koning, Cawdor, Glamis, — alles,
Wat u die vrouwen spelden; en ik vrees,
Een schand'lijk spel hebt gij er voor gespeeld;
Maar 't zou, zoo luidde 't, in uw stam niet blijven,
Doch ik, ikzelf, zou wortel zijn en vader
Van tal van koningen. Zijn zij waarachtig, —
Zooals, Macbeth, aan u met luister bleek, —
Wat zouden zij, wier taal bij u gestaafd werd,
Niet even goed voor mij orakels zijn,
Ook mij in hoop doen stijgen? — Stil, niets meer!

(Trompetgeschal. MACBETH *treedt op als koning, Lady* MACBETH *als koningin*; LENOX, ROSSE, *andere Edellieden en Edelvrouwen en Gevolg.)*

Macbeth.

O zie, onze eerste gast!

Lady Macbeth.

Waar' hij vergeten,
Het ware een leemte in ons groot feest, ja, 't ware
Mislukt in ieder opzicht.

Macbeth.

Van avond geven wij een feestlijk maal,
En wenschen zeer uw bijzijn.

Banquo.

Dat uw hoogheid
Vrij over mij beschikke; 'k ben door plicht
Voor immer met een onverbreekb'ren band
Er toe gehouden.

Macbeth.

Rijdt gij deez' nadenmiddag uit?

Banquo.

Gewis.

Macbeth.

Wij hadden anders in den raad van heden
Uw meening ingeroepen, die ons steeds
En licht en voordeel gaf; wij stellen thans
De zitting morgen. — Doet ge een verren rit?

Banquo.

Zoo ver, heer, dat ik tot het avondmaal
Mijn tijd behoef; als niet mijn ros zich rept,
Dan zal de nacht een donker uur of twee
Mij moeten borgen.

Macbeth.

Doch ontbreek, ik bid u,
Niet op ons feest.

Banquo.

Ik kom er zeker, heer.

Macbeth.

Wij hooren, onze ontaarde neven vonden
In England toevlucht en in Ierland, looch'nen
Hun wreeden vadermoord en strooien vreemde
Verdichtsels uit. Doch hiervan morgen meer.
Dan nemen ook nog and're staatsbelangen
Ons in beslag. Nu vlug te paard; vaarwel;
Van avond zie 'k u weer. Gaat Fleance met u?

Banquo.

Ja zeker, heer, en 't uur drijft ons tot spoed.

Macbeth.

Nu, snel en vast zij uwer rossen gang;
En zoo vertrouw ik aan hun rug u toe;
Vaarwel!

(Banquo *af.*)

Tot zeven uur van avond zij een elk
Nu meester van zijn tijd, om 't samenzijn
Te meer te smaken; zelf ook wenschen wij
Tot aan het maal alleen te zijn. En zoo
Behoede u allen God!

(Allen af, behalve Macbeth *en een Dienaar.)*

Kom hier, knaap; wachten
Die mannen reeds ons welgevallen?

Dienaar.

Ginds zijn zij, buiten aan de hofpoort, heer.

Macbeth.

Ga, breng ze tot ons.

(Dienaar af.)

Koning zijn is niets,
Tenzij men 't veilig is. — Mijn vrees voor Banquo
Heeft diepen wortel; in zijn koningsaard
Heerscht iets, wat vrees moet wekken; hij waagt veel,
En bij zijn onverschrokken geest bezit hij

Een wijsheid, die zijn kloekheid veilig leidt
Bij 't hand'len. Niemand is er, dien ik ducht,
Dan hij; voor hem slechts deinst mijn Genius
Terug, gelijk voor Cæsar, zoo men zegt,
Die van Antonius deed. De noodlotszusters,
Toen die mij 't eerst den naam van koning gaven,
Gelastte hij verstoord tot hem te spreken;
Toen was haar zienstersheilgroet, dat hij vader
Van koningen zou zijn. Mij schonken zij
Een vruchtelooze kroon, een dorren scepter,
Mij weer te ontwringen door een vreemde hand,
Daar mij geen zoon vervangt. Als dit zoo is,
Heb ik voor Banquo's kroost mijn ziel bevlekt,
Voor hen den eed'len Duncan omgebracht,
In 't vat mijns vredes bitt'ren haat gestort
Alleen voor hen, mijn schat der eeuwigheid
Den vijand van het menschdom prijsgegeven
Om hen te kronen, Banquo's zaad te kronen!
Neen, Noodlot! treed veeleer in 't krijt en daag mij
Ten strijd op dood en leven! — Wie is daar?

(De Dienaar komt terug met twee Moordenaars.)

Ga, wacht gij aan de deur, totdat we u roepen.

(Dienaar af.)

Was het niet gist'ren, dat wij samen spraken?

Eerste Moordenaar.

Ja, heer en vorst.

Macbeth.

Welnu, hebt ge overwogen,
Wat ik u zeide? Weet, dat hij het was,
Die u voorheen zoo onderdrukte, niet,
Zooals gij meendet, ik, die schuld'loos ben.
'k Bewees u dit reeds in ons laatst gesprek;
Ik deed u zien, hoe gij bedrogen werdt,
Gedwarsboomd, door wat midd'len; en ook, wie

Ze in 't werk gesteld heeft; en nog meer, ja alles,
Wat aan een halve ziel, een suffend brein
Moest toonen: „Banquo deed het."

Eerste Moordenaar.

Gij beweest het.

Macbeth.

Dit deed ik en ging verder; en van daar
Het onderhoud van heden. Is in u
Verdragen zoo de grondtrek van uw wezen,
Dat gij dit duldt? Zijt gij zoo bijbelsch, dat gij
Voor dezen vriend, en voor zijn kroost ook, bidt,
Wiens zware hand ten grave u boog en de uwen
Voor immer beed'len deed?

Eerste Moordenaar.

Heer, wij zijn mannen.

Macbeth.

Ja, op de lijst der menschheid heet gij mannen;
Zoo draagt een brak en windhond, poedel, dog,
Mops, wolf- en waterhond, den naam van hond;
Ja, maar de rol des schatters onderscheidt,
Wie langzaam is, wie vlug, wie sterk of slim,
Wie trouw en waaksch, en wie een goede jachthond;
Elk naar de gaven, die in hare mildheid
Natuur hem heeft bedeeld; en zoo ontvangt hij
Nog een bijzond'ren naam, al gaf de lijst
Slechts dien van hond. Zoo is 't met menschen ook. —
Welnu, zijt ge op de rol bepaald vermeld,
En niet bij 't allerlaagst gemeen, zoo spreek,
En aan uw moed geef ik een daad te doen,
Die uwen vijand uit den weg ruimt, en
U vasthaakt aan de liefde van ons hart;
Want door zijn leven kwijnt ons leven weg,
En 't komt eerst door zijn dood tot kracht.

Tweede Moordenaar.

Mijn vorst,
Mij hebben 's werelds ruwe, snoode slagen
Zoo aangehitst, dat ik, wat ook, wil doen,
Zoo 't slechts de wereld krenkt.

Eerste Moordenaar.

En ik ben zoo
Door rampen afgemat, door 't lot gezweept,
Dat ik, hoe ook, mijn lot verbeet'ren wil,
Of 't leven wil verspelen.

Macbeth.

Banquo was
Uw vijand, beiden weet gij 't.

Tweede Moordenaar.

Zeker, heer.

Macbeth.

Zoo is hij ook de mijne, en zoo ten doode,
Dat ieder oogenblik, dat hij nog leeft,
Me een steek in 't hart is. Wel heb ik de macht
In 't openbaar van de aard hem weg te vagen,
En kan mijn wil het schild der daad zijn; doch
Om vrienden, thans aan hem en mij verkleefd,
Wier liefde ik niet wil derven, mag dit niet,
En moet ik zelfs den val, van wien ik velde,
Betreuren, en, om uwen bijstand vragend,
De daad bemant'len voor der menschen oog,
Om vele reed'nen van gewicht.

Tweede Moordenaar.

Wij zullen,
Vorst, doen wat ge ons gelast.

Eerste Moordenaar.

Al moest ons leven —

Macbeth.

Ik lees uw moed in de oogen. Binnen 't uur
Duid ik u aan, waar gij u plaatsen moet,
En zeg u, hoe ge uw tijd te kiezen hebt,
Het juiste tijdstip; 't moet deze' avond zijn,
En niet te dicht bij 't slot; en blijft indachtig,
Dat niemand mij verdenke; saâm met hem, —
Opdat het werk niet onvolkomen blijv', —
Moet Fleance, zijn zoon, die hem verzelt, en wiens
Verdwijnen mij niet minder wichtig is
Dan dat zijns vaders, 't noodlot deelen van
Dat donker uur. Beraadt u saâm; ik kom
Terstond terug.

Tweede Moordenaar.

Wij zijn besloten, heer.

Macbeth.

Ik kom zoo daad'lijk bij u; gaat hiernaast.

(Moordenaars af.)

Het is beslist; als hemelvreugd u wacht,
Dan, Banquo, vindt uw ziel die deze nacht.

(MACBETH *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Aldaar. *Een ander vertrek.*

Lady MACBETH *en een Dienaar komen op.*

Lady Macbeth.

Heeft Banquo 't slot verlaten?

Dienaar.

Ja, vorstin,
Doch tot van avond slechts.

Lady Macbeth.

Ga, meld den koning,
Dat ik hem even wensch te spreken.

Dienaar.

'k Ga.
(Dienaar af.)

Lady Macbeth.

Niets is gewonnen, alles was om niet,
Zoo wat wij wonnen, geen genot ons biedt;
't Is veil'ger, dat te zijn wat wij verderven,
Dan stadig, in de vreugd, van angst te sterven.

(MACBETH *komt op.*)

Hoe is 't, mijn ga? Waarom u afgezonderd,
Alleen, met somb're beelden van uw geest,
Gedachten koest'rend, best met hém gestorven,
Aan wien zij denken? Naar het onherstelb're
Niet omgezien! 't Gedane blijft gedaan.

Macbeth.

Wij wondden slechts de slang; zij is niet dood,
Komt bij, herstelt, en onze zwakke boosheid
Wordt weer als vroeger met haar tand bedreigd.
Doch eer springe alles uit den band, verga
En aard en hemel, eer we in vrees ons maal
Gebruiken, en die schrikb're droom op droom
Bij nacht ons schokk'. Veel beter bij den doode,
Dien wij, voor onze rust, ter ruste zonden,
Dan op der ziele pijnbank ons te wringen
In rust'looze angsten. Duncan rust in 't graf;
Na 's levens felle koorts slaapt hij er zacht;
Verraad deed hem het ergste aan; staal noch gift,
Geen opstand binnen, krijg van buiten, niets
Kan hem meer treffen.

Lady Macbeth.

Kom,
Mijn waarde gade, ontplooi dat norsch gelaat;
Wees gul en vroolijk op uw feest van heden!

Macbeth.

Dat zal ik, lieve; en 'k bid u, wees het ook.
En zorg vooral toch, Banquo te onderscheiden
Met oog en tong. Nog zijn wij niet gansch zeker
Van onze waardigheid, zoolang wij die
Door 't bad in zulk een stroom van vleierij
Versterken moeten, en zoolang 't gelaat
Ons als vizier moet dienen van ons hart,
Vermommend wat er huist.

Lady Macbeth.

Ga zoo niet voort.

Macbeth.

O vrouw, vol schorpioenen is mijn hart;
Gij weet, dat Banquo leeft en ook zijn Fleance.

Lady Macbeth.

Doch „eeuwig" staat niet in hun levensbrief.

Macbeth.

Dat is een troost, onkwetsbaar zijn zij niet;
Wees vroolijk dus. Eer nog de vledermuis
Haar kloosterfladd'ren staakt, eer, op bevel
Der zwarte Hecate, met slaapgegons
De tor de doffe nachtklok heeft geluid,
Is er een daad gedaan van schrikb'ren aard.

Lady Macbeth.

Wat is 't? Wat moet gebeuren?

Macbeth.

De schuld van 't weten blijve u ver, lief kind,

Tot gij de daad begroet. — Kom, nacht, behuif
Het teeder oog des deernisvollen dags;
Uw bloedige en onzichtb're hand haal' door,
Verscheur' den grooten levensbrief, die mij
Mijn kleur ontrooft! — Het licht verflauwt; de roek
Vliegt naar zijn donker woud.
Wat licht en dag bemint, gaat nu ter rust;
Het nachtgespuis verrijst, op buit belust.
Gij hoort verbaasd mij aan, maar stil! geduld!
Wat zondig aanving, zoekt zijn kracht in schuld.
Daarom, ik bid u, volg mij.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Aldaar. *Een park niet verre van het koninklijk slot.*

Drie Moordenaars komen op.

Eerste Moordenaar.

Wie heeft u aan ons toegevoegd?

Derde Moordenaar.

Macbeth.

Tweede Moordenaar.

Wantrouwen is niet noodig; onze taak
Is hem bekend, en hoe wij moeten doen,
Deelt hij nauwkeurig mee.

Eerste Moordenaar.

Zoo help ons dan.
In 't westen glimt het laatste spoor van dag;
Nu spoedt de late reiziger zich dubbel
Naar 't welkom nachtverblijf, en weldra naakt
Het doelwit van ons wachten.

Derde Moordenaar.

Luistert! paarden!

Banquo *(achter het tooneel).*

Geef ons een fakkel, vlug!

Tweede Moordenaar.

Hij is het zeker;
Alle and're gasten, die te wachten waren,
Zijn reeds aan 't hof.

Eerste Moordenaar.

Zijn paarden gaan een omweg.

Derde Moordenaar.

Bijkans een mijl; maar hij gaat zelf gewoonlijk,
Zooals een ieder doet, van hier naar 't slot
Den weg te voet.

(Banquo *en* Fleance *komen op, met een fakkel.*)

Tweede Moordenaar.

Een toorts, een toorts!

Derde Moordenaar.

Hij is 't.

Eerste Moordenaar.

Houdt u gereed!

Banquo.

't Zal regenen van nacht.

Eerste Moordenaar (Banquo *aanvallend en de toorts uitslaande*).

Het kome neer!

Banquo.

Verraad! Ontvlucht, mijn Fleance! ontvlucht, vlucht, [vlucht!
En wreek eenmaal — O booswicht!

(Hij sterft; Fleance *ontvlucht.)*

Derde Moordenaar.

Wie sloeg de fakkel uit?

Eerste Moordenaar.

Ik; was 't niet goed?

Derde Moordenaar.

Slechts één is er geveld; de zoon ontkwam.

Tweede Moordenaar.

De beste helft van 't werk gemist!

Eerste Moordenaar.

Nu, laat ons toch gaan melden, wat gedaan is.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Aldaar. *Een staatsiezaal in het paleis.*

Een feestmaal is aangericht. MACBETH, *Lady* MACBETH, ROSSE, LENOX, *Edellieden en Gevolg komen op.*

Macbeth.

Gij kent uw rangen; zet u; eens vooral,
Weest hart'lijk welkom.

Edellieden.

Dank, uw majesteit.

Macbeth.

Wij willen onder u, als need'rig gastheer,
Ons vrij bewegen. Onze gastvrouw nam
Haar staatsiezetel in; te goeder tijd
Gelieve zij haar welkom uit te spreken.

Lady Macbeth.

Spreek gij voor mij dit, heer, tot onze vrienden;
Want dat zij welkom zijn, getuigt mijn hart.
(De Gasten buigen.)

(De Eerste Moordenaar komt aan de deur, niet dadelijk door MACBETH *bemerkt.)*

Macbeth.

Met hunner harten dank begroeten ze u. —
Ziet, beide zijden juist bezet, dan neem ik
De middenplaats. De feestvreugd botgevierd!
(Hij bespeurt den Moordenaar en gaat naar de deur.)
Zoo daad'lijk ga de beker lustig rond. —
Op uw gelaat is bloed.

Moordenaar.

Dan is 't van Banquo.

Macbeth.

't Is beter buiten u, dan binnen hem.
Is hij bezorgd?

Moordenaar.

Zijn keel is af, heer, dat deed ik hem aan.

Macbeth.

Gij zijt een meester; maar ook hij is knap,
Die 't zelfde deed aan Fleanc'; deedt gij dat ook,
Dan zijt gij weêrgâloos.

Moordenaar.

Mijn heer en koning,
Fleance is ontsnapt.

Macbeth.

Dan komt mijn koorts weer; anders ware ik wel,
Als marmer gaaf, gegrondvest als een rots,
Zoo vrij en onbelemmerd als de lucht,

Maar thans gekluisd, gehokt, beklemd, geboeid,
Door vrees en angst. — Maar Banquo is van kant?

Moordenaar.

Ja, heer en vorst, in 't midden van een gracht,
Met twintig diepe houwen in het hoofd,
De minste reeds een doodwond.

Macbeth.

Dank daarvoor. —
Daar ligt dus de oude slang; 't ontvloden jong
Zal, naar zijn aard, wel éens venijnig worden,
Doch heeft vooreerst geen tanden. — Ga nu heen;
Op morgen nader.

(Moordenaar af.)

Lady Macbeth.

Mijn gemaal en vorst,
Gij gaat niet voor; gij zijt een waard, geen gastheer,
Als gij bij 't feest niet vaak den gasten zegt,
Hoe 't hun gegund is. Eten kan men thuis;
Van huis moet feestlijkheid het eten kruiden,
Of 't doel van 't feest is weg.

Macbeth.

Gij lieve maanster! —
Nu, smake en wel bekome u allen 't maal!

Lenox.

't Behage uw hoogheid zelf nu plaats te nemen.

Macbeth.

Hier ware al 't edelst van ons rijk vereend,
Zoo niet de waarde Banquo nog ontbrak,
Wien 'k liever gispen zou om koel verzuim,
Dan om een ramp beklagen moest.

(De Geest van BANQUO *verschijnt en neemt* MACBETH'S *plaats in.)*

Rosse.

Zijn afzijn
Maakt, heer, zijn woord te schande. Wil uw hoogheid
Ons thans vereeren met uw vorstlijk bijzijn?

Macbeth.

't Is alles vol.

Lenox.

Hier is de plaats nog open.

Macbeth.

Waar?

Lenox.

Hier, edel vorst. — Waarvan ontzet uw hoogheid?

Macbeth.

Wie uwer hebben dit gedaan?

Edellieden.

Wat, heer?

Macbeth.

Dat ik het deed, kunt gij niet zeggen; schud
Niet tegen mij uw dikbebloede lokken!

Rosse.

Staat, heeren op; de koning is niet wel.

Lady Macbeth.

Blijft zitten, waarde vrienden. Mijn gemaal
Is vaak zoo, van jongs af; blijft, bid ik, zitten;
De vlaag duurt maar een oogwenk; zoo, meteen,
Is hij weêr beter. Ziet gij scherp hem aan,
Dan krenkt gij hem, en maakt gij de' aanval erger;
Eet, slaat geen acht op hem! — Zijt gij een man?

Macbeth.

Ja, en een man, die moed heeft om te aanschouwen,
Waarvoor de duivel zou verbleeken.

Lady Macbeth.

Onzin:
Dit is iets wat uw angst u maalt, niets meer,
Een luchtbeeld, als die dolk, die, zoo gij zeidet,
Naar Duncan u geleidde. O, zulk gegrijns, —
Dat voor ontzetting door moet gaan, — zou passen
Bij bakersprookjens aan den winterhaard,
Gestaafd door een oud grootjen. Schaam u! foei!
Wat trekt gij voor gezichten? Wel bezien,
Wat staat daar, dan een stoel?

Macbeth.

Ik bid u, zie toch! zie! daar! daar! wat zegt gij? —
Nu mijnentwege, kunt gij knikken, spreek ook! —
Zendt knekelhuis en graf, wat wij begroeven,
Ons weer, dan zij der gieren maag voortaan
Begraafplaats!

(De Geest verdwijnt.)

Lady Macbeth.

Wat! geheel ontmand en zinloos?

Macbeth.

Zoo waar 'k hier sta, ik zag hem.

Lady Macbeth.

Foei toch! schaam u!

Macbeth.

Bloed is weleer, in de' ouden tijd, geplengd,
Eer 's menschen reeg'ling zachter zeden schiep;
En ook daarna is menig moord gepleegd,
Te schrikk'lijk om te hooren; doch toen plach
De man, als 't brein verpletterd was, te sterven,

En daarmeê uit; nu staan zij weder op,
Met twintig felle moorden op de kruin,
En stooten ons van onze stoelen. Vreemder
Dan zulk een moord, is dit.

Lady Macbeth.

Mijn waarde gade,
Uw gasten missen u.

Macbeth.

Ik was 't vergeten. —
Staat niet verbaasd en peinst niet, waardste vrienden; —
Ik heb een vreemde kwaal, die niets beduidt
Voor wie mij kent. U allen liefde en heil!
Dan neem ik plaats. — Hier, schenk mij in, ten boorde; —
Ik drink op 't welzijn van geheel de tafel,
En op vriend Banquo, dien ik noode mis;
Waar' hij toch hier! Mijn dorst geldt hem, geldt allen;
Dus, elk op allen!

Edellieden.

Dank! wij doen bescheid.

(De Geest verschijnt weder.)

Macbeth.

Weg! uit mijn oog! verzink! dat de aard u dekke!
Uw bloed is koud, en mergloos uw gebeent';
Geen kracht noch leven huist er in die oogen,
Waarmee gij staart.

Lady Macbeth.

Beschouwt dit, waarde Thaans
Als iets gewoons; iets anders is het niet;
Doch het verstoort deze' avond ons genoegen.

Macbeth.

Wat iemand durft, durf ik;

Genaak mij als ruighaar'ge Noorsche beer,
Als schrikb're neushoorn, als Hyrkaansche tijger,
In ied'ren vorm, slechts zóó niet, en geen zenuw,
Die dan ooit trilt; of treed weer in het leven,
En daag mij voor de kling in een woestijn;
Blijf ik dán sidd'rend t'huis, zoo noem mij vrij
Een meisjenspop! Weg, grijnzend leugenbeeld!
Weg, schrikk'lijk spook!

(De Geest verdwijnt.)

Ah! zoo! — verdwenen!
Nu ben ik weder man! — Neen, neen! blijft zitten!

Lady Macbeth.

Door zulk een vreemde vlaag hebt gij het feest
Gestoord, de vreugd verjaagd.

Macbeth.

Kan zoo iets zijn,
Ons overdekken als een zomerwolk,
En niet verbaasd doen staan? Voorwaar, gij doet mij
Een raadsel voor mijzelf zijn, als ik denk,
Dat gij, gij, zulke spooksels kunt aanschouwen,
En dat uw wang haar blos behoudt, terwijl
De vrees de mijne ontkleurt.

Rosse.

Heer, welke spooksels?

Lady Macbeth.

O, spreekt niet; hij wordt erg en erger; 't vragen
Brengt hem tot woede. Daarom, goede nacht; —
En staat bij 't gaan niet op uw rang, maar gaat.

Lenox.

Wij wenschen onzen vorst een goede nacht,
En rasch herstel.

Lady Macbeth.

Dank; allen goede nacht.

(*Allen af, behalve* MACBETH *en Lady* MACBETH.)

Macbeth.

't Wil bloed, is 't zeggen; bloed wil bloed; men heeft
Wel steenen zien bewegen, boomen spreken;
En wichlaars, door hun diepen blik, uit eksters,
Uit kraaien, roeken, den geheimsten moord'naar
Aan 't licht zien brengen. — Wat is 't uur?

Lady Macbeth.

De nacht
En daag'raad voeren strijd.

Macbeth.

Wat dunkt u daarvan,
Dat op onze algemeene noodiging
Macduff niet komen wil?

Lady Macbeth.

Zondt gij een bode?

Macbeth.

Ik hoorde 't slechts bij toeval, maar zal zenden.
Geen van die allen, in wiens huis ik niet
Mij een bespieder huurde. Morgen ga ik,
En in de vroegte, tot de noodlotszusters.
Meer wil ik hooren, 't ergst, al ware 't ook
Door de ergste midd'len. Alles is mij goed;
Voor mij moet alles wijken. 'k Heb in bloed
Zoo ver gewaad, dat, als ik nu bleef staan,
Mij de omkeer zwaarder viel, dan 't voorwaarts gaan.
Veel vreemds woelt mij in 't hoofd en moet volbracht;
Dat doe de hand, eer 't brein het overdacht.

Lady Macbeth.

Gij mist de laafnis aller wezens: slaap.

Macbeth.

Ja, gaan wij slapen. Wat mij heeft verward,
Is de angst des nieuwlings, wien slechts oef'ning hardt.
In 't hand'len zijn wij kind'ren nog.

(Beiden af.)

VIJFDE TOONEEL.

De Heide.

Donder. *De drie Heksen komen op en ontmoeten* HECATE.

Eerste Heks.

Wat is er, Hecate? gij ziet verstoord.

Hecate.

En heb ik, onbeschaamd gespuis, geen grond?
Gij, oude draken, spreekt! Hoe onderstondt
Gij u, Macbeth met raadselwoord
Te drijven tot verraad en moord?
En mij, meest'resse van uw kracht,
Die alle kwaad het eerst bedacht,
Mij riept gij niet, opdat mijn gunst
De macht verheerlijkte onzer kunst?
En, erger nog, al wat gij deedt,
Werd aan een koppig zoon besteed,
Die, zooals 't gaat, in overmoed,
Slechts zijn werk, niet het uwe, doet!
Maakt goed nu wat verkeerd begon;
Wacht me aan den poel van de' Acheron
Weet, dat hij daar, zoodra het daagt,
Verschijnt, en naar zijn lot u vraagt.
Brengt ketel, kruiden, alles daar,
En hebt uw tooverrijmen klaar.
Ik ijl de lucht in: deze nacht

Worde onheilwerkend doorgebracht;
Vóór middag zij iets groots gedaan:
Ginds aan den horen van de maan
Hangt, zwaar en laag, een neveldrop, —
Ik vang hem onder 't vallen op, —
Die, als gij er den geest uit trekt
Door tooverkunst, hem geesten wekt;
Die dringen op des onheils baan
Hem verder steeds, van waan tot waan!
Deugd, wijsheid, eerbied wordt bespot;
Hij acht zich boven dood en lot;
En 't is de waan van veiligheid,
Die wis verderf den mensch bereidt.

(Geestengezang en muziek achter het tooneel.)

Stem *(van achteren).*

Kom toch, kom toch, Hecate!

Hecate.

Ja, ik kom, ik kom alreê.
Hoort, hoort! mijn kleine geest, die op den top
Eens nevels naar mij uitkijkt, roept mij op.

(Hecate *af.*)

Eerste Heks.

Komt, spoeden we ons, want dra komt zij terug.

(Allen af.)

ZESDE TOONEEL.

Fores. *Een kamer in het slot.*

Lenox *en een ander Edelman komen op.*

Lenox.

Wat ik gezegd heb, was een wenk slechts; zelf
Moogt gij nu verder gissen; 'k zeg alleen:

Vreemd is het toegegaan. De goede Duncan
Werd door Macbeth betreurd, nu, hij was dood; —
De wakk're Banquo reed te laat nog uit;
Wien 't lust, kan zeggen, dat hem Fleance doodde,
Want Fleance vlood; men moet zoo laat niet uitgaan.
Wie voelt ook niet, wat gruwelstuk het was
Van Malcolm en van Donalbain, dat zij
Hun eed'len vader doodden? vloekb're daad!
Wat smartte zij Macbeth! versloeg hij niet
Terstond, in heil'ge woede, de twee daders,
Door wijn vermeesterd, door den slaap geboeid?
Was dit niet goed gedaan? ja, en ook wijs;
Want waar' 't niet elk een steek in 't hart geweest,
Die 't hun had hooren looch'nen? En zoo zeg ik,
Al wat hij deed, was best; en ik vermoed,
Dat, had hij Duncans zonen in zijn macht, —
Waarvoor hen God bewaar'! — zij leeren zouden,
Wat vadermoord beteekent; zoo ook Fleance.
Maar stil! om drieste reed'nen, naar ik hoor,
En wijl hij 's dwing'lands feest verzuimde, leeft
Macduff in ongenade.

Edelman.

Is 't u bekend,
Waar hij zich ophoudt?

Lenox.

Duncans oudste zoon,
Wien die tyran zijn wettig recht onthoudt,
Leeft aan het Engelsch hof, en werd er door
Den vromen Edward zoo met gunst ontvangen,
Dat de ongunst van Fortuin zijn vorst'lijk aanzien
Volstrekt niet deert. Daarheen ging nu Macduff
Den heil'gen koning smeeken, dat hij ons
Krijgshaften Siward en Northumberland
Ter hulpe zende, opdat wij, door dien steun, —

En 's Allerhoogsten gunst op 't werk, — op nieuw
In vrede ons maal gebruiken, slaap hervinden,
Weêr feesten vieren, vrij van dolk en bloed,
Voor trouwen dienst verschuldigde eer ontvangen,
Wat we alles smartvol derven. Deze mare
Heeft zóó Macbeth verstoord, dat hij zich reeds
Ten strijde rust.

Edelman.

Heeft hij Macduff ontboden?

Lenox.

Dat deed hij, en op een beslist: „Niet ik!"
Keert zich de bode wrevel af en bromt,
Alsof hij zeggen wilde: „Eens rouwt het u,
Dat gij met zulk een antwoord mij belast."

Edelman.

En dit heeft hem gewis vermaand, zoo ver,
Als hem geraden bleek, zich te verwijd'ren.
Een engel ga hem voor naar Englands hof,
En steun' zijn wenschen zoo, dat op ons land,
Nu door eens duivels hand verdrukt, op nieuw
Gods zegen daal'!

Lenox.

Mijn beden gaan met hem!

(Beiden af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een donker hol; in 't midden een dampende ketel.

Donder. *De drie Heksen komen op.*

Eerste Heks.

Driemaal heeft mijn kat gemauwd.

Tweede Heks.

Viermaal blies mijn egel reeds.

Derde Heks.

Rietwouw roept; — 't is tijd, 't is tijd.

Eerste Heks.

Om den ketel! ik begin!
't Giftig ingewand er in!
Pad, die onder kouden steen
Dertig etmaal en nog één,
Slapend, gif hebt uitgezweet,
Gij het eerst er in geheet!

Allen.

Poken! dubbel, dubbel stoken!
Vuur, gij vonk'len! ketel, smoken!

Tweede Heks.

Slang, in vuilen poel gebroed,
Smoor en gloei in 's ketels gloed!
Meerkatoog en roerdomplong,
Vleermuiswol en addertong,
Kikvorschteen, haag'dissepoot,
Uilevleugel, paddenbrood;
Laat het toovermengsel koken,
Als een helsoep walmen, rooken!

Allen.

Poken! dubbel, dubbel stoken!
Vuur, gij vonk'len! ketel, smoken!

Derde Heks.

Drakeschubbe, wolvetand,
Haaienmaag en ingewand,
Mummiesap, met bloed van raven,
Schierlingwortel, 's nachts gegraven,
Lever van een woekerjood,
Geitegal, en iefenloot,
Bij een maaneklips gesneên,
Turkenneus en negerteen,
Vinger van een knaap, gesmoord
In een poel bij zijn geboort',
Dikt het mengsel als 't behoort;
Voeg nog tijgermaag er bij,
En gereed is onze brij.

Allen.

Poken! dubbel, dubbel stoken!
Vuur, gij vonk'len! Ketel, smoken!

Tweede Heks.

Koel 't nu af met apenbloed
En de tooverbrij is goed.

(HECATE *komt op.*)

Hecate.

Voortreff'lijk, thans is 't naar mijn zin,
Elk uwer deelt in 't schoon gewin.
Maar komt, den ketel nu omringd
Op elfenwijs, en zingt dan, zingt,
Dat al uw kracht in 't mengsel dringt.

(Muziek en dans.)

Gezang.

„Geesten wit en grauw, geesten rood en zwart!
Roeren, roert nu, roert! geroerd en niet gemard!
Danst en roert en pookt; krachtig zij 't venijn!
Alle kwaad verschijn' en alle goed verdwijn'!"

(HECATE *af.*)

Tweede Heks.

't Jeuken van mijn duim zegt mij:
Iets, dat boos is, komt nabij! *(Geklop.)*
Deurklink op!
Wie daar klopp'!

(MACBETH *komt op.*)

Macbeth.

Hoe, zwart en lichtschuw middernachts-gebroedsel!
Wat doet gij daar?

Alle drie.

Een daad, die naamloos is.

Macbeth.

'k Bezweer u bij de macht van uwe kunst,
Hoe 't u ook kenn'lijk worde, geeft mij antwoord.
Moet ge ook den storm ontkeet'nen, tegen kerken
Hem woeden doen; al schuim' de zee ten hemel,

Wat vaartuig is verzwelgend; worde 't koren
Verhageld, boomen omgewaaid; al storten
Kasteelen op het hoofd van wie er huist;
Al buigen pyramiden en paleizen
Hun kruinen tot den grond; al moest natuur
Haar ganschen schat van kiemen doen verstikken,
Totdat verwoesting zelf bezwijmt; beantwoordt,
Wat ik u vraag.

Eerste Heks.

Spreek!

Tweede Heks.

Vraag!

Derde Heks.

Wij geven antwoord.

Eerste Heks.

Spreek, wilt ge uit onzen mond het hooren, of
Van onze meesters?

Macbeth.

Ja, roept die mij op.

Eerste Heks.

Bloed der zeug, die negen jongen
Allen vrat, gij, vet, gedrongen
Uit een galg, verhoogt de kracht
Nu der vlam!

Alle drie.

Gij wordt gewacht;
Spooksels, huldigt toovermacht!

(Donder. Eerste verschijning: een gehelmd Hoofd.)

Macbeth.

Zeg me, onbekend vermogen, —

Eerste Heks.

Spreek geen woord!
Hij kent uw vraag; slechts toegehoord!

Eerste Verschijning.

Macbeth, Macbeth, Macbeth! Ducht Fife's Thaan;
Ontwijk Macduff! — Genoeg! — Laat thans mij gaan.
(Verzinkt.)

Macbeth.

Wat gij ook zijt, dank voor uw goeden raad;
Gij roert de snaar aan mijner vrees. — Doch meld mij, —

Eerste Heks.

Hij laat zich niet bevelen. Daar verrijst
Een tweede, machtiger dan de eerste.

(Donder. Tweede verschijning: een bebloed Kind.)

Tweede Verschijning.

Macbeth, Macbeth, Macbeth!

Macbeth.

Had ik drie ooren, driewerf hoorde ik toe.

Tweede Verschijning.

Wees bloedig, moedig, stout; spot, onvervaard,
Met menschenmacht; geen, door een vrouw gebaard,
Deert ooit Macbeth.
(Verzinkt.)

Macbeth.

Leef voort, Macduff! waartoe dan u gevreesd?
Toch, dubbel zeker zij mijn zekerheid!
Ik neem een pand van 't noodlot; gij zult sterven;
Zoo zij de bange vrees gelogenstraft,
En trots den donder slaap ik.

(Donder. Derde verschijning: een gekroond Kind, met een boom in de hand.)

Wat is dit?
Dat daar verrijst gelijk een koningsspruit,
En om de kinderslapen reeds den haarband
Des heerschers draagt?

Alle drie.

Hoor enkel, spreek 't niet toe!

Derde Verschijning.

Heb 't hart des leeuws; wees trotsch en onversaagd;
Lach vrij, als iemand mort of opstand waagt;
Macbeth wordt niet bedwongen, eer het woud
Van Birnam op te rukken zich verstout
Naar 't hooge Dunsinan.

(Verzinkt.)

Macbeth.

En dat is nooit!
Wie prest het woud ten oorlog? Wie dwingt ooit
Den boom, dat hij zijn wortelgrond verlaat?
O blijde orakels! Oproer, slaap! Niets baat,
Eer Birnams woud zich meê ten strijd verheft!
Macbeth, uw vorst, weet thans, dat niets hem treft;
Niets is er, dat zijn stervensuur versnelt,
Hij sterft op tijd. — Toch bonst mij 't hart; o meldt, —
Vermag 't uw kunst, — nog dit: zal Banquo's kroost
Ooit heerschen in dit rijk?

Alle drie.

Vraag nu niets meer!

Macbeth.

'k Wil zekerheid. Beproeft gij dit te weig'ren,
Dan treffe u eeuw'ge vloek! Ik wil het weten! —
Waartoe verzinkt die ketel? Welk gedruis?

(De ketel verzinkt. Muziek van schalmeien: een marsch.)

Eerste Heks.

Verschijnt!

Tweede Heks.

Verschijnt!

Derde Heks.

Verschijnt!

Alle drie.

Wenscht zijn hart zich leed, verschijnt!
Komt als schimmen, en verdwijnt!

(*Verschijning van eene reeks van acht Koningen; de achterste draagt een spiegel in de hand; dan volgt* BANQUO.)

Macbeth.

Te zeer gelijkt gij Banquo's geest, — verzink!
Uw kroon brandt mij in 't oog; — en uwe lokken,
Gij tweede haarbanddrager, zijn als de eerste, —
Een derde is als de voor'gen; — valsche heksen,
Wat toont gij dit? — Weer een? — Wordt blind, gij oogen!
Wat! strekt die reeks zich uit tot de' oordeelsdag? —
Weer een? — een zevende? — Ik wil niets meer zien; —
En toch, daar komt een achtste, met een spiegel,
Die nog een tal mij toont; ik zie er onder,
Met twee rijksapp'len en driedubb'len scepter!
Ontzettende aanblik! — 'k Zie het nu; 't is waar;
Want Banquo, 't haar vol bloed, lacht daar mij toe,
En wijst hen als de zijnen. — Is dit zoo?

Eerste Heks.

Ja, alles is zoo, doch waarom
Staat nu Macbeth verbaasd en stom?
Komt, zusters, sluit den kring! hem thans
Vervroolijkt door den schoonsten dans!
De lucht betooverd, dat zij zingt,

Terwijl ge uw vreemde dansen springt!
De groote koning zegg' bij 't gaan,
Dat vorstlijke eer hem werd gedaan!

(Muziek en dans. De Heksen verdwijnen.)

Macbeth.

Waar zijn zij? weg? sta dit verderflijk uur
In den kalender eeuwig als vervloekt! —
Kom in, gij buiten!

(Lenox *komt op.*)

Lenox.

Wat beveelt mijn koning?

Macbeth.

Zaagt gij de noodlotszusters?

Lenox.

Neen, mijn vorst.

Macbeth.

Zij kwamen u niet langs?

Lenox.

Neen, waarlijk niet.

Macbeth.

De lucht, waarop zij rijden, zij verpest!
Vervloekt een elk, die haar vertrouwt! — Ik hoorde
Daar paarden, — wie reed hier voorbij?

Lenox.

Er zijn
Daar twee, drie ruiters, heer, met tijding, dat
Macduff naar England vlood.

Macbeth.

Naar England vlood?

Lenox.

Ja, waarde vorst.

Macbeth *(ter zijde).*

O Tijd, gij komt mijn schrikb're daden voor!
Nooit is het vluchtig opzet in te halen,
Houdt niet de daad het daad'lijk bij. Voortaan
Zij de eerst'ling van mijn hart ook de eerst'ling tevens
Van mijne hand. En dus, opdat de daad
Mijn denken kroon', zij 't nu: gedacht, gedaan!
'k Verras Macduff's kasteel, neem Fife en geef
Der scherpte van het zwaard zijn vrouw, zijn kind'ren,
En al de onzaal'ge leden van zijn stam.
Dit zij geen gekk'lijk zwetsen zonder doel;
Deez' daad volvoer ik, eer het plan bekoel'! —
Doch niets van spooksels meer! — (*Tot* LENOX.) Waar
[zijn die boden?
Geleid mij tot hen, kom!

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Fife. *Een kamer in Macduff's kasteel.*

Lady MACDUFF, *haar Zoon en* ROSSE *komen op.*

Lady Macduff.

Wat heeft hij dan gedaan, dat hij moest vluchten?

Rosse.

Ik bid u, heb geduld.

Lady Macduff.

Hij had het niet;
Zijn vlucht was waanzin. Als geen daden 't doen,
Maakt onze vrees ons tot verraders.

Rosse.

Weet gij,
Of hij uit wijsheid of uit vrees het deed?

Lady Macduff.

Wat, wijsheid! vrouw en kinders laat hij achter,
Zijn slot en rechten, alles, op een plaats,
Die hij, hijzelf, ontvlucht! Hij kent geen liefde;
Hij heeft geen hart; want zelfs de winterkoning,
De nietigste aller vogels, waagt den strijd,
Waar het zijn nest met jongen geldt, met de uil.
De vrees is alles, en de liefde niets,
En luttel is de wijsheid, als de vlucht
Zoo gansch onzinnig is.

Rosse.

Mijn waardste nicht,
Lees eer uzelf de les, want uw gemaal
Is edel, schrander, wijs en kent de luimen,
Die 't jaartij heeft. Veel meer durf ik niet zeggen;
Maar booze tijden zijn 't, als we onbewust
Verraders zijn, als wij geruchten hooren
Van iets, dat dreigt, niet wetend, wat er dreigt,
En drijven op een woeste, onstuim'ge zee,
Naar wind of stroom het wil. — Ik neem thans afscheid,
Doch lang zal het niet duren, of ik keer.
Wat in den afgrond zonk, is weg, of stijgt,
En drijft, als 't vroeger deed. — Mijn kleine neef,
God zegen' u!

Lady Macduff.

Een vader heeft hij, en is vaderloos.

Rosse.

Ik voel mij week en dwaas; toefde ik hier langer,
Mij bracht het schande, u onrust en geen troost;
Zoo vaar dan wel.

(Rosse *af.*)

Lady Macduff.

Uw vader, kind, is dood!
En wat begint gij nu? Hoe nu te leven?

Zoon.

Als vogels, moeder.

Lady Macduff.

Hoe! van wurm en vliegjens?

Zoon.

Van wat ik oppik, meen ik, dit doen zij.

Lady Macduff.

Arm vogeltjen, gij zijt dus niet beducht
Voor net of slag, voor lijmroê, strik of knip?

Zoon.

Waarom zou 'k dat? wie loert op arme vogels?
Maar wat ge ook zegt, dood is mijn vader niet.

Lady Macduff.

Ja, hij is dood; en hoe komt ge aan een vader?

Zoon.

Nu, hoe komt gij weer aan een man?

Lady Macduff.

Ik kan me op ied're markt er twintig koopen.

Zoon.

Dan koopt gij ze, om ze van de hand te doen.

Lady Macduff.

Gij spreekt wel zoo gevat, als gij maar kunt;
En inderdaad, gevat genoeg voor u.

Zoon.

Was mijn vader een verrader, moeder?

Lady Macduff.

Dat was hij, ja.

Zoon.

Wat is dat, een verrader?

Lady Macduff.

Nu, een, die zweert en liegt.

Zoon.

En zijn dan allen, die dit doen, verraders?

Lady Macduff.

Ja, ieder, die dat doet, is een verrader, en moet gehangen worden.

Zoon.

En moeten die allen gehangen worden, die zweren en liegen?

Lady Macduff.

Allen, ja.

Zoon.

En wie moet hen hangen?

Lady Macduff.

Wel, de eerlijke luî.

Zoon.

Dan zijn, die liegen en zweren, allen dwaas; want er zijn er genoeg van die liegen en zweren, om de eerlijke menschen te vatten en op te hangen.

Lady Macduff.

Wel, God helpe u, arm aapjen! Maar hoe komt gij weer aan een vader?

Zoon.

Als hij dood was, zoudt gij om hem weenen; en deedt gij dit niet, dan zou het een goed teeken wezen, dat ik spoedig een nieuwen vader kreeg.

Lady Macduff.

Gij arme schelm, wat praat!

(Een Bode komt op.)

Bode.

Heil, eed'le vrouwe! 'k Ben u niet bekend,
Maar ik ken uwen hoogen rang zeer wel.
Ik vrees, u dreigt van zeer nabij gevaar;
En neemt gij raad aan van een man als ik,
Toef hier dan niet, maar vlucht met uwe kleinen.
Dien schrik u aan te jagen schijne u wreed,
Doch 't niet te doen schijnt mij onmensch'lijkheid,
Die toch u reeds nabij is. God behoede u!
Ik durf niet langer toeven.

(Bode af.)

Lady Macduff.

Waar te vluchten?
Ik deed geen kwaad. Maar ja, ik leef, bedenk ik,
Hier in een wereld, waar het doen van kwaad
Vaak prijs'lijk heet en 't doen van goed somwijlen
Gevaarlijk is en dwaas. Waarom dan, ach!
Trek ik dat vrouwenwapen en verklaar:
„Ik deed geen kwaad?" Wat zijn dat voor gezichten?

(Moordenaars komen op.)

Moordenaar.

Waar is uw man?

Lady Macduff.

Ik hoop, niet op een zoo onheil'ge plaats,
Dat een als gij hem vindt.

Moordenaar.

't Is een verrader.

Zoon.

Dat liegt gij, stoppelhaar'ge booswicht!

Moordenaar.

Wat!

Gij kuiken! gij verrader in den dop!

(Hij doorsteekt het kind.)

Zoon.

Hij steekt mij dood; vlucht, lieve moeder, vlucht!

(Hij sterft.)

(Lady MACDUFF *ijlt, „Moord!" roepende, heen, vervolgd door de Moordenaars.)*

DERDE TOONEEL.

Engeland. *Een park bij het koninklijk paleis.*

MALCOLM *en* MACDUFF *komen op.*

Malcolm.

Kom, zoeken we in de schaduw de eenzaamheid,
Om uit te schreien.

Macduff.

Neen, éer 't dood'lijk zwaard
Gegrepen, en als braven 't vaderland,
Dat nederzonk, beschermd! Geen morgen rijst,
Of nieuwe weeuwen, nieuwe weezen jamm'ren,
En nieuw leed slaat den hemel op 't gelaat,
Dat die, als voelde hij met Schotland mee,
Dreunt en gelijke jammerklachten slaakt.

Malcolm.

'k Wil schreien om wat ik geloof; geloof slaan
Aan wat ik weet; toont zich de tijd mijn vriend,

Herstellen wat ik kan! Wat gij mij zeidet,
Kan waar zijn. Die tyran, wiens naam alreeds
Gift voor de tong is, werd eens braaf gerekend;
Hij was uw vriend, u krenkte hij nog niet;
'k Ben jong, maar toch, gij kondt verdienstlijk worden,
Bij hem, door mij; men offert wijs, ten zoen
Eens grammen gods, een arm, zwak, schuldloos lam.

Macduff.

'k Ben niet verraderlijk.

Malcolm.

Macbeth is 't wel.
Een goede, deugdzame aard kan zich verzaken
Door 't machtwoord van een vorst. Vergeef mij, bid ik;
Uw wezen wordt niet anders door mijn denken;
Al viel de glansrijkste af, steeds glansen englen;
Droeg al het booze 't aanschijn van het reine,
Het reine blijft zichzelf.

Macduff.

'k Verloor mijn hoop.

Malcolm.

Wellicht juist daar, waar ik mijn argwaan vond.
Waarom hebt ge overijld uw vrouw en kroost,
Die kostb're panden, sterke liefdesnoeren,
Verlaten, zonder afscheid? Doch, ik bid u,
Die argwaan, mij gewoon, moge u niet kwetsen,
Slechts mij beveil'gen; eerlijk kunt gij zijn,
Wat ik ook denk'.

Macduff.

Zoo bloed dan, bloed, arm land!
Leg, stoute dwinglandij, uw grondslag hecht;
Deugd durft u niet weerstaan; praal met uw onrecht;
Het recht erkent u! — Prins, vaarwel! Ik wilde
Voor al het land in 's dwing'lands klauw, al waar'

Er 't schatrijk oosten bij, de schurk niet zijn,
Dien gij mij denkt.

Malcolm.

Wees niet gebelgd; ik spreek
Zoo niet, omdat ik u bepaald mistrouw.
'k Geloof, ons land is onder 't juk gekromd;
Het weent, het bloedt; en ied're nieuwe dag
Voegt bij zijn wonden nieuwe; en ik denk ook,
Dat meen'ge hand voor mij zich op zou heffen;
Zelfs biedt mij edelmoedig Englands vorst
Veel duizend strijders aan; doch niettemin,
Al treed ik 's dwing'lands hoofd in 't stof, al draag
Ik 't op mijn zwaard, zal 't arme vaderland
Van hem, die opvolgt, meerder gruw'len zien,
Meer leeds ervaren, en op meerd're wijs,
Dan 't ooit te voren deed.

Macduff.

Van wien dan, heer?

Malcolm.

'k Bedoel mijzelf, want ied're soort van ondeugd
Is, — dit gevoel ik, — zoo op mij geënt,
Dat, als ze ontbotten, zelfs Macbeth, hoe zwart,
Zoo blank als sneeuw zal schijnen, de arme staat
Een lam hem achten, bij 't aanschouwen van
Mijn grenzenlooze snoodheid.

Macduff.

De legioenen
Der gruwb're hel bevatten geen verdoemling,
Nog snooder dan Macbeth.

Malcolm.

'k Erken, hij is
Bloeddorstig, valsch, wellustig, vrekkig, heftig,
Kwaadaardig, van geen zonde vrij, die ooit

Een naam ontving; doch mijn wellustigheid
Is zonder bodem, zonder; uwe vrouwen,
Matronen, dochters, meisjens vullen niet
Den afgrond van mijn lust, en mijn begeerte
Zou ied'ren dam en scheidsmuur voor mijn moedwil
Te boven komen; heilig is Macbeth
Bij zulk een heerscher.

Macduff.

Matelooze wellust
Is tyrannie, die meen'gen schoonen troon
Te vroeg ontruimen deed, en meen'gen koning
Ten val bracht. Doch vrees niet voor u te nemen,
Wat u behoort; gij kunt in heimlijkheid
Uw lusten ruimschoots boeten, en de wereld
Blinddoeken, dat zij koel en koud u waant.
Gewill'ge schoonen zijn genoeg te vinden;
Geen gier kan in u wonen, die zoo velen
Verslindt, als zich aan grootheid, zoo belust,
Volgaarne wijden.

Malcolm.

Verder woekert mij
In 't hart, uit snoodheên saamgesteld, een hebzucht,
Zoo hong'rig, dat ik, ware ik koning, de eed'len
Wegmaaien zou om hunne landen, dezen
Zijn huis ontnemen, genen zijn juweelen; —
En iedere aanwinst waar' mij slechts een prikkel
Tot scherping van mijn honger; — dat ik grieven
Zou smeden tegen de edelsten en trouwsten,
Hen aan mijn gouddorst off'ren.

Macduff.

Zulk een hebzucht
Drijft dieper en verderflijker haar wortels,
Dan zomerheete lust; zij was het zwaard

Voor velen onzer vorsten. Toch, geen schroom;
Genoeg heeft Schotland om uw dorst te stillen
Met wat uzelf behoort. 't Is alles draag'lijk,
Zoo 't slechts door deugden opgewogen wordt.

Malcolm.

Die heb ik niet. Van alle vorstendeugden,
Als: waarheid, matigheid, rechtvaardigheid,
Volharding, goedheid, minzaamheid, geduld,
Moed, kracht, ontferming, ootmoed, van die allen
Heb ik geen spoor; neen, 'k ben veeleer vervuld
Van ied're zonde in ied'ren trap, en pleeg die
Op velerhande wijs. Had ik de macht,
Ik goot de melk der eendracht in de hel,
Stoorde ied'ren vrede en vaagde van de wereld
Alle eensgezindheid weg.

Macduff.

O, Schotland! Schotland!

Malcolm.

Verdient zoo iemand te regeeren? spreek!
Ik ben als ik gezegd heb.

Macduff.

Te regeeren!
Neen, niet te leven. — O, rampzalig volk,
Door een geweld'naar bloedig onderdrukt!
Wanneer aanschouwt ge ooit beet're dagen weêr,
Nu de echte spruit van uwen troon aldus
Zijn eigen banvloek uitspreekt en zijn oorsprong
Te schande maakt? Uw koninklijke vader
Was een godzalig vorst, en die u baarde,
Was vaker knielend dan zij stond, zij doodde
Haar lichaam elken levensdag. Vaarwel!
Die boosheên, die gij van uzelf erkent,

Verbanden mij van Schotland. — O, mijn hart,
Hier sterft uw hoop!

Malcolm.

Macduff, die eed'le wânhoop,
Het kind der reinheid, heeft mijn ziel gereinigd
Van zwarten argwaan en mijn hart bevredigd,
Dat ge eerlijk zijt en trouw. Macbeth, die duivel,
Heeft vaak gepoogd door zulke listen mij
In 't net te lokken; wijsheid houdt mij af
Van overijld gelooven; thans sta God
Als rechter tusschen u en mij, want nu
Vertrouw ik mij aan uwe leiding toe,
Herroep mijn zelfbelast'ring en ik zweer,
Dat al de snoode driften, waarvan ik
Mijzelf betichtte, vreemd zijn aan mijn hart.
Ik weet nog niets van vrouwen; zwoer nooit valsch;
Had nauw'lijks naar mijn eigen goed begeerte;
Brak nooit mijn woord, en zou den duivel zelf
Niet aan zijn maat verraden; lief als 't leven
Is mij de waarheid; en mijn eerste logen
Gold daar mijzelven. Wat ik waarlijk ben,
Staat u ten dienst en mijn rampzalig land,
Waarheen reeds, vóór gij hier kwaant, de oude Siward
Met een tienduizendtal van wakk're krijgers,
Volkomen toegerust, is opgerukt.
Thans gaan wij saam met hem, en moge de uitkomst
Niet minder goed zijn dan ons recht! — Gij zwijgt?

Macduff.

Niet licht is 't overeen te brengen, wat
Zoo welkom en onwelkom is op eens.

(Een Arts komt op.)

Malcolm.

Dra meer. — Ik bid u, komt de koning buiten?

Arts.

Ja, heer! veel arme zielen wachten reeds
Op heeling van zijn hand; hun krankte spot
Met alle kunst, maar, door hem aangeroerd, —
Zóó heeft de hemel zijne hand geheiligd, —
Herstellen ze oogenblikk'lijk.

Malcolm.

'k Dank u, dokter.
(De Arts af.)

Macduff.

Wat kwaal is dat?

Malcolm.

Men noemt haar „'t koningseuvel";
Het is een wonderdaad des goeden konings,
Die 'k hem, sinds ik in Eng'land was, reeds vaak
Volbrengen zag. Hoe hij den hemel smeekt,
Weet hij het best; maar vreemd bezochte lijders,
Met groote kliergezwellen, deerniswaard,
De wanhoop der geneeskunst, heelt hij plots'ling,
Door onder vroom gebed een gouden penning
Hun om den hals te hangen; en men zegt,
Dat hij zijn' volgers op den troon dien zegen
Van heelkracht achterlaat. Bij dit vermogen
Heeft hij de hemelgave der voorspelling,
En zweeft er om zijn troon nog meen'ge zegen,
Die hem Gods gunst'ling roemt.

(Rosse *treedt op.*)

Macduff.

Zie, wie komt ginds?

Malcolm.

Een landsman, maar ik zie nog niet wie 't is.

Macduff.

Mijn hooggeschatte neef, wees welkom hier!

Malcolm.

'k Herken hem thans. — O, God, dra koom' de dag,
Die ons weer landgenooten maakt!

Rosse.

Zoo zij het!

Macduff.

Is Schotland nog, waar 't wàs?

Rosse.

Helaas, arm land!
Het schuwt zichzelf te kennen; onze moeder
Kan 't niet meer heeten, neen, ons graf; waar niets,
Dan wat van niets nog weet, thans glimlacht; waar
Gezucht, gekerm, gegil, de lucht verscheurend,
Door niemand wordt geteld; waar woeste smart
Gewone drift is; waar bij 't doodsklokluiden
Geen sterv'ling vraagt: „Voor wien?" en waar de braven
Bezwijken vóor het bloempjen op hun hoed,
En sterven, eer zij krank zijn.

Macduff.

O, taaf'reel,
Schelkleurig, — toch te waar!

Malcolm.

Wat leed is 't nieuwste?

Rosse.

Een leed van één uur oud bespot die 't meldt;
Elk oogenblik verwekt een nieuw.

Macduff.

Hoe vaart mijn vrouw?

Rosse.

O, wel.

Macduff.

En al mijn kinderen?

Rosse.

Ook wel.

Macduff.

De dwing'land heeft hun vrede niet ontrust?

Rosse.

In vrede waren allen, toen ik scheidde.

Macduff.

Wees met uw taal zoo karig niet; hoe gaat het?

Rosse.

Toen ik hierheen kwam met de tijding, die
Zoo zwaar mij drukte, hoorde ik een gerucht,
Dat vele dapp'ren in de wapens stonden;
Wat ik te meer geloofde, daar ik zag,
Dat ook des dwing'lands macht te velde was; —
't Is helpenstijd; in Schotland zoude uw oog
Soldaten scheppen, vrouwen vechten doen,
Tot stuiting van de grenzenlooze ellend.

Malcolm.

Tot troost: wij komen! Englands goede koning
Leende ons zijn Siward met tienduizend man;
Een oud'ren, meer ervaren krijger kan
De christenheid niet toonen.

Rosse.

Ach, hoe gaarne
Bracht ik u troost voor troost! Maar ik heb woorden,
Om uit te jamm'ren in een woestenij,
Waar niemands oor hen opving.

Macduff.

Treft die ramp
Ons allen in 't gemeen, of is 't een smart
Voor éénen boezem?

Rosse.

Geen rechtschapen hart,
Dat er geen deel aan neemt; maar grootendeels
Behoort het u alleen.

Macduff.

Zoo 't mijn leed is,
Onthoud het mij dan niet; deel 't ras mij meê.

Rosse.

O, hate uw oor niet eeuwig mijne tong,
Die er den zwaarsten toon in dreunen doet,
Dien 't ooit gehoord heeft!

Macduff.

Ach! ik gis, ik raad!

Rosse.

Uw slot is overvallen; vrouw en kind'ren
Wreedaardig omgebracht; te melden, hoe,
Waar' bij de dierbare offers van die slachting
Uw dood te voegen.

Malcolm.

O, genadig God! —
Man, trek uw hoed zoo niet op de oogen! Geef
Uw jammer woorden! Ingehouden smart
Breekt door zijn fluist'ren 't overladen hart.

Macduff.

Mijn kind'ren ook?

Rosse.

Vrouw, kind'ren, dienaars, alles,
Wat slechts te vinden was.

Macduff.

En ik was verre! —
En ook mijn vrouw gedood?

Rosse.

Zooals ik zeide.

Malcolm.

Zoek troost; dat onze felle wraak u heeling
Van deze doodwond breng'!

Macduff.

Hij heeft geen kind'ren. — Al mijn lieve kleinen?
Die allen, zegt gij? — Helsche gier! — Zij allen?
Wat! al mijn lieve kiekens, met de kloek,
In éénen fellen greep?

Malcolm.

Weersta het als een man!

Macduff.

Dat zal ik doen;
Maar 'k moet het ook gevoelen als een man;
Herdenken, dat er zulke wezens waren,
Het dierbaarst mij op aard. — Zag dit de hemel,
En liet hij 't toe? Macduff, voor uwe zonden
Zijn zij geveld! O, ik nietswaardig wezen!
Om hun schuld niet, neen, om de mijne, trof
Die moord hun zielen! — Hemel, schenk hun vrede!

Malcolm.

Dit zij de wetsteen van uw zwaard! Uw leed
Verkeere in toorn! Verstomp uw hart niet, neen,
Ontvlam het!

Macduff.

O, ik kon met de oogen vrouw zijn,
En snoeven met mijn tong. — Maar, wrekend God!
Gedoog geen uitstel; plaats, man tegen man,
Dien Schotschen duivel tegenover mij
En op zwaardslengte; ontkomt hij, dan vergeev'
Hem ook de hemel!

Malcolm.

Dit is mannentaal.
Komt, naar den koning; 't leger is gereed;
Slechts afscheidnemen rest ons. Rijp voor de oogst
Is nu Macbeth; de hoog're machten wetten
Haar sikkels reeds. Vat moed, nu dit u schraagt;
Geen nacht zoo lang, waarna de dag niet daagt.
(Allen af.)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Dunsinan. *Een voorzaal in het koninklijk slot.*

Een Arts en eene Hofdame komen op.

Arts.

Ik heb nu twee nachten met u gewaakt, maar ik heb uw bericht niet bewaarheid gezien. Wanneer was haar laatste nachtwandeling?

Hofdame.

Nadat de koning te velde trok, heb ik van haar gezien, dat zij van haar bed opstond, haar nachtkleed omsloeg, haar kabinet ontsloot, papier te voorschijn haalde, het vouwde, beschreef, las, vervolgens het verzegelde en weer naar bed ging; en dit alles in haar slaap.

Arts.

Een groote stoornis in de natuur, de weldaad van den slaap te genieten, en tegelijk het werk van het waken te verrichten! En wat hebt ge haar in dien toestand van slapend waken, bij haar rondgaan en die andere verrichtingen, nu of dan hooren zeggen?

Hofdame.

Dingen, heer, die ik haar niet nazeggen wil.

Arts.

Aan mij moogt ge het wel zeggen, ja, 't is zelfs zeer wenschelijk, dat gij het doet.

Hofdame.

Noch aan u, noch aan iemand anders, daar ik geen getuigen heb, om mijn woorden te bevestigen.

(Lady MACBETH *komt op, met een licht.)*

Zie nu, daar komt zij! Dat is juist haar wijs van doen, en zoo waar ik leef, vast in slaap. Neem haar goed waar; ga op zij!

Arts.

Hoe kwam zij aan dat licht?

Hofdame.

Dat stond bij haar; zij heeft altijd licht bij zich; dat is haar bevel.

Arts.

Gij ziet, haar oogen zijn open.

Hofdame.

Ja, maar het gezicht is gesloten.

Arts.

Wat doet zij nu? Zie, hoe zij haar handen wrijft.

Hofdame.

Dat is een gewone beweging van haar, dat zij doet, of zij haar handen wascht. Ik heb haar dat wel een kwartier achtereen zien doen.

Lady Macbeth.

Weg, gevloekte vlek! weg, zeg ik! Een, twee, kom, nu is het tijd om het te doen. — De hel is zwart! —

Foei, mijn gemaal, foei! een krijgsman en bevreesd? — Wat behoeven wij te duchten, dat iemand het te weten komt, als niemand onze macht ter verantwoording kan roepen? Maar wie zou gedacht hebben, dat de oude man zooveel bloed bij zich had?

Arts.

Hoort gij dat?

Lady Macbeth.

De Thaan van Fife had een vrouw; waar is zij nu? — Wat! zullen deze handen nooit weer schoon worden? — Zoo iets niet meer, mijn gemaal, zoo iets niet meer; gij bederft alles met die ontzetting.

Arts.

Wel zoo, wel zoo; gij hebt vernomen, wat gij niet moest.

Hofdame.

Zij heeft uitgebracht, wat zij niet moest, dat is zeker: de hemel weet, wat haar bewust was.

Lady Macbeth.

Hier is de reuk van het bloed nog; al de geuren van Arabië zullen deze kleine hand niet welriekend maken. O! o! o!

Arts.

Welk een zucht is dat! Dat hart is zwaar belast.

Hofdame.

Ik zou zulk een hart niet in mijn boezem willen dragen, voor al de waardigheid van haar geheele persoon niet.

Arts.

Wel, wel, wel!

Hofdame.

Geve God, Heer, dat het wel zij!

Arts.

Deze kwaal gaat mijn kunst te boven; toch heb ik er wel gekend, die in den slaap rondwaarden en godzalig op hun bed gestorven zijn.

Lady Macbeth.

Wasch uw handen, doe uw nachtkleed aan; zie niet zoo bleek. — Ik zeg u nog eens, Banquo is begraven; hij kan niet uit zijn graf komen.

Arts.

Ook dat?

Lady Macbeth.

Naar bed, naar bed! er wordt aan de poort geklopt. Kom, kom, kom, kom, geef mij uw hand; wat gedaan is, blijft gedaan. Naar bed, naar bed, naar bed!

(Lady MACBETH *af.)*

Arts.

En gaat zij nu naar bed?

Hofdame.

Onmidd'lijk.

Arts.

Men fluistert gruw'len. Onnatuurlijk doen
Baart onnatuurlijk wee; bevlekte zielen
Bekennen 't doove kussen haar geheimen.
Haar is de priester meer dan de arts van noode. —
God, God, vergeef ons allen! Let op haar;
Houd alles weg, waarmee zij zich kan deren;
Bewaak haar steeds. — Nu, goede nacht; verbaasd
Heeft zij mijn oog, mijn denken schier verdwaasd.
Ik denk, maar durf niet spreken.

Hofdame.

Heer, rust wel!

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een veld bij Dunsinan.

MENTETH, CATHNESS, ANGUS, LENOX *en Soldaten, met trommen en vaandels, komen op.*

Menteth.

Het Engelsch leger nadert, aangevoerd
Door Malcolm, zijn oom Siward, en Macduff.
Hun wraaklust gloeit, want hunne heil'ge zaak
Zou kluiz'naars, lang der wereld afgestorven,
Ter bloedwraak snellen doen.

Angus.

Zij trekken thans
Naar Birnams woud; daar treffen wij hen zeker.

Cathness.

Is Donalbain bij 't leger van zijn broeder?

Lenox.

'k Weet zeker, heer, van neen; ik heb een lijst
Van heel den adel; daar staat Siwards zoon,
En menig baard'loos jongling die voor 't eerst
Zich man wil toonen.

Menteth.

En wat doet de dwing'land?

Cathness.

Het groote Dunsinan versterkt hij zeer;
„Hij raast" is 't zeggen; die hem minder haat,
Zegt, dat het dapp're woede is; hoe het zij,
Zijn zaak, die barst, uiteenspat, kan hij niet
Door orde samensnoeren.

Angus.

Nu gevoelt hij,
Hoe sluip- bij sluipmoord aan de handen kleeft;
Thans wraakt een opstand uur op uur zijn trouwbreuk;
Geen liefde, dwang slechts, doet de zijnen hand'len;
Thans voelt hij recht, hoe los zijn waardigheid
Om 't lijf hem hangt; gelijk eens reuzen kleed
Een dwerg, die 't stal.

Menteth.

Wie laakt dan, dat zijn zinnen,
Ontsteld, hun dienst hem weig'ren, hem begeven,
Als alles in hem, wijl het in hem is,
Zichzelf veroordeelt.

Cathness.

Komt dan, trekken we op;
Gehoorzaamheid betoond, waar 't dure plicht is;
Den arts des kranken staats nu te gemoet;
Voor 't heil des lands den laatsten drup gestort!

Lenox.

Of zooveel voor 't besproeien moog' volstaan
Der koningsbloem, en 't onkruid doe vergaan.
Komt, opgerukt naar Birnam!

(Allen af, in marschorde.)

DERDE TOONEEL.

Dunsinan. *Een zaal in het slot.*

MACBETH, *de Arts, en Gevolg komen op.*

Macbeth.

Breng geen berichten meer; dat ze allen vluchten!
Rukt Birnams woud niet op naar Dunsinan,

Dan ducht ik niets. Wat is die knaap, die Malcolm?
Heeft hem geen vrouw gebaard? En zeiden niet
De geesten, die der menschen toekomst kennen:
„Ducht niets, Macbeth; geen, door een vrouw gebaard,
„Heeft over u ooit macht." Dies, valsche Thaans,
Ontvlucht mij, voegt u vrij bij Englands zwelgers!
Nooit wordt mijn heerschersgeest, mijn heldenhart,
Geschokt door trillende angst, door vrees benard!

(Een Dienaar komt op.)

De duivel blaak're u zwart, gij melkgezicht!
Hoe komt gij aan die ganzentronie?

Dienaar.

Heer,
Tienduizend —

Macbeth.

Ganzen, schoft?

Dienaar.

Soldaten, heer, —

Macbeth.

Ga, schram 't gelaat en verf uw angsten rood!
Gij melkmuil! Spreek! Wat voor soldaten, gek?
Verdoemling! zulke wangen, wit als linnen,
Verbreiden schrik! Wat voor soldaten, lafbek?

Dienaar.

Het Engelsch leger, heer, als gij 't vergunt, —

Macbeth.

Weg dat gezicht daar!

(Dienaar af.)

Seyton! — Ik word ziek,
Aanschouw ik — Seyton! zeg ik! — Deze stoot
Helpt mij voor goed, of werpt mij uit den zadel.

'k Heb lang genoeg geleefd; mijn levensweg
Loopt nu door 't gelend, door het dorrend loof;
En op wat de' ouderdom moest vergezellen,
Als liefde, ontzag en eer, veel trouwe vrienden,
Moet ik niet hopen, doch veeleer op vloeken,
Niet luid, maar diep, op mondgevlei, een adem,
Dien 't arme hart zou weig'ren, zoo het dorst.
Hé, Seyton!

(SEYTON *komt op.*)

Seyton.

Wat wenscht uw hoogheid?

Macbeth.

Wat is 't laatste nieuws?

Seyton.

Al wat gemeld werd, heer, heeft zich bevestigd.

Macbeth.

'k Wil vechten, tot al 't vleesch mij van 't gebeent
Gehouwen is. Mijn wapenrusting! vlug!

Seyton.

Dat heeft den tijd nog, heer!

Macbeth.

Ik wil haar aandoen.
Zend meerder ruiters uit, doorkruis den omtrek,
Hang, wie van vrees spreekt, op! Mijn harnas! — Dokter,
Hoe vaart uw zieke?

Arts.

Minder ziek, mijn vorst,
Dan wel ontrust door tal van hersenschimmen,
Die allen slaap haar rooven.

Macbeth.

Nu, verdrijf die;

Vermoogt gij niet een krank gemoed te heelen,
Een smart te wieden, wort'lend in de ziel,
Het schrift der zorg te wisschen van het brein,
En door vergetelheids zoet tegengift
Het hart, door knellende angsten saamgenepen,
Te ontheffen van wat drukt?

Arts.

Hier moet de kranke
Zichzelf tot arts zijn.

Macbeth.

Werp dan alle heelkunst
Den honden voor; ik wil haar niet. — Kom, gesp
Mij 't harnas aan; mijn staf hier! — Seyton, zend! —
Mijn Thaans gaan vluchten, dokter. — Haast u, knaap! —
Ja, kondt gij uit het water van mijn land
De kwaal herkennen, dokter, en ze heelen,
Dat de oude kracht terugkwam, 'k zoude uw lof
Doen klinken tot waar Echo woont, dat zij
Nog eens uw lof deed galmen. — Rijt dat af. —
Wat voor rhabarber, senna of wat anders
Drijft mij die Britten af? — Hoort ge iets van hen?

Arts.

Ja, heer en vorst, daar gij u krachtig wapent,
Vernemen wij er van.

Macbeth.

Breng dat mij na! —
Niets ducht ik, wat verderf de hel me ook zend',
Eer Birnams woud mijn Dunsinan berent!

(MACBETH *af.*)

Arts *(ter zijde).*

Ware ik uit Dunsinan slechts veilig heen,
Geen winzucht deed mij ooit het weêr betreên!

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

In den omtrek van Dunsinan, *nabij het woud van* Birnam.

MALCOLM, *de oude* SIWARD *en zijn* ZOON, MACDUFF, MENTETH, CATHNESS, ANGUS, LENOX, ROSSE, *en Soldaten komen op, aanrukkende met trommen en vaandels.*

Malcolm.

Dra, vrienden, daag' de dag, dat binnenkamers
Weer veilig zijn.

Menteth.

Wij hebben goeden moed.

Siward.

Wat woud is dat daar voor ons?

Menteth.

't Woud van Birnam.

Malcolm.

Hakke ieder krijger zich een tak er van
En draag' dien voor zich uit. Dit werpe een schaduw
Op ons getal, en breng' die ons verkennen
Geheel in dwaling.

Soldaat.

't Zal geschieden, heer.

Siward.

Wij hooren steeds, dat de tyran, vertrouwend
Op Dunsinan, daar blijft, en zich des noods
Er laat beleeg'ren.

Malcolm.

't Is zijn een'ge hoop;
Want waar gelegenheid zich gunstig toonde,

Kwam groot en klein reeds tegen hem in opstand,
En niemand dient hem dan geprest gespuis
En dat met tegenzin.

Macduff.

Ons oordeel wachte
Den uitslag af; gedragen wij ons thans,
Als wakk'ren krijgers past.

Siward.

De tijd genaakt,
Die ons zal leeren, wat wij reeds verkregen,
En wat nog blijft te doen. Het overwegen
Geev' hoop, het blijft onzeker; slechts het zwaard
Beslist, voor wien 't geluk zich heeft verklaard.
En daarom: op! ten strijde!

(Allen af, in marschorde.)

VIJFDE TOONEEL.

Dunsinan. *Binnen het kasteel.*

MACBETH, SEYTON *en Soldaten komen op, met trommen en vaandels.*

Macbeth.

Plant op de buitenwallen onze vanen!
Schreeuwt vrij: „Zij komen"; onze sterke veste
Belacht en tart beleeg'ring; dat zij leeg'ren,
Tot pest en honger hen verdelgen. Stonden
Daar niet bij hen, wier plaats hij ons moest zijn,
Dan boden wij hun ginds het spits en dreven
Hen voort naar huis.

(Vrouwengeschrei achter het tooneel.)

Wat is dat voor geraas?

Seyton.

't Is weegeklag van vrouwen, waarde vorst.

(SEYTON *af.*)

Macbeth.

'k Heb schier vergeten, hoe het vreezen smaakt.
Er was een tijd, dat ik, bij nacht een gil
Vernemend, eisde, en dat mijn haar verrees
En trilde bij een moordverhaal, als leefde 't. —
'k Heb thans me aan gruw'len volgebrast; het eis'lijkst,
Gemeenzaam aan mijn bloedgedachten, wekt
Geen rilling zelfs.

(SEYTON *keert terug.*)

Waarom was dat gegil?

Seyton.

De koningin, mijn vorst, is dood.

Macbeth.

Haar dood had later moeten zijn; er ware
Voor zulk een woord nog wel een tijd gekomen. —
Dat morgen, morgen, en alweder morgen
Kruipt, kort van schreden, voort van dag tot dag,
Tot aan het laatste woord in 't boek des tijds;
Al onze gist'rens lichtten narren voor
Naar dood en stof. Uit, korte kaars, uit, uit!
Een schim, die waart, is 't leven; een arm speler,
Die op 't tooneel zijn uurtjen praalt en raast,
En dan verstomt, verdwijnt; het is een sprookjen,
Verteld, vol galm en drift, door een onnooz'le,
Gansch zonder zin.

(Een Bode komt op.)

Gij komt iets melden, voor den dag er mee!

Bode.

Genadig vorst, ik moet
U melden, wat ik zeg, dat ik gezien heb,
Maar weet niet, hoe ik 't doe.

Macbeth.

Wat talmt gij? spreek!

Bode.

Terwijl ik op de hoogte als wachter stond,
Keek ik naar Birnam, en op eens, zoo dacht mij,
Begon het woud te loopen.

Macbeth.

Leug'naar! fielt!

Bode.

Uw toren mag mij treffen, als 't niet waar is;
Wel drie mijl ver kunt gij het aan zien komen;
Ik zeg, een bosch dat loopt.

Macbeth.

Indien gij liegt,
Hang ik u levend op aan de' eersten boom,
Tot honger u verschrompelt; spreekt gij waarheid, —
Dan deert mij niet, of gij mij 'tzelfde doet. —
Ik strijk mijn vast vertrouwen, en ik argwaan
Nu 's Boozen dubbelzinnigheid: hij liegt,
Of 't waarheid was: „Vrees niets, eer Birnams woud
„Voor Dunsinan verschijnt"; — nu komt een woud
Naar Dunsinan. — Te wapen! op! naar buiten!
Als werk'lijk dat, wat hij bericht, geschiedt,
Dan helpt hier toeven, helpt de vlucht ons niet.
Ik word het licht der zonne moe; o, waar'
Nu 't eind van alles, van de wereld daar! —
Luidt, luidt alarm! — Blaas, wind! verschijn, verderf!
Dit rest mij toch, dat ik in 't harnas sterf!

(Allen af.)

V. 6, 30.

ZESDE TOONEEL.

Dunsinan. *Voor het kasteel.*

MALCOLM, *de oude* SIWARD, MACDUFF *enz., met hun leger takken dragende, komen op, met trommen en vaandels.*

Malcolm.

Nabij genoeg, werpt neer uw looverschilden,
En toont u, hoe gij zijt. — Gij, waardige oom,
Rukt met mijn eed'len neef, uw zoon, nu op,
Voor 't eerste treffen; wij, Macduff en ik,
Belasten, naar 't ontworpen plan, ons verder
Met wat er meer te doen blijft.

Siward.

't Ga u wel!
Zoo 's dwing'lands heer ons afwacht en weerstaat,
Zij slaag ons deel, als ons de zege ontgaat.

Macduff.

Steekt al onze trompetten; dat in 't rond
Haar schallen bloed en wraak en dood verkond'!
(Trompetgeschal. Allen af. Krijgsgerucht.)

ZEVENDE TOONEEL.

Dunsinan. *Een ander gedeelte van het slagveld.*

MACBETH *komt op.*

Macbeth.

'k Ben aan een paal gebonden, kan niet vlieden,
Moet als een beer mij weren. — Wie is hij,
Niet uit een vrouw geboren? — Want zulk een'
Heb ik te duchten, anders geen.

(De jonge SIWARD *komt op.)*

Jonge Siward.

Hoe is uw naam?

Macbeth.

Gij beeft, als gij dien hoort.

Jonge Siward.

Neen, zelfs al noemt ge u met een heeter naam,
Dan een in 't diepst der hel.

Macbeth.

Ik ben Macbeth.

Jonge Siward.

De duivel zelf kon geenen naam mij noemen,
Mij meer gehaat.

Macbeth.

En ook niet meer geducht.

Jonge Siward.

Gij liegt, verafschuwd dwing'land; logenstraffen
Zal u terstond mijn zwaard.

(Zij vechten en de jonge SIWARD *wordt geveld.)*

Macbeth.

U baarde een vrouw;
Ik lach met wapens en bespot een zwaard,
Gezwaaid door iemand, van een vrouw gebaard.

(MACBETH *af.*)

(Krijgsgedruis. MACDUFF *treedt op.)*

Macduff.

't Gedruis is dáár. — Tyran, toon uw gelaat!
Want valt ge, en niet door mijne hand, dan laten

De schimmen van de mijnen mij geen rust.
Met lage Kernen strijd ik niet, wier arm
Gehuurd de wapens voert; of gij, Macbeth,
Of ongeschaard en zonder daden keert
Mijn zwaard ter scheede weêr. — Dáár moet gij zijn;
Dat luid gekletter toont, dat een der eersten
Het zwaard daar voert. Geluk! laat mij hem vinden!
Meer smeek ik niet.

(MACDUFF *af.* *Krijgsgedruis.*)

(MALCOLM *en de oude* SIWARD *komen op.*)

Siward.

Hierheen, mijn vorst; — het slot gaf 't willig op;
Aan beide zijden strijdt des dwing'lands volk;
Manmoedig doen de wakk're Thaans hun plicht;
De dag verklaart zich schier geheel voor u,
En luttel blijft te doen.

Malcolm.

Die vijand bleef,
Slaat door de lucht.

Siward.

Heer, trek het slot nu in.

(Beiden af. *Krijgsgedruis.)*

ACHTSTE TOONEEL.

Dunsinan. *Een ander gedeelte van het slagveld.*

(MACBETH *treedt op.*)

Macbeth.

Waartoe dwaas spelen voor Romein, en sterven
Door eigen kling? Zoolang ik leven zie,
Staan and'ren wonden beter.

(MACDUFF *treedt op.*)

Macduff.

Helhond, sta!

Macbeth.

Van alle mannen meed ik u alleen;
Terug! mijn ziel is reeds te zwaar belast
Met bloed der uwen.

Macduff.

Woorden heb ik niet;
Mijn stem is in mijn zwaard. Gij onuitspreek'lijk
Bloedgier'ge schurk!

(Zij vechten.)

Macbeth.

Vruchtloos is uw pogen!
Eer slaat ge een wondkloof in de onkliefb're lucht,
Dan dat de scherpte uws zwaards mij bloeden doet;
Ga, richt uw slagen op verwondb're schedels;
Mijn leven is betooverd; niemand deert het,
Die door een vrouw gebaard is.

Macduff.

Wanhoop dan
Aan uw betoov'ring; de engel, dien gij diendet,
Berichte u nu, dat vóór zijn tijd Macduff
Der moeder schoot ontscheurd werd.

Macbeth.

Vervloekt de tong, die dit mij zegt; zij heeft
Mijn beste mannekracht verlamd. En nooit
Leene iemand aan die guichelduivels 't oor,
Die ons door dubbelzinnigheid bedriegen,
't Beloofde houden aan ons oor, maar 't breken
Aan onze hoop. — Ik wil niet met u vechten.

Macduff.

Zoo geef u over, lafaard;
Leef voor de gapers onzes tijds als schouwspel;
Wij slaan uw beeld, als van een vreemd gedrocht,
Dan aan een tentpaal, met het onderschrift:
„Een dwing'land hier te zien."

Macbeth.

Nooit geef ik me over,
Om voor knaap Malcolm's voet den grond te kussen,
En door den vloek van 't grauw gesard te worden.
Al kwam ook Birnams woud naar Dunsinan,
Al is mijn vijand van geen vrouw geboren,
Ik waag het uiterst; val dus uit, Macduff;
'k Werp voor mij 't schild, dat meen'gen houw verdroeg;
Verdoemd wie 't eerste roept: „Houd op, genoeg!"
(Beiden vechtend af. Krijgsgerucht.)

(Sein tot terugroeping van het slagveld. Trompetgeschal ter eere des Konings. Met trommen en vaandels komen op: Malcolm, *de oude* Siward, Rosse, *de andere Thaans en Soldaten.)*

Malcolm.

Hoe gaarne zag ik, die wij missen, hier.

Siward.

Er moeten offers vallen; maar, zie 'k wel,
Dan is de groote dag niet duur gekocht.

Malcolm.

Macduff ontbreekt nog en uw eed'le zoon.

Rosse.

Uw zoon, heer, heeft des krijgsmans schuld betaald.
Hij leefde, tot hij man geworden was;
Nauw gaf zijn heldenmoed hiervan getuig'nis,

Door zijn onwrikbaar palstaan in den strijd,
Toen stierf hij als een man.

Siward.

Hij is dus dood?

Rosse.

En reeds van 't veld gedragen. Uwe smart
Zij niet door u naar zijn waardij gemeten,
Dan waar' zij eind'loos.

Siward.

Zijn de wonden vóór?

Rosse.

Op 't voorhoofd, ja.

Siward.

Zoo zij hij krijger Gods!
Had ik zoo menig' zoon als haar op 't hoofd,
Een schooner dood kon ik voor hen niet wenschen;
Dit zij zijn uitvaart.

Malcolm.

Meerder rouw verdient hij,
En die zal ik hem wijden.

Siward.

Neen, niet meer.
Hij deed zijn plicht; zijn dood was hem tot eer;
En God zij met hem! — Daar komt nieuwe troost.

(MACDUFF *komt weder op, met* MACBETH's *hoofd.*)

Macduff.

Heil, koning! want dat zijt gij. Zie, des dwing'lands
Met vloek beladen hoofd; het land is vrij;
'k Zie u omringd hier van des rijks juweelen,
Die mijn begroeting in hun harten spreken,

En luid zich uiten zullen, als ik juich:
„Heil, Schotlands koning!"

Allen.

Schotlands koning, heil!
(Trompetgeschal.)

Malcolm.

Wij willen thans geen lange wijl verwijlen,
Om af te reek'nen met u aller liefde,
En onze schuld te kwijten. Neven, Thaans,
Weest voortaan Graven, de eersten, die in Schotland
Dien eernaam dragen. Wat nu meer te doen is,
Wat nieuw te planten in den loop des tijds, —
Zooals: de vrienden, die des dwing'lands strikken
Ontvloden, weêr te roepen uit den vreemde;
Te ontdekken, waar de wreede helpers zijn
Diens dooden moorders en der duivelin,
Zijn gâ, die, denkt men, zelf met woeste hand
Zich 't leven nam; dit, en wat meer ons roept,
Wij zullen 't, zoo de hemel 't wil gehengen,
Te rechter tijd, te goeder plaats volbrengen.
Ontvangt nu, elk en allen, dank, en weest
Genood te Scone op 't plechtig kroningsfeest.
(Trompetgeschal. Allen af.)

KONING LEAR.

PERSONEN

Lear, koning van Brittanje.
De Koning van *Frankrijk*.
De Hertog van *Bourgondië*.
De Hertog van *Cornwall*.
De Hertog van *Albanië*.
De Graaf van *Kent*.
De Graaf van *Gloster*.
Edgar, zoon van Gloster.
Edmond, basterd van Gloster.
Curan, een hoveling.
Oswald, hofmeester van Goneril.
Een *Grijsaard*, pachter van Gloster.
Een *Arts*.
De *Nar* des Konings.
Een *Hopman*.
Een *Edelman* van het gevolg van Cordelia.
Een *Heraut*.
Bedienden van Cornwall.

Goneril,
Regan,
Cordelia, } Koning Lear's dochters.

Ridders, van Koning Lear's gevolg. Officieren. Boden. Soldaten en verder Gevolg.

Het tooneel is in *Brittanje*.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een zaal in Koning LEAR's *paleis.*

KENT, GLOSTER *en* EDMOND *treden op.*

Kent.

Ik dacht, dat de koning den hertog van Albanië meer genegen was dan den hertog van Cornwall.

Gloster.

Zoo kwam het ons altijd voor; doch nu, bij de verdeeling van het koninkrijk, komt het niet uit, wien van de hertogen hij het hoogste schat; want alles is zoo gelijk afgewogen, dat de grootste nauwkeurigheid zelve bij geen van beide een keus zou weten te doen van het een of het ander aandeel.

Kent.

Is dit uw zoon niet, heer?

Gloster.

Zijne opvoeding, heer, is te mijnen laste geweest; ik heb zoo dikwijls moeten blozen bij zijn erkenning, dat ik er nu verhard tegen ben.

Kent.

Ik versta u niet.

Gloster.

Zijne moeder en ik verstonden elkander des te beter, en de verstandhouding deed haar groeien; kortom, heer, zij had een zoon voor haar wieg, eer zij een echtgenoot voor haar bed had. Gij beseft den misstap, niet waar?

Kent.

Ik kan den misstap niet ongedaan wenschen, daar het gevolg zoo gelukkig is.

Gloster.

Maar ik heb ook nog een wettigen zoon, heer, zoo wat een jaar ouder dan deze, die echter niet hooger bij mij aangeschreven staat dan hij; hoewel deze schelm vrijpostig, ongeroepen, in de wereld kwam, zijne moeder was toch schoon; het ging lustig toe bij zijn wording en de bankert moest erkend worden. — Kent gij dezen waardigen edelman, Edmond?

Edmond.

Neen, mijn vader.

Gloster.

Het is de graaf van Kent; houd hem voortaan in uw gedachten als mijn hooggeëerden vriend.

Edmond.

Ik ben de gehoorzame dienaar van uw edelheid.

Kent.

Het is mij aangenaam u te ontmoeten, en ik wensch zeer, nadere kennis met u te maken.

Edmond.

Ik zal trachten, heer, dit te verdienen.

Gloster.

Hij is negen jaar buitenslands geweest en moet er nog weder heen. — Daar komt de koning.

(Trompetgeschal. Koning LEAR, CORNWALL, ALBANIË, GONERIL, REGAN, CORDELIA *en Gevolg komen op.)*

Lear.

Gloster, ontvang gij Frankrijks en Bourgondië's vorsten.

Gloster.

Ik ga, mijn koning.

(GLOSTER *en* EDMOND *af.*)

Lear.

'k Ontvouw u midd'lerwijl 't verborgen plan.
Geef mij die kaart. — Verneemt, wij deelden 't rijk
In drieën, en wij schudden, — dit is 't plan, —
Van de oude schoud'ren alle moeite en zorg
Op jonger krachten, om, van last bevrijd,
Grafwaarts te kruipen. — Gij, mijn zoon van Cornwall,
En gij, niet min geliefde zoon Albanië,
Thans openbaren wij, zoo viel 't besluit,
Het aandeel elker dochter en voorkomen
Zoo laat'ren strijd. — Twee hooge mededingers
Naar onzer jongste dochter hand, de vorsten
Van Frankrijk en Bourgondië, vertoefden
Reeds lang aan 't hof; hun komt thans antwoord toe. —
Mijn dochters, spreekt, — nu wij van heerschappij,
Van landopbrengst en staatszorg ons ontdoen, —
Wie moet ik zeggen, dat ons 't meest bemint?
Opdat wij 't mildst verleenen, waar natuur
Wedijvert met verdienste. Goneril,
Onze eerstgeboor'ne, spreek gij 't eerst!

Goneril.

Mijn vorst,

Ik min u meer, dan ooit de tong het schetst,
Meer dan het licht van 't oog, dan lucht, dan vrijheid,
Dan al wat zeldzaam, kostlijk is, niet min,
Dan leven, schoonheid, welzijn, heil en eer,
Met liefde als ooit kind schonk of vader oogstte,
Waar de adem bij bezwijkt, de tong verstijft,
Ja meer, veel meer dan zoo bemin ik u.

Cordelia *(ter zijde).*

Wat moet Cordelia doen? Zij mint en zwijgt.

Lear.

Heel dit gebied, van deze grens tot hier,
Met dichte bosschen en met vruchtb're velden,
Vischrijke stroomen, uitgestrekte weiden,
Valle u en 't kroost van u en van Albanië
Voor eeuwig toe. — Thans, onze tweede dochter,
Gij dierb're Regan, Cornwall's gade, spreek!

Regan.

Ik ben van de eigen grondstof als mijn zuster,
En schat mij haars gelijke. 't Harte zegt mij,
Zij heeft ook mijne liefde juist omschreven;
Maar toch, zij schiet te kort: — want ik verklaar
Mij vijandin zelfs van elke and're vreugd,
Die 't streelendst zingenot ooit schenken kan;
En acht mij zalig, als ik u, mijn vorst,
Mijn liefde wijd.

Cordelia *(ter zijde).*

Arme Cordelia dan!
Neen, toch niet arm, want, zeker, mijne liefde
Is rijker dan mijn tong.

Lear.

Aan u en de uwen zij als erflijk goed,
Dit derde van ons schoone rijk bedeeld,
Niet minder in zijn omvang, waarde en schoonheid,

Dan 't deel, dat Goneril verkreeg. — En nu,
Mijn vreugd, de laatste, niet de minste, gij,
Wier jonge liefde Frankrijks wijnen en
Bourgondië's melk wedijv'ren doet, spreek nu;
Wat kunt gij zeggen, om een rijker derde
Dan uwe zusters te verwerven? Spreek!

Cordelia.

Niets, heer.

Lear.

Niets?

Cordelia.

Niets.

Lear.

Door niets wordt niets verkregen; spreek nog eens.

Cordelia.

Rampzaal'ge die ik ben, ik kan mijn hart
Niet op de lippen nemen; 'k min uw hoogheid
Zooveel mijn plicht gebiedt, noch min noch meer.

Lear.

Hoe is 't, Cordelia? spreek een beet're taal,
Wilt ge uw geluk niet schaden.

Cordelia.

Lieve vader,
Gij schonkt mij leven, leiding, liefde; en ik
Erken 't met al den eerbied, die betaamt,
Gehoorzaam u, bemin u en vereer u.
Mijn zusters hebben mannen; hoe verklaren
Zij dan, gij zijt haar alles? Huw ik eens,
Dan komt aan hem, die mijnen eed ontvangt,
De helft toe mijner liefde, plicht en zorg;
Neen, nimmer huw ik als mijn zusters, zoo,
Dat ik geheel mijn hart mijn vader schenk.

Lear.

Gij spreekt met heel uw hart?

Cordelia.

Ja, lieve vader.

Lear.

Zoo jong, en reeds zoo liefdeloos?

Cordelia.

Zoo jong, heer, en zoo waar.

Lear.

Het zij dan zoo; — uw waarheid zij uw bruidschat;
Want, bij den heil'gen stralenkrans der zon,
Bij Hecate's mysteriën, en de nacht,
Bij ied'ren invloed der gesternten ginds,
Door wie wij leven en vergaan, — 'k verwerp
Hier ied're vaderzorg voor u, en ied're
Verwantschap en gemeenschap van ons bloed;
Van nu af zult ge voor mijn hart en mij
Voor eeuwig vreemd'ling zijn. De woeste Scyth,
Of hij, die zich zijn eigen kindren opdischt
Tot stilling van zijn eetlust, is mijn hart
Thans even na voor hulp en medelijden,
Als gij, eenmaal mijn dochter.

Kent.

Beste vorst,
Uw onderdaan —

Lear.

Zwijg, Kent, werp u niet tusschen
Den draak en zijne woede; haar beminde
Ik 't meest en hoopte van haar teed're zorg
Een zoete rust.— (*Tot* Kent.) Van hier, uit mijn gezicht! —
Zoo waarlijk geve 't graf mij rust, als ik

Haars vaders hart haar neem! — Roept Frankrijk! —
[Stil! —
Roept ook Bourgondië! — Cornwall en Albanië,
Bij mijner docht'ren bruidschat koom' dit derde;
Hààr schenk haar trots, dien zij oprechtheid noemt,
Een gade. U saâm bekleed ik met mijn macht,
Den rang en heel den stoet van voorrechten
Van 't koningschap. Wij nemen, maandlijks wiss'lend,
Met een gevolg van honderd ridders, wier
Verzorging u ten last valt, bij u tweeën
Verblijf. Slechts dit behouden wij ons voor:
Den koningsnaam en de eer daaraan verknocht;
't Gezag, de inkomsten, heel 't bestuur, zij u,
Geliefde zoons; deelt gij, tot vast bewijs
Te zamen dezen wrong.

(Hij geeft hun een gouden dubbelen band.)

Kent.

Doorluchte Lear,
Dien 'k steeds vereerde als mijnen vorst, beminde
Als mijnen vader, volgde als mijnen meester,
In mijn gebed besloot als mijnen schutsheer, —

Lear.

Gespannen is de boog, wijk voor de schicht.

Kent.

Die snorre vrij, al vlijmt zijn weerhaak mij
In 't harte; Kent zij grof en lomp,
Is Lear dolzinnig. — Oude man, wat doet gij?
Zou plicht laf zwijgen, dacht gij, schoon ook macht
Al buigend vlei'? Eer dringt tot ronduit spreken,
Als vorsten razen. Houd uw waardigheid;
En strem, na rijp beraad, deez' gruwb'ren haast.
Mijn leven, dat ik recht heb, als ik zeg:
Uw jongste dochter mint u niet het minst;

Zij zijn niet leêg van hart, wier zacht geluid
Geen holheid galmen doet.

Lear.

Kent, bij uw leven, zwijg!

Kent.

Mijn leven? 'k achtte 't steeds een pand, om 't tegen
Uw vijanden te wagen; 'k geef het prijs,
Red ik slechts u daardoor.

Lear.

Weg, uit mijn oog!

Kent.

Zie beter Lear, en laat mij immer zijn
Het doelwit van uw oog.

Lear.

Nu, bij Apollo, —

Kent.

Nu, bij Apollo, vorst, gij zweert vergeefs
Bij uwe goden!

Lear.

O godd'looze knecht!
(Hij legt de hand aan zijn zwaard.)

Albanie, Cornwall.

Vereerde vorst, laat af!

Kent.

Stoot toe;
Dood uwen arts, en keer het loon dan uit
Aan uwe booze kwaal. Herroep uw schenking;
Of zoolang lucht zich door mijn gorgel wringt,
Verklaar ik, gij doet euvel.

Lear.

Hoor, rebel!

Hoor, bij uw plicht als onderdaan!
Daar ge ons tot woordbreuk te verleiden zocht, —
Iets nooit door ons gewaagd, — en óverstout,
Ons recht trotseerend, de uitspraak wederstreeft, —
Wat noch natuur noch onze rang verdraagt, —
Zoo drage uw loon den stempel onzer macht.
Vijf dagen hebt ge tijd, dat ge u voorziet,
Om tegen 's levens rampspoed u te hoeden;
Den zesden dag keert ge uw gehaten rug
Aan ons gebied; en zoo de tiende dag
U, balling 's lands, in onze palen ziet,
Dan is 't uw dood. Van hier! Bij Jupiter,
Herroeping volgt hier niet.

Kent.

Vaar, koning, wel! ik ga, want, na dit woord,
Woont vrijheid elders, hier is 't ballingsoord. —
(*Tot* CORDELIA.) Dat, jonkvrouw, 's Hemels zegen u
[bestraal'!
Wààr was uw denken en oprecht uw taal. —
(*Tot* REGAN *en* GONERIL.) Toont gij, die van uw hart zoo
[roemend spreekt,
Dat liefdesuiting liefdedaden kweekt. —
Kent groet u, vorsten; trouw was tong en hand,
Hij volgt zijn ouden loop in 't nieuwe land.

(KENT *af.* — *Trompetgeschal.* GLOSTER *komt weder op, met de vorsten van* FRANKRIJK *en* BOURGONDIË *en Gevolg.*)

Gloster.

Hier, eed'le vorst, zijn Frankrijk en Bourgondië.

Lear.

Heer van Bourgondië,
Eerst richten we ons tot u, die met deez' vorst
Naar onze dochter dongt. Wat huwlijksgift

Eischt gij voor 't minst met haar, om niet uw aanzoek
Terug te nemen?

Bourgondië.

Koninklijke heer,
Niet meer dan uwe hoogheid heeft beloofd,
En zeker ook gestand doet.

Lear.

Eed'le hertog,
Zij was ons dierbaar en werd zoo geschat;
Thans daalde ze in waardij. Daar staat ze, vorst,
Is in dit schijnschoon, kleine wezen iets,
Of alles, naar den wensch van uwe hoogheid,
Met onzen toorn, en verder niets, begaafd,
Daar staat zij en ze is de uwe.

Bourgondië.

'k Heb geen antwoord.

Lear.

Wilt gij, met al de feilen, die zij heeft,
Vriendloos, van nu af kind van onzen haat,
Met vloek gebruidschat, vreemd'ling door onze' eed,
Haar weig'ren of aanvaarden?

Bourgondië.

Vorst, vergeef me,
Dat is geen keus, waar zoo te kiezen is.

Lear.

Zoo weiger haar; want, bij de macht mijns makers,
Ik noem u heel haar schat. — (*Tot* Frankrijk.) Gij,
[groote vorst,
Ik wilde uw liefde niet doen dolen en
U schenken, wat ik haat; en smeek u dus,
Zoek voor uw neiging u een eed'ler doel
Dan zulk een wezen, dat natuur zich schaamt
Te erkennen als het hare.

Frankrijk.

Dit is vreemd,
Dat zij, steeds uwer oogen lust, nog pas
Uw roem, de balsem van uw ouden dag,
De beste, en meest geliefde, zoo op eens
Iets zoo ontzettends kon bedrijven, dat
Ze uw gunst, die als den mantel haar omhulde,
Daarmede wegwierp. Wis, haar misdrijf moet
Onmenschlijk, monstergroot zijn, of misplaatst
Was al die teederheid, haar eens betoond;
En eer mijn rede dit van haar gelooft,
Zijn wond'ren noodig.

Cordelia.

'k Bid uw hoogheid thans, —
Verstoot gij mij alleen, wijl mij ontbreekt
Die gladde kunst, dat ik beloof, wat ik
Niet meen te doen, terwijl ik, wat ik wil,
Volbreng aleer ik spreek, — betuig hier dit:
Geen schandvlek is 't, geen moord en geen bedrog,
Geen onrein hart, geen eervergeten stap,
Wat uw genade en gunst mij heeft ontroofd;
Maar het gemis, — waardoor ik rijker ben, —
Van een steeds vragend oog en zulk een tong,
Als ik niet wensch, al kost ook 't nietbezit
Mij uwe liefde.

Lear.

Beter nooit geboren,
Dan dat gij zoo mijn wrevel hadt gewekt.

Frankrijk.

Is 't enkel dit? beschroomdheid der natuur,
Die vaak onuitgesproken laat, wat zij
Gewis volbrengen wil? — Vorst van Bourgondië,
Wat denkt en wenscht gij? Die liefde is geen liefde,

Waarmeê gedachten zich vermengen, verre
Van 't ware doelwit dwalend. Wenscht gij haar?
Zijzelve is reeds een bruidschat.

Bourgondië.

Heer en koning,
Geef slechts het deel, dat gij hadt toegezegd,
En ik aanvaard de hand hier van Cordelia,
En ze is Bourgondië's vorstin.

Lear.

Niets, niets; ik deed mijn eed en wankel niet.

Bourgondië (*tot* Cordelia).

Dan smart mij, dat gij na 't verlies eens vaders
Thans een gemaal verloort.

Cordelia.

In vrede ga Bourgondië!
Ik kan, daar zijne min 't vermogen is,
Zijn gâ niet zijn.

Frankrijk.

Cordelia, schoonste, gij
In armoede overrijk, gij uitgeleez'ne
Verstoot'ling, diergeliefde, schoon veracht,
Gij en uw deugden zijt nu mijn; met recht;
Wat and'ren dwaas verwierpen, ik neem 't op.
Wat wonder, goden! ziet, hun koude hoon
Ontvlamt mijn hart tot gloeiend eerbetoon. —
Uw bruidsgiftlooze dochter, vorst, is mijn,
Zal koningin van 't schoone Frankrijk zijn;
Geen hertog van Bourgondië's stroomrijk land
Wringt deze onschatb're maagd mij uit de hand. —
Zeg deez', die hard zijn, nu vaarwel; gij kiest
Een beter ginds voor 't hier, dat gij verliest.

Lear.

Gij hebt haar, Frankrijk; neem haar; want niet meer
Is ze onze dochter; nimmer zien wij weer
Haar aanschijn; — ga dan gij uw noodlot tegen,
Maar zonder onze liefde, gunst of zegen. —
Kom mee, Bourgondië's edel vorst.

(Trompetgeschal. LEAR, BOURGONDIË, CORNWALL, ALBANIË, GLOSTER, *en Gevolg af.)*

Frankrijk.

Zeg uwen zust'ren thans vaarwel.

Cordelia.

Kleinoodiën van mijn vader, u verlaat
Cordelia weenend, wetend hoe gij zijt,
Maar wat ú mang'le, 't past een zuster niet,
Dat zij het noemt. Weest goed voor onzen vader;
Ik leg hem u aan 't welbespraakte hart;
Verheugde ik mij nog in zijn teederheid,
Ik hield een beet're plaats voor hem bereid.
Zoo vaart dan beiden wel.

Regan.

Leer onzen plicht ons niet.

Goneril.

Voldoe uw heer,
Die u als aalmoes van 't Geluk ontving;
Zorg dáárvoor. Slecht wist gij uw vader te eeren,
En wat ge ontbeert, moet gij te recht ontberen.

Cordelia.

De tijd onthult, wat slinksche list ook heel';
Aan heim'lijk kwaad valt schande in 't eind ten deel.
Het ga u wel.

Frankrijk.

Cordelia, kom, geliefde!

(FRANKRIJK *en* CORDELIA *af.*)

Goneril.

Zuster, ik heb u heel wat te zeggen, wat ons beiden van zeer nabij betreft. Ik denk, dat onze vader van avond zal willen vertrekken.

Regan.

Dat is zeker, en wel met u; de volgende maand bij ons.

Goneril.

Gij ziet, hoe vol grillen de oude man is; de ondervinding, die wij er van hebben opgedaan, is niet gering; hij hield altijd het meest van onze zuster; en om wat armzalige redenen hij haar nu verstooten heeft, is maar al te duidelijk.

Regan.

Het is de zwakte van zijn ouden dag, trouwens hij is nooit sterk geweest in zelfbeheersching.

Goneril.

Zelfs in zijn besten en krachtigsten tijd was hij altijd opvliegend; wij kunnen dus verwachten van zijn ouden dag, niet alleen de ingewortelde zwakheden van zijn aard, maar bovendien de onhandelbare eigenzinnigheid, die de jaren van verval en knorrigheid met zich brengen.

Regan.

Zulke plotselinge uitbarstingen van woede, zooals de verbanning van Kent, zullen wij nog wel meer van hem beleven.

Goneril.

En ook nog wel verdere afscheidstooneelen tusschen hem en Frankrijk. Ik bid u, laat ons de hoofden bij elkander steken; als onze vader zijn gezag wil handhaven met zulk eene gemoedstemming als hij heeft, dan kan deze afstand van hem ons slechts last bezorgen.

Regan.

Wij willen er verder over nadenken.

Goneril.

Ja, en ook handelen, en dat terwijl het ijzer heet is.
(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een zaal in het slot van den Graaf van Gloster.

EDMOND *treedt op, met een brief in de hand.*

Edmond.

Natuur, gij, mijn godinne, 't is uw wet,
Die ik gehoorzaam. Waarom zou 'k den vloek
Van de oude sleur verdragen, en het dulden,
Dat volksvooroordeel mij onterft, omdat
Mijn broeder twaalf of veertien maneschijnen
Mij voorkwam? Waarom basterd? Wat onecht?
Terwijl mijn lichaamsbouw zoo sterk, mijn geest
Zoo krachtig, alles even echt is als
Bij 't kroost der eerb're vrouwe? Wáárom brandmerkt
Men ons als bankerds? als onecht? onecht?
Ons, die door stouten diefstal aan natuur
Meer pit, meer kracht, meer vuur ontleenden dan
Ooit in het matte, trage, lustloos bed
Verbruikt wordt voor een ganschen troep onnooz'len,
Half wakend, half in slaap verwekt? — Welnu,
Gij wettige Edgar, mij behoore uw land!
De basterd Edmond heeft zijns vaders liefde
Zoo goed als 't wettig kroost. Fraai woord, dat „wettig"!
Welnu, gij wettig kroost, gelukt deez' brief,
En slaagt mijn plan, dan zal Edmond, de onechte,

Den echten, wettigen, — ik groei, ik bloei; —
Nu, Goden, helpt de basterds!

(GLOSTER *komt op.*)

Gloster.

Dus Kent gebannen! Frankrijk heen, in toorn!
De koning weg! zijn macht reeds neêrgelegd!
Zijn inkomsten bekrompen! en dit alles
Hals over hoofd! — Zoo, Edmond! is er iets?

Edmond.

O niets, uw edelheid, niets, niets.
(Hij steekt den brief bij zich.)

Gloster.

Waarom tracht gij dien brief zoo haastig weg te steken?

Edmond.

Ik weet volstrekt geen nieuws, heer!

Gloster.

Wat voor een papier laast gij daar?

Edmond.

Niets, heer.

Gloster.

Niets? Waartoe dan die schrikkelijke spoed om het in uw zak te steken? Wat niets is, behoeft zich zoo niet te verbergen. Laat zien; kom, als het niets is, heb ik mijn bril niet noodig.

Edmond.

Ik bid u, heer, vergeef mij. Het is een brief van mijn broeder, dien ik nog niet tot den einde toe gelezen heb; maar voor zoover ik hem heb doorloopen, vind ik het niet goed hem u onder de oogen te brengen.

Gloster.

Geef mij den brief, knaap!

Edmond.

Ik geef u ergernis, hetzij ik hem geef of weiger. De inhoud is, als ik begrijp wat ik gelezen heb, afkeurenswaardig.

Gloster.

Laat zien, laat zien.

Edmond.

Ik hoop, ter rechtvaardiging van mijn broeder, dat hij dit slechts schreef om mijn deugd op de proef te stellen of te toetsen.

Gloster *(leest)*.

.... „Die staatsinrichting, ik meen, die eerbied voor den ouderdom, verbittert ons de wereld in onze beste jaren; zij onthoudt ons wat ons toekomt, tot onze oude dag het niet meer kan genieten. Hoe langer hoe meer vind ik die onderdrukking door de tyrannie des ouderdoms een doellooze en dwaze slavernij; zij heerscht niet, omdat zij de macht heeft, maar omdat zij geduld wordt. Kom bij mij, opdat wij hier nader over spreken. Als onze vader wilde slapen, tot ik hem wekte, zoudt gij geheel uw leven de helft van zijne inkomsten genieten en verder de lieveling zijn van uw broeder, Edgar." — Wat! — Samenzwering! — „Slapen tot ik hem wekte!" — „zoudt gij de helft van zijn inkomsten genieten." — Mijn zoon Edgar! Was zijn hand in staat dit te schrijven? zijn hart en brein om dit uit te broeden? — Wanneer hebt gij dit ontvangen? Wie bracht het?

Edmond.

Het werd mij niet gebracht, heer; dit is juist het verraderlijke van de zaak. Ik vond het in mijn kamer, door het venster naar binnen geworpen.

Gloster.

Herkent gij de hand van uw broeder er in?

Edmond.

Als de inhoud goed was, heer, zou ik er op durven zweren; maar wat dit betreft, zou ik gaarne denken, dat het zijn hand niet was.

Gloster.

Het is zijn hand.

Edmond.

Dat is het, edel heer; maar ik hoop, dat zijn hart aan den inhoud geen deel heeft.

Gloster.

Heeft hij u vroeger nooit omtrent deze zaak gepolst?

Edmond.

Nooit, heer, maar ik heb hem vroeger wel dikwijls hooren beweren, dat, als de zoons tot jaren van onderscheid waren gekomen en de vaders aan 't afnemen waren, de vader eigenlijk van rechtswege onder de voogdij van den zoon moest komen, en de zoon het beheer moest hebben van zijn goed.

Gloster.

O booswicht, booswicht! — De eigen gedachte van dezen brief! — Afschuwelijke booswicht! Onnatuurlijke, verachtelijke, beestachtige booswicht! erger dan beestachtig! — Ga hem opzoeken, knaap! ik laat hem vatten. — Nietswaardige schurk! — Waar is hij?

Edmond.

Ik weet het niet juist, heer. Maar als het u geliefde, uwe verontwaardiging over mijn broeder nog wat op te schorten, tot gij beter bevestiging van zijne bedoelingen in handen hebt, zoudt gij een zekerder weg volgen, ter-

wijl gij, door heftig te werk te gaan en zijn bedoeling misschien verkeerd op te vatten, lichtelijk uw eigen eer grootelijks zoudt krenken en de kern van zijne gehoorzaamheid verbrijzelen. Ik durf mijn leven voor hem verpanden, dat hij dit alleen geschreven heeft, om mijn genegenheid voor uw edelheid te toetsen en volstrekt niet met de bedoeling van een gevaarlijken aanslag.

Gloster.

Denkt gij dat?

Edmond.

Als uw edelheid het goed acht, zal ik u een plaats aanwijzen, waar gij ons gesprek over deze zaak kunt hooren, en als oorgetuige voldoende zekerheid kunt erlangen, en dit, zonder verder uitstel, nog heden avond.

Gloster.

Hij kan zulk een monster niet zijn, —

Edmond.

Hij is het ook niet, zeker niet.

Gloster.

En dat jegens zijn vader, die hem zoo teeder en zoo van ganscher harte bemint! — Hemel en aarde! — Edmond, zoek hem op; dring mij in zijn binnenste door, bid ik u; regel de zaak naar uw eigen inzicht. Ik gaf er alles voor wat ik bezit, om te weten, waar ik mij aan te houden heb.

Edmond.

Ik zal hem onmiddellijk gaan zoeken, heer, de zaak zoo goed mogelijk aanleggen en u van alles bericht geven.

Gloster.

Die zons- en maansverduisteringen van den laatsten tijd voorspellen ons niets goeds; al weten de natuurkenners ze zus en zoo te verklaren, toch blijkt de natuur wel gepijnigd te worden door de gevolgen, die niet uit-

blijven. Liefde verkoelt, vriendschap wordt afvallig, broeders worden verdeeld; in steden oproer, in landen tweedracht, in paleizen verraad; en de band tusschen vader en zoon stukgereten. Ook mijnen schurk van een zoon raakt de voorspelling; hier staat de zoon tegen den vader op; de koning verzaakt den regel der natuur; daar is de vader tegen het kind gekeerd. Het beste van onzen tijd hebben wij gezien; kuiperij, valschheid, verraad en alle verderfelijke onheilen vervolgen ons rusteloos tot aan het graf. — Vorsch dien booswicht uit, Edmond; gij zult er niet te kort bij komen; doe het met alle zorg. — En de edele en rechtschapen Kent verbannen! zijn misdrijf? oprechtheid! — Vreemd! vreemd!

(GLOSTER *af.*)

Edmond.

Dit is wel de uitstekende dwaasheid der wereld, dat, als ons geluk onpasselijk is, — en dat vaak van overlading door ons eigen toedoen, — wij van onze rampen aan zon, maan en sterren de schuld geven, alsof wij booswichten waren uit noodzakelijkheid, dwazen door den drang der hemellichten, schelmen, dieven en verraders door de overheerschende macht van een ster, dronkaards, leugenaars en overspelers door een gedwongen gehoorzaamheid aan den invloed van een planeet, en alles, waarin wij boos zijn, door het drijven van een goddelijke macht. Een prachtige uitvlucht voor een losbol, zijn dierlijke lusten aan een ster te laste te leggen! Mijn vader werd het met mijn moeder eens onder den staart van den Draak, en mijn geboorte viel onder den Grooten Beer, en daaruit volgt dat ik ruw en ontuchtig moet zijn. — Pah! ik zou geworden zijn, die ik ben, al had de maagdelijkste ster van het firmament bij mijn basterdgeboorte geflikkerd. Edgar —

(EDGAR *komt op.*)

Ah, daar komt hij, even plotseling als de catastrofe in een oud tooneelstuk; mijn rol is een schurkachtige melancholie, met een zucht als van Tom uit het dolhuis. — O, die verduisteringen voorspellen al die verdeeldheid! Fa, sol, la, mi!

Edgar.

Hoe is het, broêr Edmond? in wat voor ernstige overstige overpeinzingen zijt gij verdiept?

Edmond.

Ik denk daar, broeder, over een voorspelling, die ik dezer dagen las, van wat er op die eclipsen zou volgen.

Edgar.

Houdt gij u met zulke dingen bezig?

Edmond.

Ik verzeker u, de werkingen, waarvan hij schrijft, komen maar al te ongelukkig uit: zooals die tegennatuurlijke strijd tusschen vader en kind; sterfte, duurte, verscheuring van oude vriendschapsbanden; verdeeldheden in den staat; dreigingen en verwenschingen tegen koning en adel; grondelooze argwaan, verbanning van vrienden, uiteenspatten van legers, echtbreuken, en ik weet niet wat al meer.

Edgar.

Sinds hoe lang zijt gij een volgeling der sterrenwichelarij?

Edmond.

Laat dat; maar zeg, wanneer hebt gij mijn vader het laatst gezien?

Edgar.

Gisteren avond.

Edmond.

Hebt gij hem toen gesproken?

Edgar.

Ja, wel twee volle uren.

Edmond.

En zijt gij op goeden voet van hem gescheiden? Hebt gij in zijn woorden of in de uitdrukking van zijn gelaat, geen ontevredenheid opgemerkt?

Edgar.

Volstrekt niet.

Edmond.

Bedenk eens goed, waarmee gij hem kunt beleedigd hebben; en kom, bid ik u, hem niet in den weg, tot een tusschenpoos de hitte van zijn gramschap wat gematigd heeft, die op dit oogenblik zoo in hem blaakt, dat zij nauwelijks door een mishandeling van uw persoon tot bedaren zou komen.

Edgar.

Dan moet de een of andere schurk mij belasterd hebben.

Edmond.

Dit vrees ik ook. Ik bid u, houd u omzichtig op een afstand, tot de heftigheid van zijn woede wat minder doordraaft; en, wat ik zeggen wilde, kom bij mij op mijn kamer, waar ik het zoo zal zien te schikken, dat gij zelf hooren kunt, wat onze vader zegt. Ik bid u, ga; daar is mijn sleutel. — En, als gij uitgaat, doe het gewapend.

Edgar.

Gewapend, broeder?

Edmond.

Broeder, ik raad u ten beste; ik wil een schurk heeten, als men niets tegen u in het schild voert; ik heb u gezegd, wat ik gezien en gehoord heb, maar slechts flauw aangeduid, lang niet in al zijn verschrikkelijkheid voorgesteld. Ik bid u, ga.

Edgar.

Hoor ik spoedig meer van u?

Edmond.

Reken op mij; ik zal voor u doen wat ik kan. —
(EDGAR *af.*)
Een lichtgeloovig vader, en een broeder,
Te braaf, te goedig voor het doen van kwaad,
Wiens eerlijkheid geen argwaan kent, maar 't pad
Dwaas effent voor mijn list! — Ik zie mijn weg. —
Zoo niet geboort', verschaff' mij mijn verstand,
Door ieder denkbaar middel, macht en land.

DERDE TOONEEL.

Een zaal in het paleis van den hertog van Albanië.

GONERIL, *en* OSWALD, *haar hofmeester, treden op.*

Goneril.

Is 't waar, sloeg mijn vader een mijner edellieden, omdat deze zijn nar uitschold?

Oswald.

Ja, eed'le vrouw.

Goneril.

Hij krenkt mij dag en nacht, ja, uur op uur
Spat hij in de' een of and're wandaad uit,
Die onrust bij ons stookt; ik duld het niet.
Baldadig wordt zijn stoet; hij zelf vaart uit
Om ied're kleinigheid. — Wanneer hij straks
Keert van de jacht, wil 'k hem niet zien; zeg gij,
Ik ben niet wel; verslapt gij in uw dienst
Bij vroeger, goed; ik neem de schuld op mij.
(Geschal van jachthorens.)

Oswald.

Daar komt hij, eed'le vrouw; ik hoor hem.

Goneril.

Gij en uw makkers, weest gerust nalatig,
Zooveel gij wilt; ik wil wel, dat hij klaagt.
Mishaagt het hem, dan trekk' hij naar mijn zuster,
Die 't hierin met mij eens is, dat zij hem
Den baas niet spelen laat. Die oude dwaas,
Die altijd nog 't gezag wil voeren, dat
Hij wegschonk! — Waarlijk, suffende ouden zijn
Weer kind'ren, wien men harde woorden geeft,
Als zoete vleitaal niet geholpen heeft. —
Onthoud, wat ik u zeg.

Oswald.

Goed, eed'le vrouw.

Goneril.

En groet, wat er van koom', zijn ridders ook
Met koel onthaal; en licht uw makkers in;
Het blijft niet uit, dit geeft een onderhoud,
Dat ik verlang; — thans schrijf ik aan mijn zuster,
Opdat zij doe als ik. — Zorg nu voor 't maal.

(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Een zaal in hetzelfde paleis.

KENT *treedt op, vermomd.*

Kent.

Borg ik zoo goed als kleed'ren ook een stem,
Die mijne spraak onkenbaar maakt, dan dringt
Mijn plan, waarvoor ik deez' vermomming koos,

Door tot zijn doel. — En nu, verbannen Kent,
Kunt gij, waar gij veroordeeld werdt, toch dienen, —
Zoo zij het! — dan zal uw geliefde heer
U dra aan de' arbeid zien.

(Jachthorengeschal. LEAR, *Ridders en Gevolg komen op.)*

Lear.

Laat mij geen oogenblik op het middagmaal wachten; ga, zorg dat men opdischt. (*Een Dienaar gaat heen. Tot* KENT.) En gij? Wie zijt gij?

Kent.

Een mensch, heer.

Lear.

Wat doet gij voor den kost? wat wenscht gij van ons?

Kent.

Mijn doen is, heer, dat ik niet minder ben dan ik schijn; dat ik een trouw dienaar ben van wie mij zijn vertrouwen schenkt; dat ik bemin, wie braaf is; dat ik verkeer met wie wijs is en weinig zegt; dat ik Gods gericht vrees; dat ik vecht als het niet anders kan; en dat ik geen vischëter ben.

Lear.

Wat zijt gij?

Kent.

Een oprecht eerlijke kerel, en even arm als de koning.

Lear.

Als gij een even arm onderdaan zijt, als hij een arm koning, dan zijt gij arm genoeg. Wat begeert gij?

Kent.

Een dienst.

Lear.

Wien zoudt ge willen dienen?

Kent.

U.

Lear.

Kent gij mij, vriend?

Kent.

Neen, heer, maar gij hebt iets over u, dat ik in mijn meester wenschen zou.

Lear.

En dat is?

Kent.

Een uitdrukking van gezag.

Lear.

En wat voor diensten kunt gij doen?

Kent.

Ik kan zwijgen als goud, rijden, loopen, een opgesmukte geschiedenis verminken, een eenvoudige boodschap kort en goed overbrengen; waar gewone lieden bruikbaar voor zijn, daar deug ik ook voor; en mijn beste eigenschap is ijver.

Lear.

Hoe oud zijt gij?

Kent.

Niet zoo jong, heer, om op een meisjen verliefd te worden, omdat ze mooi zingt; en ook niet zoo oud om er voor wat ook gek op te worden; ik heb mijn acht en veertig jaar achter den rug.

Lear.

Kom mee, gij zult mij bedienen; als gij na 't middag-

maal mij niet slechter bevalt dan nu, zullen wij vooreerst niet scheiden. — Het maal! hei! het maal! — Waar is die schavuit, mijn nar? Gij daar, ga mijn nar eens roepen.

(Een Dienaar af. — OSWALD *komt op.)*

Zeg eens, knaap, waar is mijn dochter?

Oswald.

Een oogenblik, —

(OSWALD *loopt heen.*)

Lear.

Wat zegt die kerel daar? Roep den lummel terug *(Een der Ridders gaat heen.)* — Zeg, waar is mijn nar toch? — Ik geloof, dat de geheele wereld slaapt.

(De Ridder komt terug.)

Nu, waar blijft die rakker?

Ridder.

Hij zegt, heer, dat uw dochter ongesteld is.

Lear.

Waarom kwam die ellendeling niet terug, toen ik hem riep?

Ridder.

Heer, hij zeide mij zoo ronduit mogelijk, dat hij niet wilde.

Lear.

Niet wilde!

Ridder.

Heer, ik weet niet, wat er van de zaak is, maar naar mijn meening wordt uwe hoogheid niet behandeld met al die verschuldigde voorkomendheid, die men gewoon was u te bewijzen; er is een groote vermindering in hartelijkheid, zoowel bij de bedienden in het algemeen, als bij den hertog zelven en bij uw dochter.

Lear.

Zoo! vindt ge dat?

Ridder.

Ik bid u, heer, houd mij ten goede, als ik dwaal, maar mijn plichtgevoel laat mij niet toe te zwijgen, als het mij voorkomt, dat men uwe hoogheid niet naar behooren behandelt.

Lear.

Gij brengt mij alleen te binnen, wat ik zelf reeds meende waargenomen te hebben. Ik heb in den laatsten tijd een allerkoelste nalatigheid bespeurd, maar dit meer geweten aan mijn al te scherpziende achterdochtigheid, dan aan een werkelijk gemeende en voorbedachte onvriendelijkheid; ik wil er op blijven letten. — Maar waar is mijn nar? ik heb hem al in een paar dagen niet gezien.

Ridder.

Sinds onze jonge vorstin naar Frankrijk is vertrokken, heer, is de nar zichzelf niet meer.

Lear.

Genoeg; ik heb het ook opgemerkt. — Gij daar, ga mijn dochter eens zeggen, dat ik haar wil spreken. *(Een Dienaar af.)* — En gij, ga mijn nar eens roepen. *(Een Dienaar af.)*

(Oswald *komt weder op.*)

O zoo, gij daar, knaap; kom gij eens hier, knaap. Wie ben ik, kerel?

Oswald.

De vader van mijn meesteres.

Lear.

De vader van mijn meesteres! Gij schurk van uw meester! gij hondsvot! gij ellendeling! gij vlegel!

Oswald.

Ik ben niets van dit alles, heer, houd mij ten goede.

Lear.

Waagt gij het mij zulke blikken toe te kaatsen, gij schelm?

(Hij slaat hem.)

Oswald.

Ik laat mij niet slaan, heer.

Kent.

Ook niet van de been lichten, lage voetbalspeler?

(Hij licht hem den voet.)

Lear.

Ik dank u, vriend; gij verstaat den dienst en ik zal u in eere houden.

Kent.

Kom, kerel, sta op en voort! Ik zal u leeren onderscheid te maken, met wien gij spreekt; voort, voort! Als ge nog eens uw vlegellengte op den grond wilt uitmeten, beproef dan maar te blijven; maar voort! Ga heen! begrijpt gij? dáár!

(Hij stoot Oswald *de deur uit.)*

Lear.

Nu, nogmaals dank, gedienstige kerel; hier, daar hebt gij handgeld voor uw dienst.

(Hij geeft aan Kent *geld.)*

(De Nar komt op.)

Nar.

Laat ik hem ook huren; — hier, neem mijn kap.

(Hij biedt Kent *zijn kap aan.)*

Lear.

Zoo, brave schelm, zijt gij daar?

Nar (*tot* Kent).

Vriend, ik raad u in ernst, neem mijn kap aan.

Kent.

Waarom, nar?

Nar.

Wel, omdat gij partij neemt voor iemand, die in ongenade is gevallen. — Ja, ja, als gij niet glimlachend u naar den wind kunt draaien, zult ge spoedig verkouden worden; hier, neem mijn narrekap. Zie eens, die mensch daar heeft twee van zijn dochters verbannen en aan de derde tegen zijn wil een zegen bezorgd; als gij zijn volgeling wordt, moet gij bepaald mijn narrekap dragen. — Hoe gaat het, vadertjen? Had ik maar twee narrekappen, en twee dochters!

Lear.

Waarom, mijn jongen?

Nar.

Wel, als ik haar al mijn hebben en houden gaf, zou ik mijn zotskappen voor mijzelf houden. Daar hebt gij de mijne, bedel een tweede van uw dochters.

Lear.

Pas op, kerel, — de zweep!

Nar.

De waarheid is een hond en moet in 't hok; ze moet afgeranseld worden, terwijl juffer hazewindjen aan den haard mag staan en stinken.

Lear.

Een brandende schrijning!

Nar (*tot* Kent).

Kameraad, ik wil u een versjen leeren.

Lear.

Laat hooren.

Nar.

Ja, vadertjen, let op.

Heb meer dan men schouwt,
Zwijg meer dan ge ontvouwt,
Leen min uit, dan gij houdt,
Ken den grond, eer gij bouwt,
Beproef, eer gij vertrouwt,
Keer om, eer 't u rouwt;
Verlaat deernen en wijn,
Om thuis veel te zijn,
Dan krijgt ge in uw schrijn,
Meer dan twaalf in 't dozijn.

Kent.

Dat is niets, nar.

Nar.

Dan is het als het geluid van een onbetaalden advocaat; gij gaaft er mij ook niets voor. — Kunt gij van iets, dat niets is, geen gebruik maken, vadertjen?

Lear.

Wel neen, snaak; van niets kan niets gemaakt worden.

Nar (*tot* KENT).

Eilieve, zeg gij hem eens, dat juist zooveel de inkomsten van zijn land bedragen; een nar zal hij niet gelooven.

Lear.

Een bittere nar!

Nar.

Kent gij het onderscheid, mijn jongen, tusschen een bitteren en een zoeten nar?

Lear.

Neen, knaap, leer mij dit.

Nar.

Wie dezen afstand, Lear,
Ooit u heeft aangeraân,
Kom, zet hem naast mij hier,
Of ga er zelf voor staan;
Men wordt den zoeten nar,
Den bitt'ren dra gewaar;
De' een hier in 't bonte pak,
Den and'ren ziet men daar.

Lear.

Noemt ge mij een nar, jongen?

Nar.

Al uwe andere titels hebt gij weggegeven, met dezen werdt gij geboren.

Kent.

Dat is niet zoo geheel narrenpraat, heer.

Nar.

Neen, waarachtig niet; de groote en voorname heeren willen mij niet alleen nar laten zijn; als ik daar een monopolie van had, zouden zij er deel in willen hebben; en de edelvrouwen ook, zij gunnen mij het narschap niet alleen; zij willen er ook naar grijpen. — Vadertjen, geef mij een ei, en ik zal u twee kronen geven.

Lear.

Wat voor twee kronen zullen dat wezen?

Nar.

Wel, als ik het ei in tweeën heb gesneden en het heb leeggegeten, de twee kronen of doppen van het ei. Toen gij uw kroon door midden sneedt, en alle twee de deelen

weggaaft, droegt gij uw' ezel op uw rug over de modder; gij hadt weinig verstand onder dat kale kroontjen daar, toen gij uw gouden kroon weggaaft. Indien ik nu spreek naar mijn beroep, laat dan den eerste, die dit uitvond, zweepslagen proeven.

(Hij zingt.) Voor narren zijn de tijden kwaad;
Want wijzen zijn nu knapen,
En lijken, in hun woord en daad,
Geen menschen meer, maar apen.

Lear.

Sinds wanneer zijt gij zoo rijk aan liedjens geworden, knaap?

Nar.

Ik ben er mij op gaan toeleggen, vadertjen, zoodra gij uw dochters tot uw moeders gemaakt hebt; want toen gij haar de roede in de hand gaaft en zelf uw broek streekt,

Toen weenden zij, verrast, gestreeld;
Ik zong van smart een lied,
Dat zulk een koning schuilvink speelt,
En onder narren vliedt.

Ik bid u, vadertjen, neem een schoolmeester aan, die uw nar kan leeren liegen; ik zou zoo gaarne leeren liegen.

Lear.

Als gij liegt, knaap, krijgt gij met de zweep.

Nar.

Ik zou wel eens willen weten, hoe gij en uw dochters elkaâr in den bloede bestaan; want zij willen mij met de zweep geven, als ik waarheid spreek, en gij, als ik lieg; en soms krijg ik met de zweep, als ik den mond houd. Ik zou liever alles anders wezen dan een nar, en toch, ik zou u niet willen zijn, vadertjen; gij hebt uw geest

aan beide kanten afgeschild, en niets in het midden overgelaten. Daar komt een van de schillen.

(GONERIL *komt op.*)

Lear.

Hoe trekt gij, dochter, zoo het voorhoofd saâm?
'k Vind vaak uw stemming minder aangenaam.

Nar.

Gij waart een heel heer, toen gij nog niet noodig hadt, u over haar zuurkijken te bekommeren; nu zijt gij een 0 zonder cijfer er bij. Ik ben nu meer dan gij; ik ben een nar, gij zijt niets. — (*Tot* GONERIL.) Ja, ja zeker, ik zal mijn tong bedwingen; dit beveelt mij uw gelaat, al zegt gij niets.

Bedaard, bedaard;
Want wie korst noch kruim bewaart,
Treurt, dat hij niets heeft bespaard.

Die daar is een uitgedopte erwteschil.

Goneril.

Niet enkel, heer, deez' nar, wien alles vrijstaat,
Maar and'ren uit uw onbeschaamd gevolg,
Zijn uur op uur aan 't smalen, twisten, brassen,
Rumoerig, onverdraag'lijk. Heer, ik had
Gehoopt, als ik 't nadrukk'lijk kenbaar maakte;
Dat gij er orde op stellen zoudt, maar ducht
Thans zeer, naar wat gij zelf vaak zegt en doet,
Dat ge in hun doen behagen schept en zelfs
Er hen in stijft, maar weet dan, dat de blaam
Gewis niet uitblijft en de hulp niet slaapt;
Ja, de ijver voor het algemeene best
Zou dan wellicht u krenken op een wijs,
Die anders schand'lijk waar', maar nu de nood
Haar eischt, verstandig heeten moet.

Nar.

Want gij weet, vadertjen,
Het muschjen bracht den koekoek groot,
Toen pikte 't jong de moeder dood.
Zoo, uit ging het licht en wij zaten in 't donker.

Lear.

Zijt gij daar, onze dochter?

Goneril.

Ik wenschte, dat gij het gezond verstand,
Dat gij bezit, liet werken, en die grillen
Ter zijde liet, die in den laatsten tijd
U gansch en al verand'ren.

Nar.

Zou zelfs een ezel het niet opmerken, als de kar het paard trekt? — Hoep, Marian, ik heb u lief!

Lear.

Is één hier, die mij kent? Dit is niet Lear;
Is dit Lears gang? zijn spraak? zijn dit zijn oogen?
Ja, hij is zwak in 't hoofd, of wel, zijn zinnen
Zijn diep in slaap. — Wat, waak ik? 't is niet zoo. —
Wie kan mij zeggen, wie ik ben?

Nar.

Lears schim.

Lear.

Dit zou ik wel willen weten, want uit de teekens van mijn waardigheid, uit mijn kennis en rede, kon ik wel ten onrechte gelooven, dat ik dochters had.

Nar.

Die een gehoorzamen vader van u zullen maken.

Lear.

Hoe heet gij, schoone vrouwe?

Goneril.

Heer, deez' verbazing smaakt volkomen naar
Uw and're nieuwe fratsen. Maar ik bid u,
Dat gij mijn doel en wenschen goed begrijpt:
Oud en eerwaardig zijt gij, wees ook wijs.
Gij houdt een honderd ridders hier en knapen,
Een stouten, woesten, liederlijken troep;
Ons hof wordt door hun doen besmet, en als
Een almans-herberg; brasserij en ontucht
Doen 't eer een kroeg gelijken of bordeel,
Dan een doorlucht paleis. De schaamte smeekt
Onmidd'lijk hulp; daarom deez' wensch van haar,
Die anders neemt, wat zij u thans verzoekt,
Dat gij wat heenzendt van uw tros, en dat
De rest, die voortdient, dan besta uit mannen,
Die uwen leeftijd passen, en bedenken,
Wie zij zijn en wie gij zijt.

Lear.

Dood en duivels! —
Opzaad'len, daadlijk! roept mijn stoet bijeen! —
Ontaarde basterd! 'k blijf u niet te last;
'k Heb nog een dochter over.

Goneril.

Gij slaat mijn dienstvolk; en uw woest gespuis
Acht meerd'ren voor hun dienaars.

(ALBANIË *komt op.*)

Lear.

Wee, wiens berouw te laat komt! — (*Tot* ALBANIË.)
[Heer, gij daar?
Is dit uw wil? spreek, heer. — Komt, vlug! mijn paarden!
O ondank, duivel met een marm'ren hart,
Afgrijslijker, als ge in een kind u toont,
Dan 't moordendst zeegedrocht!

Albanië.

Heer, wees bedaard.

Lear (*tot* Goneril).

Vervloekte gier, gij liegt!
Ik heb een stoet van uitgelezen mannen,
Die ied'ren tittel van hun plicht verstaan,
En ijverzuchtig de eere van hun naam
Bewaren. — O gij nietig klein vergrijp,
Hoe snood scheent gij mij in Cordelia!
Hoe hebt ge als op de pijnbank heel mijn wezen
Verrekt en alle liefde aan 't hart me ontrukt,
En bij mijn gal gevoegd! O Lear, Lear, Lear!
(Hij slaat zich voor 't hoofd.)
Klop aan deez' poort, die dwaasheid binnenliet
En uw verstand liet gaan! — Komt, dienaars, vlug!

Albanië.

Heer, 'k heb geen schuld, zoodat ik zelfs niet weet,
Wat u verstoord heeft.

Lear.

't Kan wel wezen, heer. —
Hoor, hoor, natuur, gij mijn godinne, hoor!
Verzaak uw opzet, was het ooit uw plan,
Dit schepsel vruchtbaar te doen zijn!
Onvruchtbaarheid zij 't erfdeel van haar schoot!
Versterve in haar, wat tot vermeerd'ring dient;
En nimmer spruite uit dit onteerd gedrocht
Een zuig'ling, die haar eert! En moet zij baren,
Schep dan een kind des toorns, opdat het leev',
Haar tot een mart'ling door wanschapenheid!
Het groev' haar rimpels op 't gelaat der jeugd,
Door tranengutsen voren in de wang;
't Moog' al haar moederzorg en moederwee
In spot en hoon verand'ren; dat zij 't voel',

Hoe de ondank van een kind veel feller grieft,
Dan addertand het kan! — Wij gaan, wij gaan!
(LEAR *gaat heen.*)

Albanië.

Van waar, bij alle goden, zulk een taal?

Goneril.

't Geve u geen kommer, vorsch naar de oorzaak niet;
Maar laat zijn grillen vrij den loop, dien hem
Zijn dwaasheid wijst.

(LEAR *komt weder op.*)

Lear.

Wat, vijftig van mijn volgers zoo op eens!
En dat in veertien daag!

Albanië.

Wat is er, heer?

Lear.

Ja, hoor slechts: — (*Tot* GONERIL.) Dood en hel, ik [schaam mij, dat
Gij zoo mijn mannengeest kunt schokken; dat
Deez' heete tranen, die 'k mijns ondanks stort,
U hunner waardig achten. Ziektewalm
En pest op u! Doorprieme uws vaders vloek
Onheelbaar u elk lid! — Oud oogenpaar!
Nog eens zoo dwaas om haar, en 'k ruk u uit,
En werp u, met het water, dat gij stort,
Dat gij den grond doorvocht! — Ha! staat het zoo?
Nu, 't zij zoo; — 'k heb een and're dochter over,
En die, gewis, is vriendlijk, liefderijk,
En scheurt u met haar nagels, hoort zij dit,
Uw wolfsgezicht aan flarden. Gij zult zien,

'k Herneem nog eens die macht, waarvan gij waant,
Dat ik voor eeuwig ze afwierp.

(LEAR, KENT *en Gevolg af.*)

Goneril.

Hoort gij dit?

Albanië.

Hoe groot mijn liefde, Goneril, ook zij,
Zóó blind en zóó partijdig ben ik niet, —

Goneril.

Laat dat, genoeg! — Hier, Oswald! kom! —
(Tot den Nar.) Gij knaap, geen nar, maar schoelje,
[volg uw heer.

Nar.

Vader Lear, vader Lear! wacht even, neem uw nar mee.

Een vos, als ik dien ving,
En zulk een dochter, hing
Ik zeker daad'lijk op,
En ruilde mijn kap voor een strop;
Kom, nar, loop hem na!

(De Nar af.)

Goneril.

De man kreeg goeden raad! — Een honderd ridders!
't Is veilig, wijs, hem honderd strijdb're ridders
Te laten! ja, opdat bij ied're gril,
Bij elken inval, wrevel, grieve, klacht,
Hij met die macht zijn dwaasheid ondersteun',
Ons leven in zijn hand hebb'! — Oswald, hier!

Albanië.

Kom, licht te veel gevreesd!

Goneril.

Liefst niet te veel vertrouwd!
Neen, 'k ruim, al wat ik vreeze, weg, en zoo

De vrees, dat hij mij wegruimt. 'k Weet zijn aard.
Hoe hij zich uitliet, schreef ik aan mijn zuster;
Neemt zij hem met zijn honderd ridders op,
Wat ik haar sterk ontried, — Zoo, gij daar, Oswald!

(Oswald *komt op.*)

Zeg, is de brief aan mijne zuster klaar?

Oswald.

Ja, eed'le vrouwe.

Goneril.

Kies een geleide u uit, en vlug te paard!
Deel haar uitvoerig mede al wat ik vrees;
En voeg er nog uw eigen gronden bij,
Om sterker aan te dringen. Maak u op
En keer met spoed terug. (Oswald *af.*) — Neen, neen,
[mijn gade,
Ik wil uw zachtheid, zoet als melk, uw doen
Niet scherp berispen, maar, vergeef me, een elk
Zal eer u laken om gemis aan oordeel,
Dan prijzen om een weekheid, die ons schaadt.

Albanië.

't Is me onbewust, hoe ver gij ziet; maar 'k weet,
Vaak schaadt aan 't goede, wat men 't beet're heet.

Goneril.

Ja, maar —

Albanië.

Nu, de uitkomst moge 't leeren.
(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een plein voor hetzelfde paleis.

LEAR, KENT *en de Nar komen op.*

Lear.

Ga gij nu vooruit naar Gloster met dezen brief. Maar deel aan mijn dochter niets meer mede, dan wat zij naar aanleiding van den brief u vraagt. En weet, als uw ijver zich niet haast, zal ik daar nog voor u wezen.

Kent.

Ik zal geen oog sluiten, heer, voor ik uw brief besteld heb.

(KENT *af.*)

Nar.

Als een mensch zijn hersenen in zijn hielen had, zouden ze dan niet te duchten hebben van winterhielen?

Lear.

Wel zeker, knaap.

Nar.

Nu, ik bid u, wees dan maar gerust; uw verstand heeft geen nood van op sloffen te gaan.

Lear.

Ha, ha, ha!

Nar.

Gij zult zien, uw andere dochter zal u als een dochter behandelen; want, hoewel zij evenveel op deze gelijkt, als een wilde appel op een gewonen, weet ik toch wat ik weet.

Lear.

En wat weet ge dan, mijn jongen?

Nar.

Dat ze ook als deze zal smaken, zooals de eene appel naar den anderen smaakt. Kunt gij ook zeggen, waarom iemands neus midden in zijn gezicht staat?

Lear.

Neen.

Nar.

Wel, om aan weerskanten van den neus een oog te hebben, opdat een mensch, wat hij niet kan ruiken, toch kunne zien.

Lear.

Ik deed haar onrecht; —

Nar.

Weet gij, hoe een oester zijn schaal maakt?

Lear.

Neen.

Nar.

Ik ook niet; maar ik weet, waarom de slak een huis heeft.

Lear.

Waarom dan?

Nar.

Wel, om haar kop in te bergen, niet om het aan haar dochters weg te schenken en haar voelers zonder berging te laten.

Lear.

Ik wil mijn aard vergeten. — En dat aan een zoo goedig vader! — Staan mijn paarden klaar?

Nar.

Uw ezels zijn ze gaan halen. — De reden, waarom er in het zevengesternte maar zeven sterren zijn, is ook geen kwade reden.

Lear.

Omdat er geen acht zijn?

Nar.

Waarlijk, juist geraden. Ge zoudt toch nog wel een goede nar zijn.

Lear.

Het met geweld weer terugnemen? — Monsterachtige ondankbaarheid!

Nar.

Als gij mijn nar waart, vadertjen, zou ik u een pak slaag laten geven, omdat gij oud zijt voor uw tijd.

Lear.

Hoe zoo?

Nar.

Gij hadt niet oud moeten zijn, voor gij wijs waart.

Lear.

Hoed mij voor waanzin! o geen waanzin, Hemel!
O steun mij, laat mij niet waanzinnig zijn! —

(Een Edelman komt op.)

Hoe is het, zijn de paarden klaar?

Edelman.

Alles is gereed, heer.

Lear.

Kom, mijn jongen.

Nar *(tot de Toeschouwers).*

De maagd, die om mijn henengaan te lachen waagt,
Blijft, zoo de mannen mannen blijven, niet lang maagd.

(Allen af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een plein binnen het kasteel van Graaf Gloster.

EDMOND *en* CURAN *komen van verschillende zijden op.*

Edmond.

Gegroet, Curan.

Curan.

Desgelijks, heer. Ik ben daar bij uw vader geweest, om hem te melden, dat de hertog van Cornwall met zijne hertogin Regan heden avond hier zullen aankomen.

Edmond.

Hoe komt dit?

Curan.

Dat weet ik niet. Gij hebt toch wel gehoord, wat nieuwtjens er in omloop zijn? — die men fluistert, meen ik; want ze worden nog verteld, alsof het oor moest gekust worden.

Edmond.

Ik niet; ik bid u, wat is het?

Curan.

Hebt gij niets gehoord van een krijg, die waarschijnlijk op handen is, tusschen de hertogen van Cornwall en van Albanië?

Edmond.

Geen woord.

Curan.

Dan hoort gij er binnen kort meer van. Vaarwel, heer.
(CURAN *af.*)

Edmond.

De hertog hier van avond? Goed zoo! best!
't Is inslag in mijn weefsel. Want op last
Mijns vaders moet een wacht mijn broeder vatten;
En 't is, — de zaak is neet'lig, — nu aan mij
Te hand'len. — Spoed en goed geluk, staat bij!
Broeder, een woord; — kom af; — kom, broeder, vlug!

(EDGAR *komt op.*)

Mijn vader luistert. — Broeder, vlied van hier!
Men vorscht reeds uit, waar uwe schuilplaats is;
Maar 't wordt reeds nacht; dit is een goede kans. —
Gij hebt van Cornwall toch niets kwaads gezegd?
Die komt hier, dezen avond nog, in haast,
Met Regan; hebt gij niets gesproken tegen
Albanië, voor den and'ren u verklaard?
Bedenk u eens.

Edgar.

Gerust, geen enkel woord.

Edmond.

Ik hoor mijn vader komen. — O vergun,
Uit list ontbloot ik tegen u het zwaard.
Trek, weer u voor de leus. Kom, weer u goed! —

Geef over; — mede naar mijn vader! — Licht!
Vlucht, broeder! — Fakkels, fakkels! — Red u, vlug!
(EDGAR *af.*)
Kom, nu een prik; wat bloed doet ieder zien,
Hoe fel 't hier toeging; 'k zag beschonk'nen, schertsend,
(Hij verwondt zich in den arm.)
Wel erger dingen doen. — O, vader, vader!
Houd tegen, hulp!

(GLOSTER *komt op, en Dienaars met fakkels.*)

Gloster.

Waar is de booswicht, Edmond?

Edmond.

Hier stond hij, 't zwaard ontbloot, hier in het donker,
Bezweringsspreuken momp'lend, dat de maan
Met gunstig oog zijn opzet —

Gloster.

Maar waar is hij?

Edmond.

Zie, heer, ik bloed.

Gloster.

Waar is de booswicht, Edmond?

Edmond.

Hij vlood dien kant uit. Toen 't hem niet gelukte —

Gloster.

Hem na, hem na! — Snel! — *(Een Dienaar gaat heen.)*
[Niet gelukte — wat?

Edmond.

Mij te overreden tot dien moord van u,
Maar ik hem zeide, dat de goden, wrekend,
Op vadermoorders al hun bliksems sling'ren,

Hem van de duizend sterke banden sprak,
Die kind en vader samenbinden, — heer, in 't kort,
Toen hij bespeurde, met wat afschuw ik
Zijn onnatuurlijk opzet wederstond,
Toen viel hij woest, — zijn zwaard was reeds ontbloot, —
Op 't onvoorzienst mij aan en trof me in de' arm;
Maar nauwlijks zag hij, hoe mijn fiere moed,
Ontwaakt, vertrouwend op zijn recht, zich weerde,
Of hij, — wellicht verschrikt door mijn geroep, —
Vlood weg in allerijl.

Gloster.

Hij vliede ver;
In dit land toeft hij niet of wordt gevat;
En wordt hij 't, — weg met hem! — Deze' avond wacht ik
Mijn vorst en schutsheer, de' eed'len hertog, hier;
Op zijn gezag doe ik dan allen kond,
Dat, wie hem vindt en 't moordziek wangedrocht
Ter straffe ons brengt, zich onzen dank verwerft,
Wie hem verbergt, den dood.

Edmond.

Toen ik zijn opzet hem ontried, maar vond,
Dat niets zijn zin verzette, dreigde ik barsch
Hem op de kaak te stellen, maar hij riep:
„Gij kale basterdzoon, wat denkt ge, dat,
Gave ik getuig'nis tegen u, uw woord
In 't minst geloof zou vinden, kracht of waarde
Zou hebben tegen 't mijn? Neen, loochende ik, —
En looch'nen zou ik, ja, al kondt gij ook
Mijn handschrift overleggen, — alles maakte ik
Tot uw ontwerp, uw plan, uw helschen aanslag;
Gij moest de wereld dom en kindsch doen zijn,
Als zij in 't voordeel, dat mijn dood u brengt,
Voor u geen oversterken prikkel zag,
Dat gij dien zoekt."

Gloster.

O gij doortrapte booswicht!
Dien brief verlooch'nen? — 'k Loochen hem als zoon.
(Trompetgeschal achter het tooneel.)
Hoor, 's hertogs sein. 'k Weet niet, waarom hij komt.
'k Sluit alle havens; nooit ontkomt de schurk;
Dit moet de vorst mij toestaan. Heinde en ver
Zend ik zijn beeltnis, door geheel het rijk,
Opdat een elk hem kenne; en van mijn goed'ren,
Mijn trouwe en echte bastaard, is 't mijn zorg,
Dat gij het erfrecht krijgt.

(CORNWALL, REGAN *en Gevolg komen op.*)

Cornwall.

Hoe is 't, mijn eed'le vriend, nauw kom ik hier, —
Daar juist, — of ik verneem een vreemd gerucht.

Regan.

Ja, is het waar, te kort schiet elke wraak
Bij zulk een euveldaad. Hoe is 't u, graaf?

Gloster.

Gebroken is, vorstin, 't oud hart, gebroken!

Regan.

Wat! stond mijns vaders peetzoon, wien mijn vader
Den naam gaf, hij, uw Edgar, u naar 't leven?

Gloster.

Vorstin, vorstin, ach, kon de schaamte 't helen!

Regan.

Had hij niet omgang met de woeste ridders,
Die bij mijn vader zijn?

Gloster.

'k Weet niet, vorstin, maar 't is te slecht, te slecht.

Edmond.

Ja, eed'le vrouw, hij was van deze bent.

Regan.

Geen wonder dan, dat hij ontaard zich toonde;
Zij dreven tot den moord van de' ouden man,
Zij wilden leven, brassen van zijn goed'ren.
Nog dezen avond heeft mijn zuster mij
Hun doen geschilderd; en wel zoo, dat ik,
Als zij bij mij hun intrek komen nemen,
Niet thuis wil zijn.

Cornwall.

Ik evenmin, mijn Regan. —
Edmond, ik hoor, gij hebt u van uw vader
Een trouwen zoon betoond.

Edmond.

't Was, heer, mijn plicht.

Gloster.

Hij heeft zijn aanslag ons onthuld, en kreeg,
Zie, deze wond, toen hij hem vatten wilde.

Cornwall.

Wordt hij vervolgd?

Gloster.

Ja, beste vorst.

Cornwall.

Wordt hij gevat, dan duchte niemand ooit
Zijn boosheid meer; maak gij van al mijn macht
Gebruik, zooals gij 't wenscht. — En Edmond, gij,
Wien braafheid en gehoorzaamheid om strijd
Ons aanbeveelt, behoor voortaan bij ons;
Wij hebben mannen noodig, trouw als goud;
U kiezen wij het eerst.

Edmond.

Hoe ik u diene,
Heer, trouw zal 't zijn.

Gloster.

Ik dank u, heer, voor hem.

Cornwall.

Nog weet gij de oorzaak niet van onze komst, —

Regan.

En zoo ten ontijd, bij stikdonk're nacht.
't Zijn, eed'le Gloster, zaken van gewicht,
Waarin wij uwe meening willen hooren.
Zoowel mijn vader als mijn zuster schreven
Ons van geschillen, die ik ver van huis
Het liefst beslecht. Hun beider boden wachten
Van hier bescheid. Gij waardige oude vriend,
Leg aan uw smart het zwijgen op en sta
Met uwen raad ons bij in deze zaak,
Die daad'lijk afdoen eischt.

Gloster.

Ik sta ten dienste,
En heet, vorstin, u met den hertog welkom.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Voor GLOSTERS *kasteel.*

KENT *en* OSWALD *komen, van verschillenden kant, op.*

Oswald.

Een goeden vroegen morgen, vriend; hoort gij hier thuis?

Kent.

Ja.

Oswald.

Waar kunnen wij onze paarden laten?

Kent.

In den modder.

Oswald.

Ik bid u, wil zoo goed wezen en het mij zeggen.

Kent.

Ik wil niet goed voor u wezen.

Oswald.

Loop dan rondom.

Kent.

Als ik u in het boksperk van mijn dorp had, zou ik u wel te post en te paard rondom laten loopen.

Oswald.

Waarom behandelt gij mij zoo? Ik ken u niet eens.

Kent.

Maar ik u wel, kerel.

Oswald.

Hoe kent ge mij dan?

Kent.

Als een schelm, een spitsboef, een schotellik; een lagen, trotschen, flauwen, bedelachtigen, pronkerigen, nietswaardigen, smeerigen, vodderigen deugniet; een lafhartigen, bij uw meerderen klagenden deugniet; een liederlijken, in den spiegel gapenden, overdienstvaardigen, doortrapten schurk; een kalen, slaafschen knecht; een, die uit oogendienstvaardigheid des noods voor koppelaar zoudt spelen; een, die niets zijt dan een samenraapsel van

een schavuit, een bedelaar, een lafbek, een verleider, en de zoon en erfgenaam van een basterdteef; een, dien ik ranselen zal, tot gij het huilend uitschreeuwt, als gij ook maar een tittel van die eertitels loochent.

Oswald.

Maar wat een afschuwelijke kerel zijt gij, die zoo scheldt op iemand, dien gij evenmin kent, als ik u ken.

Kent.

En wat zijt gij voor een onbeschaamden rekel, die ontkennen durft, dat gij mij kent! Is het al tweemaal vierentwintig uren geleden, sinds ik uw hielen in de hoogte wipte en u ranselde in het bijzijn van den koning? Trek van leer, schurk; want al is het nacht, de maan schijnt toch; ik wil een maneschijnsopjen van u maken. *(Hij trekt zijn zwaard.)* Trek, gij fielterig, praatjensmakend apenkind, trek!

Oswald.

Loop heen, ik heb niets met u te maken.

Kent.

Trek, ellendeling; gij komt hier met brieven tegen den koning en neemt de partij van het popjen ijdelheid tegen de vorstelijkheid van haar vader. Trek, gij schurk, of ik zal uw onderdanen tot karbonades hakken; — trek, gij rekel; kom voor den dag!

Oswald.

Help, hei! moord! help!

Kent.

Sla van u af, schoft; hou stand, schurk, hou stand; gij opgeflikte slaaf, sla terug. *(Hij slaat hem.)*

Oswald.

Help, hei! moord! moord!

(EDMOND *komt op.*)

Edmond.

Wat is dat? wat is hier te doen? *(Hij wil hen scheiden.)*

Kent.

Komaan dan, lieve jongen, als gij lust hebt; ik zal u een lesjen geven, kom maar op, jonge baas!

(CORNWALL, REGAN, GLOSTER *en Bedienden komen op.*)

Gloster.

Wat, waap'nen, zwaarden! spreek, wat is dat hier?

Cornwall.

Houdt op, gij daar, op straf des doods;
Hij sterft, die nog eens slaat. Wat is dat hier?

Regan.

De boden zijn 't van onze zuster en den koning.

Cornwall.

Wat is 't geschil? spreek op!

Oswald.

Ik ben nog geheel buiten adem, edel heer.

Kent.

Geen wonder, nu gij u zoo dapper geweerd hebt. Gij laffe rekel, de natuur verloochent u; een kleermaker heeft u gemaakt.

Cornwall.

Gij zijt een dwaze kerel. Een kleermaker een mensch maken?

Kent.

Ja, een kleermaker; een steenhouwer of een kladschilder had hem zoo slecht niet kunnen maken, al waren zij maar een paar uur aan het werk geweest.

Cornwall.

Komaan nu, hoe ontstond die twist?

Oswald.

Die oude schurk, heer, wien ik 't leven spaarde
Ter wille van zijn grijzen baard, —

Kent.

Gij overbodig basterdmensch, gij X in 't A B C! Heer, als gij mij verlof wilt geven, wil ik dezen ongeziften galgebrok tot mortel stampen en de muren van een achterafhok met hem bepleisteren. — Mijn grijzen baard sparen, gij kwikstaart!

Cornwall.

Stil knaap!
Gij schaamt'loos mensch, hebt gij voor niets ontzag?

Kent.

Toch wel, heer, maar de toorn heeft ook zijn recht.

Cornwall.

En waarom zijt gij toornig?

Kent.

Dat zulk een deugniet, zonder hart in 't lijf,
Een zwaard aan 't lijf draagt. Zulk een vleilach-tuig
Doorknaagt, als ratten, vaak de heil'ge banden,
Die onontknoopbaar zijn; vleit ied'ren hartstocht,
Die in de borst van hun gebieders woelt;
Werpt olie op hun vuur, ijs op hun koelheid;
Knikt ja, schudt neen, en draait als weerhaan rond,
Met ied're vlaag en wiss'ling van hun meesters;
Loopt hun als honden na, het kent niets anders. —
Dat zulk een stuipgrijns uw gelaat verrekk'!
Begrijnst gij wat ik zeg? ben ik een nar?
Gans, had ik u op Sarums ganzenwei,
Mijn drijfstok deed u gagg'len tot uw stal.

Cornwall.

Zijt gij bezeten, grijskop?

Gloster.

Hoe kreegt gij ruzie, spreek!

Kent.

Zoo haten vuur en water elkaâr niet,
Als ik en zulk een schurk.

Cornwall.

Waarom is hij een schurk? wat deed hij u?

Kent.

Heer, zijn gezicht staat mij niet aan.

Cornwall.

Wellicht ook 't mijne niet, of 't zijne of 't hare.

Kent.

Heer, 't is mijn zwak, altijd oprecht te zijn:
'k Heb in mijn tijd wel beter aangezichten
Gezien, dan op de schouders staan, die 'k thans
Hier voor mij zie.

Cornwall.

Dit is gewis een knaap,
Wiens rondheid werd geprezen, en die nu
Een wilde ruwheid toont en zijn natuur
Geweld aandoet; hij kan niet vleien; neen,
Rond is hij, eerlijk; — waarheid moet hij spreken.
Bevalt dit, goed; zoo niet, hij blijft toch rond.
Ik ken die soort van guiten, in wier rondheid
Meer arglist is en booze toeleg schuilt,
Dan in het angstig overmatig dienen
Van twintig dwaze, buigende oogenknechts.

Kent.

In vollen ernst, heer, werk'lijk en waarachtig,

En met vergunning van uw lichten gloed,
Wiens invloed, als de stralenkrans van vuur
Op Phœbus flikk'rend voorhoofd, —

Cornwall.

Wat is dit?

Kent.

't Is om mijn spreektrant te veranderen, die door u zoo sterk wordt afgekeurd. Ik kan zeggen, heer, ik ben geen vleier; hij, die u met ronde taal bedroog, zou ronduit een spitsboef zijn, en dit wil ik van mijn kant niet zijn, al kon ik u in uw misnoegen er ook toe brengen, dat gij het van mij eischtet.

Cornwall.

Wat kwaad deedt gij hem aan?

Oswald.

Ik deed hem niets.
Den koning, zijnen heer, behaagde 't onlangs
Uit misverstand, dat hij mij sloeg. Toen deed
Hij, die verstoordheid vleiend, daad'lijk mee,
Wierp me achterover, schimpte en hoonde mij,
Toen ik daar lag, en speelde zoo voor held,
Dat hij den lof des konings won, omdat
Hij iemand aanviel, die zichzelf bedwong,
En viel mij, op dat schendig stuk nog prat,
Op nieuw hier aan.

Kent.

Ja, bij die laffe schooiers
Schijnt Ajax maar een kind.

Cornwall.

Hei! breng den voetstok!
Gij, grijze stijfkop, oude snoever, krijgt
Een lesjen.

Kent.

Heer, voor leeren ben ik te oud.
Ontbied voor mij het blok niet. 'k Ben in dienst
Des konings, met een zending hier aan u.
't Waar' geen ontzagbetoon, 't scheen booze trots,
Miskenning van mijn meester en zijn rang,
Straft gij zijn bode zoo.

Cornwall.

Hier, brengt het blok!
Zoo waar ik leef, hij zit zoo tot den middag.

Regan.

Den middag, tot de nacht, heer; heel de nacht.

Kent.

Vorstin, al waar' 'k uws vaders hond, dit moest
Gij mij niet doen.

Regan.

Zijn schelmschen dienaar wel.

Cornwall.

Dit is een kerel van hetzelfde slag,
Waar onze zuster ons van meldt. — Het voetblok!
(De voetstok wordt gebracht.)

Gloster.

Mijn vorst, laat mij u smeeken 't niet te doen.
Groot is zijn misdrijf, en de goede koning,
Zijn meester, zal 't vergelden. Maar uw straf
Past enkel voor het laagst, veracht gespuis,
Bij diefstal en vergrijpen van dien aard.
De koning neemt het wis zeer euvel op,
Als hij zich in zijn bode zoo geminacht,
Zoo zwaar gekrenkt ziet.

Cornwall.

Dit neem ik op mij.

Regan.

Veel erger nog zal 't mijne zuster grieven,
Dat een haar trouwen dienaar schimpt en slaat,
Wijl hij zijn plicht doet. — In den stok met hem! —
Kom, mijn gemaal, wij gaan.

(KENT *wordt in den stok gesloten. — Allen af, behalve* GLOSTER *en* KENT.)

Gloster.

Het spijt mij, vriend; maar 't is des hertogs wil;
En die, — bekend is 't, — duldt noch zacht vermaan,
Noch tegenspraak; maar 'k zal voor u mijn best doen.

Kent.

Dank, doe 't niet, heer; ik waakte en reisde lang,
En slaap een poos en fluit de rest. 't Gebeurt
Den braafsten man, dat hem Fortuin slecht schoeit.
Ik wensch u goeden morgen.

Gloster.

De hertog doet verkeerd; het zet kwaad bloed.

(GLOSTER *af.*)

Kent.

Gij, goede koning, maakt het spreekwoord waar;
Gij ook komt van den regen in den drop. —
Kom, zon! gij baak van 't ondermaansche, laat
Mij bij uw vriendlijk licht deez' brief doorlezen. —
Ja, 't is de ellend alleen, die wond'ren ziet; —
Ik weet, het is Cordelia, die hem zond,
Die wèlgelukkig mijn verborgen doen
Vernam, en 't oogenblik bespieden zal,
Om door de midd'len, passend in deez' nood,
Aan dezen gruweltoestand — Neemt, gij oogen,
Doodmoede en overwaakt, het waar, om niet
Dit smaad'lijk bed te zien.
Goê nacht, Fortuin; o lach weer, draai uw wiel!

(Hij slaapt in.)

II. 2. 155.

DERDE TOONEEL.

Een gedeelte van de heide.

EDGAR *komt op.*

Edgar.

Ik hoorde zelf mijn hoofd op prijs gesteld;
't Gelukkig hol-zijn van een boom verborg
Mij voor de jacht. Geen haven is meer vrij;
Geen plaats, waar niet met altijd wakende oogen
Op mij geloerd wordt. 'k Wil mijn leven bergen,
Zoolang het moog'lijk is, en ben besloten
Het laagst, armoedigst uiterlijk te borgen,
Dat ooit, den mensch ten hoon, 't gebrek tot vee
Verlaagde; 'k wil 't gelaat met vuil besmeren,
Een vod slaan om de lend'nen, 't haar doorwarren
Tot klissen, en met bloote borst den storm
En de ongenade van het weder trotsen.
Mij geeft de streek hier menig proef en voorbeeld
Van dolhuisbeed'laars, die zich met gehuil
Houtsplinters, naalden, nagels, rozenstekels
In naakte, schier verstorven armen slaan,
En zoo, als toonbeeld van verschrikking, hoeven,
Schaapskooien, molens en armzaal'gen dorpen
Aalmoezen door gebeên of waanzinsvloeken
Afdwingen. — Arme Peter! arme Tom!
Dat is nog iets; — als Edgar ben ik niets.

(EDGAR *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Voor GLOSTERS *kasteel.*

KENT *in den voetstok.* LEAR, *de Nar en een Edelman komen op.*

Lear.

Wat vreemd bedrijf, zoo af te reizen en
Mijn bode mij niet weer te zenden.

Edelman.

'k Hoorde,
Dat er den voor'gen avond nog geen spraak
Was van vertrekken.

Kent.

Heil u, eed'le meester!

Lear.

Hoe!
Zit gij voor tijdverdrijf in 't blok?

Kent.

Neen, heer.

Nar.

Ha, ha, kijk, kijk, hij draagt harde hoosbanden! Paarden bindt men aan den kop, honden en beren aan den hals, apen om het lijf, en menschen aan de beenen; en als een mensch te kromme sprongen maakt, doet men hem houten hozen aan.

Lear.

Spreek, wie is hij, die zoo mijn bode hoonde,
En hier u zette?

Kent.

Beiden, hij en zij,
Uw zoon en dochter.

Lear.

Neen.

Kent.

Ja.

Lear.

Neen, zeg ik.

Kent.

Ik zeg, ja.

Lear.

Neen, neen, zij waagden 't niet.

Kent.

Ja, ja, zij deden 't.

Lear.

'k Zweer neen, bij Jupiter.

Kent.

'k Zweer ja, bij Juno, ja!

Lear.

Zij waagden 't nooit.
Zij konden, wilden 't niet; 't waar' meer dan moord;
Zeg kort en bondig, hoe gij dezen smaad
Verdienen, of zij u dien aandoen konden,
U, die van ons kwaamt.

Kent.

Heer, toen ik te hunnent
Den brief hun overreikte van uw hoogheid,
Bracht, eer ik van de plaats was opgestaan,
Waar ik naar eisch eerbiedig lag geknield,
Een bode, dampend, druipend, ademloos,
Van Goneril, zijn meesteres, al hijgend
De groeten, en verdrong mij met zijn brief,
Die daad'lijk werd gelezen; fluks ontboden
Zij hun gevolg en stegen snel te paard;

Gelastten mij te volgen, tot zij 't antwoord
Mij gaven; 'k werd geen aandacht waard geacht;
En toen 'k nu hier dien and'ren bode ontmoette,
Wiens komst, naar 'k zag, mijn boodschap had ver-
[giftigd, —
't Was de eigen knaap, die pas zoo onbeschaamd
Zich jegens uwe hoogheid had betoond, —
Trok ik, meer toornig dan verstandig, 't zwaard,
En hij kreet laf geheel het huis bijëen;
Dit mijn vergrijp werd door uw zoon en dochter
Deez' schimp hier waard geacht.

Nar.

De winter is nog niet voorbij, als de wilde ganzen dien kant uit vliegen.

Een vader beed'le in 't veld,
De kind'ren zijn dan blind;
Een vader hebbe geld,
Hoe aardig is dan 't kind!
Fortuin, die veile slons,
Geeft armen de bons.

Maar met dat al zullen uwe dochters u wel zoo verwelkomen, dat gij wel een jaar werk zult hebben om er van te bekomen.

Lear.

O, welk een klopping in mijn hoofd! ik duizel!
Waar ben ik? Hart, klopt mij niet daar; omlaag!
Omlaag! klop op uw plaats! — Waar is die dochter?

Kent.

Hier bij den graaf, heer; binnen.

Lear.

Men volg' mij niet; blijft hier.

(Lear *af.*)

Nar.

Misdeedt gij niets, dan wat gij hebt gemeld?

Kent.

Niets.
Hoe komt de staat des konings zoo gering?

Nar.

Als gij voor die vraag in het blok waart gezet, hadt gij het over en over verdiend.

Kent.

Waarom, nar?

Nar.

Wij zullen u bij een mier op school doen, om u te leeren, dat er in den winter niets te verdienen valt. Ieder, die zijn neus volgt, wordt door zijn oogen geleid, behalve de blinde; en er is er onder de twintig neuzen niet een, die 't niet merkt, als er aan iemand een luchtjen is. Laat uw houvast los, als het een groot wiel is, dat van den berg afrolt, of het breekt u den nek, als gij het volgt; maar als een groot rad den berg oprolt, laat het u dan opsleepen. Als een wijs man u een beter raad geeft, geef mij dan den mijnen weer terug; ik zou niet willen, dat een ander dan een schelm hem volgde, want het is een nar, die hem geeft.

De man, die dient om geld en goed,
  En slechts een volger schijnt,
Zie, dreigt een bui, hij vlucht met spoed,
  En stormt het, hij verdwijnt.
Geen nar, die ooit zijn heer verlaat,
  Al vlucht de wijze heen;
Nar wordt de schelm, die loopen gaat,
  De nar geen schelm, neen, neen.

Kent.

Waar hebt gij dat geleerd, nar?

Nar.

Niet in den stok, nar.

(LEAR *komt terug, met* GLOSTER.)

Lear.

Wat! weig'ren mij te spreken? ziek? vermoeid
Van heel de nâcht te reizen? Louter streken,
Uitvluchten, teek'nen van verzet en afval!
Ga, breng een beter antwoord.

Gloster.

Dierb're vorst,
Gij kent de drift, den vuur'gen aard des hertogs,
Hoe onverzetlijk eigenwillig hij
In al zijn doen is.

Lear.

Pest! wraak! dood! verderf!
Wat eigenwil? wat drift? 'k Zeg, Gloster, Gloster,
Ik wil den hertog spreken en zijn vrouw.

Gloster.

Mijn goede vorst, 'k heb hem uw wensch gemeld.

Lear.

Mijn wensch gemeld! Man, gij verstaat mij toch?

Gloster.

Ja, goede meester.

Lear.

De koning wil met Cornwall spreken! spreken
Wil de geliefde vader met zijn dochter;
Hij eischt het! Hebt gij dit gemeld? Mijn bloed
En adem! — Vurig! Zeg dien vuur'gen hertog, —

Neen, toch nog niet! — 't Kon zijn, dat hij niet wel is;
En vaak verzuimt een ziekte plichten, die
Gezondheid stipt vervult. Wij zijn onszelf niet,
Wanneer natuur, gedrukt, den geest verplicht
Te lijden met het lichaam. Ik wil wachten;
En ik bestraf mijn felle drift, dat zij
Die stuursche ziektevlaag verwarde met
Een man, die wel is. — Maar (*Zijn oog valt op* KENT.)
[mijn rang een niets?
Wat zit die man in 't blok? Dit doen bewijst,
Dat de afreis van den hertog en van haar
Niets dan een list is. Geef mijn dienaar vrij;
Ga, zeg den hertog en zijn vrouw: ik moet,
Ik wil hen spreken, daad'lijk, nu; zij moeten
Mij hooren, of 'k rammei hun kamerdeur,
Totdat weerklinkt: „Een slaap des doods!"

Gloster.

Ware alles vrede tusschen u!

(GLOSTER *af.*)

Lear.

O wee! mijn hart! het klopt weer hier! — Omlaag!

Nar.

Ja, roep het maar toe, vadertjen, zooals de keukenmeid de alen deed, toen ze die levend in het pasteideeg stopte; ze tikte hun met een stok op hun bovenste verdieping en riep: „Omlaag, grappenmakers, omlaag!" Het was haar broeder, die uit louter liefde voor zijn paard, het hooi met boter smeerde.

(CORNWALL, REGAN, GLOSTER *en Bedienden komen op.*)

Lear.

U beiden goeden dag!

Cornwall.

Uw hoogheid heil!
(KENT *wordt in vrijheid gesteld.*)

Regan.

Ik ben verheugd uw hoogheid hier te zien.

Lear.

Regan, 'k geloof 't, en 'k heb er reden toe
Dit te gelooven; waart gij niet verheugd,
Ik liet mij scheiden van uw moeders graf,
Om de echtbreuk, die zij pleegde. — (*Tot* KENT.) Zoo,
[weer vrij?
Daarvan een andermaal. — Geliefde Regan,
Uw zuster, o, ze is niets; zij bond, o Regan,
Iets als een gier, scherptandige' ondank, hier. —
(Hij wijst op zijn hart.)
Nauw kan ik 't melden: gij gelooft het nimmer,
Van wat ontaard gemoed haar doen — o Regan!

Regan.

Ik bid u, heer, bedwing u; ik vertrouw,
Dat gij veeleer haar waarde niet erkent,
Dan zij haar plicht te kort doet.

Lear.

Wat is dit?

Regan.

Ik kan 't niet denken, dat in 't minst mijn zuster
Te kort schoot in haar plichten; heeft zij, heer,
Misschien 't getier van uw gevolg gebreideld,
Dan was de zaak zoo noodig, 't doel zoo goed,
Dat haar geen blaam kan treffen.

Lear.

Mijn vloek op haar!

Regan.

O heer, gij zijt reeds oud,
Natuur heeft de eindpaal haars gebieds in u
Bereikt; 't is tijd, dat gij u leiden laat
Door and'ren, die licht beter dan gijzelf
Uw toestand inzien. Keer dus, bid ik u,
Tot onze zuster; zeg haar, heer, dat gij
Haar onrecht deedt.

Lear.

Ik haar vergiff'nis vragen?
O zie, hoe dit aan ons geslacht wel staat:
„Ja, lieve dochter, ik ben oud, 't is waar;
En ouderdom is nutloos; op mijn knieën
(Hij knielt neder.)
Smeek ik: verleen mij kleed'ren, kost en bed."

Regan.

Houd op, mijn vader, dit zijn laffe grappen;
Keer weder naar mijn zuster.

Lear *(oprijzende).*

Nimmer, Regan.
De helft van mijn gevolg ontnam zij mij,
Zag altijd donker, stak mij met haar tong,
Als echte slangen doen, tot diep in 't hart.
De gansche voorraad wraak des hemels vall'
Op haar ondankbaar hoofd! Treft met verlamming,
Pestluchten, hare jonge leden!

Cornwall.

Foei, heer, foei!

Lear.

Blindt met uw vlammen, bliksemflitsen, haar
Het toornig oog. Verpest haar schoonheid, dampen,
Uit zwarte poelen door de zon verwekt,
Valt neer, verteert haar trots!

Regan.

O heil'ge goden, zoo verwenscht ge ook mij,
Als gramschap u bevangt!

Lear.

Neen, Regan, u treft nimmermeer mijn vloek;
Uw zachtgestemd gemoed bewaart u steeds
Voor hardheid; woest zijn hare blikken, de uwe
Verwarmen, schroeien niet. Neen, gij zult niet
Mijn vreugd me ontstelen, mijn gevolg besnoeien,
Mij boos bejeeg'nen, wat mij toekomt weig'ren,
En eind'lijk, door den grendel voor te schuiven,
Mijn binnenkomen weren; gij kent beter
De plichten der natuur, den band van 't kind-zijn,
Wellevendheid, den tol der dankbaarheid;
U staat dat halve koninkrijk nog voor,
Dat ik u schonk.

Regan.

Mijn beste heer, ter zake.

Lear.

Wie sloot mijn bode in 't blok?

(Trompetgeschal achter het tooneel.)

Cornwall.

Welk sein is dat?

Regan.

't Moet van mijn zuster zijn; haar brief bericht,
Dat ze onderweg is. —

(Oswald *komt op.*)

Is daar uw meest'res?

Lear.

Ziedaar een slaaf, prat op de wank'le gunst,

Voor niets geborgd, van haar, die hem gebiedt.
Ellend'ling, uit mijn oog!

Regan.

Wat meent uw hoogheid?

Lear.

Wie sloot mijn bode in 't voetblok? — Regan, 'k denk,
Gij wist het niet. — Wie komt daar? O gij heem'len,

(Goneril *komt op.*)

Bemint gij ouden, acht uw zachte wet
Den eerbied plicht; zijt gij, gijzelf, ook oud,
Kiest mijn partij, verkondt dit door een teeken! —
(*Tot* Goneril.)
Schaamt gij u niet, deez' grijzen baard te zien? —
O Regan, kunt gij bij de hand haar vatten?

Goneril.

Waarom niet, heer? wat heb ik dan misdaan?
Misdadig is niet al, wat onverstand
Of sufferij zoo noemt.

Lear.

O, borst, wees sterk!
Houdt gij 't nog uit? — Hoe kwam mijn bode in 't blok?

Cornwall.

Ik liet het doen, heer, maar zijn wangedrag
Had erger loon verdiend.

Lear.

Gij? Zoo, deedt gij het?

Regan.

Och, vader, gij zijt zwak; zoo veins geen kracht.
Wilt gij nu, tot den afloop van uw maand,
Teruggaan, en verblijven bij mijn zuster,

Kom dan tot mij, maar met uw halven stoet;
Thans ben ik ver van huis en niet voorzien
Van wat vereischt wordt voor uw onderhoud.

Lear.

Tot haar terug en vijftig man ontslaan?
Neen, eer verzaak ik ieder dak, en kies
Den strijd te aanvaarden tegen wind en storm,
En wil ik makker zijn van wolf en uil, —
Hen, wie 't gebrek steeds nijpt. — Tot haar terug?
Wat! Frankrijks vorst, die gretig zonder bruidschat
Mijn jongste nam, — 'k beklom eer op mijn knieën
Zijn troon, en bedelde, een versleten huurling
Gelijk, mij lijftocht af. — Tot haar terug?
Neen, doe mij eer een slaaf, een pakpaard zijn
Bij deez' verwenschten knecht!

(*Hij wijst op* Oswald.)

Goneril.

Wat gij verkiest, heer.

Lear.

Ik bid u, dochter, maak mij niet waanzinnig!
Ik wil u niet tot last zijn, kind, vaarwel!
Wij zien, we ontmoeten nimmermeer elkander;
Maar toch, gij zijt mijn vleesch, mijn bloed, mijn [dochter;
Neen, eer een ziekte, die me in 't vleesch zit en
Die 'k toch als mijn erkennen moet, een bloedzweer,
Een pestbuil, een karbonkel, spruitend uit
Bederf in 't bloed. Maar 'k zwijg en laat uw schaamte
U komen als zij wil; ik roep ze niet;
Ik smeek op u des Dond'raars flits niet af,
Breng voor zijn rechterstoel mijn klacht niet in.
Kom gij tot inkeer, als gij kunt en wilt;

Ik kan nog wachten, kan bij Regan blijven,
Ik en mijn honderd ridders.

Regan.

Neen, dit niet;
'k Heb u nog niet verwacht, nog niets gereed
Voor uw ontvangst. Hoor naar mijn zuster, heer;
Wie kalm uw heftigheid aanschouwt en oordeelt,
Moet werk'lijk oud u roek'nen, en daarom —
Maar zij weet, wat zij doet.

Lear.

Wat taal is dit?

Regan.

'k Meen, heer, gezonde taal. Wat, vijftig ridders!
Is dit niet wel? Waartoe behoeft gij meer?
Waartoe zooveel, daar, met den last, gevaar
Een tal, zoo groot, ontraadt? Hoe kan bij velen,
In een huis, onder tweederlei bewind,
Ooit vrede zijn? 't Is moeilijk, schier onmoog'lijk.

Goneril.

Waarom zijn u de dienaars niet voldoende,
Die onder haar of mijn bevelen staan?

Regan.

Waarom niet, heer? Verslapten ze in hun dienst,
Dan straften wij hen. Komt gij eens tot mij, —
Want thans speur ik gevaar, — kom, dring ik aan,
Met vijf en twintig man slechts, meerd'ren wil ik
Noch bergen noch verzorgen.

Lear.

Ik gaf u al —

Regan.

't Werd tijd, dat gij het gaaft.

Lear.

Ik maakte u mijn verzorgers, mijn beheerders,
Maar ik behield mij 't recht op een gevolg
Van zoo en zooveel. Wat! wacht gij mij slechts
Met vijf en twintig? Regan, hoorde ik goed?

Regan.

Ik zeg 't nog eens, heer, zooveel en niet meer.

Lear.

Wat booze schepsels bij een schoon gelaat! —
Zijn and'ren slechter, dan is 't nog een roem
De slechtste niet te zijn. — (*Tot* Goneril.) Ik ga met u;
Uw vijftig is nog tweemaal vijf en twintig,
Haar liefde half slechts de uwe.

Goneril.

Hoor mij, heer!
Wat hebt gij vijf en twintig, tien of vijf
Bedienden noodig, waar een dubbeltal
Uw wenken wacht?

Regan.

Wat hebt gij een er noodig?

Lear.

O, zwijgt van noodig! De armste beed'laar zelfs
Heeft iets, hoe min ook, nog in overvloed;
Geef aan natuur slechts wat zij noodig heeft,
De mensch leeft dan als 't vee. Gij, rijke vrouw,
Als warm gekleed te gaan reeds prachtig was,
Dan heeft natuur uw pracht niet noodig; 't geeft
Nauw warmte. Maar, wat waarlijk noodig is,
Geeft, goden, mij geduld; geduld is noodig!
O, ziet mij hier, een armen, ouden man,
In smart en jaren rijk, door beide ellendig;
Zijt gij 't, die dezer docht'ren hart verhardt

Tegen haar vader, speelt niet zoo met mij,
Dat ik mij zwak toon; wekt mij eed'len toorn.
O, dat geen vrouwenwaap'nen, waterdruppels,
Mijn mannenwang bevlekken! — Gij ontmenschten,
Wraak zal ik nemen op u beiden, wraak,
Dat heel de wereld — 'k oefen zulk een wraak, —
Hoe, weet ik zelf nog niet, maar 't zal de schrik
Der aarde zijn. Gij waant, dat ik zal weenen;
Neen, 'k zal niet weenen;
'k Heb allen grond tot weenen; maar dit hart
Zal eer in honderdduizend scherven springen,
Dan 'k weenen zal. — O nar, ik word waanzinnig!
(LEAR, GLOSTER, KENT *en de Nar af.*)

Cornwall.

Gaan wij naar binnen, want een storm komt op.
(Storm in de verte.)

Regan.

Dit huis is klein; 't heeft lang geen plaats genoeg
Voor de' ouden man en zijn gevolg.

Goneril.

Het is zijn eigen schuld; hij heeft zich zelf
De rust ontzegd, en boete voor zijn dwaasheid.

Regan.

Hemzelf, persoonlijk, huisvestte ik volgaarne,
Doch geen van zijn gevolg.

Goneril.

Zoo denk ik ook.
Waar is graaf Gloster?

(GLOSTER *komt terug.*)

Cornwall.

Den ouden man gevolgd. — Daar komt hij weder.

Gloster.

De koning woedt en raast.

Cornwall.

Waar gaat hij heen?

Gloster.

Hij stijgt te paard, maar weet nog niet waarheen.

Cornwall.

Hij ga zijns weegs; hij volgt zijn eigen wil.

Goneril.

Vraag hem vooral niet, hier te blijven, graaf.

Gloster.

O God, de nacht breekt aan, en loeiend snerpen
De koude winden; mijlen ver in 't rond
Is boom noch struik.

Regan.

Wie eigenzinnig is,
Heeft, graaf, in 't leed, dat hij zich zelf bereidt,
Een goede leerschool. Sluit uw deuren, graaf;
Hij heeft een stoet bij zich, die niets ontziet,
En leent dien al te willig 't oor; wat die
Hem inblaast, raadt de wijsheid aan te duchten.

Cornwall.

Ja, sluit uw deur, graaf, 't is een woeste nacht;
En Regans raad is goed. Komt, uit den storm!

(Allen af.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Eene heide.

Storm, donder en bliksem. KENT *en een Ridder komen van verschillende zijden op.*

Kent.

Wie daar, behalve 't woeste weder?

Ridder.

Een man, gestemd als 't weder, vol van onrust.

Kent.

'k Herken u. Waar 's de koning?

Ridder.

Aan 't twisten met de toornige elementen;
Hij zegt den storm het land in zee te blazen,
Of boven 't peil de zee; opdat wat is
Worde omgekeerd of ophoud' te bestaan;
Ontrukt zich 't grijze haar, waar, niets ontziend,
De wilde storm in blinde drift mee speelt;
Trotst hoonend met zijn kleine menschenwereld
De' onzeek'ren wedstrijd van den wind en regen.
Blijv' de berin, van 't zoogen flauw, deez' nacht

In 't hol, schuw' leeuw en nimmer zatte wolf
Deez' regenvlagen, — hij loopt rond, blootshoofds,
En geeft zich prijs aan alles.

Kent.

Wie is bij hem?

Ridder.

Alleen de nar, die 't diepgaand harteleed
Hem weg te schertsen poogt.

Kent.

Ik ken u, heer,
En durf u, op den waarborg van die kennis,
Iets wichtigs toevertrouwen. Er is tweespalt,
Schoon tot dus ver door wederzijdsch verhelen
Bemanteld, tusschen Cornwall en Albanië;
Zij hebben — en wie niet, die hun gesternte
Ten troon verhief, — hun dienaars, die 't slechts schijnen,
Maar die aan Frankrijks koning als spionnen
Al melden, wat in onzen staat geschiedt,
De oneenigheid en 't kuipen onzer vorsten,
Alsook, hoe hard zij de' ouden goeden koning
Behand'len, of nog ernstiger geheimen,
Waarvan dit alles slechts het voorspel is; —
Want dit staat vast: uit Frankrijk valt een leger
In dit tweedrachtig rijk, dat, ons verzuim
Waarnemend, in 't geheim reeds vasten voet
In enk'le beste havens heeft en dra
Zijn vaandels zal ontrollen. — Hoor mij thans:
Waagt gij het, zooveel op mijn woord te bouwen,
Dat ge u naar Dover spoedt, dan wacht u daar
Oprechte dank, als gij naar waarheid meldt,
Welk onnatuurlijk, zielverbijst'rend leed
Den koning recht tot klagen geeft.
Ik ben een edelman van rang en naam,

En wensch, dat gij, dien ik vertrouw en acht,
Deez' zending op u neemt.

Ridder.

Nu, later meer hiervan.

Kent.

Neen, weiger niet.
En dat ik meer ben dan ik schijn, bewijze
Deez' beurs u; open haar en neem er uit,
Wat zij bevat. Als gij Cordelia ziet, —
En zeker zult gij dit, — toon haar dien ring,
Dan meldt ze u zeker, wie de man hier is,
Dien gij thans nog niet kent. — Foei, welk een storm!
Ik ga den koning zoeken.

Ridder.

Hier is mijn hand. Hebt gij niets meer te zeggen?

Kent.

Slechts dit, voor 't oogenblik van 't meest gewicht:
Dat, wie het eerst den koning vindt, — waartoe
Gij dàarheen gaat, ik dezen weg, — den ander
Met luider stemme roepe.

(Beiden af, naar verschillenden kant.)

TWEEDE TOONEEL.

Een ander gedeelte der heide. De storm duurt voort.

Lear *en de Nar komen op.*

Lear.

Blaast, winden, scheurt uw wangen! Blaast en woedt!
Wolkbreuken, waterhoozen, spuit uw stroomen,
Tot ge elken torenhaan verdronken hebt!
Gedachtensnelle solfervlammen, boden

Van eikenklievende onweerskeggen, zengt
Dit witte haar! En donder, aardeschokker,
Sla plat haar ronde zwelling, breek tot gruis
De mallen van natuur, de kiemen, waar
Ondankbaar menschenbroed uit groeit!

Nar.

O vadertjen, wijwatersprenging in een droog huis is beter dan deze overstrooming buitenshuis. Beste heerschap, naar binnen, vraag den zegen van uwe dochters; 't is een nacht, die geen medelijden heeft met wijze menschen noch met narren.

Lear.

Loei, bulder! flakker, vuurstraal! guts, gij regen!
Geen donder, wind, vuur, regen zijn mijn dochters;
Uw boosheid, elementen, wraak ik niet;
'k Gaf u geen koninkrijk, noemde u niet kind'ren!
Gij zijt geen onderhoud mij schuldig; boet dus
Uw wreeden lust; hier sta ik, hier, uw slaaf,
Een arm, oud, hulp'loos, zwak, verstooten man; —
Maar toch, ik noem u veile, slaafsche knechten,
Dat ge, in verbond met twee ontaarde dochters,
Uw benden van omhoog hitst op een hoofd,
Zoo oud en grijs als dit. O, o! 't is slecht!

Nar.

Die een huis heeft om zijn hoofd in te bergen, heeft een goede stormkap.

Zoekt zich de hoos een huis,
Eer 't hoofd het heeft, de snaak
Poot in zijn pels een luis;
Zoo trouwen beed'laars vaak.
En wie, met dwaas bestel,
Zijn teen tot hart zich maakt,
Zijn likdoorn steekt hem fel,
's Nachts slaapt hij niet, maar waakt.

Want er was nog nooit een mooi meisjen, of ze trok gezichten voor den spiegel.

Lear.

Neen, 'k wil een toonbeeld wezen van geduld;
'k Wil niets meer zeggen.

(KENT *komt op.*)

Kent.

Wie is daar?

Nar.

Wel een verheven hoofd en een benedenhoos; dat wil zeggen, een wijs man en een nar.

Kent.

Ach, heer, gij hier? Zelfs wat de nacht bemint,
Houdt niet van zulk een nacht; des hemels toorn
Slaat zelfs het nachtgespuis met schrik, en houdt
Dit in hun holen. 'k Zag, zoolang ik mensch was,
Zulk vuurgeflakker, zulke donderslagen,
Zulk stormgeloei, zulk gutsen van den regen
Nog nooit; de menschlijkheid kan die verschrikking,
Die angst niet dragen.

Lear.

Dat de groote goden,
Die boven 's menschen hoofd zoo schrikk'lijk woeden,
Hun vijanden thans vinden. Beef, ellend'ling,
Die in uw binnenst schuld, nog door vergelding
Niet achterhaald, verbergt; verschuilt u, bloedhand,
Gij meineedpleger en gij deugdkleeddrager,
Die leeft in bloedschand'; ril te bersten, schurk,
Die onder 't masker van een eerlijk man
Uws naasten bloed zocht; diepverholen gruw'len,
Splijt uw omhulling, smeekt dien schrikb'ren wrekers

Erbarming af. Ik ben een man, die meer
Zonde ondervond dan deed.

Kent.

Helaas, blootshoofds!
Genadig heer, hier vlak bij is een stroodak,
Dat in den storm meêdoogend wezen zal;
Rust daar, terwijl ik tot dat harde huis, —
Veel harder dan de steen, waarvan men 't bouwde,
En dat men juist, toen ik naar u er vroeg,
Mij sloot, — terugkeer en hun schrale zorg
Door dwang verwerf.

Lear.

Mijn geest begint te duiz'len. —
Kom, knaap! hoe is 't u, jongen? hebt gij 't koud?
Ikzelf ben koud. — Waar is dat stroo, mijn vriend?
De nooddwang kent een vreemde kunst; hij maakt
't Gemeenste ding nog kost'lijk. Kom, uw stroodak!
Gij arme nar, gij schooier, 'k heb in 't hart
Nog iets, dat u beklaagt.

Nar *(zingt).*

Die geen verstand te missen heeft, —
Hopheisa, bij regen en wind, —
Die neem' voor lief, wat het lot hem geeft,
Want de regen, hij regent iederen dag.

Lear.

Juist, brave knaap, kom, breng ons naar dat stroodak.
(LEAR *en* KENT *af.*)

Nar.

Dit is een beste nacht om een lichtekooi af te koelen. —
Ik wil nog eens profeteeren, eer ik heenga.

Als papen meer waard zijn in woorden dan werken,
Als brouwers hun brouwsel met water versterken,

Een jonker voor zijn snijder denkt,
Geen ketters, maar losbollen worden verzengd; —
Als nooit een rechter 't recht verzaakt,
Geen arme drommel schulden maakt,
Als van geen tong ooit last'ring klinkt,
Geen dief in 't volksgewoel zich dringt,
De vrek op straat zijn geld beschouwt,
En de ontucht schoone kerken bouwt,
Dan loopt het, meer dan één 't verzon,
In de war in Albion; —
Dan komt de tijd, — die leeft, zie 't aan, —
Dat men met voeten pleegt te gaan.

Deze voorspelling zal Merlijn doen; want ik leef vóór zijn tijd.

(De Nar af.)

DERDE TOONEEL.

Een kamer in GLOSTERS *huis.*

GLOSTER *en* EDMOND *komen op.*

Gloster.

Ach Edmond, Edmond, die onnatuurlijke behandeling keur ik af. Toen ik hun verlof vroeg om mij over hem te ontfermen, ontnamen zij mij het gebruik van mijn eigen huis, verboden zij mij, op straffe van hunne eeuwige ongenade, ooit van hem te spreken, iets voor hem te vragen of op eenige wijze hem bij te staan.

Edmond.

Allerwreedst! alleronnatuurlijkst!

Gloster.

Goed, goed, zeg gij niets. Er is tweespalt tusschen de hertogen, en er is nog iets ergers dan dit. Ik heb

dezen avond een brief ontvangen; 't is gevaarlijk er van te spreken; ik heb den brief goed weggesloten. Deze mishandelingen, die de koning verduurt, zal de wraak hun thuis brengen; reeds heeft een legerafdeeling voet aan wal gezet; wij moeten ons aan den koning houden. Ik zal hem zoeken en heimelijk verkwikken; ga gij en onderhoud u met den hertog, opdat hij van mijn weldoen niets bespeure. Als hij naar mij vraagt, ben ik ziek, en naar bed gegaan. Al moet ik het boeten met den dood, want met niets minder ben ik bedreigd geworden, — de koning, mijn oude meester, moet bijgestaan worden. Er zijn vreemde dingen op til, Edmond; ik bid u, wees omzichtig.

(GLOSTER *af.*)

Edmond.

Dit liefdewerk, vergeef mij, zal de hertog
Onmidd'lijk weten; en ook van dien brief.
Groot is die dienst; hij levert, wat mijn vader
Verliest, — niet minder dan al 't zijn', — mij op;
Als de ouden vallen, stijgt de jeugd ten top.

(EDMOND *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Een gedeelte der heide, met een hut.

LEAR, KENT *en de Nar treden op.*

Kent.

Hier is het, heer; ga binnen, beste heer;
Geen mensch kan zulk een ruwe woeste nacht
In de open lucht verduren.

(De storm duurt voort.)

Lear.

Laat mij maar!

Kent.

Kom, goede meester!

Lear.

Moet mijn hart dan breken?

Kent.

Eer brak ik 't mijn. Kom, beste heer, ga binnen.

Lear.

U schijnt het hard, dat deze wilde storm
Tot op de huid ons dringt; zoo schijnt het u;
Maar bij een erger kwaal voelt elk de mind're
Te nauwernood. Gij zoudt een beer ontvluchten;
Maar brulde op uwe vlucht de zee u aan,
Den beer liept ge in den muil. Drukt niets de ziel,
Dan voelt het lichaam fijn. Doch in mijn ziel
Is storm en rooft mijn zinnen elk gevoel
Dan wat hier bonst, die ondank van mijn kind'ren.
Is 't niet, alsof mijn mond mijn hand verscheurde,
Wijl die hem brood reikt? — Maar de wraak komt [thuis; —
Geen tranen, neen, niet meer. — Mij uit te stooten,
In zulk een nacht! — Gutst voort; ik zal 't verduren. —
In zulk een nacht! — O Regan, Goneril! —
Uw ouden vader, die gulhartig alles —
Neen, daar ligt waanzin; neen, dien weg niet uit;
Daarvan niets meer.

Kent.

Mijn goede heer, ga binnen!

Lear.

Neen, ga gijzelf en zoek uw eigen rust;
Dit stormweer laat geen tijd mij, om te peinzen

Op wat veel zwaarder treft. — Maar goed, ik ga.
(Tot den Nar.) Gij knaap, ga voor. — Gij armoê
zonder dak, —
Neen, ga toch; ik zal bidden en gaan slapen. —
(De Nar gaat naar binnen.)
Gij arme, naakte stumpers, waar ge ook zijt,
Door dezen storm meedoogenloos gebeukt,
Hoe zal uw dakloos hoofd, uw vleeschloos rif,
Door lompen glurend, puilend, weerstand bieden
Aan zulk een weder? O, 'k heb veel te weinig
Dit ooit bedacht! Zoek, koningspracht, genezing;
Voel zelfs eens goed, wat arme drommels voelen,
En schud uw overvloed op hen, opdat
De hemel meer rechtvaardig blijk'!

Edgar *(nog in de hut).*

Anderhalf vaâm; anderhalf vaâm diep! Arme Tom!
(De Nar komt haastig en verschrikt uit de hut.)

Nar.

Neen, vadertjen, niet binnengaan! Hier is een geest! Hulp! Hulp!

Kent.

Hier, geef me uw hand. — Wie is daar?

Nar.

Een geest, een geest; hij noemt zich arme Tom.

Kent.

Wie zijt gij, die op 't stroo daar ligt te brommen?
Kom uit.

(Edgar *komt op, vermomd als een waanzinnige.*)

Edgar.

Weg, weg! De booze zet mij na! —
Door de scherpe haagdoorn blaast de wind! —
Hu! ga toch naar bed en word warm.

Lear.

Gaaft gij ook alles aan uw dochters?
En kwaamt gij zoo hiertoe?

Edgar.

Wie geeft er wat aan den armen Tom? dien de Booze door vuur en door vlammen heeft gevoerd, door wadden en draaikolken, over moerassen en poelen; die hem messen onder zijn peluw, en strikken in zijn kerkbank gelegd heeft, en rattenkruid bij zijn soep gezet; die hem overmoedig gemaakt heeft om op een bruinen harddraver over vondels van vier duim te rijden, om zijn eigen schaduw als verrader na te zetten. — God beware u, dat gij wel bij 't hoofd blijft! Tom is zoo koud! — Brr! hu! hi, hu, hi, hu! — God beware u voor wervelwinden, booze sterren, en pestwalm! — Geef den armen Tom een aalmoes, de Booze plaagt hem. — Daar kon ik hem pakken, — en daar, — en daar, — en daar weer, en daar.

(De storm duurt voort.)

Lear.

Wat! kwam hij door zijn dochters zoo ver heen? —
Hieldt gij dan niets voor u? gaaft ge alles haar?

Nar.

Neen, hij hield een deken over; anders hadden wij allen beschaamd gestaan.

Lear.

Nu, elke rotkoorts, die in 't luchtruim zweeft,
Tot wraak voor menschenschuld, valle op uw dochters!

Kent.

Hij heeft geen dochters, heer.

Lear.

Verrader, sterf! — Hoe kon natuur zoo diep

Ooit zinken, was 't niet door ondankb're dochters? —
Is dat gebruik'lijk, dat verstooten vaders
Erbarmingloos zich dorens slaan in 't vleesch?
Zinrijke straf! 't was 't vleesch, dat zich verwekte
Die pellikanendochters!

Edgar.

Pilliñaan zat op Pilliñaan-top; —
Halloo, halloo! loo! loo!

Nar.

Deze koude nacht maakt ons allen tot narren en waanzinnigen.

Edgar.

Neem u in acht voor den Booze. Gehoorzaam uw ouders; wees een man van uw woord; vloek niet; misga u niet met eens mans echte vrouw; zet uw lieve ziel niet op ijdelen praal. Tom heeft het koud.

Lear.

Wat zijt gij geweest?

Edgar.

Een vrouwendienaar, trotsch van hart en zin, die mijn haar liet krullen, haar handschoen op mijn hoed droeg, de lusten van mijn gebiedster streelde en het werk der duisternis met haar bedreef; zoo veel eeden zwoer als ik woorden sprak en ze schond in het liefelijk aanschijn des hemels; die insliep met droomen van mingenot, en ontwaakte om het te genieten. Van wijn hield ik veel, en van dobbelspel innig, en wat het punt van vrouwen betreft, won ik het van den grooten Turk; valsch van hart, kittelig van oor, moorddadig van hand; in luiheid een zwijn, in 't stelen een vos, in vratigheid een wolf, in dolheid een hond, in roofzucht een leeuw. Laat nooit gekraak van schoenen, of het ruischen van zijde uw arm

hart aan vrouwen verraden; houd uw voet ver van bordeelen, uw hand van vrouwenrokken, uw pen van geldschietersboeken, en weersta den Booze! —

Nog snerpt door den hagedoorn de wind,
Zegt: zoem, zoem, zoem! en moem, moem, moem!
Kijk, prinsjen, mijn jongen, daar stormt hij voorbij.
(De storm duurt steeds voort.)

Lear.

Wel, wel, gij hadt het beter in uw graf, dan met uw naakte lijf dit woeden van den hemel af te wachten. — Is de mensch niet meer dan dit? Ziet hem eens aan! Gij dankt den worm geen zijde, het beest geen vel, het schaap geen wol, der civètkat geen geur. — Ha, daar staan er drie, die vervalscht zijn; gij zijt de zaak zelf; de onopgesmukte mensch is niets meer dan zulk een arm, naakt, van onderen gevorkt schepsel als gij zijt. — Weg, weg, gij leenplunje! — Komt, kleêren van 't lijf! *(Hij rijt zich de kleêren van 't lijf.)*

Nar.

Ik bid u, vadertjen, houd u bedaard; dit is een slechte nacht om te gaan zwemmen. — Nu zou een klein vuur op een woeste heide wezen als het hart van een ouden wellusteling; *(In de verte ontwaart men het licht van een fakkel.)* een klein vonkjen en al het overige van het lichaam koud. — Kijk, daar komt een wandelend vuurtjen aan.

Edgar.

Dat is de booze geest Flibbertigibbet; hij begint met het avondklokjen en waart rond tot het eerste hanengekraai; hij sprenkelt parels op het oog en bezorgt de staar en doet scheelzien en geeft een hazelip, strooit meeldauw op het koren en doet den armen aardeschepsels kwaad.

Driemaal ging Sint Veit door het veld te voet,
En hij trof er de nachtmerrie aan met haar stoet;
En uit was haar spel,
Want fel was 't bevel:
Uit mijn oogen, gij heks, pak u weg!

Kent.

Hoe gaat het met uw hoogheid?

(Gloster *komt op, met een fakkel.*)

Lear.

Wie is dat?

Kent.

Wie is daar? wat zoekt gij?

Gloster.

Wie zijt gij? uw namen?

Edgar.

Arme Tom; die zwemmende kikkers eet, en de pad en de donderpad, de land- en watersalamander; die in de woede van zijn hart, als de Booze in hem raast, koemíst voor salade eet; die oude rotten verslindt en den hond uit den vijver; die den groenen mantel van den stilstaanden poel slobbert; die van buurt tot buurt wordt voortgezweept, en in het blok gesloten en met den stok geranseld, en in het kot gezet: die vroeger drie stel kleeren had voor zijn rug, en zes hemden voor zijn lijf, een paard om te rijden, een degen op zijde, —

Maar van muizen en rotten en zulk een afval heeft
Nu zeven lange jaren de arme Tom geleefd.

Pas op dien daar achter mij. — Stil, Smolkin! Stil, gij Booze!

Gloster.

Wat, heer, is zoo thans uw gevolg, niet beter?

Edgar.

De vorst der duisternis is een edelman;
Zijn naam is Modo en Mahoe.

Gloster.

Heer, zoo ontaard is thans ons vleesch en bloed,
Dat het hém haat, die 't heeft verwekt.

Edgar.

Arme Tom heeft het koud.

Gloster.

O ga met mij, nooit duldt mijn trouw, dat ik
Den wreeden last van uwe dochters volg;
Al scherpten zij mij in, mijn deur te sluiten,
Aan deze woeste nacht u prijs te geven,
Ik heb 't gewaagd u te gaan zoeken en
Te brengen, waar u vuur en voedsel wacht.

Lear.

Eerst wensch ik een gesprek met dezen wijsgeer. —
Van waar ontstaat de donder?

Kent.

Beste vorst,
Aanvaard zijn aanbod, ga met hem in huis.

Lear.

Neen, eerst een woord met deez' Thebaanschen wijsgeer.
Wat is uw studie?

Edgar.

Den booze te weerstaan, ontuig te dooden.

Lear.

'k Moet u iets vragen, maar in 't diepst geheim.

Kent.

Dring nog eens aan, heer, dat hij met u ga;
Zijn geest begint te dwalen.

Gloster.

Is dit wonder?
Zijn eigen dochters zoeken hem te dooden. —
Die brave Kent! — Hij zeide 't wel, die balling! —
De koning wordt waanzinnig, zegt ge; vriend,
'k Ben zelf bijna waanzinnig. 'k Had een zoon,
Dien 'k niet meer ken; hij stond mij naar het leven,
Nog pas, pas onlangs; vriend, ik had hem lief, —
Geen vader had zijn zoon meer lief; ach, vriend,
Dat leed, het krenkt mij, hier! — Maar welk een nacht!
Ik smeek uw hoogheid —

(De storm duurt voort.)

Lear.

O verschooning, heer. —
(*Tot* Edgar.) Verheven wijsgeer, blijf bij mij.

Edgar.

Tom heeft het koud.

Gloster.

Ga in die hut dan, knaap, en warm u daar.

Lear.

Komt allen mee!

(Hij wendt zich naar de hut.)

Kent.

Deez' weg, heer.

Lear.

Neen, met hem.
Ik blijf mij aan mijn wijsgeer houden.

Kent.

Breng hem tot kalmte, heer; die knaap ga mee.

Gloster.

Heer, neem hem mee.

Kent (*tot* Edgar).

Kom mee, vriend; vergezel ons.

Lear.

Kom, beste Athener.

Gloster.

Stil, stil; geen woord, geen woord.

Edgar.

Roland, de knaap, kwam in 't donkere slot, —
En hij riep al door; 't is vreemd, vreemd, vreemd;
Ik ruik daar bloed, van een Brit, een Brit.

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een kamer in Glosters *kasteel.*

Cornwall *en* Edmond *treden op.*

Cornwall.

Ik wil mijn wraak hebben, eer ik zijn huis verlaat.

Edmond.

O edel heer, als ik bedenk, hoe men mij zal beoordeelen, omdat ik de natuur aan de vorstentrouw ten offer breng, dan kan ik er van sidderen.

Cornwall.

Ik bespeur nu, dat het niet zoo geheel uws broeders booze inborst was, die hem zijn dood deed zoeken; maar de aandrift van zijn verdienste, die met een laakbare slechtheid, hem eigen, tot handelen overging.

Edmond.

Welk een wangunst van het lot, dat ik berouw moet hebben van een rechtvaardige daad! — Hier is de brief,

waar hij mij van gesproken heeft en die bewijst, dat hij als aanhanger Frankrijk op gunstige gelegenheden wijst. — O hemel, dat dit verraad niet bestond, of ik niet de ontdekker was!

Cornwall.

Ga met mij naar de hertogin.

Edmond.

Als de inhoud van dezen brief waar is, dan hebt gij zaken van groot belang te doen.

Cornwall.

Waar of niet, hij heeft u tot graaf van Gloster gemaakt. Ga zoeken, waar uw vader is, opdat hij onder ons bereik zij voor zijn inhechtenisneming.

Edmond *(ter zijde).*

Tref ik hem aan, juist als hij den koning hulp biedt, dan zal dit de verdenking nog versterken. — *(Luid.)* Ik zal in mijn diensttrouw volharden, hoe smartelijk de strijd ook zij tusschen haar en de inspraak van mijn bloed.

Cornwall.

Ik wil vertrouwen in u stellen, en gij zult in mijn liefde een beteren vader vinden.

(Beiden af.)

ZESDE TOONEEL.

Een kamer in een pachthoeve nabij het kasteel.

Gloster, Lear, Kent, *de Nar en* Edgar *komen op.*

Gloster.

Hier is het beter dan in de open lucht, neem het zoo

voor lief. Ik zal nog verder, wat ik kan, tot uw verzorging doen; ik ben spoedig weer terug.

Kent.

Al de krachten van zijn geest hebben moeten wijken voor zijn hartstochtelijkheid? — Dat de Goden uwe goedheid beloonen!

(Gloster *af.*)

Edgar.

Frateretto roept mij en vertelt mij, dat Nero hengelaar is in het meer der duisternis. *(Tot den Nar.)* Bid, onnoozele, en hoed u voor den Booze.

Nar.

Zeg eens, vadertjen, is een waanzinnige een edelman of een vrijgezetene?

Lear.

Een koning, een koning!

Nar.

Neen, hij is een vrijgezetene, die een edelman tot zoon heeft; want dat is wel een waanzinnig vrijgezetene, die zijn zoon vroeger edelman ziet worden dan hij het zelf is.

Lear.

Ha, had ik duizend roodgegloeide spietsen,
Die op haar nedersisten, —

Edgar.

De Booze bijt mij in den rug.

Nar.

Waanzinnig is hij, die vertrouwen stelt in de makheid van een wolf, de snelheid van een paard, de liefde van een knaap, of den eed van een hoer.

Lear.

Ja, 't moet zoo zijn, 'k span nu voor haar de vier-
[schaar. —
(*Tot* Edgar.) Kom, zit gij hier, gij hooggeleerde rechter; —
(Tot den Nar.) Gij, wijze heer, zit hier. — Treedt
[voor, vossinnen.

Edgar *(ter zijde).*

Zie, hoe hij staart en gluurt.— *(Luid.)* Wat wilt gij, dame?
Ook voor 't gericht nog de oogen tot u trekken?
Kom over het beekjen, Lize, tot mij; —

Nar.

Haar boot is niet dicht,
En zij zegt niet licht,
Waarom ze blijft toeven aan de overzij.

Edgar.

De Booze bestookt den armen Tom met een nachtegaalstem. Hoberdidans roept in Toms buik om twee witte haringen. Kras niet, zwarte engel, ik heb geen eten voor u.

Kent.

Hoe is 't u, heer? O sta niet zoo ontzet;
Wilt gij ter rust u op die kussens vlijen?

Lear.

Eerst het verhoor; — brengt de getuigen binnen. —
(*Tot* Edgar.) Gij rechter in uw tabberd, op uw plaats; —
(Tot den Nar.) En gij, zijn onpartijdigheidsgezel,
Bijzitter, zet u; —
(*Tot* Kent.) Gij moet den eisch doen, neem uw zetel in.

Edgar.

Laat ons goed recht doen.

Slaapt gij, of waakt gij, scheeper? geef acht;
Uw schaapjens loopen in 't koren,

Maar zoodra uw lieflijk mondjen maar lacht,
Dan gaan zij niet verloren.

Prr! de kat is grauw.

Lear.

Verhoor háár 't eerst; 't is Goneril. Ik bezweer hier voor de achtbare vergadering, dat zij den armen koning, haar vader, een trap op 't hart gaf.

Nar.

Kom voor, mevrouw! Is uw naam Goneril?

Lear.

Dit kan zij niet ontkennen.

Nar.

Bewaar ons, ik hield u voor een vouwstoel.

Lear.

Daar is er nog een; ziet, haar slinksche blik
Toont, van wat stof haar hart is. — Houdt haar vast!
Hier, wapens, vuur! — Het recht is omgekocht!
Valsch rechter! waarom liet gij haar ontsnappen?

Edgar.

De hemel beware u bij uw verstand!

Kent.

O jammer! — Heer, waar is nu dat geduld,
Dat gij zoo vaak geroemd hebt te bezitten?

Edgar *(ter zijde).*

Mijn tranen wellen om zijn leed zoo op,
Dat zij mijn spel verraden.

Lear.

Die kleine honden zelfs,
Fik, Mop, en Poedel, zie, zij blaffen me aan.

Edgar.

Tom zal met zijn kop naar hen smijten. — Voort, gij rekels!

Zwart- of witmuil, wat ge ook zijt,
Of je blaft, en of je bijt,
Ketting-, wind-, of slagershond,
Spits van snuit, of breed van mond;
Knot- of pluimstaart, vlug of mank, —
Tom wekt huilen en gejank;
Hei! daar gaat de kop van Tom;
Allen voort, en nooit weerom!

Woef, waf, woef, waf! sa, sa! Kom, naar kermissen en markten en marktvlekken! — Arme Tom, je drinknap is droog.

Lear.

Laten ze nu Regan opensnijden, om te zien, wat er in haar hart broeit. Is er eenige oorzaak ter wereld, die zulke harde harten voortbrengt? — (*Tot* EDGAR.) U, heer, neem ik op onder mijn honderd; alleen bevalt mij het snit van uw kleêren niet; gij zegt misschien, dat het een Perzische dracht is; maar laat ze toch veranderen.

Kent.

Leg thans u wat ter ruste, beste heer!

Lear.

Maak geen geraas, maak geen leven; trek de gordijnen toe: zoo, zoo, zoo. Morgen ochtend zullen wij avondmalen. Zoo, zoo, zoo!

Nar.

En ik zal op den middag ter rust gaan.

(GLOSTER *komt weder op.*)

Gloster.

Zeg, vriend, waar is de koning nu, mijn meester?

Kent.

Hier, heer; maar stoor hem niet; zijn geest is krank.

Gloster.

O, beur hem op, mijn vriend, het geldt zijn leven;
Ik hoorde 't, hoe een aanslag werd beraamd.
Een draagbaar staat gereed; leg snel den koning
Daarin, en ijl naar Dover, waar gij hulp
En welkomst vindt. — Vlug, neem uw meester op;
Een half uur toevens en zijn leven waar'
Met dat van u, van elk, die hem beschermt,
Verloren, redd'loos. Neem, neem op, en volg mij;
Ik heb voor teerkost en een snelle reis
Gezorgd.

Kent.

Uitputting schenkt natuur den slaap; —
Ach, deze rust kon balsem voor zijn geest zijn,
Die, als nu storing volgt, na zulke schokken
Nauw heelbaar is. — *(Tot den Nar.)* Kom, help uw [meester dragen;
Gij moogt niet achterblijven.

Gloster.

Komt, voort, voort!

(KENT, GLOSTER *en de Nar dragen den Koning weg.*)

Edgar.

Zien we onze meerd'ren onze rampen dragen,
Nauw kunnen wij om onze ellenden klagen.
Wie eenig lijdt, lijdt dan het allermeest,
Treedt and'rer wolkloos heil hem voor den geest;
Maar 't is, of 't grievendst leed ons minder wondt
Als 't leed genooten, de angst gezelschap vond.
Nauw ga ik langer door mijn last gebukt,
Nu wat mij buigt, den koning nederdrukt;
Zijn vaderschap, mijn kindschap staan gelijk! —

Voort, Tom, let op, wat woelt en gist; ontwijk
De wereld, tot zij 't vonnis, valsch geveld,
Verbreekt, terug u roept, uw naam herstelt. —
Ontkoom', wat meer deez' nacht gebeur', de koning! —
Zacht, zacht!

(EDGAR *af.*)

ZEVENDE TOONEEL.

Een kamer in GLOSTERS *slot.*

CORNWALL, REGAN, GONERIL, EDMOND *en Dienaars treden op.*

Cornwall.

Reis in allerijl naar den hertog uw gemaal; toon hem dezen brief; — het Fransche leger is geland. — Gij daar, zoekt den verrader Gloster op.

(Eenige Dienaars af.)

Regan.

Hang hem onmiddellijk op!

Goneril.

Ruk hem de oogen uit!

Cornwall.

Laat hem aan mijn ongenade over. — Edmond, begeleid gij onze zuster; de wraak, die wij gehouden zijn op uw verraderlijken vader te nemen, moet u niet tot toeschouwer hebben. Raad den hertog, tot wien gij heengaat, aan, zijne toerustingen zooveel mogelijk te bespoegen; wij zijn bezig hetzelfde te doen. Onze boden moeten een snel verkeer en verstandhouding tusschen ons onderhouden. Vaarwel, waarde zuster; — vaarwel, graaf van Gloster.

(OSWALD *komt op.*)

Hoe is 't? waar is de koning?

Oswald.

De graaf van Gloster hielp hem weg van hier;
Een vijf- of zes-en-dertig van zijn ridders,
Hem zoekend, troffen aan de poort hem aan;
Zij volgen hem met lieden van den graaf
Naar Dover, waar zij een bevriende krijgsmacht
Te vinden reek'nen!

Cornwall.

Uw meest'res vertrekt. De paarden!

Goneril.

Vaarwel, mijn broeder! 't ga u wel, mijn zuster.
(GONERIL, EDMOND *en* OSWALD *af.*)

Cornwall.

Edmond, vaarwel, — Haalt den verrader Gloster,
En brengt hem, als een dief gekneveld, hier.
(Nog eenige Dienaars af.)
Wel mag ik zonder rechtspraak hem het leven
Niet nemen, toch zal onze macht zich buigen
Voor onzen toorn, en niemand zal dit stuiten,
Al gispt men 't ook. — Wie is daar? De verrader?

(*Dienaars komen terug, met* GLOSTER.)

Regan.

De ondankb're vos! hij is 't.

Cornwall.

Bindt vast zijn spillige armen.

Gloster.

Wat wilt gij, heer? — Bedenkt, gij zijt bij mij
Te gast, mijn vrienden; geen mishand'ling, vrienden!

Cornwall.

Bindt hem, nog eens!
(De Dienaars binden hem.)

Regan.

Strak, strak! — O vuig verrader!

Gloster.

Meêdoogenlooze vrouw, dat ben ik niet.

Cornwall.

Bindt aan dien stoel hem vast. — Het blijke u, schurk, —
(REGAN *trekt* GLOSTER *aan den baard.*)

Gloster.

Bij alle goede goden, dit is schand'lijk,
Mij aan den baard te trekken!

Regan.

Zoo grijs en zoo veracht'lijk!

Gloster.

Booze vrouw,
Dat haar, dat ge uit de kin mij rukt, ontvangt
Eens leven, klaagt u aan. Ik ben uw gastheer;
Mijn gul gelaat met roovershand te schenden
Moest u een gruwel zijn. Wat hebt gij voor?

Cornwall.

Zeg, heer, wat brief ontvingt gij pas uit Frankrijk?

Regan.

Antwoord ter zake, kort; wij weten alles.

Cornwall.

In wat verband stondt gij met die verraders,
Die nu geland zijn?

Regan.

Tot wien zondt gij den dollen koning heen?
Spreek!

Gloster.

Ik heb een brief ontvangen met vermoedens,
Van een, die zich onzijdig houdt, geenszins
Zich tegen u verklaard heeft.

Cornwall.

List, —

Regan.

En logen.

Cornwall.

En waar zondt gij den koning heen?

Gloster.

Naar Dover.

Regan.

Waarom naar Dover? Was niet op verbeurte —

Cornwall.

Waarom naar Dover? Daarop geev' hij antwoord.

Gloster.

Vast aan den paal, moet ik het hitsen dulden.

Regan.

Waarom naar Dover?

Gloster.

Wijl 'k niet kon zien, dat gij uw wreede nagels
In 't arm, oud oogenpaar, uw woeste zuster
Haar evertand in 't heilig vleesch hem sloeg.
De zee hadd' bij een storm, als hij blootshoofds
Bij helsche nacht verduren moest, ten hemel
Gebruischt en 't starvuur uitgedoofd;
Hij, arme grijsaard, hielp den hemel reeg'nen.
Ja, hadden in die schriknacht wolven aan
Uw poort gehuild, gij hadt geroepen: „Wachter,
Sluit open!" 't wreedst wierd week; — doch ik zal zien,
Hoe zulk een kroost gewiekte wraak bereikt.

Cornwall.

Zien zult gij 't nimmer. — Knapen, vast dien stoel! —
Want op die oogen daar zet ik mijn voet.

(Hij rukt hem een oog uit.)

Gloster.

O, wie van u eens oud te worden wenscht,
Koom' mij te hulp! — O wreedaard! — O gij goden!

Regan.

Die zij bespot nu de and're; 't ander ook.

Cornwall.

Eer gij die wraak ooit zien zult, —

Dienaar.

Heer, houd op! —
Ik heb u steeds, van kindsbeen af, gediend,
Maar beet'ren dienst deed ik u nooit, dan dat
Ik thans u zeg: laat af!

Regan.

Gij waagt het, hond!

Dienaar.

Waart gij een man, ik greep u bij den baard
Om zulk een gruw'lijk doen. — Wat hebt gij voor?

Cornwall.

Gij lage slaaf!

(Hij trekt het zwaard op den Dienaar.)

Dienaar.

Wat! Zoo! Proef dan, wat woede durft en doet.

(Zij vechten; CORNWALL *wordt gewond.)*

Regan.

Geef mij uw zwaard. — Wat! zal een slaaf zich weren?

(Zij doorsteekt den Dienaar.)

Dienaar.

O, 't is gedaan. — Graaf, één oog bleef u over;
Zie, hoe de wraak hem trof. — O!

(Hij sterft.)

Cornwall.

Meer zie het niet. — Hier, lillend klompjen, hier!
(Hij ontrukt hem ook het ander oog.)
Waar is uw glans nu?

Gloster.

O, alles donker, troostloos! — Waar is Edmond?
O zoon, blaas ied're sprankel der natuur
Tot vlam aan; wreek deez' gruwel!

Regan.

Weg, verrader!
Gij roept daar, die u haat; door hem werd ons
Uw hoogverraad ontdekt. Hij is te trouw,
Dan dat hij u beklaagt.

Gloster.

O, mijn verdwaasdheid! —
Dan deed ik Edgar onrecht! —
Vergeef dit, goden, mij, en zegen hem!

Regan.

Gaat, stoot ter poort hem uit, dat hij zijn weg
Naar Dover ruik'. — Hoe is 't u, heer? hoe gaat het?

Cornwall.

Ik ben terdeeg gewond; geleid mij weg.
Voort met dien oogenloozen schurk! — Dien slaaf,
Weg, op den mesthoop! — Regan, ik bloed sterk;
Die wond komt slecht te pas. Kom, snel uw arm.
(CORNWALL *gaat heen, door* REGAN *geleid;* — GLOSTER *wordt door Dienaars losgemaakt en weggeleid.*)

Eerste Dienaar.

Ik beef nu voor geen schanddaad meer terug,
Als het dien man ooit goed gaat.

Tweede Dienaar.

Leeft zij lang,
En sterft ze in 't eind zooals een ander mensch,
Dan worden alle vrouwen monsters.

Eerste Dienaar.

Komt, de' ouden graaf gevolgd; den dollen beed'laar
Gezocht, dat die zijn gids zij, want diens waanzin
Leent zich tot alles.

Tweede Dienaar.

Doe gij dat; ik wil vlas en eiwit halen
Voor 't bloedende gelaat. De hemel help' hem!
(Allen af, naar verschillenden kant.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

De heide.

EDGAR *komt op.*

Edgar.

Veel beter zoo, bewust veracht te zijn,
Dan wèl veracht en toch gevleid. Hoe diep
Fortuin een schepsel in ellende stort',
Steeds leeft het nog in hope, niet in vrees;
Het heerlijkst lot kan slechts tot weenen, 't ergste
Wellicht tot lachen omslaan. Welkom dus,
Gij lichaamlooze lucht, die ik omhels;
Van de' arme, wien uw storm zijn alles nam,
Is niets meer te eischen. — Doch, wie nadert daar?

(GLOSTER *komt op, door een oud Man geleid.*)

Mijn vader, zoo geleid? — O wereld, wereld!
Wierdt ge om uw vreemde wiss'ling niet gehaat,
Nooit schikte 't leven zich in de' ouden dag.

Oude Man.

O mijn goede meester! ik ben uw pachter geweest, en uws vaders pachter, nu tachentig jaren lang.

Gloster.

Ga heen, mijn goede vriend; ik bid u, ga!
Uw bijstand helpt mij toch niets meer en brengt
U licht'lijk kwaad.

Oude Man.

Gij kunt uw weg niet zien.

Gloster.

Ik heb geen weg, 'k behoef geen oogen. 'k Heb
Gestruikeld, toen ik zien kon. Wat wij hebben,
Doet vaak ons acht'loos zijn; wat ons ontbreekt,
Wordt ons tot heil. — O Edgar, dierb're zoon,
Aan uws misleiden vaders toorn geofferd!
Beleefde ik 't, dat mijn tasten u nog zag,
'k Zou zeggen, 'k heb weer oogen.

Oude Man.

Hé, wie daar?

Edgar *(ter zijde).*

O Goden! wie kan zeggen: „'t Ergste trof mij"?
Thans treft mij erger nog.

Oude Man.

't Is dolle Tom.

Edgar *(ter zijde).*

En 't kan nog erger; 't is nog niet op 't ergst,
Zoolang men zeggen kan: „Het ergst is dit."

Oude Man.

Waar gaat gij heen, vriend?

Gloster.

Is een beed'laar daar?

Oude Man.

Een beed'laar, ja, en dol er bij.

Gloster.

Toch niet geheel, want dan kon hij niet beed'len.
'k Zag in de laatste stormnacht zulk een wezen,
Zoodat de mensch een worm mij scheen; mijn zoon
Kwam voor mijn geest; en toch, hem had mijn geest
Verstooten; — 'k hoorde sedert meer. Wat vliegen
Voor dart'le knapen zijn, zijn wij den goden:
Zij dooden ons uit scherts.

Edgar *(ter zijde).*

Hoe kan ik dit? —
Een slecht beroep, in 't leed voor nar te spelen,
Tot smart van zich en and'ren! — Heil u, heer!

Gloster.

Is dat die naakte knaap?

Oude Man.

Ja, heer, hij is 't.

Gloster.

Zoo ga. — Maar wilt gij ons, uit oude liefde,
Een paar mijl verder, op den weg naar Dover,
Inhalen, doe 't, en breng wat dekking mee
Voor deze naakte ziel, wie ik wil vragen,
Dat hij mij leid'.

Oude Man.

Ach, heer, hij is waanzinnig.

Gloster.

De kwaal des tijds, dat dollen blinden leiden.
Doe, wat ik vroeg, of liever, wat u lust,
Maar bovenal, ga heen.

Oude man.

Ik zal mijn beste kleedingstel hem brengen,
Er koom' van, wat er wil.

(Oude Man af.)

Gloster.

Hé, naakte knaap!

Edgar.

Tom heeft het koud. — *(Ter zijde.)* Ik kan niet langer veinzen.

Gloster.

Kom bij mij, knaap.

Edgar *(ter zijde).*

En toch, ik moet. — O God, uw oogen bloeden.

Gloster.

Kent gij den weg naar Dover?

Edgar.

O, heg en steg, rijweg en voetpad. — Arme Tom, zij hebben zijn verstand op den loop gejaagd; de Hemel beware u, goed menschenkind, voor den Booze! Van vijf duivels tegelijk ben ik bezeten geweest: dien van booze lusten, Obidicut; Hoberdidans, den vorst der stomheid; Mahoe, van het stelen; Modo, van moord; Flibbertigibbet, van het grijnzen en grinniken, die later gevaren is in kamermeisjens en volgjuffers. Heer, de Hemel zegene u!

Gloster.

Hier, neem deez' beurs, gij, wien des hemels toorn
Met ied're ellende sloeg; door mijn ellend
Wordt gij gezegend; — Hemel, blijf dit doen!
Laat, wie verzonken is in weelde en lusten,
En uw gebod verschopt, en niet wil zien,
Wijl hij niet voelt, terstond uw macht gevoelen;
Dan deed ronddeeling de overmaat te niet,
En ieder had genoeg. — Zeg, kent gij Dover?

Edgar.

Ja, heer.

Gloster.

Daar is een klip, wiens overhangend hoofd
Hoog, vrees'lijk afblikt op 't omsloten diep;
Breng mij slechts op dien rand, den versten rand,
En ik lap de armoê, die gij draagt, u op
Met wat ik kost'lijks bij mij heb. Van daar
Heb ik geen gids meer noodig.

Edgar.

Geef mij de' arm;
En arme Tom zal u geleiden.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Voor het paleis van den Hertog van Albanië.

GONERIL *en* EDMOND *treden op*, OSWALD *van de andere zijde, hen ontmoetende.*

Goneril.

Graaf, welkom hier! Vreemd, dat mijn zachte gade
Ons niet begroet heeft! — Zeg, waar is uw meester?

Oswald.

In huis, vorstin, maar wonderbaar veranderd.
Ik sprak hem van 't gelande leger; 't antwoord,
Een glimlach was 't; ik meldde hem uw komst;
„Des te erger", sprak hij; toen ik hem 't verraad
Van Gloster en de hechte trouw zijns zoons
Berichtte, noemde hij mij dom, en zeide,
Dat ik het binnenst buiten had gekeerd.
Wat meest hem moest mishagen, schijnt hem lief,
Wat moest behagen, leed.

Goneril (*tot* Edmond).

Ga dan niet mede.
Dat is de laffe bangheid van zijn geest,
Die nooit iets waagt; hij voelt geen krenking, die
Tot antwoord noopt. Wat we onderweg bespraken,
Zij dra vervuld. Keer tot mijn zwager, Edmond;
Hij trekk' zijn benden saam, voer gij die aan;
Hier wissel ik van wapens en ik geef
't Spinrokken aan mijn man. Deez' trouwe dienaar
Zij bode tusschen ons; weldra gewordt u,
Is u 't geluk eens waagstuk waard, een opdracht
Van uw gebiedster. Draag dit; — neen, geen dank;
(Zij geeft hem een aandenken.)
Maar neig uw hoofd. Deez' kus zou, kon hij spreken,
Uw moed doen stijgen tot het hemelwelf. —
Versta mij en vaarwel!

Edmond.

Ik tart den dood voor u.

Goneril.

Mijn dier'bre Gloster!

(Edmond *af.*)

O, welk een afstand tusschen man en man!
U komt de gunst toe eener vrouw; mijn nar
Misbruikt mij tegen alle recht.

Oswald.

De hertog!

(Oswald *af.*)

(Albanië *komt op.*)

Goneril.

Weleer was ik nog 't fluiten waard.

Albanië.

O Goneril!
Gij zijt het stof niet waardig, dat de wind

In 't aangezicht u blaast. — Ik gruw van u.
Een schepsel, dat zijn oorsprong zoo veracht,
Heeft in zijn wezen maat noch perk noch wet;
De tak, die van het levensap zijn stams
Zich losscheurt, moet verdorren, strekt alleen,
Tot euvel, tot verderf'lijk doen.

Goneril.

Houd op,
Die tekst is al te dwaas.

Albanië.

Ja wijs- en goedheid dunkt den slechten slecht;
Aan 't vuile smaakt slechts vuilheid. Zeg, wat deedt gij?
Gij tijgers, niet meer dochters, wat bestondt gij?
Een vader, een eerwaardig, goed, oud man,
Wien een verbolgen beer de hand zou lekken,
Dien dreeft gij, wreed, ontaard, tot waanzin voort!
Hoe kon mijn zwager dulden, dat gij 't deedt,
Een man, een vorst, zoo rijk door hem bedacht!
Zendt niet de hemel ras zijn zichtb're geesten
Der wraak tot straffing dezer gruw'len neer,
Dan is de dag niet verre,
Dat, als de monsters van het diep, de menschheid
Zich zelf verscheurt.

Goneril.

Gij man met melk voor bloed!
Die wangen hebt voor slagen en een kruin
Voor schimp, geen oog in 't hoofd om eer van smaad
Te schiften; die niet weet, dat narren slechts
Den schurk beklagen, dien de straffe treft,
Aleer hij 't kwaad volbrengt. Waar is uw trom?
Doodsch slaapt het land en Frankrijks vanen wapp'ren;
De helmbos dreigt van wie u vellen zal;
Terwijl gij, zedennar, nog zit en schreit:
„Wee, waarom doet hij dus?"

Albanië.

Bezie u, euv'le;
Den Booze staat zijn schoonheidsmom afgrijslijk,
Maar niet, als aan de vrouw.

Goneril.

O vooze nar!

Albanië.

Ontaard en schijnschoon schepsel, o, maak nooit
Ook uw gelaat tot monster! stond mij vrij,
Dat deze hand gehoor gaf aan mijn drift,
Zij ware in staat u stuk, uiteen te rijten; —
Maar schoon gij de euv'le zijt, uw vrouwenleest
Is u een schild!

Goneril.

Zie, wat manhaftigheid!

(Een Bode komt op.)

Albanië.

Wel, wat brengt gij voor nieuws?

Bode.

O beste heer,
De hertog Cornwall is gedood; een dienaar
Versloeg hem, toen hij 't ander oog van Gloster
Uitrukken wilde.

Albanië.

Glosters oogen!

Bode.

Ja,
Een knecht, van kindsbeen af bij hem, gedreven
Door meêlij, trok het zwaard om 't te beletten;
Zijn heer, in woede ontstoken, viel hem aan;
Saâm sloegen zij hem neer, waarbij de hertog

Een zware wond bekwam, die hem daarna
Heeft weggeraapt.

Albanië.

O, wel zit gij daarboven
Als rechters, gij, die gruw'len hier beneden
Zoo spoedig wreekt! — Maar ach, die arme Gloster!
Verloor hij 't ander oog?

Bode.

Heer, beide, beide. —
'k Heb, eed'le vrouw, een brief hier van uw zuster,
Die spoedig antwoord eischt.

Goneril *(ter zijde).*

Aan de' eenen kant
Komt dit mij goed; maar ze is nu weeuw, mijn Gloster
Bij haar, zoo kon geheel mijn luchtkasteel,
Instortend, mij bedelven. Anders, — 't nieuws
Is niet zoo kwaad. — 'k Zal spoedig antwoord geven.
(Goneril *af.*)

Albanië.

Waar was zijn zoon, toen zij hem 't licht ontroofden?

Bode.

Met de vorstin hierheen.

Albanië.

Hij is niet hier.

Bode.

Neen, heer, ik trof hem reeds op den terugweg.

Albanië.

Weet hij van 't gruwelstuk?

Bode.

Ja, heer, hij was 't, die tegen hem getuigde,

En toen het slot verliet, opdat hun straf
Een vrijer loop zou hebben.

Albanië.

Gloster, 'k leef,
En loon u voor uw trouw aan de' ouden koning,
En zal uw oogen wreken. — Vriend, kom mede,
En meld mij, wat gij verder weet.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

De Fransche legerplaats bij Dover.

KENT *en een Ridder komen op.*

Kent.

Waarom is de koning van Frankrijk zoo plotseling weer teruggekeerd? weet gij er de reden ook van?

Ridder.

Er was in zijn land nog niet op alles goed orde gesteld, zooals bedacht werd, nadat hij hierheen was gekomen; en dit dreigde zijn koninkrijk met zooveel onrust en gevaar, dat de terugkomst van zijn persoon dringend gevorderd werd en noodig was.

Kent.

Wien heeft hij als opperbevelhebber hier achtergelaten?

Ridder.

Den maarschalk van Frankrijk, Monsieur La Far.

Kent.

Ontperste uw brief aan de koningin teekenen van droefheid?

Ridder.

Ja, heer; zij nam dien, las hem in mijn bijzijn;
En meermaal drupte langs haar teed're wang
Een zware traan; het scheen, of zij vorstin
Bleef van haar wee, dat als rebellenvorst
Te heerschen zocht.

Kent.

Dan was zij diep bewogen.

Ridder.

Doch niet tot toorn; geduld en droefnis streden,
Wie haar het lieflijkst toonde. Wis, gij zaagt
Bij regen zonneschijn; haar lach en traan
Was zoo, maar schooner nog; die zaal'ge glimlach,
Die op haar lippen speelde, wist, naar 't scheen,
Niets van die gasten in haar oogen, die
Bij 't scheiden parels leken, afgedruppeld
Van diamanten. — Ja, stond smart elk zoo,
Ze wierd een dier kleinood.

Kent.

En sprak zij niet?

Ridder.

Eens, tweemaal, ja, stiet zij den naam van „Vader"
Al snikkend uit, als prangde die haar hart;
Riep: „Zusters, zusters, smet der vrouwen, zusters,
Kent, vader, zusters! wat! in storm en nacht?
Er is geen meêlij meer!" — En daarbij stroomde
Het heilig nat uit hare hemelsche oogen;
Haar klagen werd verstikt, en ze ijlde weg,
Om met haar smart alleen te zijn.

Kent.

De sterren,
De sterren ginds bepalen heel ons wezen;

Had anders ooit één man en vrouw een kroost,
Zoo ongelijk, verwekt? Spraakt gij haar nòg eens?

Ridder.

Neen.

Kent.

Was dit vóor 's konings wederkomst?

Ridder.

Neen, later.

Kent.

Verneem, heer, de arme Lear is in de stad,
En weet somtijds in heldere oogenblikken,
Waartoe wij hier zijn; en hij weigert steeds
Zijn dochter weer te zien.

Ridder.

En wáárom, heer?

Kent.

Een diepe schaamte drukt hem neer; zijn hardheid,
Dat hij zijn vaderzegen haar onthield,
Haar in den vreemde stiet, haar erfdeel weggaf
Aan die twee hondsche dochters, alles vlijmt
Zoo giftig hem in 't hart, dat schaamtegloed
Hem van Cordelia ver houdt.

Ridder.

Arme vorst!

Kent.

Wat nieuws van Cornwalls en Albanië's troepen?

Ridder.

't Is zeker dat ze op marsch zijn.

Kent.

Nu, heer, ik leid u thans tot koning Lear,
En laat hem in uw hoede. 'k Hul mij nog

Om reed'nen van gewicht in onbekendheid,
Maar kent gij me eens, dan zal u het vertrouwen,
Dat gij mij schonkt, genoegen doen.
Ik bid u, ga thans mede.

(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Bij Dover. *Een legertent.*

CORDELIA, *een Arts en Soldaten treden op.*

Cordelia.

Helaas, hij is 't; hij is daar juist gezien
Opbruischend als de woeste zee, luid zingend,
Gekranst met aardveil en met akkeronkruid,
Met boldrik, kervel, netels, koekoeksbloemen,
En dolik en wat meer nog nutloos groeit
Bij 't voedzaam koren. — Zend een vendel uit,
Doorzoek geheel het hoogbegroeide veld
En breng hem herwaarts. *(Een Hopman af.)* — Wat
[vermag de kunst
Om hem 't verloren denken weer te geven?
Wie hem geneest, neem', wat ik kostlijks heb.

Arts.

Er zijn nog midd'len, koningin;
De ziekenpleegster van natuur is rust,
En die ontbreekt hem; om ze hem te schenken
Groeit menig heilzaam kruid, welks kracht het oog
Des weedoms sluit.

Cordelia.

Gezegende geheimen,
Alle ononthulde krachten van het aardrijk,

O, spruit uit mijne tranen! Helpt en heelt
Des goeden grijsaards kommer! — Zoekt en zoekt,
Eer hij in blinde woede 't leven eindt,
Dat heel zijn zelfbestuur verloor.

(Een Bode komt op.)

Bode.

Vorstin,
Der Britten macht is herwaarts opgerukt.

Cordelia.

Het is voorzien, en onze voorbereiding
Wacht kalm hen af. — O mijn geliefde vader,
Het is om u, dat ik dit waag; hierom
Had Frankrijks eed'le vorst
Erbarmen met mijn wee en bitt're tranen.
Geen zwellende eerzucht drijft ons aan, slechts liefde,
Oprechte liefde en 's grijzen vaders recht.
O hoorde en zag ik dra hem weer!

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een Kamer in GLOSTERS *slot.*

REGAN *en* OSWALD *komen op.*

Regan.

Maar is mijns zwagers heer in 't veld?

Oswald.

Gewis.

Regan.

Hijzelf aan 't hoofd?

Oswald.

Ja, maar 't besluit viel zwaar;
Uw zuster is krijgshaftiger, vorstin.

Regan.

Graaf Edmond sprak uw heer dus niet te zijnent?

Oswald.

Neen, zeker niet.

Regan.

Wat kan mijn zusters brief aan hem behelzen?

Oswald.

Ik weet het niet, vorstin.

Regan.

Iets van gewicht deed wis van hier hem ijlen.
't Was dwaas, dat wij den oogenloozen Gloster
Het leven lieten; waar hij komt, verbittert
Hij ieder tegen ons. Edmond, vermoed ik,
Vertrok om hem meedoogend 't lichtloos leven
Te ontnemen, en ook om de sterkte en stand
Des vijands te verkennen.

Oswald.

Ik moet volstrekt hem na met dezen brief.

Regan.

Wij rukken morgen op; blijf hier, de wegen
Zijn vol gevaars.

Oswald.

Ik mag het niet, vorstin.
Mijn meesteres bond mij dien brief op 't hart.

Regan.

Waartoe schrijft zij aan Edmond? Wáárom niet
Haar opdracht mond'ling u betrouwd? — Misschien

Iets van — neen, 'k weet niet. — Reken op mijn gunst;
Laat mij den brief ontzeeg'len.

Oswald.

Eerder zou ik —

Regan.

Dat uw vorstin haar gade niet bemint,
Weet ik zeer goed; toen ze onlangs hier was, gaf zij
Den eed'len Edmond meen'gen vreemden wenk;
Haar blikken spraken duid'lijk. 'k Weet, gij zijt
Ten volle haar vertrouwling.

Oswald.

Ik, uw hoogheid?

Regan.

Ik weet, wat ik daar zeide; 'k weet, gij zijt het.
En daarom, neem ter harte wat ik zeg.
Mijn man is dood: ik sprak reeds met graaf Edmond.
Hij is, veel beter dan voor uw vorstin
Voor mij geschikt. — Trek hieruit uw besluit.
Treft gij hem aan, ik bid u, geef hem dit.
En geeft ge uw meesteres hiervan bericht,
Beveel haar aan, zich wijs er in te schikken.
Doe dit, en nu vaarwel.
En hoort ge iets van dien blinden landsverrader, —
Geborgen is, wie hem onschaad'lijk maakt.

Oswald.

Trof ik hem aan, vorstin, ik toonde ras,
Aan welke zijde ik sta.

Regan.

Het ga u wel.

(Beiden af.)

ZESDE TOONEEL.

De omstreek van Dover.

GLOSTER *en* EDGAR, *de laatste als een boer vermomd, komen op.*

Gloster.

Wanneer bereiken wij dien heuveltop?

Edgar.

Wij klimmen sterk; merk op hoe zwaar het valt.

Gloster.

Mij dunkt, de grond is effen.

Edgar.

Schrikk'lijk steil;
Hoort gij de zee daar niet?

Gloster.

Neen, waarlijk neen.

Edgar.

Dan maakte 't lijden van uw oogen u
Ook de and're zinnen stomp.

Gloster.

't Kan zijn. Mij komt
Uw stem ook anders voor; uw spreken, en
Ook wat gij zegt, is beter dan voorheen.

Edgar.

Dan dwaalt gij zeer, niets is aan mij veranderd
Dan mijn kleedij.

Gloster.

Mij dunkt toch, gij spreekt beter.

Edgar.

Kom, heer, dit is de plek; sta stil! — Hoe vreeslijk,
Hoe duiz'lend is 't, zoo diep den blik te slaan!
De kauwen, kraaien, halverhoogte fladd'rend
Zijn klein als kevers; half de helling hangt
Een man, zeevenkel zaam'lend; schrikk'lijk ambacht!
Mij dunkt, hij schijnt niet grooter dan een hoofd;
De visschers, die op 't strand daar loopen, schijnen
Als muizen; 't groote zeeschip, daar gemeerd,
Klein als zijn jol, zijn jol een boei, bijna
Niet meer te zien. — 't Geruisch der branding, die
Daar op ontelb're steenrotsbrokken woedt,
Klinkt niet zoo hoog. Ik wend mijn oogen af,
Want duiz'ling, oogbeneev'ling trok me omlaag,
Het hoofd vooruit.

Gloster.

Plaats mij, waar gij nu staat.

Edgar.

Reik mij uw hand, gij zijt geen voetbreed meer
Nu van de steilte. Om alles in de wereld
Sprong ik niet van den grond op.

Gloster.

Laat mij los.
Hier, vriend, is nog een beurs, met een juweel,
Een' arme wel 't aanvaarden waard. Dat de elfen
En goden 't bij u zeeg'nen! — Ga nu weg;
Neem afscheid, laat mij hooren, dat gij heengaat.

Edgar.

Vaarwel dan, beste heer!

Gloster.

Van harte heil!

Edgar.

Ik hoop dat ik hem heel; vandaar dit spelen
Met zijn vertwijfling.

Gloster.

O, gij groote goden,
Ik zeg de wereld op, en zonder morren
Schud ik, voor uwen blik, het smartjuk af.
Kon ik het langer dragen, zonder twist
Met uwen hoogen, onomstootb'ren raad,
Dan mocht de pit van mijn verfoeid bestaan
Van zelf verglimmen. Leeft gij, Edgar, heil! —
Nu, knaap, vaarwel.

Edgar.

Vaarwel, heer, 'k sta ver weg.—
(GLOSTER *doet den sprong en valt.*)
Maar toch, zou niet verbeelding reeds den schat
Des levens kunnen rooven, als het leven
Zichzelve prijsgeeft. Was hij, waar hij dacht,
Dan had hij uitgedacht nu. — Leeft, of stierf hij?
Hé, goede vriend! — Heer, hoort gij? — spreek!
O, 't kan gedaan zijn; — neen toch, hij herleeft. —
Wie zijt gij, heer?

Gloster.

Ga heen, en laat mij sterven.

Edgar.

Waart gij niet spinrag, veed'ren, lucht geweest,
Dan had die val van zooveel vâmen diep
U als een ei verbrijzeld; maar gij ademt,
Hebt zwaarte, bloedt niet, spreekt, zijt ongedeerd.
Tien masten aan elkaâr bereiken nog
De hoogte niet, van waar gij loodrecht storttet;
Uw leven is een wonder. Spreek nog eens.

Gloster.

Maar viel ik daar, of niet?

Edgar.

Gij vielt daar, ja,
Van 't hoogste punt van deze schrikb're krijtrots.
Zie eens omhoog; de schetterende leeuwrik
Is zoo ver hoor- noch zichtbaar; zie slechts op.

Gloster.

Ach, vriend, ik heb geen oogen. —
Verloor de ellende 't voorrecht, zelf door dood
Haar eind te vinden? — 't Was nog steeds een troost,
Dat weedom der tyrannen woede ontgaan,
Hun dwang verijd'len kon.

Edgar.

Kom, geef me uw arm;
Op! — zoo! — hoe is 't? — Gij staat; — voelt gij [uw beenen?

Gloster.

Te goed, te goed.

Edgar.

't Is meer dan wonderbaar.
Wat was dat op den bergtop voor een wezen,
Dat van u scheidde?

Gloster.

Een arme, dolle beed'laar.

Edgar.

Twee volle manen schenen mij zijn oogen,
Toen ik hier stond; hij had wel duizend neuzen,
Gewonden horens, als de zee gegolfd;
De Booze was 't; roem dies u zalig, vader,
Dat de eeuw'ge goden, die hun eere zoeken
In wat den mensch onmoog'lijk schijnt, u redden.

Gloster.

Nu zie ik alles in; ik wil voortaan
De ellende dragen, tot zijzelve roept:
„Genoeg, genoeg!" en „Sterf!" Mij scheen dat wezen,
Waar gij van spreekt, een mensch; 't riep vaak: „De [Booze,
„De Booze geest"; hij bracht mij naar die plek.

Edgar.

Ja, draag als man uw lot. — Doch wie komt daar?

(LEAR *komt op, fantastisch met veldgebloemte getooid.*)

Zoo siert, wie meester van zijn zinnen is,
Zich nimmer op.

Lear.

Neen, zij kunnen mij niets doen voor het muntslaan; ik ben de koning zelf.

Edgar.

O, hartdoorborende aanblik!

Lear.

Daarin gaat natuur boven de kunst. — Hier is uw handgeld. Die snaak houdt zijn boog als een vogelverschrikker; span uw boog eens een kleermakers-el wijd. — Kijk, kijk, een muis! stil, stil! — dit stukjen gebraden kaas zal 't wel doen. — Daar ligt mijn handschoen; ik wil het zelfs tegen een reus opnemen. — De hellebaarden voor! — O, mooi gevlogen, vogel! — in het wit, in het wit; zoem! — Hei! het wachtwoord!

Edgar.

Geur'ge marjolijn.

Lear.

Ga door!

Gloster.

Ik ken die stem.

Lear.

Ha, Goneril! — met een witten baard! — Zij aaiden mij als een hond, en vertelden mij, dat ik witte haren had in mijn baard, nog eer de zwarte er waren. — „Ja" en „Neen" te zeggen op alles wat ik zeide! — „Ja" en „Neen" te gelijk, dat was alles behalve rechtzinnig. En toen de regen kwam en mij doornat maakte, en de wind mij deed bibberen, toen de donder niet wilde bedaren op mijn bevel, toen leerde ik hen kennen, toen kreeg ik hen in den neus. Loop heen, zij zijn geen menschen van hun woord; zij zeiden mij, dat ik alles was en nog iets; het is niet waar, de koorts kan mij aan.

Gloster.

Die klank van stem is mij bekend. Zeg, is 't
De koning niet?

Lear.

Ja, ieder duim een koning;
Als ik verstoord blik, zie, dan sidd'ren allen.
Hem schenk ik lijfsgenâ. Wat was uw schuld? —
Echtbreuk? —
Gij zult niet sterven. Dood op echtbreuk! Neen.
De musch begaat die en de kleine goudvlieg
Bedrijft ze voor mijn oog.
Neen, paart maar toe; want Glosters bankert was
Veel beter voor zijn vader, dan mijn dochters,
Verwekt in 't wettig bed.
Pleegt ontucht, bont door een! 'k heb krijgers noodig. —
Ziet eens dat preutsch gezichtjen,
Dat denken doet aan kuische sneeuw omlaag;
Dat plooit den mond en 't deugdzaam hoofdjen rilt,
Wordt mingenot genoemd;
Geen fret, geen merrie in het eerste groen,

Is tochtiger dan zij het blijkt.
Centauren zijn zij van de heupen afwaarts,
Schoon boven 't midden vrouw;
Slechts tot den gordel huizen er de goden,

maar lager is alles van den Booze; daar is hel, daar is duisternis, daar is de zwavelpoel, branden, afschroeiing, stank, verrotting; — foei, foei, foei, pah, bah! geef een ons muskus, beste apotheker, om mijn verbeelding geurig te maken; daar hebt gij geld.

Gloster.

O, laat die hand mij kussen!

Lear.

Laat ik ze eerst afvegen; zij riekt naar verderfenis.

Gloster.

O wat verbrijzeld stuk natuur! Geheel de wereld
Slijt zoo eens af tot niets. — Herkent gij mij?

Lear.

Ik herinner mij uw oogen zeer goed. Ziet gij mij zoo schuins aan? Neen, doe wat gij wilt, blinde Cupido; ik word niet meer verliefd. — Daar, lees die uitdaging eens; sla goed acht op het schrift.

Gloster.

'k Zag niets, al waren al uw letters zonnen.

Edgar.

Werd dit mij slechts bericht, 'k geloofde 't niet;
Maar 't is zoo, en het breekt mij 't hart.

Lear.

Lees!

Gloster.

Wat! met mijn oogkassen lezen!

Lear.

O, ho! staan wij er zoo mee? Geen oogen meer in uw hoofd en geen geld meer op zak? Uw oogkassen kunnen nog veel, uw geldkas niets meer lijden; toch ziet ge nog best, hoe het in de wereld toegaat.

Gloster.

Ik zie het niet, maar voel het wel.

Lear.

Wat, zijt gij waanzinnig? Een mensch kan wel zien, hoe het in de wereld toegaat, ook zonder oogen. Kijk met uw ooren; zie hoe die rechter op dien onnoozelen dief daar raast. Luister, in uw oor! stuivertjen wisselen, een, twee: wie is de rechter, wie is de dief? — Hebt ge wel een pachtershond een bedelaar zien aanblaffen?

Gloster.

Ja, heer.

Lear.

En den armen drommel voor den hond zien wegloopen? Daar hebt gij dan het ware beeld van het gezag kunnen zien; een hond in ambtsbetrekking wordt gehoorzaamd.

Gij lage beul, houd thuis uw bloed'ge hand!
Wat geeselt gij die hoer? striem eer uzelf;
Gij brandt van lust haar dat te doen, waar gij
Uw roê voor zwaait. De woek'raar hangt den schooier.
Door lompen kijken kleine feilen heen,
Tabbert en bont dekt alles. Pantser zonde
In goud, de lans van 't recht breekt op haar af, —
In lompen, 't stroo eens dwergs doorboort haar. Niemand
Doet kwaad, geen, zeg ik, geen; ik geef hun volmacht;
Geloof mij, vriend, ik heb de macht, de lippen
Des klagers dicht te zeeg'len. Koop u oogen
Van glas, en houd u, als een vuige staatsman,

Als zaagt gij, wat ge niet ziet. — Kom, kom, kom,
Mijn laarzen uit; — trek harder, harder; — zoo!

Edgar.

O diepe zin en beuz'larij dooreen!
Verstand in waanzin!

Lear.

Wilt gij mijn lot beweenen, neem mijn oogen.
Ik ken u goed, zeer goed; uw naam is Gloster;
Heb toch geduld. Wij kwamen krijtend hier;
Gij weet, dat, ruiken wij voor 't eerst de lucht,
Wij schreeuwen, krijten. Luister; 'k houd een toespraak.
(Hij neemt zijn vilten hoed af.)

Gloster.

O dag van jammer, o!

Lear.

Zien wij het licht, dan krijten we om onze aankomst
Op dit groot speeltooneel van narren. — Kijk! *(Hij [beziet zijn hoed.)*
Geen kwade hoed! — Wat list, een paardentroep
Met vilt te schoeien! — 'k neem de proef; en heb ik
Zoo deze dochtersmannen overrompeld,
Dan, dan: „Sla dood, dood, dood, dood, dood!"

(Een Edelman treedt op met Volgers.)

Edelman.

Daar is hij, houdt hem tegen. — Edel vorst,
Uw goede, teed're dochter —

Lear.

Geen uitweg? Wat! gevangen? Wel ben ik
Fortuins geboren nar! — Mij goed behand'len!
Gij krijgt een goed rantsoen. — Bezorgt mij artsen;
Ik kreeg een houw door 't hoofd.

Edelman.

Niets zal u mang'len.

Lear.

Geen bijstand? Sta 'k alleen?
O dit, dit maakte een man tot man van zilt,
Zijn oogen tot besproeiers voor een tuin,
Om 't stuiven te beletten.

Edelman.

Beste heer, —

Lear.

Ik sterf als held, getooid als bruidegom.
'k Wil vroolijk zijn; komt, komt; ik ben een koning;
Weet gij dat, mannen?

Edelman.

Gij zijt een vorst'lijk koning, wij uw dienaars.

Lear.

Dan is alles nog niet verloren. Maar als gij het vangen wilt, moet gij er voor loopen. Sa, sa, sa, sa!

(Hij loopt heen, en de Volgers hem na.)

Edelman.

Een aanblik, jammervol bij de' armsten schooier,
Onnoemlijk bij een vorst. — Eén dochter bleef u,
Door wie Natuur bevrijd wordt van den vloek,
Door de and'ren over haar gebracht.

Edgar.

Heil, edel heer!

Edelman.

Veel zegen, vriend, wat wenscht gij?

Edgar.

Is een gevecht, heer, naar gij hoort, op handen?

Edelman.

Wel ongetwijfeld, ieder spreekt er van;
Wie ooren heeft, die hoort het.

Edgar.

Maar, vergun mij,
Is 't ander leger reeds dicht bij?

Edelman.

Zeer dicht, snel naad'rend; ieder uur te wachten,
Zooveel men weet.

Edgar.

Dank, heer, dit vroeg ik juist.

Edelman.

Iets dringends houdt de koningin nog hier;
Haar leger trok reeds op.

Edgar.

Ik dank u, heer.
(Edelman af.)

Gloster.

O eeuwig goede goden, neemt mijn leven,
Dat mij niet weer mijn booze geest verzoeke
Tot sterven, eer het u behaagt!

Edgar.

Een schoon gebed, mijn vader.

Gloster.

Vriend, wie zijt gij?

Edgar.

Een arm, arm man, gewend aan 's noodlots slagen,
Die in de school van diepe zielesmarten
Erbarmen leerde. Reik me uw hand, ik breng u,
Waar gij verblijven kunt.

Gloster.

Van harte dank,
De hemel zij u goed en strooie zegen
Bij zegen op uw hoofd.

(OSWALD *komt op.*)

Oswald.

Een prijs verdiend!
Juist goed! Uw oogloos hoofd ontving het leven,
Om mijn fortuin te maken. Oude zondaar!
Bereid u, kort; getrokken is het zwaard,
Dat u verdelg'!

Gloster.

O, zette uw vriendenhand
Er kracht genoeg aan bij.

(EDGAR *treedt hem in den weg.*)

Oswald.

Vermeet'le boer,
Beschermt gij een verklaard verrader? Weg!
Of 't lot, dat hem doet rotten, grijpt ook u
Verdelgend aan. Laat los zijn arm.

Edgar.

Neen, heerschap, dien laat ik niet los; dan moet er eerst wat anders gebeuren.

Oswald.

Laat los, knaap, of gij sterft.

Edgar.

Mijn lieve man, ga uws weegs, en laat ons arme luî met vreê. Als er door een ruzie een eind aan mijn leven moest komen, was het al een veertien daag korter ge-

weest, dan het nu is. Neen, raak niet aan dien ouden man; wees gewaarschuwd, of we zullen 'reis zien, wat harder is, je bol of men knuppel. Ik zeg je, waar het op staat.

Oswald.

Weg, galgenaas!

Edgar.

Neen, man, dan heb ik hier een tandenstoker voor je klaar. Kom op maar, ik geef niets om je vechtlerskunsten.

(Zij vechten. EDGAR *slaat* OSWALD *neer.)*

Oswald.

O schurk, die slag is dood'lijk. — Neem mijn beurs,
Maar zal u 't geld gedijen, geef me een graf,
En breng den brief, dien gij bij mij zult vinden,
Aan Edmond, graaf van Gloster; zoek hem op
In 't Engelsch leger; o! juist nu den dood!

(Hij sterft.)

Edgar.

Ik ken u wel, een slaafschen schurk, zoo gretig
Om uw meest'res in 't booze bij te staan,
Als zonde ooit wenschen kan.

Gloster.

Wat! is hij dood?

Edgar.

Ga zitten, vader, rust wat. —
Kom, onderzocht! die brief, waar hij van sprak,
Kan mij van dienst zijn. Hij is dood; slechts jammer,
Dat ik het doen moest. — Laat eens zien; duid, was,
't Niet euvel; gisp mij niet, wellevendheid;
Om 's vijands hart te kennen, zou men 't oop'nen,
Waarom niet eer zijn brief?

(Hij leest.) „Denk aan onze wederzijdsche geloften. Gij hebt gelegenheid genoeg om hem uit den weg te ruimen; als het u aan den wil niet hapert, dan zullen tijd en plaats in overvloed zich voordoen. Er is niets gedaan, zoo hij als overwinnaar terugkeert; dan ben ik zijn gevangene, en zijn bed mijn kerker; van welks haat'lijke warmte gij mij moet bevrijden, om zijne plaats voor uwe moeite in te nemen.

Uwe — echtgenoote, had ik schier gezegd, —
beminnende dienares,
Goneril."

O, grenzenlooze lust en drift der vrouw!
Zij staat haar eed'len echtgenoot naar 't leven;
En hem vervang' — mijn broeder! — 'k Woel in 't [zand hier
U onder, ongewijd, u, bode van
Moordgier'gen wellust; en als 't tijd is, leg ik
Dien schandbrief den belaagden hertog voor.
In 't duister van zijn toekomst valt er licht,
Als ik hem, met uw taak, uw dood bericht.

Gloster.

De koning zinloos! o hoe taai zijt gij,
Laag brein, dat ik nog sta, mijn naamloos wee
Nog scherp gevoel! O ware ik ook waanzinnig!
Dan scheidde 't denken van mijn smart zich af,
En dan verloor, door warrelbeelden, 't leed
't Bewustzijn van zichzelve.

(Getrommel in de verte.)

Edgar.

Reik me uw hand;
Ginds verre wordt, zoo 'k meen, de trom geroerd.
Kom, vader; 'k breng u bij een vriend ter hoede.

(Beiden af.)

IV. 6. 267.

ZEVENDE TOONEEL.

Eene tent in de Britsche legerplaats.

CORDELIA, KENT, *de Arts en een Edelman komen op.*

Cordelia.

O goede Kent, hoe kan ik uwe goedheid
U ooit vergelden? 't Leven blijkt te kort,
Geen maat mij groot genoeg.

Kent.

Erkend, vorstin, is overrijk betaald.
'k Heb niets dan echte waarheid u bericht;
Niets meer, niets minder; 't is zoo.

Cordelia.

Kleed u beter.
Die kleed'ren tuigen van uw donkere uren,
O, leg die af.

Kent.

Vergun, vereerde vrouwe,
Bekendheid zou, wat ik van plan ben, smoren;
Ik vraag als gunst, dat gij mij zelfs niet kent,
Aleer ik 't raadzaam acht.

Cordelia.

Dan zij 't zoo, graaf. — *(Tot den Arts.)* Hoe is het
[met den Koning?

Arts.

Hij slaapt steeds, eed'le vrouwe.

Cordelia.

O, goede goden,
Genees die kloof van zijn gekrenkten geest!
Span weer mijns vaders wreed ontstemde zinnen,
Door de' ondank van zijn kroost gerekt!

Arts.

De koning
Sliep lang, vorstin; vergunt gij hem te wekken?

Cordelia.

Doe wat uw kunst u zegt, geheel zooals
Het u meest heilzaam schijnt. Is hij gekleed?

(LEAR *wordt door Dienaars op een rustbed binnengebracht; hij slaapt.*)

Arts.

O ja, wij trokken in zijn diepen slaap
Hem nieuwe kleed'ren aan.

Kent.

Wees, eed'le vrouw, er bij, als wij hem wekken;
Hij zal wis rustig wezen.

Cordelia.

Gaarne, ja.

Arts.

Ik bid u, nader bij. — Muziek nu; *(Muziek.)* luider!

Cordelia.

Mijn dierb're vader! O genezing legg'
't Heelmiddel op mijn lippen; moog' deez kus
Het heftig leed doen wijken, dat mijn zusters
Uw grijsheid deden lijden.

Kent.

Trouwe dochter!

Cordelia.

Al waart gij ook haar vader niet geweest,
Tot deernis dwong dit zilv'ren haar. Was dit,
Dit een gelaat, om 't stormen prijs te geven?

Aan 't rollen van den donder met zijn keilen,
Aan 't kruisend flikk'ren van de bliksemstralen?
Als een verloren post op wacht te zenden
Met zulk een dunnen helm? Ik had die nacht
Mijns vijands hond, al had hij mij gebeten,
Niet van mijn haard verjaagd. Mijn arme vader!
Gij schuilen bij het vee en dolle schooiers
Op kort en vunzig stroo? Ach, ach! Een wonder,
Dat, met het denken, 't leven zelf u niet
Begaf! — Zie, hij ontwaakt; o spreek hem toe!

Arts.

Doe gij het, eed'le vrouwe; dit is 't best.

Cordelia.

Hoe is 't u, heer? Hoe gaat het uwe hoogheid?

Lear.

Gij doet niet wel, dat ge uit mijn graf mij oproept. —
Gij zijt een zaal'ge geest, maar ik ben op
Een rad van vuur gebonden, door mijn tranen
Met vloeibaar lood omsproeid.

Cordelia.

Heer, kent gij mij?

Lear.

Gij zijt een geest, dit weet ik. — Wanneer stierft gij?

Cordelia.

Nog ver, ver weg!

Arts.

Nauw is hij wakker; laat hem nog wat rust.

Lear.

Waar was ik? en waar ben ik? — Helder dag?
'k Ben schrikk'lijk wreed gekrenkt! — Ik stierf van meêlij,
Zag ik van and'ren dit. — Wat moet ik zeggen? —

Is dit mijn hand? ik kan er niet op zweren; —
Toch, 'k voel deez' speldeprik. O, hadde ik zekerheid,
Wat, waar, en hoe ik ben.

Cordelia.

O zie mij aan, heer,
En leg uw handen zeeg'nend op mijn hoofd. —
Neen, heer, niet knielen!

Lear.

O, bespot mij niet;
Ik ben een suffend, oud, versleten man,
Van tachtig ruim, zooveel, niet meer of minder,
En, — ja, ik meen het,
Ik vrees, het is niet best hier in mijn hoofd.
Mij dunkt, ik ken u, en ik ken dien man;
Toch twijfel ik; — de plaats is mij zoo vreemd; —
Ik kan ook niet beseffen, hoe ik aan
Die kleed'ren kwam, en 'k weet volstrekt niet, waar ik
De nacht heb doorgebracht. Lach mij niet uit,
Maar toch, zoo waar ik leef, acht ik die jonkvrouw
Mijn kind Cordelia.

Cordelia.

Ja, ik ben 't, ik ben 't.

Lear.

Zijn uwe tranen nat? — Ja waarlijk. — 'k Bid u,
Ween niet; hebt gij vergif voor mij, ik neem het;
'k Weet, dat gij mij niet lief hebt, want uw zusters
Zij hebben mij, — dit staat mij voor, — gekrenkt;
En gij hebt grond, zij niet.

Cordelia.

Geen grond, geen grond!

Lear.

Ben ik in Frankrijk?

Kent.

In uw eigen rijk, heer.

Lear.

O, geen misleiding!

Arts.

Vorstin, heb goeden moed; de razernij,
Gij ziet het, is voorbij; toch waar' 't gevaarlijk,
Den tijd, die hem ontging, weer op te halen.
Verzoek hem mee te gaan; laat hem met rust,
Tot hij nog kalmer is geworden.

Cordelia.

Wil uw hoogheid
Ook met mij gaan?

Lear.

O, heb geduld met mij,
Ja, 'k bid: vergeef, vergeet; 'k ben oud en kindsch.
(Lear, Cordelia, *Arts en Dienaren af.*)

Edelman.

Blijkt het waar te zijn, heer, dat de hertog van Cornwall zoo gedood werd?

Kent.

't Is buiten allen twijfel, heer.

Edelman.

Wie is de aanvoerder van zijn leger?

Kent.

Volgens zeggen, Glosters bastaardzoon.

Edelman.

Naar men verhaalt, is Edgar, zijn verbannen zoon, met den graaf van Kent in Duitschland.

Kent.

De geruchten loopen uiteen. Het is een tijd om goed op onze hoede te zijn; de legermacht van het koninkrijk rukt met snelheid aan.

Edelman.

De beslissing zal bloedig zijn, naar het zich laat aanzien. — Het ga u wel, heer.

(Edelman af.)

Kent.

Ten einde spoeden zich mijn taak en tijd;
Hoe, goed of slecht, leer' de uitkomst van den strijd.

(KENT *af.*)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Het Britsche legerkamp bij Dover.

Trommen en vaandels. EDMOND, REGAN, *Officieren en Soldaten komen op.*

Edmond *(tot een Officier).*

Ga, vraag den hertog, of hij zich nu houdt
Aan 't laatste plan, of nog een wijziging
Er in gebracht heeft. Hij is wankelmoedig,
Besluitloos; — breng zijn eindbesluit terug.
(De Officier vertrekt.)

Regan.

Mijn zusters bode is wis verongelukt.

Edmond.

't Is wel te duchten.

Regan.

Zeg mij, waardste graaf, —
Gij weet, wat gunst ik u heb toegedacht, —
Zeg mij de waarheid, maar de lout're waarheid:
Mint gij mijn zuster niet?

Edmond.

In eer en deugd.

Regan.

Gij zocht of vondt dus nooit mijns zwagers weg
Naar de verboden plaats?

Edmond.

Die argwaan krenkt u.

Regan.

Ik ducht: — gij zijt het eens, zoo innig eens
Met haar, dat gij de hare zijt te noemen.

Edmond.

Neen, op mijn eer niet, eed'le vrouw.

Regan.

Ik duldde 't niet van haar. Mijn beste graaf,
Wees met haar niet vertrouwlijk.

Edmond.

Heb geen vrees. —
Daar is zij, met den hertog haar gemaal.

(ALBANIË *en* GONERIL *komen op, met Soldaten.*)

Goneril *(ter zijde).*

Veel liever zou ik zelfs den slag verliezen,
Dan hem aan mijne zuster.

Albanië.

Gegroet, veel lieve zuster. — Graaf, ik hoorde,
Dat thans de koning bij zijn dochter toeft,
Met and'ren, die zich erg'ren aan de strengheid
Van ons bewind. Nooit was ik, — kon ik niet
Met eere strijden, — dapper; want dit alles
Gaat ons slechts aan, wijl Frankrijk in ons land valt,
Niet wijl 't den koning moed geeft en die and'ren,
Die, vrees ik, in hun recht zijn bij hun weerstand.

Edmond.

't Is braaf gesproken, heer.

Regan.

Waartoe die reed'nen?

Goneril.

Hoe 't zij, bestrijdt vereenigd eerst den vijand,
Want die geschillen tusschen onze huizen
Doen niets ter zake hier.

Albanië.

Ons plan zij thans
Met welervaren krijgers vastgesteld.

Edmond.

'k Vervoeg mij daad'lijk bij u in uw tent.

Regan.

Gij gaat toch mede, zuster?

Goneril.

Neen.

Regan.

Het waar' toch passend; 'k bid u dus, ga mede.

Goneril *(ter zijde).*

Aha! ik vat het raadsel! — *(Overluid.)* Goed, ik kom.

(Edgar *treedt op, vermomd.*)

Edgar (*tot* Albanië).

Heeft uwe hoogheid ooit zoo armen man
Een woord gegund, gun 't mij.

Albanië *(tot de Overigen).*

Ik volg u. — (*Tot* Edgar.) Spreek.

(Edmond, Regan, Goneril, *Officieren, Soldaten en Gevolg af.*)

Edgar.

Heer, open, voor de slag begint, deez' brief.
Hebt gij gezegevierd, laat de trompet
Dan roepen, wie hem bracht. Hoe arm ik schijn',
Toch kan ik staven, door een kampioen,
Wat daar gezegd wordt. Is het lot u tegen,
Voleindigd is uw doen dan in de wereld,
En kuiperij heeft uit. 't Geluk zij met u!

Albanië.

Wacht hier, dat ik het lees.

Edgar.

Ik mag niet, heer;
Maar is het tijd, dan roep' mij de heraut,
En 'k zal verschijnen.

Albanië.

Vaarwel dan, ik neem kennis van uw brief.

(EDGAR *af.*)

(EDMOND *komt weder op.*)

Edmond.

De vijand komt daar; 't leger zij geschaard.
Hier is de raming van zijn sterkte en schikking,
Na vlijtige verkenning; maar vereischt
Is groote spoed.

Albanië.

De tijd vindt ons bereid.

(ALBANIË *af.*)

Edmond.

Aan beide zusters deed ik de' eed van liefde;
De een wantrouwt de and're, zooals hij, die eens
Gestoken werd, den adder. Welke neem ik?
Een, beide', of geen? Ik heb met de een geen leven,
Als de and're leven blijft; neem ik de weduw,

Verbitterd, dol is Goneril, haar zuster;
En 't andre spel geeft nooit mij winst, zoo lang
Haar gade leeft. Hoe 't zij, zijn invloed moet
Ons helpen in den krijg; is die voorbij,
Dan zorge zij, wie hij te veel is, zelf,
Dat hij verdwijn'. Wat zijn genâ betreft,
Aan Lear en aan Cordelia toegedacht, —
Stelt hen de zege in onze hand, dan weg
Met die genâ, want om mijn spel te winnen,
Moet ik mij weren, niet mij lang bezinnen.

(EDMOND *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Een veld tusschen de twee legerplaatsen.

Krijgsgedruis achter het tooneel. LEAR *en* CORDELIA *trekken met hun leger, met trommen en vaandels, over het tooneel, en weder af. Dan treden* EDGAR *en* GLOSTER *op.*

Edgar.

Hier, vader, dat de schaduw van deez' boom
U welkom heet'. Bid, dat der goeden zaak
Het winne. Keer ik ooit tot u terug,
Dan breng ik troost.

Gloster.

Des hemels gunst verzelle u!

(EDGAR *af.*)

(Krijgsgedruis; dan terugtocht van het Fransche leger. EDGAR *komt terug.)*

Edgar.

Voort, oude man, reik mij uw hand; voort, voort!

Lear is verslagen, met zijn kind gevangen;
Geef mij uw hand, kom mede.

Gloster.

Niet verder, vriend; ook hier is 't goed vergaan.

Edgar.

Weer booze wenschen? Dulden moet de mensch
Zijn heengaan uit de wereld als zijn aankomst;
Rijp zijn is alles; kom!

Gloster.

Ook dit is waar.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Het Britsche legerkamp bij Dover.

EDMOND *komt als overwinnaar op;* LEAR *en* CORDELIA *als gevangenen; verder een Hopman en andere Officieren, Soldaten enz.*

Edmond.

Hoplieden, voert hem weg, bewaakt hem goed,
Totdat de hoog're wil van hunne richters
Ons wordt verkondigd.

Cordelia.

Wij zijn de eersten niet,
Die, bij plichtmatig hand'len, 't lot verstiet;
Rampzaal'ge koning, mij bezwaart uw druk;
Zelf lachte ik met den spot van 't valsch geluk.
Hoe is 't, zien wij die dochters niet, die zusters?

Lear.

Neen, neen, neen, neen! Wij willen nu ten kerker,

En saam als vogels in de kooi er zingen;
Ik zal, vraagt gij mijn zegen, nederknielen,
En u vergiff'nis vragen. Laat ons leven,
En bidden, zingen, sprookjens ons vertellen,
Om gouden vlinders lachen, arme schelmen
Hofnieuwtjens hooren melden, met hen keuv'len,
Wie stijgt, wie daalt, wie in, wie uit de gunst is,
En doen, als hadden we elk verborgen ding
In Gods raad afgeluisterd; we overleven,
Gekerkerd, 't wriem'lend woelen van de grooten,
Dat wiss'lend ebt en wast.

Edmond.

Komt, voert hen weg!

Lear.

Op zulk een offer, mijn Cordelia, strooien
De goden zelve wierook. 'k Heb u toch?
Die ons wil scheiden, roov' den hemel vuur,
En brande ons weg als vossen. Wisch gij de oogen;
Verteer' de straf der zonde hun gebeente,
Eer zij ons weenen doen; zij sterven eer
Den hongerdood. Kom, kind.
(Lear *en* Cordelia *worden door een wacht weggevoerd.*)

Edmond.

Hier hopman, luister.
(Hij geeft hem een papier.)
Neem dit bevelschrift; volg hen naar den kerker;
'k Heb één graad u bevorderd; doet gij nu
Wat hier gelast wordt, dan baant ge u een weg
Tot hooger eer en aanzien. Weet, de mensch
Is als de tijd is; teêr van hart te zijn
Past niet aan 't zwaard. Dit werk, u toevertrouwd,
Duldt geen bespreking; zeg, dat gij het doen zult;
Zoo niet, zoek elders heil.

Hopman.

Ik zal het doen.

Edmond.

Ga dan; roem u gelukkig, als 't volbracht is.
Let op; ik zeg — terstond; en voer het uit,
Zooals ik 't daar gelast.

Hopman.

Ik kan geen karr'paard zijn, geen haver eten;
Maar wat een mensch vermag, dat zal ik doen.
(Hopman af.)

(Trompetgeschal. ALBANIË, GONERIL, REGAN, *Officieren en Gevolg komen op.)*

Albanië.

Heer, heden hebt ge uw dapperheid getoond,
En met u was 't geluk. Die tegen ons
Zich kantten, zijn gevangen, en bij u;
Geef ons die over, opdat wij nu hand'len,
Zooals hun schuld en onze zekerheid
Dit saâm gebieden.

Edmond.

Heer, mij dacht het goed,
Den ouden, zwakken koning te verwijd'ren,
In hechtenis en onder goed geleide;
Zijn leeftijd, en nog meer zijn rang, betoovert
En wint het hart des volks, zoodat de lansen,
Voor ons geworven, door ons aangewend,
Licht tegen ons zich richtten. De vorstin
Zond ik met hem en op denzelfden grond.
Zij kunnen morgen, later, naar gij 't wilt,
Waar gij 't beveelt, verschijnen. Maar nu druipen
Nog zweet en bloed, de vriend verloor den vriend;

En in de hitte wordt de beste strijd
Gevloekt door elk, die nog zijn vlijm gevoelt.
Cordelia en haar vader te verhooren
Eischt beter tijd en plaats.

Albanië.

Heer, met verlof,
Ik reken in deez' krijg u onderdaan,
Geen broeder.

Regan.

Heer, hij is, wat ons belieft;
En daarnaar, dunkt mij, hadt gij mogen vragen,
Eer gij zoo spraakt. Hij voerde ons leger aan,
Verving door volmacht mijn persoon en rang;
Die onzen troon zoo na staat, kan nog klimmen
En zich uw broeder noemen.

Goneril.

Niet zoo vurig;
Zijn eigen waarde stelt hem hooger dan
Uw gunst het doen kan.

Regan.

Stel ik hem mijn rechten
Ter hand, dan is hij de evenknie der besten.

Goneril.

Dit ware schoon, dat hij uw gade werd!

Regan.

Ook spot is vaak profetisch.

Goneril.

Toom u in;
Uw oog zag scheel van nijd, toen gij dit wenschtet.

Regan.

Ik voel mij krank, maar anders waar' mijn taal

Zoo bitter, als u toekomt. — Gij, mijn veldheer,
Aanvaard mijn rijk, mijn leger, mijn gevang'nen;
'k Geef u de vesting over, hen, mijzelf.
De wereld zij getuige: als heer en meester,
Erken ik u.

Goneril.

Gij hoopt hem te bezitten?

Albanië (*tot* Goneril).

't Staat niet aan u, hier in verzet te komen.

Edmond.

Ook niet aan u, heer.

Albanië.

't Staat aan mij, gij halfbloed!

Regan (*tot* Edmond).

Verkond bij trommelslag: mijn recht is 't uwe.

Albanië.

Een oogwenk! —Hoor! —'k Neem u in hecht'nis, Edmond,
Om hoogverraad, en met u, (*Hij wijst op* Goneril.) als
[meêplichtig,
Deez' gulden slang. — Ik moet u, schoone zuster,
Ter wille van mijn vrouw uw eisch ontzeggen;
Zij heeft van hem een laat're trouwbelofte;
Ik stuit uw huwlijksplan, als haar gemaal.
Zoekt gij een huw'lijk, maak aan mij het hof,
Mijn vrouw is reeds verzegd.

Goneril.

Een tusschenspel!

Albanië.

Gij zijt gewapend, Gloster; staaf uw onschuld!
Treedt niemand op, om met het zwaard uw schand'lijk,

Herhaald, onloochenbaar verraad te staven,
Daar ligt mijn pand, *(Hij werpt zijn handschoen neer.)*
[en aan uw hart bewijs ik,
Aleer ik brood proef, dat gij alles zijt,
Waarvoor ik u verklaard heb.

Regan.

O, hoe ziek!

Goneril *(ter zijde).*

Zoo niet, dan zwoer ik de artsenijkunst af.

Edmond.

Daar ligt mijn tegenpand, *(Hij werpt zijn handschoen neer.)* en wie 't ook zij,
Die mij verrader noemt, hij liegt en lastert.
Steek uw trompet; wie op te komen waagt,
'k Houd tegen hem, u, wien ook, mijne trouw,
Mijn eere met de waap'nen staande.

Albanië.

Heraut, treê voor!

Edmond.

Heraut, treê voor, en daad'lijk.

Albanië.

Bouw slechts op eigen kracht, want uwe krijgers,
Geworven in mijn naam, zijn namens mij
Alreeds ontslagen.

Regan.

'k Ben ter dood toe krank.

Albanië.

Zij is niet wel, geleid haar in mijn tent.
(Regan *wordt weggeleid.*)

(Een Heraut komt op.)

Heraut, kom hier. — Laat den trompetter blazen,
En lees dit af.

Een Hopman.

Trompetter, blaas!

(Trompetgeschal.)

Heraut *(leest).*

„Wanneer een man van rang of aanzien in de gelederen van het leger tegenover Edmond, zich noemenden Graaf van Gloster, wil staande houden, dat deze een aartsverrader is, hij verschijne bij het derde trompetgeschal. De beschuldigde is bereid zich te verdedigen."

Edmond.

Blaas!

(Eerste trompetgeschal.)

Heraut.

Nog eens!

(Tweede trompetgeschal.)

Heraut.

Nog eens!

(Derde trompetgeschal.)

(Een trompet antwoordt van achter het tooneel.)

(Edgar *treedt op, in volle wapenrusting, voorafgegaan door een Trompetter.*)

Albanië.

Vraag wat hij doen komt, waarom hij verschijnt
Op 't steken der trompet.

Heraut.

Hoe is uw naam?
Uw naam, uw rang? en waarom treedt gij op
Bij dit geschal?

Edgar.

Mijn naam, hij ging verloren;
Doorvreten door den gifttand van 't verraad;
Doch ik ben edel als de tegenstander,
Wien ik den strijd bied.

Albanië.

Wien biedt gij den strijd aan?

Edgar.

Wie komt hier op voor Edmond, graaf van Gloster?

Edmond.

Hijzelf, wat is uw boodschap?

Edgar.

Trek uw zwaard;
En moge, kwetst mijn taal een edel hart,
Uw arm uw recht verschaffen; hier is 't mijne;
Zie, 'k trek het naar het voorrecht van mijn rang,
Mijn riddereed en plicht; en ik verklaar, —
Trots uwen hoogen rang, uw jeugd en kracht,
Uw zeeg'rijk zwaard, uw vonkelnieuw geluk,
Uw moedig hart, — u voor een laag verrader,
Valsch jegens uwe goden, broeder, vader,
Verbonden tegen deez' doorluchten vorst,
Verrader van uw schedel tot aan 't stof,
Dat onder uwe voeten is, gevlekt
Gelijk de vuilste pad. Beweert gij „Neen",
Dan zal dit zwaard, deze arm, mijn fiere moed
Het aan uw hart bewijzen, wat ik zeg:
„Gij liegt."

Edmond.

't Waar' wijs, als ik uw naam u vroeg;
Maar wijl uw uiterlijk krijgshaftig is,

En ook uw taal een edele afkomst ademt,
Wil ik het uitstel, dat naar ridderrecht
Mij wel en wettig toekwam, thans versmaden.
Terug op uw hoofd slingr' ik dat verraad,
Die helsche leugens plett'rend op uw hart,
Daarheen baan' hun, die langs mij vlogen, maar
Mij nauwlijks schampten, nu dit zwaard den weg,
En doe ze er eeuwig rusten. — Blaast, trompetten!
(Trompetgeschal. Zij vechten. EDMOND *valt.)*

Albanië.

Spaar, spaar hem nog!

Goneril.

Gij vielt door arglist, Gloster.
Naar 't recht der waap'nen kondt ge een onbekenden
Bestrijder wraken; gij zijt niet verwonnen,
Gij zijt bedrogen.

Albanië.

Tong bedwongen, vrouw,
Of dit papier verlamm' haar! — (*Tot* EDMOND.) En gij,
[knaap,
Gij naamloos monster, lees uw eigen schanddaad! —
Vrouw, niet verscheuren! 'k Zie, gij kent den brief.
(Hij geeft aan EDMOND *den brief.)*

Goneril.

En ware 't zoo, ik stel de wet, niet gij;
Wie kan me er om verklagen?

Albanië.

Aartsmonster, weet gij dus van dezen brief?

Goneril.

Gij, vraag niet, wat ik weet.
(Zij ijlt heen.)

Albanië.

Ze is in vertwijfling; ga haar na; bewaak haar.
(Een Officier gaat heen.)

Edmond.

Al wat gij mij verweet, ik heb 't gedaan,
En meer, veel meer; de tijd zal 't openbaren;
't Is al voorbij, ik ook. Maar wie zijt gij,
Die mij versloegt? Zijt gij van adel, dan
Vergeef ik u.

Edgar.

Vergiff'nis voor vergiff'nis.
'k Ben van geen minder bloed dan gij zijt, Edmond,
Ja, eed'ler, en te meer door u gekrenkt.
Mijn naam is Edgar; 'k ben uws vaders zoon.
De godheid is rechtvaardig, onze lusten
Kiest zij tot werktuig uit, om ons te straffen;
De donk're zondenkrocht, waar hij u teelde,
Ontnam hem 't licht der oogen.

Edmond.

Ja, 't is waar;
Het rad volbracht een went'ling; 'k lig weer onder.

Albanië (*tot* Edgar).

Reeds scheen uw gang een koninklijken adel
Mij te verkonden. Dat ik u omarme;
Doorgriev' steeds wee mijn harte, haatte ik ooit
U of uw vader.

Edgar.

'k Weet het, edel vorst.

Albanië.

Waar hieldt gij u verborgen?
En hoe vernaamt ge uws vaders diepe ellend?

Edgar.

'k Heb die verpleegd, mijn vorst. — Hoor 't kort
[verhaal;
En is 't verhaald, o berstte dan mijn hart! —
Om 't bloedig vonnis, dat zoo na mij volgde,
Te ontgaan, — o zoetheid van ons leven, die
Ons liever uur op uur door doodsangst sterven,
Dan eenmaal sterven doet! — omhulde ik mij
Met lompen als een dolle, en deed mij voor,
Dat honden zelfs mij schuwden. Zoo vermomd,
Vond ik mijn vader met bebloede kassen,
Zoo pas beroofd van hare flonkersteenen;
'k Heb hem geleid, voor wanhoop hem behoed;
Maar nooit, — o ramp! — me aan hem ontdekt, tot ik
Voor nauw een uur, toen ik gewapend was,
Niet zeker van de zege, maar vol hoop,
Zijn zegen vroeg, en heel, geheel mijn zwerven
Hem heb gemeld; doch 't hart, — door meen'ge scheur,
Helaas, te zwak voor dezen schok! — getroffen
Door hoogste vreugd en diepste droefheid saâm,
Brak met een glimlach.

Edmond.

Uw verhaal beweegt mij,
En werkt misschien iets goeds uit; maar ga voort,
Het komt mij voor, als hadt gij meer te zeggen.

Albanië.

Onthult dat meerd're nog meer wee, zoo zwijg;
Want reeds is 't mij, alsof ik moest bezwijken,
Nu ik dit hoor.

Edgar.

Ja, wie de smarte schuwt,
Dien schijnt de maat reeds vol; maar toch, een ander
Zou, tot vergrooting van 't te veel, dit veel

Zelfs veel vermeerd'ren, 't uiterst overtreffen.
Te midden van mijn luide weeklacht, kwam
Een man, die in mijn ergsten jammerstaat
Mij had geschuwd; maar nu, toen hij ontdekte,
Wie zoo geleden had, sloeg hij zijn armen
Mij krachtig om den hals, en kreet, als moest
De hemel scheuren; wierp zich op mijn vader,
En meldde mij van Lear en van zichzelf
Een jammer, als nooit oor vernam; bij 't spreken
Werd hem zijn smart te heftig, 't was als of
Zijn levenssnaren allen springen zouden;
Toen klonk tweemalen de trompet; ik liet
Hem ginds in onmacht achter.

Albanië.

Maar wie was dit?

Edgar.

Kent, de verbannen Kent, heer; die vermomd
Den koning, zijnen vijand, volgde en diende,
Waar slaven zouden weig'ren.

(Een Edelman komt op, met bebloeden dolk.)

Edelman.

Hulp, hulp, o hulp!

Edgar.

En wat voor hulp?

Albanië.

Spreek, man!

Edgar.

Wat moet dat bloedig mes?

Edelman.

't Is warm, het rookt!
Ik rukte 't uit het hart van — O, ze is dood!

Albanië.

Dood, wie dan, spreek!

Edelman.

Uw gade, vorst, uw gade; en hare zuster
Heeft zij vergiftigd; — zij bekent de daad.

Edmond.

Ik was verloofd met beide'; ons alle drie
Huwt thans één oogenblik.

Edgar.

Zie, daar komt Kent.

Albanië.

Men breng' haar beiden, dood of levend, voor ons;
Dit strafgericht des Hemels doet ons sidd'ren,
Maar wekt geen meêlij op.

(KENT *komt op.*)

O, is hij 't werklijk?
De tijd vergunt geen groet, als hoflijkheid
Zou vord'ren.

Kent.

'k Ben gekomen, om mijn heer
En vorst voor eeuwig goede nacht te zeggen;
Is hij niet hier?

Albanië.

O, 't grootste werd vergeten! —
Waar is de koning, Edmond, waar Cordelia? —
(De lijken van GONERIL *en* REGAN *worden gebracht.)*
Ziet gij dit schouwspel, Kent?

Kent.

Ach, wat is dit?

Edmond.

Ja, Edmond werd bemind;
Want de een heeft de and're om mijnentwil vergiftigd,
En toen zichzelf gedood.

Albanië.

Zoo is 't; bedekt haar het gelaat.

Edmond.

Ik hijg naar lucht; — ik wil een goede daad doen,
Schoon tegen mijn natuur. Zend spoedig, — ja
Snel, ijlings, — naar het slot; want ik gaf last
Om Lear en ook Cordelia van 't leven — —
Zend, als 't nog tijd is.

Albanië.

Vlieg, o vlieg! o vlieg!

Edgar.

Tot wien, heer? — Wie ontving uw last? En geef
Een teeken van herroeping.

Edmond.

Gij hebt gelijk; mijn zwaard, —
Geef dit den hopman.

Albanië.

Spoed u, bij uw leven!

(Edgar *af.*)

Hij heeft van uwe vrouw en mij in last
Cordelia te worgen in den kerker,
En zoo, alsof zij in vertwijfling zelf
Zich had gedood.

Albanië.

O goden, redt haar! — Hier, brengt dezen weg.

(Edmond *wordt weggedragen.*)

(LEAR *komt weder op, met* CORDELIA, *dood, in zijne armen.* EDGAR, *Officier en Anderen volgen.*)

Lear.

Schrei, schrei, schrei, schrei! — O, menschen, hard
[als steen,
Had ik uw tong en oogen, ik zou schreien,
Dat 's hemels welving sprong! — Ze is weg, voor
[eeuwig! —
Ik weet, of iemand leeft of dood is; zij
Is dood als steen. — Hier, reik me een spiegel aan;
Wordt zijn kristal door de' adem dof of vochtig,
Dan leeft zij nog.

Kent.

Is dit de jongste dag?

Edgar.

Of eerst zijn voorspook?

Albanië.

Val en eind van alles?

Lear.

Dit veertjen trilt; zij leeft! — O, is dit zoo,
Dan is 't een heil, dat al den kommer opweegt,
Dien ik ooit voelde.

Kent *(knielend).*

O goede, beste meester!

Lear.

Wie daar? ga weg!

Edgar.

't Is de eed'le Kent, uw vriend.

Lear.

Vervloekt gij allen! moordenaars! verraders!
Ik kon haar daar nog redden; nu is 't uit! —
Cordelia! o Cordelia, toef nog! Ha!
Wat zegt gij daar? — Haar stem was altijd zacht,
Lieflijk en zacht, — een heerlijk ding bij vrouwen. —
Ik sloeg den schurk, toen hij u worgde, dood.

Officier.

Dat deed hij, eed'le heeren.

Lear.

Ja, niet waar?
Mij heugt de dag, dat mijn goed snijdend zwaard
Hen allen hadd' geveld; nu ben ik oud,
Door al dit lijden weerloos. — Wie zijt gij?
Mijn oogen zijn niet best meer. — Wacht, ik zie het!

Kent.

Roemde ooit Fortuin, dat ze al haar liefde en haat
Verdeeld had tusschen twee, dan zien wij de' eenen.

Lear.

Mijn oog is dof; — zijt gij niet Kent?

Kent.

Ik ben 't;
Uw dienaar Kent. Waar is uw dienaar Caius?

Lear.

Een brave borst, ik kan 't verzeek'ren; flink,
En rap van hand. Maar dood nu, en vergaan.

Kent.

Neen, goede beste vorst; ik ben het zelf; —

Lear.

Ik zal 't wel zien, zoo daad'lijk.

Kent.

Die van uw eerste krenking af u volgde
Op uwen lijdensweg, —

Lear.

Gij zijt hier welkom.

Kent.

En niemand anders. — Alles donker, doodsch;
In wanhoop stierven beide uw oudste dochters
Den dood door eigen hand.

Lear.

Ik meen het ook.

Albanië.

Hij weet niet wat hij zegt, en 't is vergeefsch,
Dat wij ons tot hem richten.

Edgar.

Ja, 't is nutt'loos.

(Een Officier komt op.)

Officier.

Edmond is dood, mijn vorst.

Albanië.

Dit is hier bijzaak. —
Hoort, heeren, eed'le vrienden, wat wij willen.
Wat heeling mooglijk is bij zulke rampen,
Zij nu beproefd; wijzelf, wij staan, zoolang
Deze oude koning leeft, heel onze macht
Hem af. — (*Tot* Edgar *en* Kent.) Gij tweeën treedt
[in al uw rechten,
Vermeerd, verhoogd, zooals uw edel doen
Meer dan verdient. — Al onze vrienden wacht

Het loon der deugd, de lijdenskelk der schuld
Hun, die vijandig zijn. — O ziet toch, ziet!

Lear.

En mijn lief kind geworgd! Neen, neen, geen leven!
Wat! hond en paard en ratten hebben leven,
En gij geen ademtocht? Gij komt niet weder,
Nimmer, nimmer, nimmer, nimmer, nimmer! —
Och, maak dien knoop hier los; ik dank u, heer. —
Maar ziet toch! ziet gij dit? ziet, ziet, haar lippen, —
O ziet! ziet!

(Hij sterft.)

Edgar.

Hij bezwijmt! — Mijn vorst, mijn vorst!

Kent.

Breek, hart, ik bid u, breek!

Edgar.

Zie op, mijn vorst!

Kent.

O kwel zijn geest niet; die vaar' heen; hij haat hem,
Die op de pijnbank deze taaie wereld
Hem langer spannen wil.

Edgar.

Hij is niet meer.

Kent.

Een wonder, dat hij 't zoo lang heeft verduurd,
Dit was geen leven meer.

Albanië.

Draagt beiden weg. — Thans roept ons 't wee van 't rijk.
Helpt, vrienden mijner ziel, en heelt den staat,
Die uit zijn wonden bloedt, met raad en daad.

Kent.

Mij wacht een tocht, heer; spoedig reis ik heen;
Mijn meester roept; ik mag niet zeggen: „Neen".

Edgar.

De droeve tijd drukt elk met zwaren last,
Wij uiten wat wij voelen, niet wat past.
Den oudste viel het zwaarste lot ten deel,
Wij jong'ren, wij beleven nooit zoo veel.

AANTEEKENINGEN.

OTHELLO.

Van Shakespeare's Othello verscheen tijdens het leven van den dichter geene afzonderlijke uitgave; de eerste, in quarto, verscheen in 1622, zes jaren na zijn dood, bij Thomas Walkley, die haar den 6den October 1621 in de registers van het boekhandelaarsgilde als zijn eigendom had laten inschrijven. De titel noemt Shakespeare als den schrijver en zegt tevens, dat het stuk gespeeld is door de koninklijke tooneelisten, dus door het gezelschap, waartoe Shakespeare behoord had, en wel in de beide door hen bespeelde schouwburgen, den Globus en het Black-Friars-theater. Deze oudste uitgave moet naar een handschrift gedrukt zijn, dat voor het spelen diende en hier en daar bekort was. De Folio-uitgave van Sh.'s gezamenlijke dramatische werken bracht in 1623 den volledigen tekst aan het licht, die zeker niet veel afwijkt van wat de dichter schreef. Zeven jaren later verscheen eene tweede afzonderlijke quarto-uitgave, aan welke naar het schijnt een exemplaar der eerste quarto-uitgave, met behulp der folio-uitgave bijgewerkt, ten grondslag was gelegd. De volledige titel van het stuk is: OTHELLO, *de Moor van Venetië*.

Van den tijd, waarop dit stuk ten tooneele werd gebracht, hebben wij geene geheel betrouwbare opgaven. Er is ondertusschen een bericht, dat het op den 1sten November 1604 in het paleis van

Whitehall voor den koning gespeeld is geworden. Dit moge juist zijn of niet, zooveel blijkt uit den geheelen aanleg van het stuk, uit de wijze, waarop de karakters geteekend zijn, uit den stijl en de taal, uit de wereldbeschouwing, die er in doorstraalt, dat het afkomstig is uit den rijpen tijd van Shakespeare's dichterleven; en wanneer men ook op zijne andere tooneelwerken let, wordt het inderdaad zeer waarschijnlijk, dat de Othello van het jaar 1604 dagteekent.

De stof tot dit treurspel ontleende de dichter aan eene verzameling van novellen, die door GIRALDI CINTHIO, van Ferrara, in 1565 werd uitgegeven onder den titel van „Hecatommithi" of „Honderd novellen", verscheidene drukken beleefde, en in 1583 of 1584 ook in het Fransch verscheen. De zevende novelle van de derde Decade, welke over ontrouwe echtgenooten handelt, deelt de geschiedenis mede van een „dapperen Moor". Misschien berust zij op een verhaal, dat uit een ware gebeurtenis zijn oorsprong had. Omstreeks 1508 keerde namelijk een Venetiaansch stadhouder van Cyprus, met name *Christophalo Moro*, na zijn vrouw verloren te hebben, naar zijne vaderstad terug.

Het is belangrijk na te gaan, hoe Shakespeare aan een verhaal door zijne scheppingskracht en karakterteekening leven wist in te blazen; daartoe moge hier de novelle in hoofdzaak worden medegedeeld.

„Er was eens in Venetië een zeer dappere Moor, die wegens zijne dapperheid en omdat hij in krijgsaangelegenheden bewijzen had gegeven van groot beleid en veldheerstalent, in hooge eere gehouden werd door die Signori, welke in de belooning van uitstekende daden alle republieken, die toen bestonden, overtroffen. Het gebeurde toen, dat een deugdzame dame van buitengemeene schoonheid, niet door vrouwelijke begeerte, maar door de verdienste van den Moor tot hem getrokken, op hem verliefd werd; en hij, door de schoonheid en den edelen geest der dame overwonnen, ontbrandde eveneens voor haar, en hunne liefde was zoo gelukkig, dat zij zich met elkander in den echt verbonden, hoewel de verwanten der dame deden wat zij konden, om haar een anderen gemaal dan hem te laten kiezen; en zij leefden te zamen in zulk eene eendracht en vrede, dat tusschen hen nooit een woord, veel minder iets anders voorviel, dat niet liefdevol was. Nu gebeurde het, dat de Venetiaansche heeren de troepen, die zij op Cyprus plachten te hebben, verwisselden en tot bevelhebber der soldaten, die zij daarheen zonden, den Moor verkozen." — Aldus begint de Novelle. — Naar Cyprus begeleidden hem, behalve Desdemona, — alleen zij draagt

in de novelle een naam, — twee vertrouwde vrienden: zijn Vaandrig *(alfiero)*, die zijn boos gemoed onder een eerlijk uiterlijk wist te verbergen, en een jong Hopman (*capo di Squadra*) van beproefde dapperheid en edelaardigen geest, die daarom zoowel door Desdemona als door haren gemaal hoog geschat werd. De Vaandrig was met een schoone en goede Italiaansche dame gehuwd, eene vriendin van Desdemona; hij werd op de schoone Desdemona verliefd, en hij meende hoop te mogen koesteren op wederliefde, daar hij niet kon gelooven, dat zij een Moor zou blijven beminnen. Maar zijne pogingen om hare gunst te winnen, waarbij hij uit vrees voor zijnen heer zeer omzichtig moest zijn, vonden geen gehoor en werden zelfs niet begrepen. Hij kon zich dit niet anders verklaren, dan door te onderstellen, dat zij den Hopman beminde. Hij besloot dus dezen te verwijderen en zich te wreken op de vrouw van den Moor, wien hij bovendien het bezit van zulk eene schoonheid misgunde. Het toeval begunstigde zijn plan. De Hopman had namelijk op de wacht den degen getrokken tegen een soldaat en dezen gewond, en was daarom door den Moor van zijn post ontzet. Desdemona had medelijden, zoowel met den Hopman als met haren gemaal, die in dezen een zeer goeden vriend verloor, en zij drong met argelooze hartelijkheid bij haren gemaal aan, dat deze den Hopman weder in zijnen rang herstellen zou. Toen de Moor hierover met zijn Vaandrig sprak, wist de laatste de ijverzucht van zijnen heer tegen den Hopman op te wekken. Desdemona herhaalde kort daarna hare voorspraak, en nu barstte de Moor in heftigen toorn uit; zij had de onvoorzichtigheid het vergrijp van den Hopman een geringen misstap te noemen, en te zeggen, dat deze door den Moor zoo hoog werd opgenomen, omdat de Mooren van eene zeer prikkelbare natuur zijn; met dit zeggen had zij haren gemaal diep gekrenkt.

Het mocht niet helpen, dat zij beloofde, den Hopman niet verder te zullen voorspreken; de Moor was overtuigd geworden van de liefde zijner vrouw voor den Hopman. De Vaandrig wist hier goed partij van te trekken, en wees vooral op haar gezegde aangaande de prikkelbare natuur der Mooren; zij zou, giste hij, van een zwarte huid genoeg hebben en nu een blanke daarboven verkiezen. Hij moest hier echter, zooals de Moor eischte, bewijzen voor leveren, iets wat te moeielijker was, daar de Hopman het huis van den Moor niet meer betreden mocht.

De zedigheid van Desdemona maakte de zaak bijna ondoenlijk. De Vaandrig wist toen eene list te bedenken. Desdemona had eens van haar man een fraai geborduurden Moorschen zakdoek gekregen,

waaraan beiden groote waarde hechtten. Toen nu Desdemona aan zijne vrouw, zooals zij vaak deed, een bezoek bracht, en met zijn driejarig kind speelde, wist hij haar den zakdoek van den gordel te stelen. Zij miste den doek eerst eenige dagen later en waagde het niet, haren echtgenoot dit verlies mede te deelen. De Vaandrig ondertusschen had den zakdoek op het bed van den Hopman gelegd, die hem dadelijk herkende, maar zich niet kon verklaren, hoe de doek daar gekomen was. Hij wist, welke waarde Desdemona er aan hechtte en besloot hem terug te brengen. Dit moest in het geheim geschieden. Hij waande den Moor afwezig, en klopte aan de achterdeur van diens huis; maar de Moor was kort te voren teruggekeerd, herkende den Hopman, doch vond, toen hij de deur ging openen, dezen niet meer. Desdemona, toornig door den Moor ondervraagd, wist van niets, en de Vaandrig was behendig genoeg, om, toen de Moor hem het geval vertelde, er voor zijn doel gebruik van te maken; hij beloofde met den Hopman een onderhoud te zullen hebben, dat de Moor zou kunnen gadeslaan. Dit geschiedde; de Moor kon geen woord hooren; het gesprek liep over onverschillige zaken, maar de Vaandrig wist door zijne gebaren den Moor te doen gelooven, dat het over den zakdoek liep, en dat de Hopman dien van Desdemona ten geschenke had bekomen. De Moor was van de schuld zijner gade overtuigd.

Hij vroeg weldra aan tafel zijne vrouw naar den zakdoek; Desdemona verschrikte, en hield zich, alsof zij naar den zakdoek zocht, waardoor zij nog meer in verdenking kwam. De Moor besloot tot den dood van zijn vrouw en van haar boel, maar was nog onzeker over de wijze hoe, daar hij in het oog der wereld geen schuld op zich wilde laden. Desdemona werd zijne sombere stemming gewaar en klaagde vaak haar nood bij hare vriendin, des vaandrigs vrouw, die door haar man van het moordplan wist, maar niets er van verried. De Moor zocht ondertusschen nog steeds verdere bewijzen; vooral wenschte hij den zakdoek bij den Hopman te zien. Nu wilde het ongeluk, dat de Hopman den zakdoek in zijn huis liet naborduren, voor hij hem teruggaf; de borduurster zat aan het venster en kon van de straat af gezien worden. De Vaandrig wees aan den Moor den zakdoek.

Nu beraamt de Moor met den Vaandrig den moord van den Hopman en van Desdemona. De Hopman neemt, voor een groote som gelds, den eerste voor zijne rekening. Hij valt hem op een donkeren avond, toen de Hopman van een lichte deerne terugkeerde, aan, maar kan, daar de aangevallene zich dapper weert, hem alleen een houw toebrengen in het rechterbeen, en moet zelfs

ijlings de vlucht nemen; hij keert ondertusschen na eenige oogenblikken terug, schijnbaar om te helpen, en den verwonde „als een broeder" te beklagen, maar inderdaad om alle verdenking van zich af te wenden. Deze moordaanslag wordt algemeen besproken, en ook Desdemona betuigt haar hartelijk medelijden met den Hopman, wat den Moor nog meer van hare schuld overtuigt, te meer daar hem de Vaandrig hierop wijst.

Op zijn raad wordt nu, opdat de Moor buiten alle verdenking blijv', besloten, Desdemona met een zak vol zand dood te slaan, en dan de wrakke zoldering der oude kamer op haar te laten neerstorten. Met behulp van den Vaandrig, die aan de ongelukkige den eersten slag toebrengt, wordt het plan, niettegenstaande al hare betuigingen van onschuld, in de nacht uitgevoerd; zij leggen de verslagene te bed, laten balken op het lijk nederstorten en roepen om hulp, daar het huis instort. Er komt bijstand; het lijk wordt voor den dag gehaald, de voortreffelijke vrouw beklaagd en den volgenden dag begraven, zonder dat er bij iemand vermoeden oprijst, dat er een moord gepleegd is.

Maar het beroun over de wandaad liet den Moor geen rust; hij betreurde zijn gade diep. Hij begon den Vaandrig te haten, kon hem niet langer zien, ja, had hem liefst gedood. Hij ontsloeg hem uit zijn post en verwijderde hem uit zijn troep. De Vaandrig, hierdoor ten doodelijkste verbitterd, wendde zich tot den inmiddels genezen Hopman, en bewoog dezen, met hem naar Venetië te gaan, om daar den man te leeren kennen, die hem in het rechterbeen had gehouwen.

Eens buiten het bereik van den Moor, bericht de Vaandrig nu aan den Hopman, dat de Moor Desdemona vermoord en ook zijn dood gewild heeft. De Hopman klaagt bij den Raad van Venetië den Moor aan; deze wordt op Cyprus gevangen genomen en naar Venetië gevoerd. Hij ontkende de misdaad en zelfs de wreedste martelingen vermochten hem geene bekentenis te ontlokken. Hij werd tot eeuwige ballingschap veroordeeld; Desdemona's verwanten wisten den banneling met hunne wraak te bereiken; hij werd door hen gedood. De Vaandrig maakte zich later aan eene valsche aanklacht schuldig, werd op de pijnbank gebracht en stierf aan de gevolgen der ondergane foltering. „Zoo wreekte," aldus eindigt de novelle, „God Desdemona's onschuld. En dit geheele beloop der zaak vertelde de vrouw van den Vaandrig, die van de zaak wist, na zijnen dood, zooals ik het u verteld heb."

Blz. 3. I. 1. 1. Geen praatjens, Jago. In 't Engelsch: *Never tell me.* Wij vallen hier midden in een gesprek; deze woorden slaan op iets, dat Jago gezegd heeft; men mag aannemen, dat hij verklaard heeft, niets van de betrekking tusschen Othello en Desdemona geweten te hebben. — Daarop slaat ook Rodrigo's gezegde in reg. 6: Gij haat hem innig; gij zult hem dus wel gade geslagen en er dus wel van geweten hebben; waarop Jago hem van zijn onderwerp af wil brengen door de redenen van zijn haat uiteen te zetten.

Blz. 4 I. 1. 20. Een groote cijfermeester, Een Michel Cassio, een Florentijner. Florence was niet, zooals Venetië, telkens in oorlogen gewikkeld; hoe zou Cassio daar de krijgskunst geleerd hebben? Ontvangsten en uitgaven, winsten en verliezen te berekenen, ja. dit kon men zich daar eigen maken. — Het volgende „verslingerd op een schoone vrouw," heet in het Engelsch: *almost damned in a fair wife* „bijna verdoemd". Het gerucht liep, dat Cassio van plan was de schoone Bianca, met wie hij verkeer had, te trouwen Door zulk een huwelijk zou hij zich, naar Jago's opvatting, in de verdoemenis storten.

Blz. 7. I. 1. 106. Mijn huis geen schuur. Geen afgelegen hoeve, berg- of werkplaats, waar eer aan roof te denken ware, dan in het volkrijke Venetië.

Blz. 10. I. 1. 159. 't Schuttershuis. Men vindt dit woord, *the Sagittary*, gewoonlijk verklaard als de naam van dat gedeelte van het Arsenaal, waarin de Hoofdofficieren woonden; boven de deur was het beeld van een boogschutter; in steen gebouwen. — Maar men heeft het veeleer te beschouwen als de naam van de herberg, waar Othello verblijf hield; dit blijkt, zooals Opzoomer in zijne uitgave van dit stuk (Amsterdam, Binger, 1860) opmerkt, duidelijk uit Cassio's en Othello's woorden in het volgend tooneel, reg. 45–49, en nog beter uit Othello's zeggen in het derde tooneel, reg. 121: „Geleid hen, vaandrig; gij weet best de plaats".

Blz. 11. I. 2. 4. Negen-, tienmaal dacht ik een stoot hem toe. Jago spreekt van Rodrigo, die hem zijn plan zou hebben meegedeeld, van aan Brabantio Desdemona's vlucht te verraden.

Blz. 12. I. 2. 22. Schoon mijn verdiensten reeds enz. In 't Engelsch: *and my demerits may speak, unbonneted, to as proud a fortune as this that I have reached. Demerits* beteekent hier hetzelfde als *merits*, verdiensten, zooals *demereo* in het La-

tijn hetzelfde is als *mereo*. Maar over het woord *unbonneted*, dat in de folio-uitgave tusschen haakjens staat, loopen de meeningen uiteen. Vat men het op als: met de muts af, met ongedekten hoofde, — wat het in Koning Lear, III, 1, 14 ongetwijfeld beteekent, — dan kan het moeielijk iets anders beteekenen dan: „in alle nederigheid" of „beleefdelijk", en dan kan de spreker door het afnemen van de muts dit hebben toegelicht. — (De verklaring: „zelfs zonder senatoriale muts" of „zelfs zonder senatoriale waardigheid" is wat al te gezocht, en *bonnet* komt in die beteekenis ook niet voor.) — Maar bij „*speak to as proud a fortune*" verwacht men die nederigheid niet en veeleer het zeggen: „zonder den hoed af te nemen," „zonder nederig verzoek, maar met gedekten hoofde"; en dit zal *unbonneted* hier wel beteekenen, want *to bonnet* beteekent niet „den hoed opzetten", maar wel „den hoed afnemen", „onderdanigheid toonen," zie Coriolanus, II. 2. 30.

Blz. 14. I. 2. 52. Met wie? Cassio veinst onwetendheid om het geheim van zijn vriend Othello te bewaren.

Blz. 17. I. 3. 8. Cyprus. In 1570 heeft er inderdaad zulk een aanslag der Turken op Cyprus, dat sedert 1473 in de macht der Venetianen was, plaats gehad.

Blz. 18. I. 3. 44. Marcus Luccicos. Misschien heeft de dichter met dezen niet Italiaansch klinkenden naam een Griek van Cyprus willen aanduiden, die door zijn kennis der plaatselijke gesteldheid inlichtingen geven kon.

Blz. 23. I. 3. 139. Van wondere avonturen op mijn zwerftocht. In het Engelsch staat letterlijk: „En mijn houding (mijn gedrag) in mijn reizigers-geschiedenis," eene uitdrukking, die voor Sh.'s tijdgenooten onmiddellijk verstaanbaar was, daar zij met name de verwonderlijke reisverhalen van Mandeville, van Walter Raleigh, die Guyana bezocht had, en van anderen gretig verslonden. Al wat de dichter zijnen held in den mond legt van Cannibalen, van Anthropophagen, en van menschen, wier hoofd beneden de schouders zit, is uit de toen veel gelezene berichten van reizen in de nieuw ontdekte landen van het westen ontleend. — In het voorbijgaan gezegd, Cannibales is een andere, in de Spaansche spreektaal gebruikelijke naam voor Cariba, de Caraïben, en van daar in andere talen overgegaan. Cannibaal komt niet van *canis*.

Blz. 25. I. 3. 199. Als u betaamde. In het Engelsch: *like yourself*: zooals gijzelf spreken zoudt, als gij u niet door uw hartstocht liet medesleepen.

Ald. I. 3. 220. Ik verzoek u nederig. Dat Brabantio hier

tot proza overgaat, is eenvoudig om alle wisseling van spreuken af te snijden, niet omdat prozaïsche zaken moeten behandeld worden, want vroeger, reg. 190, had hij hetzelfde in versmaat gezegd.

Blz. 30. I. 3. 336. Maar wij bezitten de rede om enz. Men leze hier: „Maar wij bezitten de rede ter afkoeling onzer razende driften, onzer vleeschelijke begeerten, onzer teugellooze lusten, van welke dat, wat gij liefde noemt, mij een stek of entrijs voorkomt". Bij nader inzien schijnt mij deze vertaling juister dan de vroeger gegevene. — Volgens Jago is dus de liefde niet iets natuurlijks, niet iets aangeborens, maar is kunstmatig gekweekt en daarom ook zeer wel uit te roeien.

Blz. 31. I. 3. 354. Zoet als honig. In 't Engelsch: *als sprinkhanen*, die wel een lekkernij konden zijn voor een Barbarijschen Moor.

Blz. 35. II. 1.15. *Pool.* De poolster is bedoeld.

Ald. II. 1. 26. Een Veronezer. In 't Engelsch: *A Veronessa* (of *Verennessa*); de vrouwelijke uitgang duidt een schip aan, daar in 't Engelsch een schip steeds vrouwelijk gerekend wordt. Er is hier sprake van een krijgsschip, door Verona, schoon landstad, aan Venetië geleverd.

Blz. 37. II. 1. 61. Hem gewerd een vrouw. Bij het maken der aanteekeningen blijkt mij, dat: „Hij verwierf een maagd", nauwkeuriger ware geweest. — Wat volgt: „de kunst van vinding machtloos toont", luidt in 't Engelsch: *does tire the ingener*. Dit ingener is gemaakt van het Latijnsche *ingenium*, en wijst den man van genie, vooral den kunstenaar aan, die vermoeid wordt bij zijne pogingen om Desdemona, als het wezen, met het schoonste der schepping bekleed, door zijne voorstelling te bereiken.

Blz. 45. II. 1. 223. Leg uwen vinger, zoo. Op den mond, en hoor naar mij.

Blz. 48. II. 1. 312. Dien ik tot jagen aanhits. Een moeilijke plaats, waarvan de lezing niet vaststaat. Als de gissing van Steevens, die voor het *whom I trace* der folio-uitgave *whom I trash* wil lezen, juist is, dan zou er, — daar *to trash* het met riemen terughouden van te driftig jagende honden beteekent, — staan: „Als deze stumperd of nieteling (*trash*) uit Venetië, dien ik om zijn driftig jagen terughoud (*trash*), kan wachten tot hij wordt aangezet". Maar al zegt Jago later tot Rodrigo, dat hij tot geduld vermanen moet, tot nog toe heeft hijzelf hem op het spoor geleid en zelfs aangedreven; zooals hij trouwens later ook doet, want Rodrigo mort alleen, dat hij niet vordert.

Blz. 53. II. 3. 92. Jago zingt hier de voorlaatste strofe van eene oude Engelsche ballade, die in haar geheel in Percy's Reliques of Ancient English Poetry te vinden is en b.v. ook in de Shakespeare-uitgaaf van Delius is medegedeeld.

Blz. 66. III. 1. 3. Zijn uwe instrumenten naar Napels geweest? De Franschen zouden de ziekte, die bij onze oude blijspeldichters ook wel de „Françoysen" heet, tegen het einde der vijftiende eeuw, onder Karel VIII, uit Napels hebben meegebracht.

Blz. 82. III. 3. 260. Blijkt zij me een woeste valk. Shakespeare noemt het woord *valk* niet, maar bezigt het woord *haggard*, dat juist voor een valk, die niet gehoorzaam wil worden, maar wild blijft, gebezigd wordt, en spreekt van de *jesses*, de *veters* of riemen, waarmee men den valk op de hand vasthoudt, van het gefluit, waarmeê men hem loslaat, en van het laten vliegen met den wind mee of voor den wind, waarna een valk zelden terugkeert, maar voor eigen rekening gaat jagen. In Sh.'s tijd was de valkerij met hare uitdrukkingen algemeen bekend en werd iedere toespeling er op onmiddellijk begrepen.

Blz. 83. III. 3. 284. Op het voorhoofd. Daar hij aan mededinnaars denkt, zie reg. 276.

Blz. 91. III. 3. 453. Het Pontisch meer. Uit den Pontus Euxinus, de Zwarte Zee, gaat voortdurend een stroom naar de Propontis of Zee van Marmora.

Blz. 93. III. 4. 1. Waar Luitenant Cassio schuilt. In het Engelsch volgen hier woordspelingen met *lie*, „liggen" (in kwartier liggen) en „liegen", de meest gewone woordspeling bij Sh.

Blz. 95. III. 4. 31. Al zulke nevels. In 't Engelsch: *humours*, dwaze luimen en vochtigheid tevens.

Blz. 97. III. 4. 74. Mummiesap. Aan mummiesap werden allerlei geheime krachten toegeschreven, vooral geneeskracht tegen toevallen.

Blz. 102. III. 4. 178. Die reek'ning van 't afzijn. Sh. gebruikt hier het woord *score*, in de beteekenis van *schuld* (met den kerfstok berekend), terwijl Bianca het woord even te voren in de beteekenis van *twintigtal* (een *snees*) gebruikt heeft.

Blz. 120. IV. 1. 273. Bokken, apen! Othello spreekt deze woorden bij zichzelf; hij herinnert zich Jago's gezegde, blz. 89, III. 3. 402.

Blz. 127. IV. 2. 105. Mijn bruiloftslakens op mijn bed. Voor het bijgeloof een middel om den man weer even verliefd te maken als in de bruiloftsnacht.

Blz. 135. IV. 3. 28. Een lied van „wilgen". De *wilg* was het teeken van versmade liefde; wie door den geliefde of de geliefde verlaten werd, droeg een wilgentak; Shakespeare zinspeelt meermalen hierop. Het lied, dat Desdemona zingt, is, met eenige wijziging, ontleend aan een oud lied, dat door Percy wordt medegedeeld en ook in Delius' Shakespeare-uitgaaf te vinden is.

Blz. 138. IV. 3. 73. Voor een ring. In 't Engelsch staat *joint-ring*, een ring, samengesteld uit twee ringen, die in elkander sloten.

Blz. 141. V. 1 11. Dien jongen windbuil. In 't Engelsch staat *quat*, welk woord tegelijk een *blaar* of *vin*, en een *ellendig*, *verachtelijk wezen* beteekent.

Blz. 166. V. 2. 306. Gij doet zeer wel. Namelijk met niet te bidden; het gebed mocht Jago nog van het verderf redden.

Blz. 168. V. 2. 347. Als de Indiër doet. Dit ziet eenvoudig op de domheid der Indianen (van America), die onmetelijke schatten bezaten, maar, onbekend met de waarde, er gemakkelijk afstand van deden.

Blz. 169. V. 2. 361. Spartaansche hond. Wat uit Sparta kwam, was ongevoelig en verhard.

MACBETH.

Het treurspel Macbeth behoort tot die stukken, welke in de Folio-uitgave van 1623 voor het eerst gedrukt werden; er is geen enkel spoor van eene vroegere afzonderlijke uitgave.

Men kan met zekerheid zeggen, dat het stuk moet geschreven zijn nadat, in 1603, de vereeniging van Engeland, Schotland en Ierland onder koning Jacobus I tot stand was gekomen, en vóór 20 April 1610, daar zekere Dr. Simon Forman het stuk toen in het Globe-theater spelen zag en in zijn, ons bewaard gebleven dagboek vrij uitvoerig hiervan spreekt. Men heeft in het stuk bewijzen meenen te vinden, dat het stuk van het jaar 1606 zou dagteekenen; zij mogen weinig afdoend zijn, toch worden zij eenigszins versterkt door bijzonderheden, die in enkele tooneelwerken van tijdgenooten voorkomen. Men vindt namelijk in een paar stukken van 1607 geestverschijningen of enkele gezegden, die men aan den Macbeth ontleend kan achten. Hoe het zij, dat het stuk tot de latere werken des dichters te rekenen is, blijkt uit den geheelen zins- en versbouw.

De stof voor dit treurspel werd door Shakespeare aan de kroniek van Holinshed ontleend, die op zijne beurt geput heeft uit de *Scotorum Historiæ* van Hector Boëthius. Dit werk zag in 1526 te Parijs het licht; in 1541 verscheen er eene Schotsche vertaling van,

bewerkt door JOHN BELLENDEN, aartsdeken van Moray, en deze schijnt door Holinshed geraadpleegd te zijn.

Men vindt in Holinshed Duncan als een zachtaardig koning, Macbeth als een dapper veldheer gekenschetst; verder worden er beschreven: de opstand van Macdonwald, onderdrukt door Macbeth en Banquo, de inval van den Noorschen koning Sweno, ondersteund door eene Deensche vloot, maar afgeslagen door dezelfden, de verschijning der heksen aan hen, de moord van Duncan door Macbeth (in het jaar 1040), volbracht met medeweten van Banquo, de strenge, aanvankelijk rechtvaardige regeering van Macbeth, die echter weldra tot wreedheid oversloeg, het vermoorden van Banquo, waarbij diens zoon ontsnapte, de vlucht van Macduff, het vermoorden van diens vrouw en kinderen, het gesprek tusschen Malcolm en Macduff (door den dichter ten grondslag gelegd aan het derde tooneel van het vierde bedrijf), en eindelijk de opstand tegen Macbeth en zijn dood in den strijd door Macduff.

Bijzonderheden voor den moord van Duncan ontleende Sh. aan Holinsheds verhaal van den moord, tachtig jaren voor Duncans troonsbeklimming op koning Duffe van Schotland gepleegd door Donwald, bevelhebber van het kasteel Fores; Donwalds vrouw leende hem eenige trekken voor Lady Macbeth.

Voor de heksentooneelen kon de dichter bijzonderheden putten uit verscheidene werken van dien tijd; voornamelijk echter heeft hij geraadpleegd: REGINALD SCOT, *Discoverie of Witchcraft*, een boek, dat in 1584 het licht zag.

Wie meer uitvoerig de bronnen van Sh. wil leeren kennen, vindt het noodige bijeen in de Sh uitgave van Delius; voor verdere studiën is te raadplegen het groote werk van HORACE HOWARD FURNESS, *A new variorum edition of* SHAKESPEARE, waarvan het tweede deel (verschenen in 1878 te Philadelphia) den Macbeth bevat. In laatstgenoemd werk vindt men ook oudere bronnen voor de geschiedenis van Macbeth opgegeven; wat Holinshed mededeelt, blijkt zulk een mengsel van overleveringen en fabelen te zijn, dat het volstrekt niet op den naam van geschiedenis of kroniek aanspraak kan maken. Wie het kostbare werk van Furness niet kan raadplegen en van de ware geschiedenis van Macbeth meer wil weten, raadplege de uitmuntende uitgave van den Macbeth van James Darmesteter (Paris, Delagrave, 1881) die er uitvoeriger over spreekt, dan het bestek hier toelaat. Als men de oudste kronieken, zeer kort na de gebeurtenissen geschreven, raadpleegt, blijkt het, dat Macbeth wel, zooals in de middeleeuwen niet vreemd was, door het dooden

van zijn voorganger ten troon is gestegen, maar niet door moord en verraad, niet door een bloedverwant en gast in zijne woning te belagen; zijn vijand en mededinger Duncan is in den strijd gevallen, in 1040; toen Macbeth daarop ten troon was gestegen, heeft hij krachtig en rechtvaardig geregeerd en onder zijn bestuur was het land bloeiend. In 1054 erlangde Duncan's zoon, Malcolm, den steun van den Engelschen koning, Eduard den Belijder, en van Siward, den machtigen graaf van Northumberland. Macbeth leed de nederlaag en week naar het noorden, waar hij den strijd nog vier jaren volhield, maar eindelijk te Lufanan in het graafschap Aberdeen gedood werd. — Eerst drie eeuwen later trachtte men van hem een tyran te maken, maar de wetten, die daarbij van hem worden aangehaald, bewijzen alleen, dat hij den adel bedwong en aan de wet wist te onderwerpen. Daarna beginnen de fabelen: Macbeth droomt b.v. dat hij drie vrouwen ontmoet, die hem begroeten, de laatste als koning; aangeprikkeld door deze woorden komen bloedige gedachten bij hem op en hij vermoordt zijn oom Duncan; de schrijver, die dit meldt, Androw van Wyntoun, in „The Orygynale Cronykil of Scotland", eindigt ondertusschen, nadat hij den dood van Macbeth heeft vermeld met deze woorden:

Of that slawchter ar thire wers
In Latyne wryttyne to rehers;
Rex Macabeda decem Scotie septemque fit annis,
In cujus regno fertile tempus erat:
Hunc in Lunfanam truncavit morte crudeli
Duncani natus, nomine Malcolimus.

Eerst bij Hector Boece of Boethius (1526) verschijnen Banquo en Fleance. Van het verhaal, dat aan Shakespeare tot het scheppen van dit meesterstuk gediend heeft, zijn alleen de dood van Duncan door Macbeth, en de nederlaag en dood van Macbeth ongetwijfeld geschiedkundig. De geschiedenis weet niets van den opstand van Macdonwald, den inval van Sveno, en eigenlijk ook niets zekers van Macduff. Men mag ondertusschen den verdichters dankbaar zijn.

Nog éene opmerking, aangaande Fleance; de naam wijst door de letters Fl, (men denke aan Fluellen = Llewellijn, in K. Hendrik V,) op Wales. Fleance wordt voorgesteld als de voorvader der Stuarts, die inderdaad uit Wales afkomstig waren en door aanhuwelijking den troon van Schotland bestegen. Door de legende wordt nu Fleance, die eene vorstin van Wales huwt, van oorspronkelijk Schotsche afkomst, en houden de Stuarts op vreemdelingen te zijn.

Ten slotte zij hier nog opgemerkt, dat bij de namen als Macbeth, Macduff, de klemtoon op de tweede lettergreep, niet op Mac behoort te vallen.

Blz. 173. I. 1. Drie Heksen treden op. Men denke deze zoogenaamde Heksen niet als sterfelijke vrouwen, die zich de tooverkunst hebben eigen gemaakt, maar als hoogere wezens, zoogenaamde *noodlotszusters*, waarvan de herinnering uit den heidenschen tijd nog lang bij het volk heeft voortgeleefd.

Blz. 174. I. 1. 8. Grauw-Mietjen. Naam van een kat, de gedienstige geest der eerste heks, zooals een pad het is van de tweede; *terstond* is het antwoord der derde heks aan haar gedienstige geest.

Ald. Fores of Forres. Residentie des konings, in het Graafschap Murray, niet verre van Inverness, het verblijf van Macbeth.

Blz. 175. I. 2. 13. Kernen en Galloglassen. De eersten licht gewapend, de tweeden zwaar gewapend krijgsvolk, eigenlijk uit Ierland, niet van de Hebriden (de eilanden van 't West).

Ald. I. 2. 24. O dapper bloedvriend. Volgens de door Shakespeare gevolgde kroniek van Holinshed had koning Malcolm (1004—1034, peet van den koningszoon in dit stuk) geen zoon, maar twee dochters, die ieder een zoon hadden; de eene was Duncan, de tweede Macbeth. Deze waren dus volle neven, en Macbeth was, volgens de oud-Schotsche wet, de naaste om Duncan op te volgen, wanneer, bij diens dood, zijn zoon nog niet in staat mocht zijn om den troon te beklimmen.

Blz. 176. I. 2. 40. Golgotha. Natuurlijk met zinspeling op de beteekenis van het Hebreeuwsche woord: *Hoofdschedelplaats;* Matth. XXVII, 33.

Ald. I. 2. 54. Bellona's bruidegom. Macbeth.

Ald. I. 2. 61. St. Columbaan's eiland. Thans Inchcomb of Inchcolm, in de Firth van Forth, nabij de kust van Fife. Daar is een klooster geweest, dat naar St. Columbaan, een Iersch monnik uit de zesde eeuw, genoemd was.

Ald. I. 2. 62. Dollar. De eerste Dollars of Daalders (Thaler) zijn eerst in het Dal (Thal) van St. Joachim in Boheme in 1518 geslagen.

Blz. 177. I. 3. 2. 'k Doodde zwijnen. Heksen kregen dikwijls de schuld van den dood van dieren, vooral van zwijnen; zij konden ook bepaalde winden verkoopen, zich in allerlei dieren ver-

anderen, — waaraan echter de staart steeds bleef ontbreken, — en iemand doen kwijnen door middel van een wassen beeld van haar slachtoffer.

Blz. 179. I. 3. 34. Draait en zwaait aldus in 't rond. De heksen betooveren de plaats, waar Macbeth moet voorbijgaan, door een ronddans, waarbij zij, met de aangezichten naar buiten gekeerd, elkander de hand reiken. Wie binnen den tooverkring treedt, is onder haar invloed.

Blz. 181. I. 3. 71. Door Sinels dood. Sinel was de vader van Macbeth, volgens Holinshed. Eigenlijk was de naam Finlach, dat Finele en door een drukfout Sinel geworden is.

Blz. 182. I. 3. 92. Liet zijn bewond'ring enz. De zinbouw is in het oorspronkelijke zeer ingewikkeld, daar *thine* op *praises* terugslaat en *thine* op *his*. „Bij hem strijdt de bewondering over uw moed, die hem betaamt, om den voorrang met den lof, die u toekomt."

Blz. 184. I. 3. 140. Schokt zoo mijn menschenstaat. Men vergelijke de woorden van Brutus, in Julius Caesar, II. 1. 61:

> Sinds Cassius mij gewet heeft tegen Caesar,
> Sliep ik niet meer.
> Van de eerste schrede naar een schrikb're daad
> Tot aan 't volbrengen, is de tusschentijd
> Als een vizioen, een droom, die rillen doet;
> Dan plegen 's menschen ziel en 't sterflijk deel,
> Waardoor zij handelt, raad; en heel zijn wezen
> Verduurt alsdan, gelijk een kleine staat,
> De schokken van een oproer.

Blz. 188. I. 5. 24. Gij wenscht, o groote Glamis enz. De verstaanbaarheid van den Engelschen tekst eischt, dat men alleen de woorden „Thus thou must do" aan de stem toekent en dus het tweede aanhalingsteeken niet achter „have it" en nog minder, met anderen, achter „undone" zet. De zin is dan duidelijk: gij zoudt de koelbloedigheid willen hebben, die, als gij ze hebt, u nadrukkelijk zegt, wat gij te doen hebt, en gij zoudt verder willen hebben, dat Duncan gedood wierd, al huivert gij er voor het zelf te doen. Het „groote Glamis" is niet vrij van ironie; het is: „die groot wilt zijn". — Iedere andere verklaring komt mij voor onzin te zijn.

Blz. 189. I. 5. 41. Geesten, begeleiders. Men heeft hier in het oorspronkelijke een schoon voorbeeld, hoe Shakespeare ook

door een onregelmatigheid in de maat, — het ontbreken eener lettergreep, — eene noodzakelijke pauze uitdrukte.

Ald. I. 5. 49. En neemt voor gal mijn melk. Een wensch naar innige vereeniging met de moordgeesten. Anderen vatten het, mijns inziens minder juist, op: neemt mijn melk weg en geeft er gal voor in de plaats.

Blz. 193. I. 7. 21. En 't medelijden enz. Men houde in 't oog, dat Shakespeare zich een cherub als een kleinen liefelijken engel denkt, zie Othello IV. 2. 63. Nadat hij zich het medelijden als een naakten zuigeling, — *naked new-born babe*, — heeft voorgesteld, even hulpeloos als de in zijn slaap vermoorden koning, doet Duncan's heiligheid hem daaraan de vergelijking met een cherub schakelen. *Cherubin* of *cherubim* is bij Sh. enkelvoud, *cherubins*, even als in zijn bijbel, het meervoud. Achter „or" moet men natuurlijk ook „like" in zijn gedachte herhalen, gelijk zonder de tusschenvoeging *striding the blast* ieder dadelijk zou inzien. Vergelijk Psalm 18 vs. 11.

Blz. 194. I. 7. 45. Als de arme kat enz. In Heywood's „Proverbs" (1560) staat: De kat is op visch belust, maar wil haar pooten niet nat maken. *Catus amat pisces, sed non vult tingere plantas.*"

Blz. 200. II. 1. 55. Tarquinius. Sextus Tarquinius, die Lucretia schond.

Blz. 201. II. 2. 21. Het is een jammerschouwspel. Men denke, dat Macbeth spreekt van het gezicht, dat Duncan's slaapkamer thans aanbiedt. Dit ziet hij nog voor zich en hij gaat nu onmiddellijk voort, met zich voor den geest te halen, wat hij er doorleefd heeft. De bijvoeging „Op zijn handen ziende" is hier, dunkt mij, onjuist.

Blz. 203. II. 2. 57. Want hun schuld moet het schijnen. Het oorspronkelijke heeft: „For it must seem their guilt," een woordspel met *gild* en *guilt*, *verguldsel* (van bloed) en *schuld*, dat als een duivelenlach klinkt bij het huiveringwekkend tooneel.

Blz. 204. II. 3. 5. Een pachter, die zich verhing om het vooruitzicht op een overvloedigen oogst. Hij had nog veel in voorraad of had veel graan opgekocht en lijdt groot verlies door de daling der prijzen, of wel, hij vreest, dat zijn pacht zal opgeslagen worden. In 1606 waren de graanprijzen voorbeeldeloos laag. — In April van datzelfde jaar moest de Jezuiet Garnett, die beschuldigd was, van het buskruit-verraad kennis te hebben gedragen, zijne vorige ontkenning herroepen;

hij verdedigde zich met de bewering, dat men voor den rechter dubbelzinnige (equivoque) antwoorden mocht geven. Deze leer van *equivocatie* werd, zooals men denken kan, door de protestanten scherp gegispt. — In datzelfde jaar veranderde de mode de wijde broeken in nauwe. — Dat de portier juist deze zaken vermeldt, kan doen vermoeden, dat Macbeth in 1606 of 1607 geschreven werd. Deze gronden voor dit vermoeden zijn zwak te noemen, doch er zijn er andere, aan het stuk zelve of aan toespelingen door tijdgenooten ontleend, die het bijna boven allen twijfel verheffen, dat Macbeth werkelijk in 1606 of 1607 geschreven en opgevoerd is, waarschijnlijk na *Koning Lear*, en zeker vóór *Antonius en Cleopatra*.

Na het schriktooneel van den moord geeft het optreden van den portier een oogenblik ontspanning en doet het vervolg te krachtiger op ons werken. En wat is die nog halfdronken, uit zijn slaap opgeschrikte man, die zich verbeeldt portier van de hel te zijn, dicht bij de waarheid! Want wat beteekenen, zegt Bodenstedt, al die kleine zondaars, die hij het rozenpad laat bewandelen naar het eeuwig vreugdevuur, in vergelijking van de groote misdadigers, wier deur hij te bewaken heeft?

Blz. 212. II. 3. 147. Des te eerder bloedig. Reeds het verband wijst aan, dat *bloody* niet als *bloodthirsty* moet worden opgevat. Hoe nader wij in den bloede aan den vermoorde verwant zijn, des te nader zijn wij hem in bloedigheid, des te eer zal ook ons bloed vergoten worden. De andere opvatting: „Die het naast in 't bloed zijn, zij dorsten 't meest naar bloed"; waardoor Macbeth als vermoedelijke dader zou worden aangewezen, past veel minder in dit verband.

Blz. 213. II. 4. 5. De hemel zelf, ontdaan, enz. — Het woord *the heavens* beteekende in Shakespeare's tijd ook de zoldering van het tooneel, die, als er een treurspel gegeven werd, met zwart bekleed was.

Ald. II. 4. 14. En Duncans paarden. Volgens Holinshed aten bij Duncans moord prachtige paarden in Lothian hun eigen vleesch. Ook de trek van den uil, die een valk verslindt, is aan Holinshed ontleend.

Blz. 214. II. 4. 31. Naar Scone op weg. Scone ligt in Perthshire. Daar werden in den ouden tijd de Schotsche koningen gekroond, op een steen, en wel op denzelfden steen, waarop Jakob zijn hoofd had nedergelegd, toen hij, in de vlakte van Bethel, in den droom een ladder zag opgericht, die van de aarde

tot den hemel reikte (Genesis 28 vs. 12). In 1296 werd die steen door Eduard I, die Schotland veroverde, naar de abdij van Westminster overgebracht, waar hij zich nog bevindt in den zetel, die bij de kroning der Engelsche koningen dienst doet.

Ald. II. 4, 35. St. Columbaan's cel is Colme-kill, een klein eiland, tot de Hebriden behoorende, ook Iona geheeten; daar werden de Schotsche koningen, — een zestigtal, waarvan Macbeth de laatste zijn zou, — begraven.

Ald. II. 4. 36. Naar Fife. Macduff was Thaan van Fife.

Blz. 219. III. 1, 56. Gelijk voor Cæsar enz. Octavius (Cæsar Octavianus) is bedoeld; het is, alsof Shakespeare bezig was, Plutarchus te bestudeeren en bouwstoffen verzamelde voor zijn Antonius en Cleopatra, in welk stuk (II, 3. 19.) hij dezen trek beter te pas bracht.

Blz. 226. III. 3. 18. Fleance ontvlucht. Hij ontkwam (volgens Holinshed) naar Wales, huwde er de dochter des konings en liet een' zoon na, met name Walter. Deze keerde, in het gevolg van koningin Margaretha, naar Schotland terug en werd er Lord Steward (intendant). Een zijner afstammelingen, Walter Steward, huwde de dochter van koning Robert Bruce; diens zoon was de eerste Stuart, die den Schotschen troon beklom.

Blz. 234. III. 4. 129. Zondt gij een bode? Eerst was er een algemeene uitnoodiging aan de edelen gedaan. Macduff was niet verschenen, had niet willen komen. De vraag van Lady Macbeth beteekent dus: hebt gij nu geen boodschap gezonden of hem ontboden, om te weten, waarom hij niet gekomen is? — Macbeth had, dit is zijn antwoord, bij toeval, door zijn bespieders, gehoord, dat Macduff zich had uitgelaten van niet te willen; nu zal hij hem ter verantwoording roepen.

Blz. 235. III. Vijfde tooneel. Dit geheele tooneel kan niet alleen zonder schade gemist worden, maar houdt zelfs den voortgang der handeling tegen; de persoon Hecate is geheel overtollig; er is geen enkele reden, waarom zij voorspellen zou, tot welke uitkomsten het bezoek van Macbeth zal leiden; evenzoo is het opkomen van Hecate in het vierde bedrijf (blz. 241) zonder eenige beteekenis; de beide gezangen *Come away* etc. en *Black spirits* etc. zijn slechts aangegeven, en in hun geheel te vinden in een stuk van Middleton, getiteld *The Witch*, waarmede Hecate bedoeld is. Middleton was een tijdgenoot van Shakespeare; hij overleefde dezen elf jaren, en was reeds in 1600 als dichter bekend; wanneer hij de tragicomedie *The Witch* schreef, is onbekend; het hand-

schrift er van is in 1779 voor den dag gekomen. Het is mogelijk, dat, om aan den smaak van het publiek te voldoen, dit vijfde tooneel, buiten toedoen van Shakespeare, is ingeschoven, wellicht door Middleton. Dat de tekst van Macbeth, die ons alleen in de folio-uitgave bewaard is, naar een handschrift, voor de vertooning bestemd, is afgedrukt, kan nog hieruit blijken, dat volgens de folio-uitgave Macbeth op het tooneel verslagen werd, zeker niet volgens Shakespeare's bedoeling, maar om aan den wensch der toeschouwers te voldoen.

Blz. 236. Zesde Tooneel. De indeeling van het door Lenox en den Edelman gesprokene, zooals die in de folio-uitgave voorkomt, levert bezwaren op, die mijns inziens geheel verdwijnen, als men de verdeeling, door Opzoomer voorgeslagen, aanneemt. Ik heb dus geen oogenblik geaarzeld dit te doen.

Blz. 237. III. 6. 31. Krijgshaften Siward en Northumberland. In Holinshed één persoon: old Siward, earle of Northumberland. Beter dus: van Northumberland. — In dit stuk is later ook alleen van Siward sprake, vergel. blz. 260, IV. 3. 190.

Blz. 239. IV. 1. 3. Rietwouw roept. Dat voor *Harpier Harpy* moet gelezen worden, en het eerste een drukfout of misspelling is, valt niet wel te betwijfelen. Ook in Marlow's Tamborlane (1590) is eens *Harper* gedrukt, waar de tweede druk *Harpy* heeft. Maar wat is *Harpy?* Het is mogelijk, dat een fabelachtig dier bedoeld is, maar het ligt anders voor de hand, dat naast de kat en den egel een werkelijk dier genoemd wordt en dan kan *Harpy* zeer wel de naam zijn van den bruinen kuikendief, *Circus æruginosus* of *rufus*, in ons land gewoonlijk *Wouw*, in Noord-Holland ook *Rietwouw* geheeten. Andere Engelsche namen zijn Marsh-harrier, Duckhawk, Moor-buzzard. De Duitsche naam is Rohrweihe, de Fransche *Harpaye*. — Het schijnt, dat niemand aan dezen vogel gedacht heeft; noch in Furness' uitgave, noch in Schmidt's Shakespeare-lexicon wordt er gewag van gemaakt. — Men denke niet, dat de Rietwouw roept: „'t is tijd, 't is tijd"; de heks hoort haar vogel roepen en zegt daarop tot de twee andere heksen, dat het tijd is.

Blz. 240. IV. 1. 27. Iefenloot. De IJf of Ief is de Taxisboom, *Taxus*, in het Engelsch *Yew*, in het Fransch *If*. In Engeland wordt deze boom veel op kerkhoven geplant.

Blz. 241, IV. 1. Hecate komt op. Dit optreden van Hecate, alsmede het gezang, is wellicht als ingeschoven te beschouwen; zie de aanteekening op het vijfde tooneel van het derde bedrijf.

Blz. 242. IV. 1. De Verschijningen zijn vaak wonderlijk verklaard; de eerste is voor Macbeth's afgehouwen hoofd, — dat natuurlijk de gedachten van Macbeth weet, — de tweede voor den ontijdig geboren Macduff, de derde voor Malcolm, met een boom uit het bosch van Birnam, gehouden. Opzoomer daarentegen maakt, mijns inziens terecht, de opmerking, dat zij eer eenvoudig in verbinding moeten gebracht worden met de zaken, die zij voorspellen: het gehelmd hoofd met het: „Beware Macduff"; het bebloede kind met: „Be bloody" en met „None born of woman Shall harm Macbeth"; het gekroonde kind, dat een boom in de hand heeft, met: „Macbeth shall never vanquished be, until Great Birnam wood to high Dunsinane hill Shall come against him."

Blz. 245. IV. 1. 125—132. Ja alles is zoo enz. Men heeft vermoed, dat ook deze regels, alsmede de dans, even als de Hecatetooneelen, als een later invoegsel beschouwd moeten worden, en dat oorspronkelijk de Heksen plotseling verdwenen.

Blz. 247. IV. Tweede tooneel. Dit tooneel stelt ons voor oogen, hoever de noodelooze bloeddorst van Macbeth gaat, die zelfs onschuldige vrouwen en kinderen niet verschoont; als de moord alleen verhaald werd, zonder dit tooneel, zouden wij allicht Macbeth in een te gunstig licht beschouwen. Wij moeten ook het huisgezin van Macduff leeren kennen, waar geen eer- en heerschzucht tot verraad en misdaad drijven, de beangste vrouw hooren klagen over de vlucht van haren gade; wij moeten bijwonen, hoe zij, door het praten met haar zoontjen, het gevoel, dat haar drukt, bestrijdt, hoe plotseling de handlangers van Macbeth dat geheele huisgezin vernietigen. Eerst daardoor beamen wij ten volle de schildering van Schotlands toestand in het volgend tooneel; eerst daardoor, niet door het verhaal alleen van den moord, oefent de diepe smart van Macduff hare volle werking op ons uit en verliest zijn strijd met Macbeth het karakter van persoonlijke wraakoefening, maar wordt de uiting van een heiligen toorn, het volbrengen van een heiligen plicht. En dan eerst rillen wij bij de woorden, door Lady Macbeth in haar slaapwandeling geuit: „De Thaan van Fife had een vrouw; waar is zij nu?" Men merke tevens op, dat al te veel bloedvergieten vermeden wordt; alleen het kind wordt op het tooneel vermoord.

Blz. 253. IV. 3. 25. Wellicht juist daar, waar ik mijn argwaan vond. Gij bouwdet misschien uw hoop op uwe komst hier, maar juist uw komst hier wekt mijn argwaan.

Blz. 257. IV. 3. 140. Komt de Koning buiten? De bedoelde koning is Eduard de Belijder (1042–1057). Deze was de eerste, die de kropzweer (*the king's evil*) genas. De om den hals gehangen penning was de gouden munt, engel (*angel*) geheeten. Jacobus I liet zich niet weinig op dit vermogen voorstaan; koningin Anna was de laatste, die het uitoefende.

Blz. 262. IV. 3, 216. Hij heeft geen kind'ren. Daarom wist Macbeth niet, wat het zegt eenen vader zijne kinderen te vermoorden. — Macduff is nog geheel door smart overstelpt, eerst later denkt hij aan wraak. Iedere andere verklaring miskent de schoone ontwikkeling van Macduff's gewaarwordingen. Die hier nader van overtuigd moet worden, vergelijke 3 Koning Hendrik VI, V. 5. 63, waar Margaretha van Anjou de moordenaars van haar zoon aldus toespreekt:

> You have no children, butchers! if you had,
> The thought of them would have stirr'd up remorse;

alsmede Koning Jan III. 4. 91, waar Constance den kardinaal Pandulphus, die haar bij het verlies van haren zoon Arthur wil troosten, antwoordt:

> He talks to me that never had a son.

Blz. 265. V. 1. 33. Ik heb haar dat wel een kwartier achtereen zien doen. Hier zijn bij den druk de volgende twee gezegden weggevallen, die de lezer na deze woorden gelieve in te lassen.

Lady Macbeth.

Hier is nog een vlek.

Arts.

Hoor, zij spreekt; ik wil opschrijven, wat zij zegt, om des te zekerder te zijn van wat ik hoorde.

Blz. 266. V. 1. 51. Gij hebt vernomen, wat gij niet moest. Dit wordt tot de Hofdame gezegd, niet tot Lady Macbeth.

Blz. 275. V. 5. 17. Haar dood had later moeten zijn. Later, misschien morgen, had ik aan dat bericht beter de aandacht kunnen schenken, die het verdient, dan op dit oogenblik.

Blz. 277. V. 7. 1. 'k Ben aan een paal gebonden. Toespeling op het toenmalig volksvermaak, vastgebonden beren door honden te laten bevechten of bijten.

Blz. 281. V. 7. *Beiden vechtend af. Krijgsgerucht.* In de folio-uitgave volgt nu: *Zij komen vechtend terug en Macbeth wordt verslagen.* Uit de komst van Macduff met het hoofd van Macbeth blijkt duidelijk, dat dit sneuvelen van Macbeth op het tooneel niet in de bedoeling van Sh. lag, maar dat men dit liet gebeuren, om de toeschouwers genoegen te doen. Men zie het slot der aanteekeningen op het vijfde tooneel van het derde bedrijf.

KONING LEAR.

Van den „Koning Lear" van Shakespeare verschenen in het jaar 1608 twee afzonderlijke uitgaven in klein quarto bij den uitgever Nathanael Butter in Londen; de inschrijving er van in het boekhandelaars-register is van 26 November 1607. De titel der eene uitgave luidt als volgt: *Mr. William Shakspeare: HIS True Chronicle History of the life and death of King Lear and his three Daughters. With the unfortunate life of EDGAR, sonne and heire to the Earle of Gloster, and his sullen and assumed humour of TOM of Bedlam. As it was played before the Kings Maiestie upon S. Stephans night in Christmas Hollidayes. By his Maiesties servants playing usually at the Gloabe on the Bancke-side. London, Printed for Nathaniel Butter, and are to be sold at his shop in Paul's Churchyard, at the signe of the Pide Bull nere St. Austin's Gate 1608.* De titel der andere uitgave is dezelfde, alleen zijn de namen van Sh., Gloster en Gloabe hier Shakespeare, Glocester en Globe gespeld. — Na dien tijd is dit treurspel eerst weder verschenen in de eerste folio-uitgave van de gezamenlijke dramatische werken des dichters in 1623; het voert daar den eenvoudigen titel: *The tragedie of King Lear.*

De tijd, waarin het stuk geschreven werd, laat zich vrij nauwkeurig bepalen. In 1603 verscheen een boek van Dr. L. Harsnet,

later aartsbisschop van York, getiteld: *Declaration of Egregious Popish Impostures*, waarin, naar aanleiding van bekentenissen bij een gerechtelijk onderzoek, uitvoerig over duivelbannen gehandeld wordt. Uit dit werk heeft Shakespeare verscheidene bijzonderheden ontleend, die in de waanzinnige redeneeringen van Edgar voorkomen. Het stuk is dus niet voor 1603 geschreven; het werd ten hove gespeeld op Sint Stefanus-dag, d. i. 26 December, tweeden Kerstdag, 1606, want de quarto-uitgave van 1608 werd in November 1607 geregistreerd. — Maar het kan zijn, dat het stuk reeds een jaar vroeger ten tooneele gebracht werd. Er werd namelijk in 1605 een drama uitgegeven, hetzelfde onderwerp behandelende, getiteld: *The True Chronicle History of King Leir and his three Daughters, Gonorill, Ragan and Cordella.* Het is blijkbaar aan dezelfde kroniek ontleend, waaruit Shakespeare zoo vaak putte, de kroniek van Holinshed.

Reeds in 1594 werd een stuk met bijna gelijken titel in de registers van den boekhandel ingeschreven; het stuk van 1605 kan dus een herdruk zijn van dit oudere stuk, welks schrijver onbekend is. Men kan dus gissen, dat het in 1605 werd uitgegeven, omdat de uitgever kans zag het te verkoopen op het oogenblik, dat Shakespeare's stuk gegeven werd en opgang maakte en dan moet dit reeds in den zomer van 1605 gespeeld en in 1604, uiterlijk in het begin van 1605, geschreven zijn. Maar evenzeer is het mogelijk, dat het verschijnen van dit stuk in 1605 Shakespeare's aandacht op de stof vestigde en tot het schrijven van *zijn* Koning Lear aanleiding, die dan in 1606 zou geschreven zijn. De Lear van het oudere stuk heeft weinig met dien van Sh. gemeen, dan zijn ouderdom, zijn koninklijken rang, zijn ongeluk; hij is een geduldig oud man, die zijn leed gelaten draagt, totdat Cordelia met haren echtgenoot, den koning van Frankrijk, en diens zegevierend leger aankomt en haren vader op den Britschen troon herstelt; de koning heeft een vriend, Perillus, die hem in zijn ongeluk getrouw blijft, even als Kent in Sh's stuk. Sh. heeft een geheel anderen Lear geschapen.

Moge Sh.'s stuk nu in 1604 of 1606 ontstaan zijn, eerst in 1607 gelukte het aan Nath. Butter een afschrift machtig te worden, dat hij niet aarzelde, zonder vergunning van Sh. zelven of van zijn tooneelgezelschap, door den druk openbaar te maken. Toen moest echter op den titel uitkomen, dat men hier niet het oudere, maar wel degelijk het nieuwe, met toejuiching begroete, stuk ontving; daarom werd duidelijk, met groote letters, gezegd, dat dit „Shake-

speare *ZIJN*" stuk was, en daarom werd ook *EDGAR* en zijn optreden als dolle *TOM* evenzoo kenbaar gemaakt. De uitgever had dus den titel met zorg gekozen en gedrukt.

Het ware zeer te wenschen geweest, dat hij die zorg ook tot den tekst zelven had uitgestrekt. Blijkbaar was het hem gelukt een afschrift te krijgen van het stuk, zooals het in dien tijd gespeeld werd, maar de wijze, waarop dit afschrift geschreven was of gedrukt werd, was zoo slordig mogelijk. In vele gevallen vindt men woorden, die in den zin niet passen; bij vergelijking met den tekst der folio-uitgave blijkt dan, dat voor het juiste woord een ander in de plaats is getreden, dat bij onduidelijk schrift of bij onnauwkeurig lezen er ongeveer eveneens uitziet; in enkele gevallen is een verkeerd woord bij gissing door een ander vervangen, dat iets beter in den zin past, maar het ware niet is*); dan weder zijn woorden door andere, zinverwante vervangen, zooals bij onnauwkeurig afschrijven of zetten gebeuren kan; dan weder worden geheele woorden of woordjens overgeslagen, waardoor, al blijft de zin verstaanbaar, het vers bedorven wordt; dan weder worden halve regels weggelaten, soms geheele zinnen, enkele malen zelfs grootere stukken. Daarbij komt, dat er tusschen proza en vers dikwijls niet behoorlijk onderscheiden wordt. Kortom, de toestand van den tekst der quarto's is inderdaad allerjammerlijkst en het zou den scherpzinnigste wel niet gelukken, er een behoorlijk leesbaren tekst uit te herstellen. Hierin zal ook wel de reden te zoeken zijn, dat de twee drukken van 1608 door geene andere gevolgd zijn; de tekst was al te slecht, om tot lezen uit te lokken.

Toch is het van groot belang, dat de quarto's ons bewaard zijn gebleven. De tekst der folio-uitgave onderscheidt zich wel is waar zeer gunstig van de beschrevene en heeft ons in verreweg de meeste gevallen de echte lezing bewaard, maar is toch geenszins naar het handschrift van den dichter gedrukt, maar naar een afschrift, dat voor de vertooningen diende, waarschijnlijk zelfs, — als men nagaat, hoeveel jaren er liggen tusschen de eerste vertooning en de uitgave in 1623, — naar een afschrift van een afschrift. Het kan dus niet verwonderen, dat een afschrift, veel korter na de eerste vertooning vervaardigd, in enkele gevallen het juiste woord beter bewaard heeft, zoodat alsdan de slechtere quarto tot verbete-

*) Onder het afdrukken werden soms nog wijzigingen gemaakt, zooals dit bij vele oude drukken wordt opgemerkt; hier heeft dit zelfs aanleiding gegeven tot de, later onjuist gebleken, meening, dat er drie quarto-drukken van den Koning Lear zouden zijn uitgegeven, allen in 1608.

ring van den tekst der folio-uitgave kan strekken. Maar er is meer; zeer weinige jaren, nadat Shakespeare den Koning Lear geschreven had, hield hij op, deel uit te maken van het tooneelgezelschap, verliet Londen en vestigde zich in zijne vaderstad Stratford. Toen de uitgever der quarto's zijn afschrift wist machtig te worden, werd ongetwijfeld het stuk nog volledig, zooals de dichter het geschreven had, gespeeld; maar het is niet te verwonderen, dat de tooneelspelers het zeer lange stuk trachten te bekorten, en evenmin, dat zij, na zijn vertrek, als mannen van het vak, begrepen dit zelf wel te kunnen doen en zich niet tot den dichter hiervoor wendden. Het stuk werd dus hier en daar besnoeid en hun over het algemeen nauwkeurig, maar verminkt afschrift is het, wat de folio-uitgave voor ons bewaard heeft. Dat de dichter zelf zijn stuk niet bekort heeft, is zonneklaar: zeer wezenlijke trekken of bijzonderheden zijn geschrapt, en soms is een uitroep blijven staan, terwijl het gezegde of verwijt, waarop hij sloeg, verdwenen is. De quarto's nu vullen de kappingen aan, en wie ze nagaat, zal moeten erkennen, dat de regels, ongeveer 220 in aantal, die ons door de quarto's bewaard zijn gebleven, inderdaad onmisbaar zijn in dit meesterstuk. Dat wij het thans bezitten, ongeveer zooals de dichter het schiep, hebben wij dus mede aan deze quarto's, al moge het handschrift op slinksche wijs verkregen en de druk ellendig verwaarloosd zijn, te danken.

Deze aanteekeningen konden hier alleen in het algemeen doen zien, op welke wijze de thans erkende tekst van dit stuk door vergelijking van twee uitgaven tot stand is gebracht; wie in bijzonderheden inlichtingen hieromtrent verlangt, raadplege de verhandeling van Delius in het Duitsche Shakespeare-jaarboek van 1875, ook voorkomende in zijne „Abhandlungen zu Shakspere", uitgegeven bij R. L. Friderichs te Elberfeld, 1878. *)

Gaan wij thans de bronnen na, waaruit Shakespeare zijn Koning Lear geput heeft. De voornaamste is weder Holinshed's kroniek geweest, evenals bij de koningsstukken; de hoofdinhoud zij hier kortelijk meegedeeld.

Koning Leir, de zoon van Baldud, begon over de Britten te

*) In de inleiding tot dit stuk in zijne, gestereotypeerde, Shakespeare-uitgave denkt Delius aan eene wijziging van den tekst door den dichter zelf. Hij is later van deze meening teruggekomen en beweert thans, mijns inziens geheel terecht, dat Shakespeare noch dit, noch een ander zijner stukken, eens door hem voor de vertooning uit zijn handen gegeven, heeft omgewerkt.

heerschen in het jaar der wereld 3105, ten tijde dat Joas koning was over Juda. Zijne regeering was roemvol en voorspoedig. Hij bouwde aan de oevers der rivier Dore de stad Caer-Leir (Celtisch = stad van Leir) thans Leicester, — Angelsaksisch Leir-ceaster, — genoemd. Hij had geen zoon, wel drie dochters, Gonorilla, Regan en Cordilla, die hij allen zeer beminde, maar de jongste, Cordilla, verreweg het meest.

Toen deze Leir tot hooge jaren gekomen was, wilde hij de liefde zijner dochters voor hem kennen, opdat de meest liefhebbende hem zou opvolgen; de oudste, Gonerilla, antwoordde hem op zijne vraag, dat zij hem meer beminde, dan haar eigen leven, de tweede, dat zij hem meer beminde dan haar tong kon uitdrukken, boven alle schepselen ter wereld. De derde, Cordilla, gaf op zijne vraag ten antwoord, dat zij hem altijd bemind had en immer beminnen zou, zooals het een vader toekwam; zij eindigde met de woorden: „zoo veel gij hebt, zijt gij waard; en zooveel bemin ik u en niet meer."

De vader, volstrekt niet voldaan met dit antwoord, huwde zijne twee oudste dochters uit, de eene aan den hertog van Cornwall, de andere aan den hertog van Albanië; tusschen haar zou na zijn dood zijn rijk verdeeld worden; hij stond echter reeds dadelijk de helft van zijn land aan deze twee af, voor de derde dochter hield hij niets over.

Nu gebeurde het, dat een der twaalf koningen, die toen in Gallia regeerden, met name Aganippus, van Cordilla's deugden en schoonheid gehoord hebbende, haar ten huwelijk vroeg, en haar, — hoewel haar vader hem zeide, dat zij niets medebracht, daar alles reeds aan hare zusters was toegezegd, — tot vrouw nam.

Weldra duurde het wachten aan de twee hertogen, die met de oudste twee dochters van den ouden koning gehuwd waren, te lang; zij grepen naar de wapenen, beroofden hem van zijn land, maar kenden hem het noodige voor levensonderhoud en het voeren van een zekeren staat toe, wat echter langzamerhand verminderd werd.

Maar de grootste smart van Leir was de onhartelijkheid zijner dochters, die alles, wat haar vader nog had, te veel vonden, zoodat hij, van de een naar de andere gaande, den laatste de ellende ondervond, dat zij hem nog slechts éénen dienaar gunden. Zoo werd hij eindelijk door den nood gedwongen, naar Gallia te zeilen om bij zijne jongste dochter, Cordilla, eenigen troost te zoeken.

Nauwelijks hoorde deze, in hoe armoedigen staat hij was aangekomen, of zij zond hem geld en dienaars, zoodat hij wel toegerust bij haar aan het hof kon aankomen. Daar werd hij, zoowel door

zijn dochter als door zijn schoonzoon, met alle vorstelijke eer ontvangen. Toen zij vernamen, hoe de oude koning door zijne twee andere dochters en hare echtgenooten was behandeld, werd er een groot leger samengebracht en een groote vloot uitgerust, om hem weder in zijn rijk te herstellen. Nu beloofde koning Leir, alles aan zijne dochter Cordilla te zullen nalaten, met uitsluiting zijner andere dochters; daarop werd er naar Britannië overgestoken; de ten strijde opgetrokken hertogen werden verslagen en vielen in den strijd; Leir werd weder in zijn rijk hersteld. Hij was nog twee jaren koning, stierf na een veertigjarige regeering en werd begraven te Leicester.

Van Cordilla's latere lotgevallen bereikt Holinshed dat zij haren vader opvolgde, maar door de opgestane zoons harer zusters beoorloogd werd en gevangen genomen, waarop zij zich uit wanhoop in de gevangenis door ophanging van het leven beroofde.

Het bovenstaande bevat, in eenigszins verkorten vorm, alles, wat Shakespeare in Holinshed vond.

De legende is, zooals men denken kan, van groote oudheid en zeer waarschijnlijk van Celtischen oorsprong. De Normandisch-Engelsche dichter, Maistre Wace, van Jersey geboortig, schreef omstreeks 1160 in zijne moedertaal, het Fransch, een verhalend gedicht, getiteld *Le Brut d'Angleterre*, waarvan Brutus, die de zoon zou geweest zijn van Æneas van Troje en den Britschen staat zou gesticht hebben, de voorname held is; de geschiedenis van koning Leir komt er ook in voor. Wat door Wace wordt medegedeeld, is geenszins uit zijne phantasie voortgevloeid, maar ontleend aan een werk, dat weinige jaren te voren in het Latijn geschreven was door een monnik, Geoffrey van Monmouth geheeten. De bewoners van Wales, Cornwall en Bretagne waren, evenals de stamverwante Schotsche Hooglanders, zeer rijk aan legenden. Vele van deze werden door Walter Calenius, aartsdeken van Oxford, verzameld en aan Geoffrey van Monmouth medegedeeld. Deze schreef toen eene gansche Britsche geschiedenis, met eene geheele reeks van verdichte Britsche koningen, beginnende met Brutus van Troje en eindigende met Cadwallader, die in het jaar 689 na Christus heet geleefd te hebben.

Het gedicht van Maistre Wace werd omstreeks 1300 door Layamon, een priester te Ernely aan den Severn, vertaald in het Saksisch of Engelsch, — hoe men het noemen wil, want het was de tijd, dat de Engelsche taal zich begon te vormen. Ongeveer een eeuw later, voor een gedeelte zeker na 1397, werd dezelfde geschiedenis weder ver-

haald in lange rijmende regels door een monnik van de Gloucester abdij, die onder den naam van Robert van Gloster bekend staat. Van latere bewerkingen zij hier alleen vermeld, dat Lear's lotgevallen door JOHN HIGGINS in 1586, ook berijmd werden als eene ballade, opgenomen in *„The Mirour for Magistrates,"* en dat zij ook door SPENCER werden ingevlochten in zijn groot dichtwerk, *the Faerie Queen*, „de Feeënkoningin."

Men ziet, dat de stof zeer populair was*); aan het drama heeft Shakespeare waarschijnlijk niets ontleend, en Spencer kon hem alleen voor den naam der derde dochter den vorm *Cordelia*, in plaats van „Cordilla" aan de hand doen. — Gewoonlijk wordt aangenomen, dat Shakespeare uitsluitend uit Holinshed putte, maar uit enkele bijzonderheden zou men toch afleiden, dat hij ook met de oudere overleveringen, en wel met de kroniek van Robert van Gloster, bekend was. Bij dezen toch zijn het de twee dochters van den koning, die hunne echtgenooten tot opstand aanzetten; van de twee hertogen is bij hem Albanië minder heftig dan de andere. Nadat de koning van zijn rijk beroofd was, neemt hij zijn intrek bij zijne oudste dochter, die na een paar jaar zijn gevolg van zestig ridders tot dertig vermindert; daarop begeeft hij zich naar zijne tweede dochter, die hem aanvankelijk goed bejegent, maar binnen 't jaar haren gemaal dringt, zijn gevolg tot vijf ridders te beperken. De oude koning gaat daarop weder naar zijne oudste dochter, hopende bij haar eenige meerdere liefde te vinden. Hij wordt bitter teleurgesteld, want zij zweert, dat zij hem niet wil ontvangen, dan met één enkelen ridder. Hij had, zegt zij, zelf geen bezittingen en moest zoo verkwistend niet zijn. De oude koning moet met deze voorwaarde genoegen nemen, maar het leven wordt hem zoo ondraaglijk gemaakt, dat hij eindelijk naar zijne jongste dochter de wijk neemt, die hem goed ontvangt. Opmerkelijk zijn de woorden, die hij tot haar spreekt: „Lieve dochter Cordeille," — zoo heet zij bij Robert van Gloster, — „naar waarheid hebt gij mij gezegd, dat ik zooveel waard was, als ik bezat, maar ik geloofde u niet." — Dit slaat inderdaad terug op het antwoord, door haar bij Robert van Gloster vroeger op de vraag haars vaders gegeven, hoewel dit niet in alle opzichten duidelijk is; men mag vermoeden, dat in de

*) In de Gesta Romanorum wordt ook van Theodosius, »een wijs keizer in de stad Rome", verteld, dat hij aan zijne drie dochters de vraag stelde, hoe zij hem beminden, waarop de eerste twee een bevredigend antwoord gaven, maar de derde zeide: »zooveel als gij waard zijt, en niet meer."

oorspronkelijke overlevering de jongste, beminnende dochter haren vader gewaarschuwd heeft, zich niet van zijne bezittingen te ontdoen, omdat iemand, in het algemeen, niet meer waard wordt geacht, dan hij bezit; deze vermaning is later onduidelijk medegedeeld, en bij Holinshed geheel verduisterd door de bijvoeging: „en zooveel bemin ik u, en niet meer." Shakespeare heeft de gedachte, dat iemand in waarde gehouden wordt naar de mate zijner bezittingen, niet aan Cordelia in den mond gelegd, maar door den nar laten uitspreken.

Of Shakespeare de kroniek van Robert van Gloster inderdaad gekend heeft, is ondertusschen niet met zekerheid te bepalen; het is mogelijk, dat hij veeleer uit de ballade van Higgins het een en ander geput heeft, want ook deze zegt, dat Goneril na zes maanden haars vaders gevolg van zestig tot dertig man verminderde; dat de koning zich toen naar Cornwall begeven heeft, maar dat men hem daar na eenigen tijd slechts tien, en eindelijk niet meer dan vijf man toestond. — Opmerkelijk is, dat bij Higgins Cordelia haar antwoord op de vraag haars vaders besluit met de woorden: „Binnen korten tijd, zou het, als het geluk mij gunstig is, kunnen gebeuren, dat ik eenen ander vind, voor wien ik nog grootere liefde in het hart voed." De woorden van Cordelia, die zelve bij Higgins de lotgevallen haars vaders verhaalt, zijn:

. . . . . „He asked me likewise
If I did not him loue and honour well.
No cause (quoth I) there is I should your grace despise:
For nature so doth bind and dutie me compell,
To loue you, as I ought mij father, well.
Yet shortly I may chance, if Fortune will,
To find in heart to beare another more good will".

Voor de geschiedenis van Gloster en zijne zonen vond Shakespeare de stof in Sidney's Arcadia, een der meest gelezene dichterlijke prozawerken van zijn tijd. In dit boek lezen wij het volgende, hier in het kort teruggegeven. Een oude koning van Paphlagonië, heeft een echten zoon en een bastaard, van welke de laatste door sluwheid al de liefde zijns vaders weet te winnen. Ten slotte echter staat hij tegen zijn vader op, stoot hem van den troon en berooft hem met duivelsche boosheid bovendien van het gezicht. De andere zoon, Leonatus, was vroeger door den vader in verblinding verstooten, ja, deze had zelfs heimelijk aan eenige dienaars last gegeven hem in een bosch te dooden. Zij hadden den zoon echter

in het leven gelaten. Deze was in een naburig land als gewoon soldaat in dienst getreden, had zich roemvol onderscheiden en was tot hoogen rang bevorderd. Daar hoort hij van het ongeluk, dat zijnen vader getroffen heeft. Hij spoedt zich tot hem, vindt hem blind en ellendig en wordt zijn gids. Door bitter berouw en gewetenswroeging gekweld, smeekt de vader, dat Leonatus hem naar den top van eene rots voere, opdat hijzelf, door er zich van af te werpen, een einde aan zijn jammervol leven make. Dit gesprek wordt, terwijl er een onweer woedt, in een grot gevoerd en door twee vorsten, die daar eene schuilplaats hadden gevonden, beluisterd. Met hunne hulp en den bijstand van den koning van Pontus wordt de onnatuurlijke booswicht Plexirtus van zijn overweldigden troon gestort; en Leonatus ontvangt in de hoofdstad de kroon uit de handen zijns vaders, die onmiddellijk daarna den geest geeft.

Wanneer men hier nog bijvoegt, dat Sh. aan het boven (blz. 475) reeds genoemde boek van Dr. Harsnet eenige bijzonderheden putte voor de redeneeringen van Edgar in zijn geveinsden waanzin, dan heeft men hier alles bijeen, wat Shakespeare voor zijn stuk van elders ontleend heeft.*) De wondervolle dooreenweving der lotgevallen van Lear en Gloster, de waanzin van Lear en zijn herstel, de geveinsde waanzin van Edgar, het geheele beloop en het slot van het stuk, de karakters, kortom, het geheele treurspel is de eigene, oorspronkelijke, ongeëvenaarde schepping van den grooten dichter.

Blz. 287. I. 1. 2. Den Hertog van Albanië. Albanië is een oude naam voor Schotland. Zooals men weet, bestaat de titel nog.

Ald. I. 1. 4. Bij de verdeeling van het koninkrijk. De dichter wil hier eenvoudig voorbereiden op de verdeeling, die door den koning weldra zal worden medegedeeld. Gloster meent de zaak te kennen, maar schijnt niet veel meer te weten, dan dat de beide hertogen gelijke deelen krijgen; misschien verbeeldt hij zich, dat Lear nog een gedeelte voor zich behoudt, gelijk in

*) Eene ballade, in Percy's verzameling van oude gedichten opgenomen, waarin met een woord van Lear's waanzin gesproken wordt, is zeker van latere dagteekening.

de oude verhalen staat. Lear deelt later het geheimer deel van zijn plan mede (I. 1. 37. *darker purpose*), waarbij het rijk in drieën verdeeld is en hijzelf het bestuur geheel nederlegt. Voor Cordelia was het beste derde gedeelte bestemd (I. 1. 88.) en Lear meende zeker te zijn, dat Cordelia hare liefde op de treffendste wijze zou uiten; hij hoopte daarmede zijn begunstiging van haar bij den adel des rijks, hier plechtig vereenigd, te rechtvaardigen. Nu hij in zijne stellige verwachting teleurgesteld wordt, verandert de heftige vorst, aan geene zelfbeheersching gewoon, plotseling van plan.

Blz. 290. I. 1. 75. Elke and're vreugd, Die 't streelendst zinsgenot ooit schenken kan. In 't Engelsch staat *„all other joys Which the most precious square of sense professes.* Zoo vindt men in de eerste en volgende folio-uitgaven. *Square* kan beteekenen „regel", regelmaat, *rule*, *regularity*, *just proportion*; vergelijk: „Antonius en Cleopatra" II, 3. 6., en „Troilus en Cressida", V, 2. 132. Dan is dit gezegde: „all other joys, which the soundest sense acknowledges as joys." Zoo verklaart Alexander Schmidt deze plaats in zijn Shakespeare-lexicon; anderen drukken dit uit door „the choicest estimate of sense." Maar *square of sense* kan hier ook wel zijn: het kostelijkst gebied van het gevoel; en het gezegde zal dan beteekenen: „elke vreugd, die de kostelijkste zetel van het gevoel als zoodanig erkent." Men moet hierbij het *professes* der folio-uitgaven behouden, en niet, zooals de meeste uitgevers doen, door het *possesses* der quarto's vervangen. De op blz. 290 gegeven vertaling drukt de meening van Regan, naar mij voorkomt, duidelijk genoeg uit; maar verlangt men een woordelijker vertolking, dan kan dienen: „Die de eêlste zetel van 't gevoel erkent." Verkiest men in den tekst *possesses*, dan is dit „erkent" te veranderen in „bezit", — mijns inziens niet verkieslijk.

Blz. 292. I. 1. 111. Want bij den heil'gen stralenkrans der zon enz. Men ziet hier reeds dadelijk, hoe hartstochtelijk en prikkelbaar de oude koning is; zijn opstuiven tegen Kent, reeds bij het eerste woord, dat deze spreekt, getuigt dit eveneens, en doet ons begrijpen, dat zulk een man, die zich zoo weinig weet te beheerschen, bij de slagen die hem treffen, waanzinnig wordt. De beoordeeling van zijn karakter door zijne hardvochtige dochters, aan het slot van dit tooneel, blz. 300, is niet onjuist te noemen.

Blz. 302. I. 2. 21. Den echten, wettigen — Hier is de lezing

der folio-uitgave: *Shall to th' legitimate* — waarbij de zin afgebroken wordt, gevolgd. Velen veranderen *to* in *top*, „stijgen boven den wettigen."

Blz. 311. I. 4. 18. Dat ik geen vischëter ben. Warburton zegt hiervan: „In koningin Elizabeth's tijd werden de Catholieken, en niet zonder reden, voor vijandig gestemd jegens de regeering gehouden. Van daar het spreekwoordelijk gezegde, „Hij is een eerlijk man en eet geen visch", om aan te duiden: hij is een vriend van de regeering en een protestant." Dyce oordeelt, dat Warburton met deze verklaring misschien gelijk had. Door de vrees van in zijn stuk een anachronismus te begaan, heeft Sh. zich zeker niet laten weerhouden van dit zeggen. Het zeggen beteekent dus: ik ben een trouw aanhanger van mijn vorst. – Capell meende, dat de uitdrukking zou beteekenen: ik ben een flinke kerel, die van geen mageren diëet houd. Indertijd bedongen dienstboden meermalen, dat zij niet te dikwijls visch zouden moeten eten.

Blz. 318. I. 4. 167. Als ik daar een monopolie van had. In Sh.'s tijd was het jagen naar monopolies, voornamelijk voor overzeesche ondernemingen, bij de hovelingen zeer in zwang.

Blz. 321. I. 4. 236. Toen pikte 't jong de moeder dood. Het jong is natuurlijk de groot geworden koekoek. De jonge koekoek weet wel de eigen jongen der pleegmoeder uit het nest te werpen, maar valt de pleegmoeder zelve niet aan; de regel kan ondertusschen doelen op het nog steeds bestaande volksgeloof, dat de koekoek in het najaar een sperwer wordt; alsdan zou hij ook wel zijn pleegmoeder verslinden Dit volksgeloof berust op de gelijke teekening op de borst van sperwer en koekoek en wordt nog daardoor versterkt, dat de sperwer, als de koekoek en andere insectenetende vogels weg zijn, meer moet gaan rondzwerven en dus vaker gezien wordt dan vroeger. — De volgende regel: Zoo, uit ging het licht enz. is te beschouwen als een regel uit een bekend lied. De nar bespeurt, dat zijne vergelijking als te bitter wordt en laat er zulk een gezegde op volgen, om de gedachte aan het vorige weder uit te wisschen. (Toch staat het in eenig verband met het voorafgaande en men kan zeer wel beweren, dat deze regels terugslaan op den man, die met een uitgedopte erwteschil is vergeleken.) – Evenzoo laat de nar, een oogenblik later (regel 244), op zijne opmerking, dat het thans toegaat als in de verkeerde wereld, want dat de kar het paard trekt, het refrein van een volksliedjen volgen.

Blz. 327. I. 5. 1. Ga naar Gloster met dezen brief. Hier is de stad Gloster, waar Cornwall tijdelijk zijn intrek genomen heeft, bedoeld.

Ald. I. 5. 11. Uw verstand heeft geen nood van op sloffen te gaan. Omdat hij geen verstand heeft, zal hij er geen winterhielen aan krijgen.

Blz. 328. I. 5. 29. Ik ook niet. De nar wil het antwoord niet uitspreken: „zij ontving haar schaal van de natuur of van de Voorzienigheid, zooals gij uw rang en macht", en hij gaat daarom tot een ander onderwerp over.

Ald. I. 5. 38. Het zevengesternte. Men denkt onwillekeurig aan het Zevengesternte, de Pleiaden, waarin echter de zeven sterren vrij onduidelijk zijn. Men moet misschien liever denken aan den wagen of de ploeg van den Grooten Beer, welks zeven sterren ieder in het oog vallen.

Blz. 329. I. 5. 55. De maagd, die om mijn henengaan enz. Deze twee regels zijn ongetwijfeld niet van Shakespeare en zij hadden daarom in den tekst tusschen [ ] moeten staan, wat toevallig achterwege is gebleven. Men mag vermoeden, dat de tooneelspeler, die de rol van den Nar vervulde, uit eigen beweging deze toespraak tot het vrouwelijk deel van het publiek heeft ingelascht; omdat zij door het mindere volkjen, op den bodem, het parterre, *the pit*, van den schouwburg, *the groundlings*, werd toegejuicht, moest zij een volgende maal weder worden uitgesproken en zoo geraakte zij in het handschrift, dat bij de vertooning diende. De narren veroorloofden zich meermalen zulke inlasschingen, een gebruik, dat door Shakespeare zelven in zijn Hamlet gewraakt is geworden. Deze regels strijden geheel tegen het edele en ernstige karakter van dezen Nar.

Blz. 331. II. 1. 25. Gij hebt van Cornwall toch niets kwaads gezegd? enz. Om zijn broeder in de war te brengen, te doen gelooven, dat hij door gevaren omringd is, en hem tot eene haastige vlucht te nopen, laat Edmond twee vragen van tegenovergestelde strekking op elkander volgen.

Blz. 336. II. 2. 1. Een goeden vroegen morgen, vriend. Het is nog nacht, maar de dageraad nabij. Bij Sh. wordt altijd niet die tijd van den dag gewenscht die er is, maar wel die komt.

Blz. 337. II. 2. 9. In het boksperk van mijn dorp. In het Engelsch staat *Lipsbury pinfold*, een onbekende localiteit, waarschijnlijk aanwijzende, wat in de vertaling is uitgedrukt.

Ald. II. 2. 16. Bedelachtigen, pronkerigen. Zeer duidelijk

zijn de scheldwoorden in het oorspronkelijke niet. Het *beggarly* zou b. v. wel een bepaling van *threesuited* kunnen zijn, en dit laatste behoeft dan niet te zien op het vaak verwisselen van kleederen, zooals pronkers doen, maar den dienaar kenschetsen, daar misschien een meester aan zijne knecht drie pakken in 't jaar gaf. Het *worsted-stocking*, dat volgt, ziet op de gewoonte om, zoo het maar even ging, zijden kousen te dragen; wie grofwollen kousen droeg, was niet veel bijzonders.

Blz. 340. II. 2. 84. En draait als weerhaan rond. In 't Engelsch: *and turn their halcyon beaks;* naar het volksgeloof keerde een ijsvogel, aan een draad opgehangen, zijn bek altijd naar den kant, waar de wind van daan kwam.

Ald. II. 2. 89. Gans, had ik u op Sarums ganzenwei enz. De groote vlakte van Sarum in Somersetshire, waar ook Camelot lag, was bekend wegens de daar uitgeoefende ganzenfokkerij. In plaats van tot uw stal staat in het oorspronkelijke *home to Camelot*, waarvan de letterlijke vertaling minder duidelijk zou geweest zijn.

Blz. 342. II. 2. 131. Bij die laffe schooiers schijnt Ajax maar een kind. In het pochen namelijk. Er staat eigenlijk naar, *fool*. Men kan de uitdrukking ook anders verklaren: Hoe laf zij ook zijn, zij gedragen zich als zoo geweldige helden, dat de held Ajax slechts een nar is, bij hen vergeleken. Of wel: zulk een eenvoudige, dappere kerel, als Ajax was, wordt door zulke lafaards tot doelwit van hun spot gekozen.

Blz. 345. II. 3. 20. Arme Peter. In het Engelsch staat het niet verklaarde woord *Turlygood;* blijkbaar moet het een naam zijn voor zulke Bedlam-bedelaars. Hun gewone naam was Tom.

Blz. 348. II. 4. 49. De kind'ren zijn dan blind. Willen hun vader niet kennen.

Ald. II. 4. 54. Zoo verwelkomen. In 't Engelsch staat hier het woord *dolours*, met zinspeling op *dollars*.

Blz. 358. II. 4. 259. Wat booze schepsels enz. Vele uitgevers laten den zin doorloopen en plaatsen achter dezen regel slechts een comma. In deze vertaling is Delius' interpunctie gevolgd, die mij voorkwam den besten zin op te leveren.

Blz. 364. III. 2. 10. Wijwatersprenging. Het geven van mooie woorden, vleien; dit wordt door den Nar aan den koning als middel aanbevolen, om uit den nood te geraken. In 't Engelsch staat *court holy-water;* de Franschen spreken evenzoo van *eau bénite du cour*.

Ald. III. 2. 35. Want er was nog nooit een mooi meisjen enz. Nadat de Nar weder door zijne vergelijkingen uit de verkeerde wereld heeft uitgedrukt, dat de Koning ten onrechte zijne andere dochters aan Cordelia heeft voorgetrokken, en daardoor iets, wat hem anders alleen zou hinderen, als innigst harteleed ondervindt, eindigt hij, bespeurende, dat hij al te bitter wordt, met een gezegde van een geheel anderen aard, als om zijn traan met een lach te verbergen.

Blz. 366. III. 2. 75. Hopheisa, bij regen en wind; — Want de regen, hij regent iederen dag. Beide refreinen komen ook voor in het liedjen, dat de Nar zingt in „Driekoningen-avond of Wat gij wilt", V. 1 398.

Ald. III. 2. 79 95. Dit is een beste nacht enz. Dat dit geheele gedeelte onecht is en ten onrechte door anderen in Sh.'s tekst is ingeschoven, is onmiskenbaar. Dat de Nar deze woorden spreekt na het vertrek van den Koning, zou reeds genoeg zijn om ze verdacht te maken; en nu komt hierbij, dat zij ontbreken in de quarto-uitgaven van het jaar 1608 en dus eerst in de folio-uitgave van 1623, zeven jaren na Sh.'s dood verschenen, voorkomen. Wij hebben hier te doen met eene willekeurige invoeging, die de Narren zich vaak veroorloofden, eene gewoonte, die door Sh. in zijn Hamlet, III, 2. 42, ten strengste afgekeurd wordt. Dat dit zoo is, blijkt zonneklaar, wanneer wij op den inhoud letten. Men bevindt dan, gelijk reeds voor langen tijd door Warburton werd opgemerkt, dat er twee profecieën in elkander zijn geschoven: de eerste vier regels maken met de laatste twee „Dan komt de tijd, — die leeft, zie 't aan, — Dat men met voeten pleegt te gaan" een geheel uit, en zeggen, wat er op het oogenblik der profecie reeds plaats grijpt; de overige: „Als nooit een rechter...." enz. zeggen: „Als dit plaats mocht hebben, dan is Albion geheel omgekeerd", met andere woorden, dit gebeurt nimmer. Warburton liet daarom regel 93 en 94 op 84 volgen, en voegde er tusschen haakjens achter: „Now," en evenzoo na reg. 92: „Never." Men kan onderstellen, dat de Nar nu eens de eene, dan de andere profecie inlaschte, dat beide aangeteekend waren in het tooneelhandschrift en dat door slordigheid van den afschrijver de een in de andere is geschoven. De oude dichter Chaucer is bij deze profecie gevolgd; men vindt bij hem onder den titel van *Chaucer's Prophecy:* „When faith failes in Priestes sawes, And Lords hestes are holden for lawes, And robberie is tane for purchase, And lechery for solace, Then shall the Realme

of Albion Be brought to great confusion." De regel, „Een jonker voor zijn snijder denkt" luidt in 't Engelsch: *When nobles are their tailors' tutors*, wat waarschijnlijk beduidt: „Als de edellieden voor hun snijders nieuwe modes uitdenken, hun leeren, hoe zij moeten werken"; in den volgenden regel denke men het woord *verzengd*, evenals *burned* in 't Engelsch, verschillend van beteekenis voor ketters, die den brandstapel beklimmen, en voor losbollen. – De Nar zal wel gelijk hebben, dat hij voor den ouden Britschen toovenaar en profeet Merlijn leefde, als men koning Lear een tijdgenoot moet denken van koning Joas van Juda.

Blz. 371. III. 4. Dien de Booze door vuur en door vlammen heeft gevoerd. Om hem tot zelfmoord te verlokken. Dat de verlokkingen van den Booze dringend waren, kan hieruit blijken, dat zij zelfs op eene heilige plaats, zooals het kerkgestoelte, niet achterwege bleven. De bijzonderheden, waarmede Edgar zijnen toestand, zijn bezeten-zijn, schildert, zijn grootendeels ontleend aan het werkjen van Dr. *Harsnet*, boven (blz. 475) reeds aangehaald, dat ongetwijfeld aan zeer velen bekend was. In het huis van een Catholiek, Peckham geheeten, waren 5 dienstboden, twee mannelijke en drie vrouwelijke, door den duivel, zoo men zeide, bezeten; Jezuitische geestelijken belastten zich met de duivelbanning en namen de bezetenen onder behandeling. De zaak werd gerechtelijk onderzocht en het boekjen deelt de bekentenissen mede. — Ook de namen der duivels: Frateretto, Flibbertigibbet, Smolkin, Modo en Mahoe zijn aan dit boekjen ontleend. – In een wervelwind zich te bevinden, wordt ook thans nog wel eens een verderfelijk voorteeken gerekend.

Blz. 372. III. 4. 77. Die pellikanen-dochters. De pellikaan, zou, volgens een oud geloof, dat in de bleekroode vlek op de borst van den vogel zijn oorsprong had, zijne jongen met zijn bloed voeden en daartoe zich de borst openpikken. Lear's dochters voedden zich ook met het bloed haars vaders. – De vermelding van den pellikaan brengt Edgar op de gedachte van een oud deuntjen: „Pillicock, Pillicock sat on a hill; If he's not gone, he sits there still," waaruit hij eenige woorden ontleent.

Ald. III. 4. 88. Haar handschoen op mijn hoed droeg. Handschoenen werden op den hoed of helm gedragen om drieërlei redenen: als bewijs van de gunst eener dame (zie K. Richard II, V. 2, 17), als aandenken van een vriend (zie Koopman van Venetië, IV. 1. 426), en als bewijs van bereidwilligheid om aan eene uitdaging gevolg te geven (zie K. Hendrik V, IV. 7. 161).

Blz. 373. III. 4. 103. Kijk, prinsjen, mijn jongen enz. In 't Engelsch: *Dolphin, my boy, my boy, sessa! let him trot by.* Volgens Steevens een aanhaling uit een oude ballade, waarin een Fransch koning zijnen dauphijn afhoudt van het bestrijden van eenige tegenstanders. Of dit juist zij of niet, het kan strekken om aan het gezegde een zin vast te knoopen.

Ald. III. 4. 109. Daar staan er drie, die vervalscht zijn. Men verandere daar in hier. De drie zijn Lear zelf, Kent en de Nar, die door hunne kleederen afsteken bij Edgar, die met niets vreemdsoortig is opgesmukt, maar de zaak zelf is.

Blz. 374. III. 4. 125. Driemaal ging Sint Veit door het veld te voet. Volgens de legende ontmoette St. Vitalis eens op zijne tochten de nachtmerrie, die hij dwong af te stijgen van hen, die zij bereed, en deed beloven, dat zij geen verder onheil zou aanrichten. Zij wordt hier als booze geest opgevat, met een stoet van negen gedienstige geesten; het Engelsche heeft voor het woord stoet; her ninefold.

Ald. III. 4. 139. Die van buurt tot buurt wordt voortgezweept. Edgar noemt hier de gewone straffen voor landloopers op. — De versregels: Maar van muizen enz. zijn met wijziging ontleend aan een oude ballade, die het lijden schildert van den fabelachtigen held Bevis van Southampton gedurende zijn zevenjarig kerkeleven: *Rats and mice and such small deer Was his meat that seven year.*

Blz. 375. III. 4. 164. Ontuig te dooden. Dit woord van Edgar doet den Koning weer aan zijne dochters denken.

Blz. 377. III. 4. 185, Goede Athener beteekent weder Atheensche wijsgeer.

Ald. III. 4. 187. Roland, de knaap enz. Weder een stuk uit eene oude ballade, die gedeeltelijk nog in Schotland in herinnering is gebleven. Daarin zegt Rosman, de koning van Elfland, toen de jonge Roland den toren waarin zijne zuster gevangen wordt gehouden, binnendringt: *Fi, fo and fum! I smell the blood of a Christian man! Be he dead, be he living, wi' my brand I'll dash his barns froe his barnpan.* Ook in een andere ballade „*Jack and the Giants* komt een dergelijke uitdrukking voor. — Edgar laat een regel uit; in den tweeden moest gezegd worden, dat Rolands vijand te voorschijn kwam, want deze riep het volgende uit; Capell gaf daarvoor als geschikt aan: *The giant roared and out he ran.*

Blz. 379. III. 6. 7. Frateretto roept mij, en zegt mij,

d a t N e r o enz. In den Gargantua van Rabelais kon Sh. lezen, dat Nero, de Romeinsche keizer, in de hel vioolspeler en Trajanus hengelaar was geworden.

Blz. 380. III. 6. 27. K o m o v e r h e t b e e k j e n enz. Weder een regel uit eene oude ballade.

Ald. III. 6. 33. T w e e w i t t e h a r i n g e n. Bij het maken der aanteekeningen komt het mij voor, dat t w e e b l a n k e h a r i n g e n beter zou geweest zijn; het tegendeel zijn gerookte *(bloated)* haringen. — Hoberdidans is weer een naam uit het boek van Harsnet.

Ald. III. 6. 42. S l a a p t g ij o f w a a k t g ij, s c h e p e r? enz. Blijkbaar een stuk van een oud herdersdicht. — Voor „Prr!" dat volgt, geeft de Engelsche tekst *Pur:* men kan rekenen, dat het snorren van de kat er door wordt nagebootst, maar het is ook de naam van een duivel bij Harsnet.

Hier zij opgemerkt, dat een belangrijk deel van dit tooneel, reg. 18—59 in de folio-uitgave ontbreekt en ons alleen in de quarto's bewaard is; zie blz. 478. (D e B o o z e b ij t enz. — W a a r o m l i e t g ij h a a r o n t s n a p p e n.)

Blz. 382. III. 6. 78. J e d r i n k n a p i s d r o o g. In 't oorspronkelijke staat: „Je hoorn is droog." De Bedlam-bedelaars plachten namelijk met een koehoorn rond te gaan, die hun diende om giften te ontvangen en ook om te drinken.

Ald. III. 6. 92. E n i k z a l o p d e n m i d d a g t e r r u s t g a a n. Het zijn de laatste woorden van den Nar in dit stuk; hij wordt nog uitgenoodigd om zijn meester te helpen vervoeren, en verdwijnt dan voor goed. Hij kan zijn meester niet langer van dienst zijn; zijn hart is gebroken; hij gaat in den middag zijns levens ter ruste, sterven. De woorden ontbreken in de quarto's.

Blz. 383. III. 6. 109. Z i e n w e o n z e m e e r d 'r e n. Deze geheele uiting van Edgar, als ook de voorafgaande gezegden van Kent en Gloster, reg. 104–108, ontbreken in de folio-uitgave. Zij drukken, in eigenaardigen vorm, de vergelijking uit der rampen in de familiën van Lear en Gloster, en Shakespeare zelf zou ze zeker niet weggelaten hebben bij de opvoering; zij bewijzen dus, dat de kappingen der folio-uitgave niet door hem, maar door de tooneelspelers gemaakt zijn. Aan de echtheid der regels valt niet te twijfelen; dat Sh. hier een eigenaardigen vorm koos, laat zich zeer goed verklaren; en reeds de uitdrukking: *He childed as I father'd* zou voldoende zijn om de echtheid te bevestigen.

Blz. 384. III. 7. 2. Toon hem dezen brief. Den door Gloster ontvangen brief (III. 5. 10), dien Edmond aan den hertog van Cornwall had overhandigd.

Blz. 385. III. 7. 21. Vaarwel, mijn broeder! Op deze reis wordt Goneril verliefd op Edmond, die met Regan reeds op goeden voet staat.

Ald. III. 7. 24. Zonder rechtspraak. Men bedenke, dat Gloster onder de pairs van het rijk te rekenen is.

Blz. 387. III. 7. 54. Vast aan den paal enz. Weder ontleend aan het bestoken van een beer door aangehitste honden.

Blz. 390. IV. 1. 11. In de' ouden dag. En dus in 't vooruitzicht van weldra te moeten sterven.

Blz. 394. IV. 1. 61. Van vijf duivels enz. Deze opmerking van duivels, weer aan Harsnets boek, waarin van bezeten dienstmeisjens sprake is, ontleend, is alleen in de quarto's ons bewaard gebleven; in de folio-uitgave is zij geschrapt.

Blz 396 IV. 2. 29. Weleer was ik nog 't fluiten waard. Een Engelsch spreekwoord zegt: „Het is een armzalige hond, die het fluiten niet waard is."

Blz. 397. IV. 2. 36. Tot verderflijk doen. Heksen bedienden zich bij hunne bezweringen van dorre takken. — Reg. 31 50 van: „Ik gruw van u" tot „zichzelf verscheurt," en later reg. 53 59, van „Die niet weet" tot „waarom doet hij dus?" alsmede reg. 62-69, van „Ontaard en schijnschoon schepsel" tot en met de woorden: „Wel wat brengt gij voor nieuws?" is in de folio-uitgave weggelaten; men ziet, hoe dit tooneel er geheel door verminkt is, vergelijk boven blz. 478.

Blz 399. IV. 2. 82. Aan de' eenen kant komt dit mij goed Daar Cornwall haar bij hare eerzuchtige plannen niet meer in den weg zal zijn.

Blz. 400. IV. 3. 1. Waarom is de koning enz. Dit geheele tooneel is in de folio-uitgave weggelaten, terwijl het inderdaad onmisbaar is. De koning mocht toch waarlijk niet verdwijnen, zonder dat men verneemt, waarom hij niet optreedt; wij moeten van Cordelia, die wij nog slechts even zagen, iets vernemen, dat onze sympathie wekt en haar weder opkomen voorbereidt, waarbij wij dan tevens vernemen, dat de brief, door Kent gezonden (III. 1), terecht is gekomen; wij hooren weder iets van den zielstoestand van Lear, die heldere oogenblikken heeft, maar door schaamte en berouw gefolterd wordt, zoodat zijn waanzin nog terug kan keeren (IV. 6.); eindelijk vernemen wij nog iets van de krijgstoerustingen,

die een bloedigen afloop doen vermoeden. Toch werd dit tooneel geschrapt, zie weder blz. 478.

Blz. 408. IV. 6. 15. Zeevenkel zaam'lend. Zeevenkel, *sampire* of *samphire*, Crithmum maritimum, een plant tot de schermdragende gewassen behoorende, blauwachtig groen van kleur, met gevinde vleezige blaadjens, groeit aan zeekusten, op plaatsen, die door de zee niet bereikt worden; van daar hier: halfweg de hoogte der rots. Die de plant inzamelden, moesten dikwijls van den top der klippen aan een touw verscheidene vademen diep worden neergelaten. De bladen worden als salade of, in azijn ingelegd, als toespijs gebruikt. In Sh's tijd werd zij veel ingezameld en in de straten te koop geveild. Tegenwoordig is de voor het verbruik verlangde hoeveelheid wel op gemakkelijker toegankelijke plaatsen te bekomen.

Blz. 411. IV. 6. 83. Zij kunnen mij niets doen voor het muntslaan. Er loopt een draad door de waanzinnige redeneeringen van Lear. Hij wil met een legermacht zich op zijne ondankbare dochters wreken. Daarom wil hij geld slaan, om krijgers te werven; maar zich van de deugdelijkheid zijner manschappen overtuigen, door hunne bekwaamheid in de behandeling van den handboog te toetsen; ook komt hem eene uitdaging voor den geest, zoowel eene mondelinge, waarvoor hij zijn handschoen nederwerpt, als een schriftelijke; daartoe ook het toelaten van ontucht om krijgers te erlangen (reg. 119) en het bekleeden der paardehoeven met vilt (reg. 188).

Ald. IV. 6. 89. Kijk, kijk, een muis! Ook in een ijlende koorts meenen de lijders wel eens muizen te zien.

Blz. 412. IV. 6. 98. Zij aaiden enz. Lear meent hier niet juist zijne dochters, maar de menschen, die hem vleiden en zijn verstand reeds roemden, eer hij man was.

Blz. 418. IV. 6. 239. Neen, heerschap. Edgar spreekt in het oorspronkelijke een boersch dialect om herkenning te voorkomen.

Blz. 423. IV. 7. 46. Ik ben op een rad van vuur gebonden. Lear denkt, dat hij zich in het vagevuur bevindt.

Blz. 425. IV. 7. 85 - 98. Het slot van het tooneel, het gesprek tusschen Kent en den Edelman, is weder, zeer ten onrechte, in de folio-uitgave weggelaten.

Blz. 428. V. 1. 11–13. Die argwaan enz. Deze woorden ontbreken weer in de folio-uitgave, evenals reg. 18 en 19, „veel liever enz." Erger nog is het, dat ook reg. 23–28: „Nooit was ik... 'tIs braafgesproken, heer," zijn weggelaten, —

waarbij Regan's volgend zeggen, regel 25, geheel onzinnig wordt, — omdat de tekst bedorven schijnt te zijn en de woorden „*not holds the king* niet dan zeer gewrongen verklaard kan worden als een elliptische zin voor: *Not as it emboldens the king.* Men kan met de uitgevers der groote Cambridge-editie vermoeden, dat de woorden onjuist zijn, en dat er bovendien een regel is uitgevallen, zoodat Albanië ongeveer het volgende zou gezegd hebben: *I should be ready to resist any mere invader, but the presence in the invader's camp of the king and other Britons, who have just cause of enmity to us, dashes my courage.* — Ook Edmonds zeggen, reg. 33, ontbreekt in de folio-uitgave.

Blz. 434. V. 2. 38. Zooals ik 't daar gelast. Volgens dezen last moest het schijnen, dat Cordelia zichzelf had verhangen. — Het antwoord van den Hopman is in de folio-uitgave weder geschrapt.

Ald. V. 3. 54. Maar nu druipen enz. Deze en de hier volgende woorden van Edmond (reg. 54–59) ontbreken weer in de folio-uitgave, zoodat aldaar zijne redeneering, die door Albanië gewraakt wordt, zeer verzwakt is.

Blz. 435. V. 3. 73. Ik voel mij krank. Zooals later blijkt, wijl Goneril haar vergift heeft toegediend.

Blz. 439. V. 3. 139. Mijn naam, hij ging verloren. Edgar treedt blijkbaar met gesloten vizier op.

Blz. 440 V. 3. 151. Spaar, spaar hem nog. Albanië wenscht Edmond nog gespaard te zien, om meer van zijne euveldaden te vernemen.

Blz. 442. V. 3. 204–221. Ja, wie de smarte schuwt... waar slaven zouden weig'ren. Deze geheele mededeeling door Edgar, van zijne roerende ontmoeting met Kent, is door de tooneelspelers, die Sh.'s stuk bekortten, geschrapt. Zij lieten ondertusschen het bewijs van hun bedrijf staan in Edmonds zeggen: „Het komt mij voor, als hadt ge meer te zeggen." (reg. 201.) Door Edgars verhaal wordt Kent's wederoptreden uitmuntend voorbereid. Dat hij, die zooveel leed met den koning heeft doorgestaan, diep geschokt wordt, nu hij bij het lijk van zijn rampspoedigen ouden vriend staat, met de ellende van Edgar bekend wordt, en zich Lear's ellende bij het verhalen weder voor den geest roept, — dat de wakkere man overweldigd wordt door zijne smart en nederzinkt, — dat ook Edgar deze smart als een ander leed (*another*, reg. 204), dat het vorige nog veel vermeerdert, gevoelt, — dit alles wordt ons door Edgars verhaal duidelijk voor

oogen gesteld. Nu wordt ook begrijpelijk, dat Kent, schoon nog in de kracht zijns levens, het gevoel heeft, alsof zijn levenstaak is afgeweven, zoodat hij zijnen heer en vorst voor eeuwig goede nacht wil gaan zeggen (reg. 235) en dat hij bij den dood zijns meesters de verwachting uit, hem spoedig te zullen volgen (reg. 321).

Blz. 447. V. 3. 283. Waar is uw dienaar Caius? Wij vernemen eerst hier, dat Kent in zijn vermomming Caius heette.

Blz. 448. V. 3. 293. En niemand anders. Kent gaat, diep verslagen, met zijn zin voort, zonder op Lear's flauw uitgesproken „Gij zijt hier welkom" te letten. Sluit men zijn vorigen zin met de woorden: „op uwen lijdensweg", dan zou het gezegde *Nor no man else* beteekenen: „Hier is niemand welkom, noch ik, noch iemand anders."

Blz. 449. V. 3. 312. En mijn lief kind geworgd. Sh. heeft hier de teedere uitdrukking *my poor fool.* Na zijne roerende klacht, dat zijn Cordelia dood is, terwijl mindere schepselen leven hebben, bezwijkt de natuur; een beklemdheid, de bode van den dood, overvalt hem; hij kan zelf de benauwing van zijn gewaad niet meer wegnemen; van daar het verzoek: „Och, maak den knoop hier los!"

Blz. 450. V. 3. 322. De droevetijd enz. De folio-uitgave kent dit zeggen, een weêrslag op dat van Kent, die tot stervens toe bedroefd is, aan Edgar toe; volgens de quarto's spreekt Albanië deze woorden. De uitgevers loopen in meening uiteen: Delius en Schmidt kiezen Edgar en ook Furness laat Edgar spreken; de meesten verkiezen de aanwijzing der quarto's. Bij de vertaling werd Delius gevolgd, en uit mijn handschrift is de naam Edgar, gelijk ik bij het maken der aanteekeningen opmerk, in den druk overgegaan, hoewel ik eigenlijk van meening ben, dat Albanië hier spreken moet, in wiens mond dit gezegde eene zachte terechtwijzing is voor Kent's neerslachtige, moedelooze woorden. — Aan het slot moge men de aanwijzing: *„Allen af, met een dooden-marsch."* bijvoegen, die toevallig is weggebleven.